

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 34 · 18. desember
Sesjonen 2023–2024

Møte mandag den 18. desember 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 34):

1. Stortingets vedtak til lov om oppheving av lov om avgift på utslipp av CO₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen (Lovvedtak 24 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven (Lovvedtak 25 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteloven (Lovvedtak 26 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))
4. Stortingets vedtak til lov om endringer i skattebetalingsloven (Lovvedtak 27 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))
5. Stortingets vedtak til lov om endringer i merverdiavgiftsloven (Lovvedtak 28 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))
6. Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteforvaltningsloven (Lovvedtak 29 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))
7. Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteloven (Lovvedtak 30 (2023–2024), jf. Innst. 129 L (2023–2024) og Prop. 14 L (2023–2024))
8. Stortingets vedtak til lov om endringer i skattebetalingsloven (Lovvedtak 31 (2023–2024), jf. Innst. 129 L (2023–2024) og Prop. 14 L (2023–2024))
9. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om Statens pensjonsfond (Lovvedtak 32 (2023–2024), jf. Innst. 129 L (2023–2024) og Prop. 14 L (2023–2024))
10. Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteforvaltningsloven (Lovvedtak 33 (2023–2024), jf. Innst. 129 L (2023–2024) og Prop. 14 L (2023–2024))
11. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdlova og enkelte andre lover (oppfølging av forslag i statsbudsjettet 2024) (Lovvedtak 34 (2023–2024), jf. Innst. 130 L (2023–2024) og Prop. 9 L (2023–2024))
12. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024))
13. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Kunnskapsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (Innst. 137 S (2023–2024), jf. Prop. 20 S (2023–2024), Prop. 24 S (2023–2024) kap. 1137 og Prop. 25 S (2023–2024) kap. 920, 923, 926, 3923 og 3926)
14. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Energidepartementet (rammeområde 7) (Innst. 15 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024) og Prop. 1 S Tillegg 2 (2023–2024))
15. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Endringer i statsbudsjettet 2023 under Kommunal- og distriktsdepartementet, Endringer i statsbudsjettet 2023 under Kultur- og likestillingsdepartementet kap. 352, Endringer i statsbudsjettet 2023 under Nærings- og fiskeridepartementet og Endringer i statsbudsjettet 2023 under Olje- og energidepartementet (Innst. 139 S (2023–2024), jf. Prop. 15 S (2023–2024) unntatt kap. 670, 671, 672, 3671 og 3672, Prop. 22 S (2023–2024) kap. 505, 3505, 3506, 3507 og 5607, Prop. 25 S (2023–2024) kap. 2540 og Prop. 26 S (2023–2024) kap. 1812 og 4812)
16. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8) (Innst. 7 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024))
17. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Svalbardbudsjettet 2024 (Innst. 17 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024))
18. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Utanriksdepartementet og Endringer i statsbudsjettet 2023 under Justis- og beredskapsdepartementet, kap. 480 post 50 (Innst. 136 S (2023–2024), jf. Prop. 28 S (2023–2024) og Prop. 19 S (2023–2024) kap. 480 post 50)
19. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Forsvarsdepartementet (Innst. 133 S (2023–2024), jf. Prop. 17 S (2023–2024))
20. Referat

Presidenten [10:00:07]: Representantene Jan Tore Sanner, Mani Hussaini, Helge André Njåstad, Birgit Oline Kjerstad, Trine Lise Sundnes, Heidi Nordby Lunde og Solveig Vitanza, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Gro-Anita Mykjåland fra og med 18. desember og inntil videre
- fra Høyres stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Margret Hagerup i tiden fra og med 18. til og med 20. desember

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Aust-Agder: Kenneth Engvoll *Løland*

For Rogaland: Irene Heng *Lauvsnes*

Presidenten [10:00:49]: Kenneth Engvoll *Løland* og Irene Heng *Lauvsnes* er til stede og vil ta sete.

Statsråd Sandra Borch overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten [10:02:12]: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at Stortingets møte i dag avbrytes kl. 13.45 for Stortingets julelunsj.

Videre vil presidenten opplyse om at møtet settes igjen kl. 15.30 og fortsetter til dagens kart er ferdig behandlet.

Sakene nr. 1–11 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om oppheving av lov om avgift på utslipp av CO₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen (Lovvedtak 24 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))

Sak nr. 2 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven (Lovvedtak 25 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))

Sak nr. 3 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteloven (Lovvedtak 26 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))

Sak nr. 4 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i skattebetalingsloven (Lovvedtak 27 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))

Sak nr. 5 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i merverdiavgiftsloven (Lovvedtak 28 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))

Sak nr. 6 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteforvaltningsloven (Lovvedtak 29 (2023–2024), jf. Innst. 4 L (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024))

Sak nr. 7 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteloven (Lovvedtak 30 (2023–2024), jf. Innst. 129 L (2023–2024) og Prop. 14 L (2023–2024))

Sak nr. 8 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i skattebetalingsloven (Lovvedtak 31 (2023–2024), jf. Innst. 129 L (2023–2024) og Prop. 14 L (2023–2024))

Sak nr. 9 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om Statens pensjonsfond (Lovvedtak 32 (2023–2024), jf. Innst. 129 L (2023–2024) og Prop. 14 L (2023–2024))

Sak nr. 10 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteforvaltningsloven (Lovvedtak 33 (2023–2024), jf. Innst. 129 L (2023–2024) og Prop. 14 L (2023–2024))

Sak nr. 11 [10:02:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdlova og enkelte andre lover (oppfølging av forslag i statsbudsjettet 2024) (Lovvedtak 34 (2023–2024), jf. Innst. 130 L (2023–2024) og Prop. 9 L (2023–2024))

Presidenten [10:02:33]: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil sakene nr. 12 og 13 bli behandlet under ett.

Sak nr. 12 [10:02:49]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024))

Sak nr. 13 [10:03:08]

Innstilling frå utdannings- og forskningskomiteen om Endringar i statsbudsjettet 2023 under Kunnskapsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (Innst. 137 S (2023–2024), jf. Prop. 20 S (2023–2024), Prop. 24 S (2023–2024) kap. 1137 og Prop. 25 S (2023–2024) kap. 920, 923, 926, 3923 og 3926)

Presidenten [10:03:34]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fire replikker med svar etter partienes hovedtalere og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Bae Nyholt (R) [10:04:12] (komiteens leder): «Så blev det da jul som det gjør hvert år», heter det i en strofe fra den kjente arbeiderdikteren Rudolf Nilsen. Det at vi møtes i denne salen for å diskutere budsjett, er et tegn på at det nærmer seg jul. Innledningsvis vil jeg benytte budsjettdebatten til å takke komiteen, komitéråden og andre som har bidratt til at vi har kunnet ha gode diskusjoner og politisk arbeid i komiteen i året som har gått. Jeg tror at ganske mange kan kjenne seg igjen i Winters lange nattarbeid med arkivering, røp post og tunge øyne. Vi får håpe at Stortingets hjerte på ingen måte er arkivet – selv om det er viktig – men at hjertet pulserer både i ganger, i salen og ikke minst på utsiden.

Dessverre har ikke våre ansatte i barnehager og skoler like gode, tilrettelagte arbeidsdager som vi har. I høst har flere av våre ansatte i velferdsstatens grunnmur, selve barnehagen, fortalt om en hverdag preget av stress, press og for lite folk på jobb. Sånn kan vi ikke ha det. Hadde Tøfflus kunnet snurre film i dag, ville nok Jon Blunds video vært at alle barn har rett på gode dager i barnehagen. Gode barnehagedager er helt avgjørende for samfunnet. Det er der de fleste barna lærer seg grunnleggende motoriske ferdigheter, som å gå og stå,

det er der de lærer å snakke, men kanskje aller viktigst: Det er der de lærer om seg selv i møte med de andre.

Vi har en bemanningskrise i velferden. I barnehagene er det et høyt arbeidspress, ikke full bemanning hele dagen og høy vikarbruk. Derfor kom det et brøl fra barnehagegulvet, og det er alvor. Én av tre barnehagelærere vurderer å slutte. Ansatte beskriver en hverdag hvor de opplever ikke å strekke til, og det er som sagt et høyt sykefravær i sektoren. Stadig færre søker seg til utdanningene.

God kvalitet i barnehagen er helt avhengig av barnehagefaglig kompetanse og god bemanning. Derfor velger Rødt i sitt alternative budsjett å fase inn såkalt toppet grunnbemanning, som betyr at alle barnehager med mer enn 50 barn får én ekstra pedagog eller fagarbeider. Erfaringene med denne modellen så langt viser at sykefraværet går ned, og stabiliteten for barna øker. Flere folk på jobb gjør rett og slett jobben både lettere og bedre. Videre øker Rødt overføringen til kommunene med flere milliarder kroner, slik at vi kan oppfylle bemanningsnormen i barnehagen og sette inn vikarer fra dag én.

Oppveksttjenester er ikke som andre varer. Kjerneverdien er den tiden de ansatte har til faglig oppfølging og omsorg. Denne verdien kan ikke effektiviseres og rasjonaliseres i det uendelige. Da får vi dårligere tjenester og utslitte ansatte som slutter. Velferdsstaten vår er som sagt helt avhengig av at mange vil jobbe og bygge kompetansen sin i barnehagen, skolen, barnevernet og andre støttetjenester.

Mange norske familier sliter med å få endene til å møtes på grunn av høye priser på strøm, mat og bolig. Matkøene vokser, matsentralene går tomme for mat, folk forteller at de ligger våkne om natta og ikke får sove. Derfor foreslår vi å fase inn gratis skolemat i grunnskolen. Ordningen vil sikre at alle barn får et sunt måltid på skolen hver dag, og den vil spare barnefamiliene for både tid og penger. Uten mat og drikke klarer ikke barna å lære på skolen. Gratis skolemat vil sikre at barn fra alle sosiale lag får tilstrekkelig påfyll i løpet av en slitsom dag. Tenk om alle foreldre kunne bre dyna over seg om kvelden og framfor å ligge våken av bekymring, og kunne nynne seg i søvn med ordene: «Takk for denne dagen, takk for gode ord, for det gode vi fikk i magen».

Ytterst få ungdommer tenker: Jeg tror jeg blir skomaker, jeg, som faren min før meg. Det er heller ikke noe mål at vi skal reprodusere våre foreldres yrkesvalg. Det som derimot er et mål, er at vi utdanner gode fagarbeidere til alle områder i samfunnet. Vi trenger gode fagarbeidere, og det er gledelig at stadig flere velger fagutdanninger.

Rødts mål er at utdanning skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av hvor man bor, og hvor mye foreldrene

tjener. Vi vil sikre et praktisk orientert utdanningstilbud i hele landet, og vi vil ha en storstilt satsing på praktisk læring, yrkesfag og fagskoler for å sikre elevenes behov for variert læring og samfunnets behov for fagarbeidere. Derfor øker vi utstyrstipendet for elever på videregående. Derfor øker vi borteboerstipendet. Derfor sikrer vi 500 nye studieplasser i fagskolen. Vi vil også at våre fagskolestudenter skal ha det best mulig, derfor setter vi av penger til et nasjonalt studentombud.

På slutten av dette innlegget vil jeg benytte anledningen til å ønske god jul til alle dere som jobber i landets barnehager og skoler, til mine kollegaer i stortingsalen og alle ansatte på Stortinget og selvfølgelig til landets befolkning.

Jeg tar opp forslagene til Rødt.

Presidenten [10:09:05]: Representanten Hege Bae Nyholt har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Himanshu Gulati (FrP) [10:09:14]: Jeg vil benytte anledningen til å ønske god jul tilbake til Rødts representant.

Rødt tar til orde for at norske skoleelever ikke skal delta i PISA, TIMSS og lignende undersøkelser. Jeg ønsker derfor å spørre hvordan Rødt ser for seg at det kan settes inn effektive tiltak for å bedre læringen i skolen hvis man ikke har objektive måleverktøy, som internasjonale tester, nasjonale prøver og lignende, for å se hvordan elevene ligger an, og hvordan de utvikler seg over tid.

Hege Bae Nyholt (R) [10:09:40]: Jeg takker for spørsmålet. Jeg vil påstå at alle pedagoger vurderer og måler sine elever både fortløpende og ved behov. Vi ønsker å sikre god og effektiv læring gjennom å ha nok bemanning, nok lærere, nok andre ansatte og små grupper. Vi tror at det er sann eleven får utbytte av sin læring, og også ved at vi går bort fra pugging og teoretisk pultundervisning til en mer praktisk-estetisk innrettet undervisning.

Abid Raja (V) [10:10:20]: En hovedpart av representantens, komitélederens, innlegg handlet om barnehager. Det er veldig prisverdig. Det er jo et veldig viktig sted for barn å oppholde seg, hvor man både har sosial læring og også ofte knekker lesekode før man starter på skolen.

Vi er veldig takknemlige for den innsatsen offentlige barnehager legger ned over hele Norge. Men offentlige barnehager er ikke alene om å legge ned den innsatsen; det gjør også de private. Det er dette samarbeidet av private og offentlige barnehager som har gjort at man har fått til full barnehagedekning. Jevnt over rapporte-

rer både foreldre, ansatte og ulike undersøkelser at private barnehager generelt sett skårer bitte litt høyere på ulike parametere enn offentlige.

Det er mange private barnehager som nå opplever stor uforutsigbarhet. Hvordan vil Rødt møte den uforutsigbarheten som nå rår hos de private barnehagene rundt om i Norge?

Hege Bae Nyholt (R) [10:11:24]: Jeg takker for spørsmålet. Rødt er også for de private barnehagene, men de ideelle barnehagene, og det må alltid gjentas, ikke de kommersielle, hvor man har muligheten til å tjene seg rik. Skattelistede viser jo at det er nettopp det som skjer. Det er mange milliarder kroner som har forsvunnet ut av den offentlige velferden og inn på bankkontoene til noen enkeltpersoner og blitt med til Sveits.

Jeg deler representantens ønske om forutsigbarhet. Derfor ønsker jeg neste år velkommen. Jeg tror 2024 kommer til å bli et hardt arbeidsår for oss alle, hvor vi skal vedta barnehageloven. Jeg håper at et vedtak der vil sikre forutsigbarhet for alle gjennom at vi får et klart og tydelig skille mellom kommersielle og ikke-kommersielle barnehager, at vi får sikret at de ansatte i barnehagen får den pensjonen de har rett til, og at vi også får løftet inn spørsmål om bemanning og faglig frihet i barnehagen.

Abid Raja (V) [10:12:21]: Over til en annen statsråds felt, egentlig: Nå har representantens parti sagt at de helst samarbeider på den rød-grønne siden av den politiske aksene – den såkalte rød-grønne siden. De har nå i realiteten valgt å fjerne utenlandske studenter i Norge ved å innføre skolepenger. Man skulle da kanskje komme med en ordning som skulle gjort at det allikevel kom utenlandske studenter. Det har de ikke gjort. Jeg lurer på hva Rødts representant tenker om sine nærmeste allierte i den politiske aksene, SV og Arbeiderpartiet, som er med på å gjennomføre dette. Tenker Rødt at de står rett plassert politisk på den politiske aksene når det kommer til f.eks. studentenes sak i dette budsjettet?

Hege Bae Nyholt (R) [10:13:12]: Jeg tenker gode ting om både SVs, Arbeiderpartiets og Senterpartiets – og Venstres – representanter, men politikken er jeg uenig i på dette området, og det vet representanten godt. Her er Rødt og Venstre på lik linje. Vi deler nok synet på at dette er en lite lur politisk linje. Den er usolidarisk, den fører til at vi går glipp av viktig kompetanse, og fagmiljøene lider under dette. Jeg mener også at det å stemme gjennom et lovforslag som samtlige høringsinstanser fra UH-sektoren sa seg uenige i, viser lite respekt for UH-sektoren og fagfeltet. Rødt har reversert innføringen av skolepenger for internasjonale student-

er i sitt budsjett. Vi ønsker dem hjertelig velkommen. Vi mener at vi har råd til å gi dem gratis utdanning. Vi mener at vi ikke har råd til at de ikke kommer. Vi trenger dem, vi trenger kompetansen deres, og vi tror at vi går glipp av utrolig viktige fagfolk i tiden som kommer.

Abid Raja (V) [10:14:21]: I den forrige regjeringen – og Rødt var jo ofte kritikere av den forrige regjeringen – overoppfylte vi våre løfter på forskningssiden og økte forskningspotten år for år. Under Solberg-regjeringen nådde man nettopp målet om 1 pst. til forskning. Så har Rødt allikevel valgt at de ønsker å samarbeide med de partiene som er på den andre siden, nemlig SV og Arbeiderpartiet. Gjennom lange budsjettforhandlinger har man jo forhandlet seg fram til et budsjett som nok en gang ikke lever opp til det vedtatte målet for den forrige regjeringen, som var at 1 pst. skal gå til forskning. Nok en gang ligger man under det. Mener Rødt virkelig at de får bedre gjennomslag for sin politikk på utdanningsfeltet sammen med sine foretrukne samarbeidspartier SV og Arbeiderpartiet, eller ville man ha kommet nærmere sitt alternative budsjett hvis man heller samarbeidet med Venstre?

Hege Bae Nyholt (R) [10:15:25]: Jeg takker for invitasjonen til et slags bredt hestekoforlik i framtiden. Jeg kan selvfølgelig også benytte anledningen til å si at det er mange trivelige representanter i alle partiene. Jeg vil bare minne om at vi har vårt eget budsjett, hvor vi sikrer den politikken vi mener er best. Jeg tror nok at representanten har rett i at det er mange likheter mellom Rødts syn og Venstres syn på studier og forskning, og jeg håper selvfølgelig på et fruktbart og godt samarbeid der. Så kan vi jo presse dem som til enhver tid sitter med makten.

Presidenten [10:15:54]: Replikordskiftet er omme.

Elise Waagen (A) [10:16:12]: Jeg er stolt over at det er mine og dine nisseunger som er årets budsjettvinne- re. Med dette budsjettet tar vi grep for å sikre at alle barn kan delta i fellesskapet som barnehage og SFO utgjør, eller bygge vennskapsbånd og kjenne varmen gå fra hånd til hånd.

Støre-regjeringen har gjennomført en av vår tids største velferdsreformer for barnefamilier. Nå er det billigere barnehage og gratis kjernetid i SFO for 1.- til 3.-klassinger, og nå settes maksprisen i barnehagen ned med hele 1 000 kr i måneden og 1 500 kr i grisgrendte strøk. Dette er universelle ordninger som alle kan få ta del i, uavhengig av størrelsen på lommeboka eller fargen på nisselua.

Vi i Arbeiderpartiet mener at fellesskolen er grunnmuren for våre barns skolegang. Den skal romme alle, for

nisseunger er nisseunger, uansett om de kommer fra fjell eller låve. Alle skal ha muligheten til å få langlúa i vår skole. Derfor har vi satt i gang en historisk satsing på læring i skolen, gjennom en mer praktisk og variert skole. Vi må gjøre noe med at skolen først og fremst er innrettet for de menneskebarna som kan sitte stille bak pulten, og det er grunn til å være bekymret for resultatene til guttene.

Her i VU har regjeringen nisset på plass en historisk rentekompensasjonsordning, slik at kommunene kan investere mer i utstyr og skolebygg, slik at vi kan gjøre skolen mer praktisk og variert, og slik at vi kan øke motivasjonen til alle elevene.

Selv om mye går bra i norsk skole, er det grunn til å være bekymret for en del piler, og da snakker jeg ikke om nisselærlingen, men vi har en del piler som peker i feil retning. Elevenes læringsresultater i viktige fag blir dårligere. Vi ser at motivasjonen og trivselen faller, mens fravær, mobbing og dårlig oppførsel øker. Det vil regjeringen med Arbeiderpartiet i spissen ta tak i, for i fellesskap kan vi bedre, og elevene må lære mer enn det de gjør i dag. Da må lærerne få mer tid og mer tillit.

Høyreregjeringen gikk av i 2021, og den store lan- glueprøven PISA-undersøkelsen ble gjennomført tidlig i 2022. Det var kun kort tid etter at den blå timen var over at undersøkelsen ble tatt opp, og den viser historisk dårlige resultater i matematikk, lesing og naturfag, og elever som har gått åtte år med Blåmor som statsminister, er det grunn til å være bekymret for resultatene til.

Vi i Arbeiderpartiet tror ikke at vi kan snu dette med bare mer av det samme, og det er synd at Høyre i sitt alternative statsbudsjett har nisset bort hele satsingen på en praktisk og variert skole. Jeg er bekymret for leseferdighetene og nisselesegløden blant barn og unge. Her trengs det en storstilt satsing, både fra foreldre og i skolen. Da er det på sin plass at vi bidrar med mer midler, slik vi nettopp gjør i neste års statsbudsjett. Slik kan vi sikre en bedre balanse mellom skjerm og tastatur og mellom penn og tastatur.

«I think Høyre has lost the gnist.» I virkeligheten er det ikke bare å blåse på julekula for å få den til å gløde, og lesegløden kommer neppe tilbake til barn og unge ved å gjøre bøker dyrere, slik Høyre gjør ved å legge moms på bøker.

Vi i Arbeiderpartiet mener at vi må stille krav til dagens unge. Jeg er urolig for dagens økende fravær, og vi må stille opp. Sammen må vi stille strengere krav til oppfølging av elever med fravær og bygge et sterkere lag rundt elevene.

I nisseloven står det at «i hvert hus og på hver gård må det bo folk, for ellers blir det ikke jul i år». Nettopp derfor trenger vi kompetente lærere over hele landet, og jeg ser fram til at regjeringen neste år skal legge fram en strategi for rekruttering av lærere.

En annen gruppe som er budsjettvinnere i år, er studentene. Det er ordentlig nisseglede nå på tampen av året. Studentene er blant dem som kjenner mest på den økende kostnadsveksten, og det er gledelig at vi sammen med SV har fått på plass en viktig satsing. Høyre låner, men de glemmer å gi tilbake til studentene.

Denne regjeringen jobber for å få forskjellene ned, og med oss skal vi få opp læringen i skolen.

Presidenten [10:21:14]: Det blir replikkordskifte.

Jan Tore Sanner (H) [10:21:29]: Det er bra at representanten engasjerer seg i en mer praktisk og variert skole og er bekymret for leseresultatene, men det slår meg at Arbeiderpartiet ikke tar tak i det aller viktigste, nemlig at elevene skal møte kvalifiserte lærere i klasserommet.

Frem til 2019 var det en god økning i antallet som ville bli lærer. Etter pandemien ser vi et kraftig fall, og før helgen kom det tall som viser at vi må tilbake til 2001, altså til Stoltenberg I-regjeringen, for å finne en høyere andel med ukvalifiserte lærertimer. Det overrasker meg at ikke dette bekymrer representanten.

Mitt spørsmål er ganske enkelt: Hvor lenge skal regjeringen innta en vente og se-holdning til det aller viktigste i skolen, nemlig at vi har kvalifiserte lærere i klasserommet?

Elise Waagen (A) [10:22:30]: Jeg vet ikke om det å se og overse, som var Høyres holdning i regjering, var noe bedre.

Vi holder trykket oppe for å ha kvalifiserte lærere i klasserommet. Der Høyre valgte å avskilte gode, dyktige, kvalifiserte lærere og la bakdøra stå åpen for ukvalifiserte, mener vi at vi må gjøre det vi kan for å holde på dyktige lærere. Nettopp derfor har vi også holdt trykket oppe på etter- og videreutdanning i skolen.

Jeg mener at noe av det viktigste vi kan gjøre i skolen, er å ha et godt lag rundt eleven. Da er det spesielt at Høyre velger å kutte opp mot 5 mrd. kr til kommunene i sitt alternative statsbudsjett. Det frykter jeg ville gått sterkt ut over kvaliteten i skolen.

Jan Tore Sanner (H) [10:23:16]: Jeg hørte ikke et eneste nytt tiltak. I vår regjeringsperiode ble det 5 000 flere kvalifiserte lærere i klasserommet. Det var flere ungdommer som ønsket å bli lærer. På Arbeiderpartiets vakt har andelen ukvalifiserte gått kraftig opp, og antallet studenter som ønsker å bli lærer, har gått kraftig ned. Til neste år er det heller ingen nye tiltak, kun en videreføring av et høyt nivå på etter- og videreutdanning.

La meg ta et konkret tiltak: Vår regjering fikk på plass et tiltak ved Nord universitetet, hvor ukvalifiserte lærere fikk muligheten til å ta full lærerutdanning. Er det

et tiltak som Arbeiderpartiet vil vurdere i 2025, siden man heller ikke ønsker å rulle dette ut for alle i 2024?

Elise Waagen (A) [10:24:11]: Vi kan sikkert ha en diskusjon om statistikk, både på GSI og SSB, men når det gjelder antall lærertimer som ble gjennomført av ukvalifiserte lærere, er det dessverre sånn at det var et ganske høyt antall også under høyreregjeringen. Det var faktisk historisk høyt på daværende tidspunkt.

Denne regjeringen skal legge fram en strategi for rekruttering av lærere allerede neste år. Jeg håper Høyre vil være med i en konstruktiv debatt rundt det, for vi ser at vi trenger å rekruttere flere. Regjeringen har også en storstilt satsing på etter- og videreutdanning og desentralisert utdanning, for mange steder i distriktene ser vi at vi trenger å rekruttere enda flere lærere.

Jan Tore Sanner (H) [10:24:53]: Det er flott med en strategi, og Høyre skal selvsagt stille opp med konkrete forslag til den, men når den er på plass, har tre av fire av denne regjeringens regjeringsår gått, og i mellomtiden ser vi at antallet som ønsker å bli lærer, stuper, og andelen ukvalifiserte timer går opp.

I vår periode ble det som sagt 5 000 flere kvalifiserte lærere i norske klasserom, og det er ikke noe som er viktigere enn at elevene møter kvalifiserte lærere. Denne regjeringen, Arbeiderparti-regjeringen, har valgt å bruke de store pengene på helt andre ting, ikke på å satse på lærerne. Så strategi er fint, men hvilke konkrete tiltak vil regjeringen iverksette for å få flere kvalifiserte lærere inn i norske klasserom?

Elise Waagen (A) [10:25:48]: For det første: Det vi har gjort nå, er at vi har sendt på høring betydningen av lærerutdanning i opplæringsloven. Så har vi også endret opptakskravene til lærerutdanningen, som gjør at vi nå kan tilby 1 000 flere studenter det å ta lærerutdanning. Jeg tror heller ikke Høyre har en hurtigløsning for å få flere ungdommer til å velge læreryrket. Det handler om å bygge et sterkt lag over tid.

Jeg mener det er ganske oppsiktsvekkende at Høyre tar på seg hatten og skal være høy og mørk på vegne av lærerne, når vi vet at de ønsker å skyve kvalifiserte lærere ut av klasserommet. Hadde Høyres ønske om å avskilte lærere blitt oppfylt, hadde lærermangelen vært betydelig større enn det vi står overfor i dag.

Himanshu Gulati (FrP) [10:26:36]: Tidligere i år vedtok Arbeiderpartiets landsmøte å fjerne fraværs grensen. Det kom sterke advarsler mot det fra partiene på høyresiden. Selv om jeg tror mange elever innledningsvis ble glade for det, har det etterpå vært stor tvil om hva Arbeiderpartiet egentlig mener: Er man for regler for fravær i det hele tatt? Er man imot? Betyr vedtak-

et egentlig noen stor endring? Kan representanten oppklare hva som er Arbeiderpartiets politikk når det gjelder fraværsregler og fraværsgrense?

Elise Waagen (A) [10:27:09]: Det er ingen tvil om hva som er Arbeiderpartiets politikk. Vi skal ha klare og tydelige fraværsregler i videregående. Det vi imidlertid så med fraværsreglene som ble innført av den tidligere regjeringen – med bl.a. Fremskrittspartiet i spissen – var at det var klare svakheter, som bl.a. forskning påpekte. Det var bl.a. en del elever som fikk økning i «ikke vurdert». Hensikten med fraværsregler er jo ikke å skyve ungdommer ut av skolen, det er nettopp å holde på dem. Derfor har vi nå sendt på høring et nytt forslag til regler, nettopp fordi vi ønsker regler som fører til at vi kan holde på elevene, og som gjør at flere er til stede i skolen.

Presidenten [10:27:41]: Replikordskiftet er avsluttet.

Jan Tore Sanner (H) [10:28:01]: Skole- og utdanningspolitikk kommer til å stå i sentrum for både samfunnsdebatten og den politiske debatten fremover. Felles for alle de store utfordringene vi skal håndtere i årene som kommer, er behovet for kompetanse og omstilling. Det gjelder den grønne omstillingen, som krever økt satsing på forskning og også på realfaglig kompetanse. Det gjelder de demografiske endringene, som vil øke omsorgsbehovene samtidig som det blir færre i yrkesaktiv alder. Det gjelder også den teknologiske utviklingen. Den skaper muligheter til å løse oppgaver bedre og mer effektivt, men den utfordrer oss som samfunn og vil kreve en kompetansepolitikk tilpasset voksne i og utenfor arbeidslivet.

Vi skal verken skjønne eller svartmale situasjonen i skolen. Mye har gått i riktig retning. Flere fullfører videregående, flere velger yrkesfag. Mange av dem med svakest utgangspunkt har løftet seg mest, og regjeringen Solberg hadde en kraftfull satsing på lærernes kompetanse.

TIMSS-undersøkelsen fra 2019 viste at femteklassinger i Norge er blant de beste i Europa både i matematikk og i naturfag. Samtidig står skolen etter pandemien overfor noen store utfordringer. Det er mer uro og fravær i skolen. Flere sliter med grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og regning. Vi har rekrutteringskrise til realfagene. Færre søker seg til læreryrket, og andelen ukvalifiserte lærertimer er på sitt høyeste på 20 år. Den nylig offentliggjorte PISA-undersøkelsen viste at 15-åringene gjør det dårligere i matte, naturfag og lesing. Det er dette som danner grunnlaget for Høyres prioriteringer.

13 500 flere barn får gratis kjernetid i barnehagen fordi vi øker inntektsgrensen, og vi vil starte innfasing av rett til barnehageplass for desemberbarna.

Flere assistenter skal få muligheten til å ta barnehagelærerutdanning. Vi øker satsingen på kvalitet i SFO og utvider ordningen med redusert pris for lavinntektsfamilier. Vi øker satsingen på lærernes kompetanse ved å gjøre det mulig for langt flere ukvalifiserte å fullføre lærerutdanningen. Vi bedrer veiledningen for nytilsatte og gjeninnfører lærerspesialistordningen. Det skal være mulig for gode lærere å gjøre karriere i klasserommet, få bedre lønn og mer kompetanse, slik at flere barn kan lære å lese, skrive og regne skikkelig. Vi øker satsingen på realfag ved å gi elevene i ungdomsskolen en ekstra time naturfag, og vi viderefører Lektor2-ordningen for realfag.

Vi prioriterer bedre hjelp til studenter som sliter med psykisk helse, enten de studerer i Norge eller i utlandet. Vi trapper opp kompetansepolitikken for voksne, slik at flere kan stå lenger i jobb, og slik at flere kan komme inn i arbeidslivet. Vi øker satsingen på forskning med over 600 mill. kr og beholder Senter for fremragende utdanning, slik at vi som samfunn blir bedre i stand til å håndtere de store utfordringene fremover.

Det er grunn til å spørre hvorfor regjeringen bruker de store pengene på billigere tjenester for alle og på å beholde gamle skolestrukturer fremfor forskning og kvalitet og innhold i skole og utdanning. Også i skolepolitikken må vi gjøre det viktigste først. Høyres mål er at alle elever skal møte en godt kvalifisert lærer i klasserommet.

Tallene som kom før helgen fra Grunnskolens Informasjonssystem, GSI, bør få alarmklokkene til å ringe i Kunnskapsdepartementet. Andelen ukvalifiserte lærertimer har ikke vært høyere siden 2001. Det er bra at regjeringen følger opp Stortingets pålegg om å lovfeste krav om lærerutdanning for å bli ansatt som lærer, men det hjelper lite når det ikke vises vilje til å iverksette tiltak, slik at flere ukvalifiserte kan fullføre lærerutdanningen.

Nå er det på tide at regjeringen legger bort reverseeringspolitikken og tar tak i utfordringene med fravær, uro, svake lese-, skrive- og regneferdigheter og økningen i andelen ukvalifiserte lærere.

Jeg håper at statsråden vil lytte til Blåmors kloke ord: Når dagen er god, er allting blått, eller til Blåfar, som alltid legger til: Når dagen er blå, er allting godt.

Høyre har lagt frem en rekke forslag for både å løfte ungdomsskolen, bedre rådgivningstjenesten, styrke kompetansepolitikken og sikre flere kvalifiserte lærere. Jeg føler meg trygg på at ingen vil ha noe imot om statsråden gjør som blånissene – låner og gir noe tilbake.

Presidenten [10:32:59]: Og representanten tar opp blånisseforslagene?

Jan Tore Sanner (H) [10:33:01]: Det er herved gjort.

Presidenten [10:33:01]: Da har representanten Jan Tore Sanner tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Øystein Mathisen (A) [10:33:14]: Jeg tør påstå at vi alle brenner for at norsk skole skal bli best mulig. Vi ønsker at elevene skal lære og trives på skolen, men dessverre står vi overfor noen utfordringer. Læringsresultatene og motivasjonen har gått ned, mens mobbing og stress har gått opp. Tilbake i 2009 sa Erna Solberg i opposisjonen følgende:

«Jeg garanterer et løft i kunnskapsnivået blant norske elever, målt gjennom f.eks. PISA- og TIMSS-undersøkelsene.»

For to uker siden kom svaret på PISA 2022. Det viser tilbakegang blant norske elever. Jeg tror at norsk skole kan bedre, og derfor er jeg glad for alle de tiltakene regjeringen allerede har satt inn for å skape en mer variert og bedre skole. Jeg tenker ikke at PISA alene er fasiten for hvordan det står til i norsk skole, og det var kanskje også derfor jeg ikke stemte på Høyre da Erna Solberg kom med denne garantien. Hva tenker representanten Sanner om å komme med en slik garanti i en valgkamp, og hvordan synes han det har blitt levert på denne garantien?

Jan Tore Sanner (H) [10:34:17]: PISA-undersøkelsene er en alvorlig alarmklokke for hele Skole-Norge og også oss politikere, og jeg mener vi skal være ydmyke og lytte til forskerne for å se hva som skal til for å løfte resultatene. Jeg er glad for at TIMSS-undersøkelsen fra 2019 viste at 5.-klassingene har løftet seg og gjør det bra i matematikk og naturfag. Det kan love godt for fremtiden.

Samtidig er det også andre trekk i skolen som har gått i riktig retning. At flere elever fullfører videregående skole, er kanskje det aller viktigste, slik at elevene får den billetten som skal til for å komme inn både i arbeidslivet og på videre studier.

Jeg er glad for Arbeiderpartiets engasjement for at elevene skal gjøre det bedre. Da håper jeg at Arbeiderpartiet også vil være med på en kraftfull satsing på lærerne fremover, for vi trenger flere kvalifiserte lærere i klasserommene.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:35:35]: De siste ti årene har det blitt 216 færre grunnskoler i Norge – ikke fordi de er dårlige, men ofte på grunn av økonomiske hensyn. Færre skoler gir ofte større skoler. Høyre prøver å framstille det som at alt som er stort og sentralt, er et uttrykk for kvalitet. Høyre vil fjerne grunnskoletilskuddet og oppheve det innebygde vernet av nærskoler som regjeringen har innført, på 1,3 mrd. kr, med 541 000 kr per skole. Dette er penger som kommunene i dag bruker til bl.a. kvalitetsutvikling av sine sko-

ler, men som vil trekkes inn dersom skoler blir lagt ned. Høyres forslag legger veien åpen for å legge ned skoler som innsparingstiltak.

Når små kommuner legger ned en skole, får ofte elevene lengre reisevei. Mener Høyre det er helt uproblematisk at det legges ned et stort antall skoler i landet? Vil Høyre våkne fra høstsøvnen og forberede blåtimen og sikre at elever i barneskolealder kan gå på skolen i sitt nærmiljø, framfor å ha belastningen med lengre reisevei og timevis på skolebuss?

Jan Tore Sanner (H) [10:36:40]: Først en åpenbar misforståelse: Det er ikke slik at Høyre mener at alt som er stort og sentralt, nødvendigvis har høy kvalitet.

Jeg er enig med den Senterparti-ordføreren som sa at dette såkalte grunnskoletillegget er ren symbolpolitikk, og jeg er også enig med Senterpartiets tidligere ordfører på Gjøvik som mente at det måtte være en grense for hvor små skolene kan være. For Høyre er det aller viktigste kvalitet – at alle barn, uavhengig av hvor de bor, uavhengig av hvilken bakgrunn de har, uavhengig av hvem som er foreldrene deres, skal møte kvalifiserte lærere og en skole av høy kvalitet. Derfor ønsker Høyre at de 1,3 mrd. kr ikke skal øremerkes til en foreldet grunnskolestruktur og til skolebygg, men at kommunene skal bruke de 1,3 mrd. kr til å heve kvaliteten i skolen, slik at alle barn i små og store kommuner møter kvalifiserte lærere og en god skole.

Grete Wold (SV) [10:37:53]: Alle barn skal få være med på leken. Etter skoletid er det særdeles viktig, og da er jo SFO den arenaen som legger best til rette for det. Likevel: Skal alle barn få være med, er vi avhengig av at foreldrene også har mulighet til å betale for den leken barna kan være med i. Det jeg har klart å finne om dette i Høyres alternative budsjett, er en SFO-pakke som inneholder en minimal reduksjon av maksprisen, fra 6 pst. til 5 pst. av skattbar inntekt. Man skal være takknemlig for alle pakker man får, spesielt inn mot jul, men denne synes jeg var litt stusslig.

Jeg opplever at Høyre deler SVs syn om at alle barn skal få være med på leken, men det synes ikke helt som at prioriteringene følger med. Har dere overlatt denne jobben i sin helhet til SV, eller synes dere ikke at denne SFO-reformen er så viktig?

Jan Tore Sanner (H) [10:38:45]: Høyre er enig i at økonomi ikke skal være et hinder for å delta i SFO. Det er bakgrunnen for at den borgerlige regjeringen innførte gode ordninger for lavinntektsfamilier, og Høyre foreslår å forsterke dette ytterligere i 2024, i tillegg til at vi viderefører seks timer gratis SFO.

Så er det et spørsmål som vi alle må stille oss: Hva er det aller viktigste i skolen? Er det slik at vi skal bruke de

store pengene på at folk som har god råd, skal få gratis SFO, eller bør vi bruke de store pengene på å styrke kvaliteten og innholdet i skolen og satse på at alle elever møter en kvalifisert lærer i klasserommet? Høyre mener at det aller viktigste er å satse på kvalitet og innhold, samtidig som vi gjør det mulig for flere lavinntektsfamilier å få gratis SFO.

Hege Bae Nyholt (R) [10:40:01]: Mitt spørsmål er om tiden etter blåtiden. Dagens modell for pensjonstilskudd til private barnehager fører til både underdekking og overdekking av barnehagens reelle utgifter til pensjon. Barnehager med ansatte med lang ansiennitet og høye utgifter får ikke dekket sine behov, mens nyere barnehager, med en yngre ansattgruppe, har høyere kompensasjon enn de trenger. Dette er veldig uheldig for kompetansen i sektoren. Storberget-utvalget foreslo i 2021 å innføre krone-for-krone-dekning av pensjon til barnehageansatte, bl.a. for å unngå dette eller at arbeidsgivere prøver å bytte til billigere tariffavtaler for å holde utgiftene nede. Er representanten Sanner uenig i at enhver form for sjablongdekning av pensjon gir arbeidsgiverne i barnehagesektoren insentiver for tariffhopp?

Jan Tore Sanner (H) [10:40:50]: Jeg tror vi alle er enige om at det er viktig å sikre både gode lønns- og arbeidsvilkår og gode pensjonsvilkår. Vi har satt frem et konkret forslag i Stortinget i dag, hvor vi har fått støtte fra Venstre og Fremskrittspartiet, og jeg håper at også Rødt vil støtte det forslaget. Det skal åpne for en bedre ordning, der man søker kommunen om å få dekket de reelle pensjonskostnadene. Den ordningen ble innført for ganske mange år siden, men den praktiseres svært ulikt, og vi ønsker å få en bedre ordning på plass. Jeg håper på Rødts støtte senere i dag.

Presidenten [10:41:33]: Replikordskiftet er avsluttet.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:41:51]: Trygghet for folk er regjeringens viktigste jobb sånn verden ser ut nå. Det er kommet og fortsetter å komme rekordmange flyktninger til Norge. Krig i Europa og Midtøsten krever mer av oss som medmennesker. Samtidig krever barn, unge og voksne i et livslangt læringsløp at vi stiller opp og jobber videre for en bedre hverdag også nær folk. Senterpartiet er opptatt av gode barnehager, skoler og utdanningsmuligheter i hele landet. Vi har nemlig bruk for absolutt alle i dette landet.

Gjennom lov er ansvaret for barnehage tilbud, skoletilbud og grunnleggende kvalifisering lagt til kommunene. Derfor er det verdt å dvele ved at kommunal sektor får en vekst i frie inntekter på 6,4 mrd. kr i 2024. Stor-

tinget vil bidra til å ruste kommunene til å møte dyrtida også i barnehager, skoler og annen velferd lokalt. Alle de verdifulle barnehagelærerne, lærerne og laget rundt elevene i grunnskolen jobber i kommunen.

Vi gjør flere store satsinger i 2024. Senterparti-Arbeiderparti-regjeringen vil bidra til å trygge barnefamiliens økonomi gjennom å kutte drastisk i barnehageprisen. For 167 kommuner blir maksprisen for barnehageplass fra 1. august 2 000 kr, og for de resterende 189 kommunene blir prisen 1 500 kr. Jeg ser at flere kommuner vurderer handlingsrommet for gratis barnehageplass. Siden så godt som alle barn i de siste årskullene går i barnehage, er dette en solid besparelse for småbarnsfamiliene.

I grunnskolen venter vi på siste rapport fra evalueringen av seksårsreformen og på skjermbruksutvalget. Nylig kom utvalget for kvalitetsutvikling med sin NOU. Dette er betydningsfullt arbeid for retningen norsk skole skal ta videre. Vi har sett at kunnskapsløftet ikke tok oss dit vi ønsket, og at skolens brede mandat med både dannelse og utdanning av barn og unge må møtes med bredere politikk. Skolen må ha rom for alle elever, praktikere som teoretikere. Det er bruk for alle.

Derfor prioriterer regjeringen midler til en mer praktisk og variert skole. En rentekompensasjon med 1 mrd. kr årlig i åtte år vil kunne gi solide investeringer i spesialrom og solid utstyr. I tillegg får 5.–10. klasse 127 mill. kr til utstyr og læringsarenaer. Vi vet at utstyr og rammer for praktisk og estetisk undervisning og fag har mye å si for både elevene og lærerne.

Lesing, leselyst og strategisk jobbing for å bedre leseferdighetene prioriteres også av regjeringen. Skolebibliotekene, lærerkompetansen og tiltak som bokbad får 25 mill. kr. Læringsmiljøarbeid er videre prioritert med 35 mill. kr, og strategien for digital infrastruktur og kompetanse følges opp med 85 mill. kr, der bl.a. innkjøp av læremidler er viktig. Det er verdt å nevne at med ny opplæringslov i 2024 kommer også flere forbedringer for skolene. Samisk prioriteres, og Meld. St. 13 for 2022–2023 om samisk språk m.m. følges opp.

Budsjettet er også et frampek på ny ungdomsmelding. Senterpartiet har tidligere uttrykt bekymring for «det glemte skoleslaget», at ungdomsskolen faller mellom to stoler, men Senterparti-Arbeiderparti-regjeringen husker så absolutt på mulighetene i ungdomsskolen. Her må elevene få kjenne at det er bruk for dem, og at det er bruk for deres ferdigheter.

I videregående skole velger nå stadig flere elever yrkesfag, og de siste årene har det vært flere som velger yrkesfaglig retning enn som velger studieforbereidende retning. Det lover godt at flere nå vil ha en yrkesvei innen yrkesfag, fordi de selv får en mer praktisk arbeidshverdag og fordi samfunnet etterspør fagarbeidere.

Over 1 mrd. kr går til satsinger for flere læreplaner, kvalifisering, fagbrev på jobb og den historiske retten til å fullføre videregående opplæring som følger av ny opplæringslov. Vår styrking av borteboerstipendet og utstyrsstipendet er avgjørende.

Samtidig må kapasiteten innen fagskoler fortsette å øke. De fire siste årene har det blitt 2 600 flere fagskoleplasser. Senterpartiet har i en årrekke vært opptatt av fagskolene og ivrer for arbeidet med ny fagskolemelding.

Universiteter og høyskoler får realvekst i tildelinger sammenlignet med førpandemitida i 2019, og 1,6 mrd. kr mer enn revidert nasjonalbudsjett 2023. Studieplaner som er prioritert nå, er innen IKT, medisin, skogfag, vernepleie, folkedans, flyingeniørfag og fysioterapi. Fra 2024 får også flercampusinstitusjoner en økonomisk styrking ved at den søknadsbaserte ordningen til HK-dir går inn i basisfinansieringen. Det er naturlig ved mål om økt handlefrihet i førstelinjen under tillitsreformen.

Studentboliger prioriteres videre med 1 650 enheter for 2024, og økt tilskuddssats per hybelenhet og økt kostnadsramme.

Forskning er en betydelig del av utviklingen, og bevilges samlet 52 mrd. kr. Mer kunnskap, kompetanse og utdanning bidrar til trykghet.

Som nissemer sa det så godt: Sånn er det med den saken.

Presidenten [10:46:52]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:47:07]: Siden Senterpartiet overtok ansvaret for høyere utdanning, har kvalitet systematisk blitt nedprioritert. I behandlingen av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning ble de fremragende miljøene nedprioritert, og det er ingen økonomisk forpliktende opptrappingsplan.

I årets budsjett fjernes sentrene for fremragende utdanning med et pennestrøk, og det på tross av at institusjonene selv er tydelige på viktigheten av sentrene. Til Klassekampen i 2017 sa daværende utdanningspolitiker for Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien: Vi kommer aldri til å skape mange verdensledende fagmiljøer her i landet.

Er dette fortsatt representativt for Senterpartiets ambisjoner for norsk høyere utdanning og forskning?

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:47:58]: Jeg er kjempestolt av regjeringens prioritering på økt basis for høyere utdanningsinstitusjoner. Det er riktig retning når vi satser på tillitsreform, at de enkelte utdanningsinstitusjonene skal kunne disponere midlene sine best etter egen vilje og overbevisning. De er faktisk nærmest de fagmiljøene og de fremragende utdanningsmiljøene

som eventuelt skal ha slike senter. Det er fortsatt rom for å kunne prioritere senter ved de enkelte utdanningsinstitusjonene hvis de ønsker det, men nå skal det gå inn i basis, sånn at det er handlefrihet for de ulike institusjonene. Det er en kjempestor jobb for utdanningsinstitusjonene å møte både det grønne skiftet og IKT-kompetansebehov, som må bakes inn i alle utdanninger, og at man skal kunne ha fremragende miljøer, gjerne på tvers, og må gjøre vurderinger fra år til år. Dermed mener jeg at disponeringen, å fjerne noen av ordningene under HK-dir som både er mer byråkratisk og sentralstyrt enn det institusjonene kan gjøre ved å ha midlene til egen rådighet, er helt rett og god Senterparti-Arbeiderparti-politikk.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:49:01]: «That's a good vending» – eller kanskje ikke, for i regjering holdt Høyre forskningsinnsatsen på over 1 pst. av BNP. Senterpartiet og Arbeiderpartiet har ligget under – godt under – i to år på rad. Til neste år øker Høyre forskningen med over 600 mill. kr. Når Senterpartiet nedprioriterer kvalitet og også nivået på forskningsinnsatsen, skyldes det rett og slett at Senterpartiet ikke interesserer seg for forskning?

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:49:34]: Gjennom ulike år med ulike regjeringer og representanter i Stortinget og utdanningskomiteen har jeg vært at Senterpartiet har et eget engasjement og en egen kraft rundt det å være opptatt av utdanning og forskning i hele landet, og at også mindre forskningsmiljøer og mindre utdanningsinstitusjoner skal ha livets rett og mulighet for utvikling. Når Høyre har styrt og satset på forskning, har det vært nettopp stordrift og sentralisering som har vært gjengangstenen – hvis det ikke er stort nok, er det ikke bra nok.

Nå ønsker vi å snu det synet og har gjennomgående flere politiske satsinger som skal bidra til mer forskning og utdanning i hele landet. Vi vet at ved å desentralisere utdanning får man også desentraliserte forskningsmiljøer og høy kompetanse på ulike fagmiljøer. Dette er riktige og viktige satsinger. I motsetning til Høyre vil ikke vi gjøre det dyrere eller vanskeligere for folk å studere, vi vil at de skal få mulighet til det i hele landet. Det vil bidra til omstilling, at folk blir kvalifiserte, og at de kan ta del i arbeidslivet i enda større grad, uansett hvor i landet de bor.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:50:39]: Den forskningen som foregår, kommer hele landet til gode. Senterpartiet i regjering har høye ambisjoner for næringslivet, og at næringslivet skal bidra med 2 pst. av forskningen. Hvordan vil Senterpartiet bidra til det, når de gjennom aktiv politikk faktisk bidrar til å fjerne den forutsigbarheten bedriftene over hele landet har?

Alle vi som sitter i denne salen her, er like glade i hele landet vi bor i, men vi har litt ulike løsninger for hvordan vi skal opprettholde bedrifter i alle bygder. Den politikken Senterpartiet fører nå, med økt uforutsigbarhet og skatt på kompetansearbeidsplasser, rammer også bedriftene i alle grender. Hvordan vil Senterpartiet bidra til å opprettholde muligheten for verdiskaping i hele landet?

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:51:43]: Jeg tror at både fylker og kommuner ofte er mye nærmere og kjenner lokalt næringsliv bedre enn det vi gjør nasjonalt. Derfor er det viktig for Senterparti–Arbeiderparti-regjeringen å styrke kommunal sektor, sånn at de faktisk kan møte regionene i den kompetanse- og næringslivssatsingen de driver med.

Jeg er fullstendig uenig i at næringslivet ikke blir prioritert og satset på. Ulike forskningsmiljøer skal også få større muligheter til å hente hjem bl.a. EU-midler. Det er av avgjørende betydning for nettopp å få de størrelsene på pengesatsingen innen forskning man gjerne trenger både for å drive over lang tid og for å drive bredt, enten det er STIM-EU som satses på, SkatteFUNN eller ikke minst Næringsdepartementet. De gjør en kjempejobb med å ha én vei inn i virkemiddelapparatet, sånn at mange små og mellomstore bedrifter skal få en kortere og enklere vei til nettopp å få forskningsaktiviteten som trengs, for å få den utviklingen de trenger for enten å skalere opp, komme ut internasjonalt eller i det hele tatt komme inn på markedet.

Himanshu Gulati (FrP) [10:52:51]: Jeg vil spørre om barnehagepolitikk. Senterpartiet har i regjering vært med på å kutte pensjonstilskuddene til private barnehager, og resultatet er at 800 private barnehager – omtrent halvparten av de private barnehagene vi har – i fjor ikke fikk kompensert sine faktiske reelle tariffestede pensjonsutgifter. Jeg ønsker derfor å spørre representanten om hun mener det er god politikk at det offentlige ikke dekker de faktiske tariffestede pensjonsutgiftene private barnehager har.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:53:24]: Jeg må innrømme at når det gjelder Fremskrittspartiets utdanningspolitikk, er det vanskelig å forstå hva dere selv leverer på, med alle de kuttene og omleggingene dere har. Det har jeg bare lyst til å kommentere på innledningsvis.

Det er klart at barnehage er et kjempeviktig felt for Senterparti–Arbeiderparti-regjeringen. Vi kutter i barnehagepris. Det skal gjøre at flere får plass og ta del, gjerne tidligere og i en større del av hverdagen. Barnehagene er av avgjørende betydning for barns utvikling, språk, inkludering og ikke minst at foreldre får gå på jobb.

Representanten spør om pensjonstilskudd og tilskuddsordninger. Jeg mener den høringen som nå er ute, er av avgjørende betydning for retningen videre for barnehager i hele Norge. Det er både et spørsmål om hvilken råderett kommunene skal ha over tilskuddsfordelingen, og ikke minst helheten og hva vi skal styre her nasjonalt. Jeg mener det er viktig at vi har en sikkerhet og forutsigbarhet for gode barnehager i hele landet, og mange private barnehager er en vesentlig del av det. Gårdsbarnehager syns jeg selv er fantastisk, og jeg håper vi får flere av dem i framtiden.

Presidenten [10:54:27]: Replikordskiftet er avsluttet.

Så er det ikke «dere», det er «representanten».

Himanshu Gulati (FrP) [10:54:39]: Norge har alle muligheter til å føre en klok og kunnskapsbasert utdanningspolitikk. Dessverre mener jeg at vi ikke utnytter den muligheten godt nok. Antallet studenter øker år for år, budsjettene til høyere utdanning øker også, samtidig som både det verdiskapende næringslivet og velferdsstaten mangler helt nødvendig arbeidskraft. Slik har det vært i mange år. Det satses ikke nok på fagskolene, og yrkesfagene på videregående skole prioriteres ikke sterkt nok. I tillegg ser vi uønskede og bekymrende tendenser som mobbing og vold som økende problemer i skolen, samtidig som mange faller fra. Videre er norske elevers resultater i lesing, skriving og regning middelmådige, til tross for at Norge er blant de landene i OECD som bruker mest penger per elev, og har høyest lærertetthet. Situasjonen i norsk skole er dessverre mer «bob-bob-bob» enn «bærre lekkert».

Vi må få skolen inn på rett spor. For å få til dette må lærere og skoleledere få mer autoritet. Ro og orden i klasserommet, økt vekt på kjernefag som norsk og matematikk og bruk av velprøvde verktøy som karakterer og eksamener må vektlegges. Vi må huske på hva det er som ligger til grunn for alle innovasjoner og teknologiske framskritt: en god grunnutdanning med vekt på lesing, skriving og regning. Basisfagene må fungere optimalt. Det gjelder i dag, og det vil også gjelde i framtidens utdanning.

Fremskrittspartiet er særlig opptatt av å styrke fagskolene og prioritere yrkesfagene på videregående skole. Utdanningstilbudet må i større grad tilpasses næringslivets og samfunnets behov. Vi må lære av dem som får det til, også på yrkesfagområdet. Vi ser at de som klarer å integrere praksisplasser og bedrifter i utdanningen, ofte lykkes med å redusere frafall, med å være mer attraktive og med å gjøre yrkesfag til selve gullmodellen i norsk opplæring. Altfor mange steder er ikke det tilfellet. Derfor må vi lære fra dem som får dette til, og implementere det andre steder også. Fremskrittspartiets mål

er at ungdom har best mulig tilgang til utdanning som gir dem arbeid, og derfor må vi bl.a. satse på yrkesfag.

Fremskrittspartiet er skremt av regjeringens angrep på private. Her ligger det et stort skille mellom de rød-grønne partienes tilnærming og Fremskrittspartiets ønske om likebehandling av offentlige og private tilbydere. Vi mener slik valgfrihet og mangfold gir et bedre tilbud. Det viser også tilfredshetsresultater blant familiene. Vi mener at angrepet på private kommer til å gi færre barnehageplasser og et dårligere tilbud. Vi er også ideologisk mot slik statlig overstyring.

De tre nissene Hansi, Fritz og Gynter sang «it's hard to be a nissemann». Når vi ser tallene om vold i skolen, er det dessverre heller ingen tvil om at «it's hard to be a lærer». Her må vi ha konkrete løsninger, og jeg vil bl.a. vise til forslagene i Fremskrittspartiets alternative budsjett. Det er bl.a. et forslag om 20 mill. kr til et prøveprosjekt som skoler over hele landet kan søke om, for å prøve ut sosialagenter. Det er et prosjekt som er prøvd ut på fire skoler i Oslo med meget gode resultater, og som jeg er stolt over at Fremskrittspartiet i byrådsforhandlingene i Oslo har fått gjennomslag for å øke. Vi mener at det må implementeres nasjonalt også, slik at utsatte skoler over hele landet kan søke om penger for å prøve dette vellykkede prosjektet hos seg selv. Vi har også satt av 40 mill. kr i vårt alternative budsjett til andre tiltak for å redusere den økende voldstendensen vi ser i skolen, bl.a. gjennom å lære av «skolakuten»-prosjektet i Sverige, som vi mener det kan ha noe for seg å prøve ut i Norge.

På barnehagefronten – i og med at jeg snakket om det tidligere – foreslår vi at kuttet i pensjonstilskudd reverseres, slik at private barnehager får dekket sine faktiske tariffestede pensjonsutgifter. Det mener vi er anstendig og god arbeidspolitikk for å få likebehandlingen opp og slik den bør være.

I sum viser prioriteringene i Fremskrittspartiets alternative budsjett en tydelig retning. Vi jobber for valgfrihet på skole- og barnehageområdet, trygge og gode skoler og barnehager, forutsigbarhet også for private aktører og større økonomisk handlefrihet for elever og studenter. I tillegg vil prioriteringene gi bedre dekning av arbeidsmarkedets behov og dermed økt verdiskaping og trygghet for folk flest. Dette er politikk som det er viktig å få gjennomført. Skal vi få realisert dette, må de røde ut og blånissene ta over i neste stortingsvalg.

Jeg tar opp forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten [10:59:27]: Dermed har representanten Himanshu Gulati tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Lise Selnes (A) [10:59:43]: Denne rødnissen er klar til å stille spørsmål til representanten. Fremskrittsparti-

et har tidligere uttalt til Forskerforbundet at forutsigbarhet og god finansiering er viktige nøkkelord for norsk forskning. Jeg og Arbeiderpartiet synes det er en god avklaring at Fremskrittspartiet også mener det. Fremskrittspartiet har også sagt at det er viktig å satse på fri grunnforskning og på utvalgte områder. Derfor kom det som julekvelden på kjerringa at Fremskrittspartiet i sitt alternative budsjett kutter dramatisk i flere poster til Forskningsrådet, bl.a. 20 mill. kr i forskning om utdanning og forskning. Fremskrittspartiet kutter til sammen 100 mill. kr i sektorovergripende strategiske satsinger.

Mitt spørsmål er: Hvorfor kutter Fremskrittspartiet så mye i forskning, og særlig der den er viktig, og i sektorovergripende satsinger? Er ikke det langsiktige lenger viktig for Fremskrittspartiet når det er snakk om å få budsjettet til å gå opp?

Himanshu Gulati (FrP) [11:00:40]: Vi viser noen prioriteringer i sektoren for høyere utdanning i vårt alternative budsjett, hvor vi bl.a. øker kraftig til en del andre områder innenfor høyere utdanning og utdanningssektoren generelt, ikke minst fagskoler.

Så mener vi det er viktig med finansiering til forskning. Derfor var vi også i regjering med på å øke forskningsmidlene betraktelig. Men vi har valgt å nedprioritere enkelte områder, som bl.a. regionale forskningsmidler, og vi har sagt at vi ønsker å fokusere mer på næringsrettet forskning. Selv om forskning er viktig, mener vi at det innenfor forskningen må være mulig å ha en klarere retning.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [11:01:37]: I juni i år la sannhets- og forsoningskommisjonen fram sin rapport. Som stortingspresidenten sa da han mottok rapporten, ble kommisjonen oppnevnt fordi vi skjønte at vi som samfunn har sviktet i oppgaven med å beskytte urfolk og våre minoriteter, og i hvordan vi som samfunn skal reparere skadene og skape forsoning i framtiden, uavhengig av om man har røde eller blå votter på. Et sentralt område i dette er retten og muligheten til å bruke sitt eget språk, og mangelen på samiskspråklige ansatte er den største utfordringen for å styrke og utvikle samisk språk og identitet i barnehage og skole. I sitt alternative budsjettforslag foreslår Fremskrittspartiet store kutt i midlene til både samisk og kvensk språkopplæring. Hvordan mener Fremskrittspartiet at samisk- og kvenskspråklige barn i barnehage og skole skal få oppfylt sine behov og rettigheter når tilbudet foreslås kuttet med 40 mill. kr?

Himanshu Gulati (FrP) [11:02:34]: Alle i Norge skal ha like rettigheter, uavhengig av bakgrunn, det er grunnsteinen i Fremskrittspartiets politikk. Vi har der-

for på generelt grunnlag vært mot en del annet på det samiske området, bl.a. Sametinget og annet som vi mener gjør at vi får et skille i rettigheter. Når det er sagt, mener vi at samisk kultur og samisk språk og bruken av det er den beste måten å beholde og videreutvikle den samiske kulturen på. Vi har altså noen prioriteringer i budsjettet, hvor vi har kuttet i enkelte poster for å prioritere opp andre, men la meg understreke at skal man beholde og videreutvikle samisk kultur, er språk og kultur en viktig del av det. Kuttene og hva som er prioritert og nedprioritert i våre budsjetter, er mer økonomiske prioriteringer enn prinsipielle.

Grete Wold (SV) [11:03:51]: Videregående opplæring er kanskje den aller viktigste delen av utdanningsløpet. Der er det mange unge som skal forberedes for de valg de skal ta som kanskje får føringer for resten av livet. En bred og godt desentralisert skolestruktur er helt klart grunnmuren i dette. Fylkeskommunens oppgave er stor. Den er ulik rundt omkring i landet og mange steder veldig krevende. Regionale hensyn veier tungt når ulike lokale utfordringer skal løses på tross av stramme økonomiske rammer mange steder. Vi ser at mange steder må linjer prioriteres bort, og valgfriheten til den enkelte blir da begrenset. Det burde bekymre Fremskrittspartiet, som normalt er opptatt av individets valgfrihet, men i Fremskrittspartiets budsjett er det liten trøst å finne. Det er ingen prioritering av fylkeskommunens rammer.

Hvordan får representanten dette regnestykket til å gå opp?

Himanshu Gulati (FrP) [11:04:46]: La meg understreke at valgfrihet og makt til innbyggerne, elevene, er viktig. Derfor er Fremskrittspartiet bl.a. tilhenger av og forkjemper for fritt skolevalg over hele landet.

Vi har satt av penger i vårt alternative budsjett til en rekke prosjekter, ved siden av de fylkeskommunale budsjettene, for å bekjempe de utfordringene vi bl.a. ser i skolen, enten det gjelder vold, mobbing eller andre ting. Så jeg er uenig i premisset om at vi i Fremskrittspartiet ikke prioriterer videregående skole i våre alternative budsjetter.

Hege Bae Nyholt (R) [11:05:34]: Jeg deler representanten Gulatis bekymring for arbeidshverdagen til både elever og lærere og andre ansatte i skolen, men opplever at Gulati holder et svært ensidig fokus på gammeltdags disiplin og sanksjoner mot elever som utagerer. Jeg er ikke uenig i at vold og utagering mot medelever og lærere må få konsekvenser. Samtidig er det påfallende at representanten fra Fremskrittspartiet er så lite interessert i å løse årsaken til problemene. Elever som utagerer, trenger på den ene eller den andre måten

oppfølging. Det sier seg selv at det er vanskelig for læreren, som står foran i klasserommet, å gjøre dette samtidig som hen skal holde det faglige opplegget for resten av elevene.

Er representanten Gulati uenig i at mer personell med kompetanse og tid til å jobbe med atferd og årsaken til atferden til voldelige og utagerende elever vil gi mer ro i klasserommet på sikt?

Himanshu Gulati (FrP) [11:06:27]: Selv om representanten fra Rødt og jeg nok er uenige om at vi også trenger disiplin og reaksjoner og å stille krav når noen gjør noe som ikke er i tråd med forventningene i skolen, er vi enige om at vi er nødt til å følge opp dem som har særskilte behov, på god måte, og også sørge for at alle barn og unge blir sett. Det er nettopp derfor vi bl.a. foreslår sosialagent-prosjektet prøvd ut i hele landet. Det er et prosjekt som setter et team rundt elever med atferdsutfordringer og hjelper dem med å løse årsakene, kanskje på hjemmefronten eller ellers i livet, til at man agerer som man gjør på skolen. I våre forslag i Stortinget, som vi har fremmet en rekke ganger i år, fokuserer vi også veldig på nettopp forebygging og den delen, ikke bare reaksjoner.

Avslutningsvis vil jeg nevne at det forslaget jeg tok til orde for tidligere, skoleakutten, også handler om å løfte dem med særskilte utfordringer ut av det vanlige skolemiljøet, både av hensyn til andre i klassen og for å gi dem med utfordringer et særskilt program.

Presidenten [11:07:31]: Replikskordskiftet er omme.

Grete Wold (SV) [11:07:47]: Jeg vil starte med å vise til en ikke ukjent Jon Blund: Alle barn har rett til skolegang og utvikling. Alle barn har rett til deltakelse og innflytelse. Det må være målet med alle utdanningsbudsjett: Alle de postene vi vedtar, skal bidra til å gi barn i hele landet en god oppvekst, en skole der alle kan mestre, og en reell mulighet til å ta en høyere utdanning – etter evner og ønsker.

SV har lyktes med å gjøre regjeringens budsjettforslag enda litt bedre, og jeg vil takke kollegaer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet for et i noe overkant hektisk, men godt og konstruktivt samarbeid.

SV har i sitt alternative budsjett, etter min ærbødige mening, en enda bedre politikk for sektoren. Vi har naturlig nok ikke fått gjennomslag for alle våre prioriteringer, men samlet sett har vi fått til et ok budsjett for kommende år. For å trekke fram noe av det vi har fått til, er gratis halvdagsplass for alle tredjeklassinger særdeles viktig. Alle barn skal få være med på leken, og det kan ikke være slik at foreldrenes lommebok begrenser den muligheten. At dette er politikk som nytter, vet vi. Vi ser at deltakelsen har økt rundt i kommunene. Mange flere

barn er med på SFO etter at vi fikk innført gratistid for 1. og 2. klasse. Så er ikke dette arbeidet over.

Pris er viktig, men det er også innhold og kvalitet. SV er derfor glad for at vi har kommet til en enighet med regjeringen om at man skal vurdere behovet for en opptrapping av bemanningen for å sikre kvalitet og kompetanse i hele skolefritidsordningen. Det er slik at økt behov for bemanning må ses i sammenheng med den reelle bruken av tilbudet. Jeg har fått besøke skoler som har fått til et godt samarbeid med frivilligheten og kulturskolene knyttet opp til aktivitet i SFO-tiden og dermed økt kvaliteten. Dette håper jeg er noe vi kan se sammen på i framtiden. Skole og SFO eller AKS er kanskje den siste faktiske felles arenaen barn har, og her ligger det mange muligheter for å gjøre den tiden enda bedre.

Den andre viktige prioriteringen vi har fått til sammen, er en historisk økning i studiestøtten med 10 pst., og det var virkelig påkrevet. Det er sjelden at så mange i en budsjettføring trekker fram det samme behovet og ønsket. I år var det ikke bare studentene, men også universitet, høyskoler, fagbevegelse og interesseorganisasjoner som uttrykte hvor viktig og avgjørende dette var. Det handler ikke kun om dyrtid med økte bo- og levekostnader, som dessverre rammer så mange også denne vinteren. Det handler om studenter som jobber for mye, så mye at det går utover studiene. Både kvalitet og normert tid utfordres. Det handler også om studentenes psykiske helse og velferd. Vi vet at mange sliter, og studietiden skal være noe mer enn en fase i livet hvor man kun overlever. Det skal være en tid man skal kunne se tilbake på med glede. Det fortjener våre hardtarbeidende studenter.

Det som i realiteten står på spill, er muligheten for alle til å kunne ta den utdanningen man evner og er motivert til å ta. Vi kan ikke komme dit hvor det kun er dem som har foreldre med fortsatt forsørgermulighet, som kan ta en høyere utdanning i Norge. Studielån er noe man kan ta, men det må betales tilbake.

Norges fortrinn med lik rett og mulighet til utdanning er så viktig, også når det gjelder utveksling av kompetanse og arbeidskraft. Framtidens utfordringer er globale og må løses med samarbeid. SV er derfor glad for at vi klarte å stoppe kuttet av ordningen NORPART. Vi skulle gjerne også sett at man hadde klart å stoppe skolepenger for internasjonale studenter, slik vi har i vårt alternative budsjett. Vi trenger virkelig kloke hoder og nytenkende unge for å møte de kompetansebehovene vi har og vil få i årene framover.

Skole og utdanning er mer enn det som skjer i klasserommet og ute i skolegården. Det tilbudet som freds- og menneskerettighetssenterne våre gir elever og lærerstudenter, er i realiteten en vaksine mot krig, rasisme, fascisme og urett. Det er noe vi trenger i dag – i en verden

som bærer preg av å være «en mørk og stormfull aften», der økt ulikhet, økende flyktningsstrømmer, klimaendringer og krig dessverre skaper fare for uroligheter også her i Norge.

Jeg er derfor glad for at vi fant noe midler til Raftostiftelsen, Falstadsenteret og Arkivet. Det var hardt tiltrengte midler og vil komme godt med i et viktig formidlingsarbeid. At vi også har klart en god prioritering av Sameetinget, Samisk høyskole og kvensk språk og kultur er ikke mer enn å forvente, men det er like fullt viktig å trekke fram, og det forplikter også i framtidens budsjetter.

Avslutningsvis vil jeg takke for et godt samarbeid med komiteen og komitéråd, og ikke minst takk til alle som har bidratt med høringsinnspill, muntlig og i mailinnboksen, gode påminnelser og refleksjoner. Det har gjort dette budsjettet bedre enn det var i utgangspunktet.

Presidenten [11:12:53]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:13:08]: Det er på sin plass å rette en stor takk til SV for å ha reddet friskolene i første runde. Vi er mange, både politiske partier, elever, foreldre og organisasjoner, som har kjempet hardt for friskolene over tid. Faktisk opplever vi at det bare er Senterpartiet og Arbeiderpartiet som vil kvele mangfoldet friskolene bidrar til, og som vil begrense foreldrenes frihet til å velge alternativ pedagogikk eller verdisyn for sine barn.

På samme måte som da vi i fjor kjempet for håndverkskolens mulighet til å utvikle seg, er det SV som er redningen. SV går foran som et godt eksempel og viser at ideologi ikke bør stå i veien for mangfold og valgfrihet. Dessverre er ikke kampen over. Både skoler, elever, foreldre og vi som er friskolenes venner, opplever uforutsigbarhet og utrygghet på veien videre. Spørsmålet mitt er derfor om SV er klare til å kjempe videre, slik at Steinerskolen og andre ikke må si opp lærere og legge ned tilbud når vi kommer til revidert nasjonalbudsjett før sommeren.

Grete Wold (SV) [11:14:17]: Tusen takk for både spørsmål og ikke minst heiarop og rosende ord for det arbeidet SV har gjort. Nå er det også riktig å rose dem som roses kan. Stopp i kuttene til friskolene var det vel regjeringspartiene selv som strengt tatt gjorde unna på egen hånd, så jeg tror ikke SV skal ta den hele og fulle æren for det. Men vi er, som representanten, veldig opptatt av at vi skal ha ulike pedagogiske tilbud til våre barn og unge. Det trenger vi i Norge. Enhetsskolen er ikke det eneste svaret for alle – på ingen som helst måte. Men når vi snakker om ideologi, snakker vi nok om litt ulik type ideologi. Vi er veldig opptatt av at vi skal ha en skole som faktisk legger til rette for ulike pedagogiske

virkemidler, men vi må være utrolig forsiktige så vi ikke vanner ut prinsippet om gratis skole og utdanning til alle og bruker pengene på aktører som kanskje henter ut penger på sikt. Selv om det ikke er lovlig per i dag, ser vi jo at det er noen nyanser og noen gråsoner her som er skumle.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:15:13]: Selv om SV nå roser regjeringspartiene, har SV vært forbilledlig tydelig i sin retorikk rundt friskolene over tid, og det tror jeg det er grunn til å minne om er viktig også i tiden framover.

Når det gjelder skolene, er det utbytteforbud. Vi mener alle at den offentlige skolen skal være bærebjelken i skolesystemet, men det må være rom for mangfold, som Steinerskoler, Montessoriskoler og internasjonale skoler. Jeg fikk ikke helt svar på spørsmålet mitt og gjentar det derfor: Er SV klare til å kjempe videre også? Tross alt er friskolene bare reddet i aller første sving. Veien framover er ganske kronglete – i hvert fall i den retningen regjeringen staker ut. Her er det ingen grunn til å heise flagget ennå. Vi må fortsette å kjempe. Er SV klare for det?

Grete Wold (SV) [11:16:15]: SV er i aller høyeste grad klare for fortsatt å holde denne fanen høyt, og vi ønsker mangfold i norsk skole. Det er viktig å huske på at i denne sammenhengen er det ikke SV som sitter med makten. Vår jobb blir å følge med og presse på der vi kan, og så er det en del ting som også regjeringen og organisasjonene selv må ta ansvar for å rydde opp i, og det har de sagt at de skal gjøre. Vi følger selvfølgelig med og ønsker fortsatt å holde den fanen høyt. Selvsagt skal vi ha et mangfold i skolen.

Presidenten [11:16:45]: Replikordskiftet er avsluttet.

Abid Raja (V) [11:17:08]: Verdenssamfunnet står overfor mange kriser samtidig. Da er det viktig å legge til rette for å løse de utfordringene Norge står foran akkurat nå, og samtidig ha øye for hvordan landet skal komme seg styrket ut av krisetiden. De langsiktige løsningene finnes kun dersom det investeres i kunnskap, utdanning og forskning. Det overordnede målet med Venstres alternative budsjett for kunnskapssektoren er å gi flere muligheten til å begynne og fullføre utdanningsløpet. Dessverre ser vi nå at det ufrivillige skolefraværet bare øker og øker. For å sitere noen i Jul i Svingen: Det gjør meg så sint at jeg begynner kanskje å få feber.

Venstre ønsker å innføre en tiltakspakke for å motvirke det ufrivillige skolefraværet ved å redusere skolefraværet i grunnskolen, utvide med en tiltakspakke, utvide ordningen med bl.a. rullerende barnehageopptak, investere i flere og bedre lærere, videreutdanne flere læ-

rere og opprettholde gode ordninger for studenter. Gjennom tiltak som styrking av den frie forskningen, opprettholdelse av de regionale forskningsfondene og økt næringsrettet forskning ønsker vi i Venstre å bidra til økt forskning.

Barnehagene skal være en trygg arena for lek og læring der barn får frihet til å leke, lære og utvikle seg. For foreldre er det viktig med en rask og forutsigbar tilgang på barnehageplass. Som konsekvens av dagens ordning må mange foreldre ta ut ulønnet permisjon i påvente av barnehageplass. For å sikre foreldre mer frihet og fleksibilitet foreslår Venstre derfor en utvidelse av ordningen med rullerende barnehageopptak.

Vi ser også med bekymring, som jeg nevnte, på fraværutviklingen i grunnskolen. Skolen må sikre at alle har et godt utgangspunkt for å delta i samfunnet og arbeidslivet. Da må opplæringen være tilpasset eleven, og skolen må motivere til læring. Venstre legger i sitt alternative budsjett fram en tiltakspakke for å redusere det ufrivillige skolefraværet i grunnskolen. Det er stort behov for nye læremidler, i tråd med nye læreplaner. Dette gjelder både digitale og analoge læremidler. Venstre setter av midler til begge deler i sitt alternative budsjett. Læreren spiller en viktig rolle i barn og unges opplæring, og i Venstres alternative budsjett foreslås det nettopp en styrking av videreutdanning av lærerne.

Vi mener også at livslang kunnskap er sentralt for å omstille Norge til en grønn og kunnskapsbasert økonomi. Et sentralt mål for Venstre er å tilrettelegge for høyere utdanning. Venstre foreslår i sitt alternative budsjett bl.a. å øke studiestøtten for alle studenter til 1,3 G. Dette er første del av en opptrapping mot 1,5 G, som skal sikre at alle har mulighet til å ta høyere utdanning. Studentenes helse- og trivselsundersøkelse peker også på at den psykiske helsen til norske studenter er urovekkende. I Venstres alternative statsbudsjett settes det derfor av midler til studentvelferd og tiltak mot ensomhet og psykiske plager hos studentene.

Jeg vil understreke at økt tilgang på utdanning og en fortsatt satsing på forskning er sentralt for å ta Norge framover. En sterk kunnskapssektor er viktig for å omstille samfunnet og bygge arbeidsplassene for framtiden. Venstre foreslår i sitt alternative budsjett derfor å reversere nedleggelsen av de regionale forskningsfondene i tillegg til å styrke den frie forskningen.

Et annet mål for Venstre i kunnskapspolitikken er å opprettholde det internasjonale samarbeidet om utdanning. Det gagnar både norsk næringsliv og norske læresteder og knytter Norge tettere sammen med verden rundt oss. Derfor foreslår Venstre i sitt alternative budsjett å reversere regjeringens kutt i stipendandelen for norske studenter i utlandet og at høyere utdanning

fortsatt skal være gratis for studenter utenfor EU og EØS-området.

Presidenten [11:21:34]: Det blir replikkordskifte.

Kristian Torve (A) [11:21:47]: Når jeg hører på representanten Raja, høres det ut som om Venstre selger inn sitt alternative budsjett som en satsing. Det henger ikke helt sammen med at man fjerner over 1,3 mrd. kr fra grunnskoletilskuddet og kun tilbakefører halvparten av midlene direkte til skolerelaterte tiltak. Som prioritering svekker i praksis Venstre skolene med betydelige beløp.

Svekkelser finner vi også i Venstres budsjett når det gjelder arbeid for flere læreplaner, hvor det foreslås å ta bort 80 mill. kr fra fylkenes arbeid for flere læreplaner. Da begynner jeg å bli litt i tvil om Venstre har tatt inn over seg behovet for mer faglært arbeidskraft i årene framover. Det finnes veldig mange gode tiltak for å få utdannet flere med fag- eller svennebrev. Blant annet har Nordland fylke en læreplassgaranti, og partene i arbeidslivet har inngått en samfunnskontrakt for flere læreplasser.

Mitt spørsmål til representanten er derfor: Hvilke tiltak for å utdanne flere fagarbeidere er det Venstre ser for seg å ta bort når man nå kutter i dette arbeidet med læreplasser?

Abid Raja (V) [11:22:51]: Jeg tror ikke representanten Torve har sett helhetlig på Venstres alternative budsjett. Vi bruker faktisk betydelig mer penger enn regjeringen på kunnskapssektoren. Det gjør vi samtidig som vi bruker mindre oljepenger. Og akkurat det – å bruke mindre oljepenger totalt sett og allikevel prioritere mer penger til kunnskapssektoren – heter å prioritere. Det har Venstre valgt å gjøre. Vi har valgt å prioritere mer penger til kunnskapssektoren.

Vi har valgt å ikke prioritere penger på det jeg vil omtale som symbolpolitikk. Representanten startet med å si at vi kutter grendeskoletillegget. Paradoksalt nok er regjeringspartienes egne representanter lokalt mot å beholde dette symboltillegget, bl.a. fordi det ikke fungerer, og fordi det også er et forsøk på å styre kommunenes prioriteringer. Derfor har vi valgt å kutte dette.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [11:24:04]: At Høyre prøver å framstille alt som er stort og sentralt som uttrykk for kvalitet, er ikke noe nytt, men at Venstre prøver å framstille nærhet og verdien av nærskoler som noe gammeldags og annenrangs, er verdt å merke seg. Venstre foreslår i sitt alternative budsjett å fjerne grunnskoletilskuddet på 1,3 mrd. kr, og med det forlenger de blåtimen med flere skolenedleggelses selv der det ikke er pedagogisk og skolefaglig riktig.

Jeg vil derfor stille representanten Raja samme spørsmål som Høyre fikk: Mener Venstre det er uproblematisk at det årlig legges ned et stort antall skoler i landet – ikke fordi de er dårlige, men fordi kommunen må spare penger? Og hvilke grep vil Venstre ta for å sikre at elever i barneskolealder kan gå på skole i sitt nærmiljø framfor belastningen med lengre reisevei og timevis på skolebuss?

Abid Raja (V) [11:24:59]: Venstre er forelska i lærer'n og ikke først og fremst i antall skolebygg. Jeg svarte på nesten det samme spørsmålet til forrige representant. Dette er den symbolpolitikken som regjeringen ønsker å fortsette å føre.

Det som er den virkelige utfordringen i Skole-Norge i dag, er at man har et enormt ufrivillig skolefravær. Og mot det prioriterer regjeringen nærmest ingenting. Vi har laget en egen pakke rettet mot å få ned skolefraværet og motivere elevene, bl.a. 250 mill. kr i en tiltakspakke til dette.

For å få flere motiverte elever trenger man også ekstra framoverlente lærere. Vi bidro i vår tid i den forrige regjeringen til at rundt 50 000 flere lærere fikk tilbud om videreutdanning. I dette budsjettet prioriterer Venstre nesten 160 mill. kr mer for å få til et videreutdannings-tilbud til 6 000 flere lærere. Det er det som skal til for å jevne ut forskjellene geografisk, og det vil komme distriktene mer til gode enn den symbolpolitikken regjeringen fører.

Himanshu Gulati (FrP) [11:26:11]: Vi har sett en sterk polarisering i samfunnet etter terrorangrepene mot Israel den 7. oktober og de etterfølgende kampene mot Hamas på Gaza-stripen. Og vi hører bl.a. flere rystende historier om økt antisemittisme. Mange jøder i Norge og andre steder føler at det er vanskeligere å bære sin identitet med de fordommene de møter. Venstre og Fremskrittspartiet har i hele regjeringssamarbeidet stått sammen om både handlingsplan mot antisemittisme og en del andre viktige tiltak. Men jeg legger merke til at Venstre ikke er en del av de omtalene i merknadene om viktigheten av å fokusere på dette spesielt i denne tiden. Jeg lurar på om det er en grunn til det.

Abid Raja (V) [11:26:53]: Jeg deler representanten Gulas syn på at vi må få ned fordommer og diskriminering i samfunnet generelt, det være seg mot den jødiske befolkningen, den samiske befolkningen, andre nasjonale minoriteter eller innvandrerbefolkningen. I den forrige regjeringen lagde vi ulike handlingsplaner, også i det departementet jeg da bestyrte. Når det gjelder antisemittisme, har nesten alle partilederne på Stortinget

get akkurat skrevet under et opprop om det, og det står Venstre selvfølgelig helhjertet bak.

Grete Wold (SV) [11:27:39]: Venstre har flere gode prioriteringer på utdanningsfeltet i sitt alternative budsjett. Det kunne vært gode brikker i byggingen av en bedre skole.

Kanskje den største utfordringen vi har i skolen i dag, er rekruttering av lærere. Det er krevende situasjoner i mange klasserom, og det er elever som trenger mye mer enn skolepulten i hverdagen.

Det å bygge et lag rundt eleven, et lag rundt læreren, og også et lag rundt rektor, vises det stadig oftere til, og det er noe SV har prioritert høyt i vårt alternative budsjett. I Venstres budsjett finner jeg veldig lite i den retningen – ikke flere helsesykepleiere, ikke satsing på miljøarbeidere eller andre tiltak for å bygge lag. Stemmer det at dette ikke er noe Venstre ønsker å satse på, og hva er i så fall Venstres svar for å løse den situasjonen vi nå står oppe i?

Abid Raja (V) [11:28:26]: Jeg deler faktisk representanten Wolds syn på dette. Vi trenger flere yrkesgrupper inn i skolen for å avlaste læreren og få til å forhindre det økende skolefraværet og den motivasjonskrisen man nå ser i skolen. Blant annet tiltakspakken på 250 mill. kr ville gitt et nødvendig løft for å få ned det ufrivillige skolefraværet.

Jeg er veldig takknemlig for skrytet innledningsvis, og jeg vil faktisk gi noe av det skrytet tilbake til SV. Takket være budsjettforliket som SV nå har bidratt til, har norske studenter fått et nødvendig og lenge etterlengtet løft. Norske studenter har vist seg å bli en hoggestabbe for denne regjeringen. Nå har den forrige statsråden for høyere utdanning gått av, så vi venter på at det kommer noen mer positive takter fra den nye statsråden på feltet. Så håper vi at SV allerede nå begynner å jobbe for at man i det reviderte budsjettet som kommer, også reverserer kuttet til de utenlandske studentene – at det igjen skal være et gratisprinsipp i Norge, og at det skal gjelde for alle. Det synet regner jeg med at SV deler, og jeg håper SV får gjennomslag for det ved neste runde.

Presidenten [11:29:33]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:29:48]: Kristelig Folkeparti jobber for en skole som i større grad klarer å se hver enkelt elev. Vi er også særlig opptatt av at det skal være mer lek, spesielt for de yngste elevene, og at vi skal møte elevene mer med bøker og lesing på papir i stedet for skjerm. Så da vi lagde Kristelig Folkepartis alternative budsjett, er det hovedoverskrifter.

Jeg drømmer om en skole der vi klarer å se hver enkelt elev og gi dem utfordringer på det nivået de er, slik

at de klarer å oppnå sitt potensial. Likevel vil jeg alltid understreke i utdanningsdebatter at nøkkelen til suksess ikke handler om at vi lykkes fullt ut bare alle får en sekser eller best mulig karakter. Vi har lyktes når vi klarer å gjøre dem til gode mennesker – at de er gode sosialt, at de møter andre på en god måte, at det er mindre mobbing, og at vi oppnår å lage gode arbeidstakere og gode mennesker for resten av livet.

Et stikkord er at vi i denne salen gjentatte ganger har foreslått og prøvd å få med flertallet på mer lek for de aller yngste elevene. Vi mener at den kunnskapen som foreligger nå, viser at det å starte tidligere på skolen og ha mer fag inn, ikke er det som gjør at elevene lykkes bedre. Jeg synes det er spesielt interessant å se til de større undersøkelsene, og da synes jeg OECDs rapport, ikke minst der de viser til New Zealand, er veldig interessant. Der sammenligner de store grupper som begynner å lese når de er fem år, og store grupper som begynner å lese når de er sju. Resultatet er at de er på samme nivå når de er elleve, men de som begynte da de var sju – altså litt senere – har større leseglede, større leselyst og forståelse og en indre motivasjon, som er avgjørende.

Derfor mener vi at vi heller bør se på mer lek, selv sagt spesielt for førsteklasingene og bedre overgang fra barnehage til skole, men også de første årene og opp gjennom. I vårt budsjett kutter vi i timetall, for vi mener at det ikke bør være så mye fag. Det bør være mer tid til fri lek.

Et annet felt innenfor dette er at Kristelig Folkeparti kjempet gjennom lærernormen, for vi ønsker flere voksne og flere lærere i klasserommet. Flere har vært inne på at vi også klarte å rekruttere flere lærere og utdanne og etterutdanne flere lærere. I det opplegget vi legger fram, øker vi også støtten til mentorordningen, nettopp for å sikre at de nyrekrutterte som kommer inn, skal takle overgangen på en god måte og bli motiverte og trives som lærere.

Hovedgrepet i Kristelig Folkepartis alternative budsjett er likevel skolebøker. Vi setter av 0,5 mrd. kr til å få kjøpt inn flere skolebøker. Det er fordi vi mener – og rett før helga kom en delrapport fra skjermbrukutvalget som viser det – at en må ha en bedre balanse mellom bruk av skjerm og bøker. Sammen med de 500 mill. kr som skal gjøre at det blir flere bøker og skolebøker for barna, setter vi også av 80 mill. kr til skolebibliotek, som også er med på å skape leselyst og -glede hos de små.

I den sammenheng har vi også satt av midler til mobilhotell. Jeg er glad for den statsråden som har kommet nå, for jeg opplever en kunnskapsminister som er mer imøtekommende enn det regjeringa var før når det gjelder både mobil og for så vidt også skjerm og lek. Når det nå skal komme nye retningslinjer for mobil, mener jeg at statsråden burde ta det fullt ut og gjennomføre et for-

bud. De resultatene vi har sett til nå fra skoler som prøver ut mobilforbud, er veldig gode, og da bør vi hjelpe rektorene rundt om med at det bare er sånn. Når det blir mer fysisk aktivitet, mindre mobbing og bedre karakterer – spesielt for jenter og for dem som kanskje sliter mest på skolen – mener jeg at det er et veldig godt tiltak å gripe fatt i.

Vi retter også opp kuttet på friskole. Jeg slutter meg for så vidt til skrytet til SV, som også reagerte på det – til og med Rødt har reagert på kuttet når det gjelder friskole. Jeg har selv besøkt steinerskoler og andre skoler, så det er ikke bare tradisjonelle religiøse skoler som har vært opprørt. Der opplever jeg samtidig at når kunnskapsministeren varsler at en skal se på modellen på nytt, er det likevel et kutt på vel 50 mill. kr neste år. Vi er bekymret for den jobben som gjøres der. Jeg er enig i at det må gjøres en jobb, og modellen må justeres, men det ligger fortsatt i løypa kutt på opptil 0,5 mrd. kr, noe som vil ramme hardt.

Vi retter også opp det kuttet som ble gjennomført for utenlandske studenter, som flere har kommentert, og vi slutter oss til endringene som angår barnehage og SFO.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [11:34:42]: Det blir replikkordskifte.

Elise Waagen (A) [11:34:51]: Som representanten selv var inne på i sitt innlegg, er noe av det viktigste vi kan ha i skolen, lærere som har tid til å se den enkelte unge. For kort tid siden fikk vi en knallhard dom over hvordan det står til med læringen i norsk skole. Dommen og prøvene ble tatt opp ca. et halvt år etter at Kristelig Folkeparti selv satt i regjering.

Det Kristelig Folkeparti gjør i sitt alternative budsjett, er å kutte massivt i skolen, 1,1 mrd. kr. Så må representanten gjerne gi meg leseveiledning, men jeg tror kanskje det til og med er halvårseffekt. Dette tilsvarer om lag 3 000 lærere. Da lurar jeg på: Når man i realiteten skyver 3 000 lærere ut av norske klasserom, hvordan skal det kunne gjøre at flere barn blir sett?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:35:51]: Etter å ha hørt de ulike innleggene i denne debatten, er det fristende å si at en julekalender som varer lenger, ikke nødvendigvis blir en bedre julekalender. Det er innholdet i kalenderen som er viktigst.

Vi er av den klare oppfatning at timetallsutvidelsen som skjedde på 2000-tallet, ikke har gitt en bedre skole. Vi går i en helt annen retning. Vi stilte også spørsmål om hva det vil koste å legge seg på Finlands nivå på timetall. Det tror jeg ville innebære en innsparing på nesten

7 mrd. kr. Jeg tror ikke, om vi hadde ligget på Finlands nivå, at vi hadde vært bekymret for skolen. En vil vel alltid gjøre det bedre, men de ligger mye lenger framme. Vi ønsker en annen retning. Vi ønsker færre skoletimer. Vi ønsker mer lek, spesielt for de yngste elevene. Vi ønsker mindre skjerm, mer bøker, og jeg er sikker på at det ville gitt et mye bedre resultat enn det vi har oppnådd nå.

Elise Waagen (A) [11:36:50]: I realiteten er dette et storstilt kutt. Dette er ikke penger som Kristelig Folkeparti tenker at de skulle brukt annerledes i norsk skole. Det er 1,1 mrd. kr i halvårseffekt som man heller kunne brukt på flere lærere. I realiteten velger man i stedet å kutte.

Men siden representanten selv er inne på digitalisering i skolen, er det også sånn at den forrige regjeringen, hvor representanten selv var statsråd, hadde en storstilt digitalisering. Den forrige digitaliseringsstrategien la hovedvekt på flere enheter per elev i stedet for mer kvalitet. Man gjennomførte også en fagfornyelse uten å sende med nok penger til skolebøker, som i realiteten ble mer digitalisering. Når man nå kutter storstilt til kommunene, de samme kommunene som skal kjøpe lærebøker, hvordan skal man da ha råd til nettopp å gjøre det grepet som Kristelig Folkeparti ønsker, når man tar med den ene hånden og gir med den andre? Realiteten er at kommunene sitter igjen med betydelig mindre.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:37:49]: Dette er helt feil virkelighetsforståelse og beskrivelse. Når vi gjør en omprioritering på budsjettet vårt og ønsker en skole med færre timer, vil det si at de aller fleste elevene, og nå er det valgfrihet, vil være på SFO. Der er det mye lek og mye læring i den tida, og det mener jeg er riktig. Vi legger som sagt på 500 mill. kr til flere skolebøker. Vi har ikke kuttet noen ting til kommunene, og vi legger på 80 mill. kr til skolebibliotek. Det vil være en pakke som jeg tror vil gi mye bedre resultater enn det budsjettet representanten stemmer igjennom.

Når det gjelder skjerm, har jeg vært ærlig på det før. Jeg hadde en stor tro på at skjerm skulle utjevne forskjeller, at det skulle styrke sosial mobilitet. Jeg skal være den første til å innrømme at jeg tok feil, og det skulle jeg ønske at Arbeiderpartiet i mye større grad var tydelig på selv. Jeg har tro på at den nye kunnskapsministeren beveger seg i den retningen, og håper virkelig at vi får en storsatsing på bøker og mindre skjermbruk i dagens skole.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:39:03]: Senterparti–Arbeiderparti-regjeringen er opptatt av en god og faglig fundert utvikling som ruster barn og unge best mulig for livet som venter etter skolen. I 2023 har stadig flere barn og unge stadig mer tid på skjerm, og skjer-

men blir en vesentlig kilde til informasjon og kunnskap, også om seksualitet og egen kropp i de utforskende årene – med nissestreker for å få langlúa til jul. Lærere etterspør mer støtte. Kristelig Folkeparti vil over natten samlet kutte stort i timetall, som Arbeiderpartiet tok opp, i nasjonale prøver, Rosa kompetanse og ikke minst i Digitaliseringsdirektoratet – for skolene og lærerne som står i den utfordrende hverdagen. Mener Kristelig Folkeparti at vi ikke skal ha statlig støtte på digitaliserings- og seksualitetsfronten? Er det ikke det skoler, lærere og elever trenger?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:40:01]: Kristelig Folkeparti har 5 mill. kr til satsing på bedre seksualundervisning. Der mener jeg at staten og skolen har gjort en altfor dårlig jobb over lengre tid. Nå har det heldigvis skjedd endringer i seksualundervisningen som er helt avgjørende. Så vi løfter det i Kristelig Folkepartis budsjett.

Men jeg vil gjerne bruke muligheten til å gjenta, for jeg tror Senterpartiet er ganske enig med Kristelig Folkeparti når det gjelder skjermbruk, at det er en stor mulighet til å kunne gjøre viktige endringer nå. Vi ser at det er veldig mange foreldre som ønsker det. Det er mange lærere som ønsker en endring, men ikke minst sier forskningen som begynner å komme nå – vi må erkjenne at det tar lang tid før den kommer – at det ikke gir positiv effekt med mer bruk av skjerm. Jeg håper at Senterpartiet bruker den muligheten de har i regjering, til å gjøre noe med det. Når representanten også nevner sosiale medier og det digitale, har Kristelig Folkeparti et forslag som gjelder aldersgrenser på sosiale medier, som jeg håper at Senterpartiet vurderer seriøst. Digital trygghet for barn og unge er et av de feltene der jeg mener vi som politikere ikke har lykkes godt nok. Tvert imot, vi har ikke turt å ta i det.

Presidenten [11:41:07]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:41:25]: Regjeringen er tydelig på at den ønsker å gi barn og unge de beste mulighetene for å realisere potensialet sitt, uansett hvem mor og far er. Derfor satses vi på barnefamiliene i dette budsjettet, og derfor tilrettelegger vi for en skole som kan treffe interessene, behovene og ferdighetene til alle barn.

Regjeringen reduserer makspris for foreldrebetaling i barnehagen til 2 000 kr i måneden, i mindre sentrale strøk og områder til 1 500 kr. Ferske tall viser at nesten alle barn nå går i SFO de to første årene, mens henholdsvis 63 pst. og 37 pst. bruker SFO i 3. og 4. klasse. Denne økningen i de to første årene er et direkte resultat av stortingsflertallets satsing på gratis halvdagsplass de to første årene i SFO. Nå utvider vi også til 3.-klassingene,

sånn at de kan få det samme tilbudet om å bli med og leke, samtidig som at foreldre sparer utgifter.

De norske resultatene fra PISA 2022 viser et sterkt fall i prestasjoner i matematikk, lesing og naturfag. Resultatene bekrefter en fallende trend i flere undersøkelser de siste årene. Pandemien er én årsak, men vi ser at våre resultater faller mer enn i andre land som stengte ned mer enn oss. PISA viser at fire av ti ikke lærer nok til å fortsette utdanningen i enten lesing, matte eller naturfag. Det viser at forskjellene øker, at altfor mange faller fra og mister utviklingsmuligheter. PISA viser at andelen som presterer best i matematikk, reduseres fra 14 pst. til 7 pst. Det mener jeg kan bidra til å sette fellesskolen under sterkt press framover, og den utviklingen må vi snu.

I dette budsjettet tar vi derfor en rekke grep for å øke kvaliteten i både barnehage og skole. Det fortjener ungene våre. I barnehagen foreslår vi å bevilge nesten 800 mill. kr i 2024 for å øke kompetanse og kvalitet. Regjeringen fortsetter også å satse på etter- og videreutdanning for lærere i barnehage og i skole, og neste år bruker vi samlet 2,6 mrd. kr på dette.

For at kommunene skal legge til rette for en mer praktisk og aktiv læring, innføres en ny åtteårig rentekompensasjonsordning på 8 mrd. kr til å investere i nytt utstyr og nye lokaler. På toppen av dette kommer en tilskuddsordning på 127 mill. kr til mer praktisk læring fra 5. til 10. trinn.

Unger som kan lese godt, lærer også bedre. Leseferdighetene til norske unger er blitt dårligere de siste årene. Vi fortsetter derfor satsingen på lesing, og 25 mill. kr går direkte til kompetansetiltak for lærere, skolebøker og leselystprosjekter. Regjeringen beholder momsfritak på bøker.

Vi ser økte mobbetall, redusert motivasjon og økt skolefravær. Vi foreslår derfor 35 mill. kr til en tiltakspakke som skal sørge for at flere elever får et tryggere skolemiljø. Jeg er glad for at regjeringen har fått solid støtte i befolkningen og fra flere partier i denne salen for å utarbeide nye nasjonale anbefalinger for hvordan skolene kan være mobilfrie. Vi skal også sikre at digitale verktøy i undervisningen brukes til å øke læring og ikke til å rømme bort fra den. Jeg håper at rødnissene og blånissene blir enige, sånn at den store stjernen kan skinne for nisser og folk med alle slags luefarger.

Av de som begynte i videregående opplæring i 2016, hadde 81 pst. fullført og bestått i løpet av fem eller seks år. Det er en positiv utvikling, men vi er ennå ikke i mål. Derfor foreslår vi en betydelig økning av budsjettet for at flere skal få en læreplass, sånn at de kan fullføre fagbrev, og at flere skal kunne ta et fagbrev på jobb, og på den måten sikre seg tryggere jobb og en tryggere framtid for seg og for sine. Vi øker også borteboerstipendet og utstyrsstipendet. Vi skal bort fra en skole hvor mange

ikke henger med, til en skole som forsterker fellesskap, og som forsterker økt læring.

Presidenten [11:46:21]: Det blir replikkordskifte.

Jan Tore Sanner (H) [11:46:37]: Det gleder meg at kunnskapsministeren ønsker å ta tak i utfordringen med svake grunnleggende ferdigheter hos elevene. Det er behov for et krafttak. Men da er ikke løsningen å fortsette en reverseringspolitikk, hvor man fjerner lærerspesialistordningen og tar bort kompetansekrav. Da må regjeringen legge bort den vente-og-se-holdningen vi har sett, særlig når det gjelder den manglende satsingen på lærerne og lærernes kompetanse. Vi fikk alarmende tall fra GSI før helgen, som viste at andelen ukvalifiserte lærertimer ikke har vært så høy siden begynnelsen av 2000-tallet. Så når vil regjeringen komme med konkrete tiltak som kan bidra til at flere ønsker å bli lærer, og at andelen ukvalifiserte lærertimer går ned?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:47:44]: Denne regjeringen videreutvikler satsingen på etter- og videreutdanning for lærerne i barnehage og skole og vil neste år bruke nesten 1,6 mrd. kr på dette. I høst har over 6 600 lærere fått tilbud om videreutdanning, og det er nesten 1 000 flere lærere enn i fjor. Over 1 700 barnehagelærere får tilbud om videreutdanning i år. Det er 700 flere enn i fjor, en økning på 70 pst.

Rekrutteringsutfordringene til utdanningene er alvorlige, jeg er enig med representanten i det. Sammen med KS, lærerorganisasjonene og studentene vil vi tidlig neste år legge fram nye tiltak for å styrke rekrutteringen. Vi er også i gang med å vurdere hvordan et nytt helhetlig system for kompetanse og karriereutvikling i barnehage og skole skal se ut, sånn at lærere og andre ansatte kan få muligheten til å fordype seg og utvikle seg gjennom hele yrkeslivet. Vi har også sendt på høring et forslag om å lovfeste at man må ha lærerutdanning for å bli fast ansatt som lærer i skolen. Det har jeg registrert at representanten ikke gjorde i sin tid som kunnskapsminister, men det gjør vi, i samarbeid med partene.

Jan Tore Sanner (H) [11:48:52]: Statsråden begynner å få dårlig tid, for med statsbudsjettet for 2024 har tre av fire år av den rød-grønne regjeringens periode gått. I løpet av de første årene har antall lærerstudenter gått ned og antall ukvalifiserte timer gått opp. Det er bra at regjeringen nå følger opp Stortingets pålegg om å innføre et lovkrav om at de som blir tilsatt som lærer, skal ha lærerutdanning. Men det ligger ingen tiltak i regjeringens budsjett for å bidra til at ukvalifiserte lærere kan bli kvalifisert. Videreutdanning handler om dem som har lærerutdanning, og det er bra at regjeringen viderefører den borgerlige regjeringens nivå på videreutdan-

ning for lærere, men det er altså mange elever i norske klasserom som møter ukvalifiserte lærere. La meg da gjenta: Hvilke konkrete forslag er det regjeringen vil komme med?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:49:54]: Jeg refererte til flere konkrete forslag nå i mitt tidligere svar til representanten. Jeg deler også engasjementet om viktigheten av å få flere lærere og å beholde de lærerne vi har.

Jeg må si at i en tid der vi fokuserer mer på læring og viktigheten av å snu den negative utviklingen i skoleverket – knyttet til spesielt det faglige, men også skolemiljøet – velger Høyre å kutte i kvalitetsutviklingen i grunnskoleopplæringen. De velger å kutte moms på bøker, i en tid hvor vi trenger at barn leser mer. Og de velger å kutte én milliard til fylkeskommunene. Det som kanskje er enda mer alvorlig, er kuttet til praktisk og variert undervisning. Det vi har inne, på én milliard hvert år i åtte år, for å få en mer praktisk og mer motiverende skole, som ungene selv sier til oss at de vil ha, det har ikke Høyre i sitt alternative budsjett. Det synes jeg er veldig alvorlig. Når jeg ser på de satsingene som er gjort for lærerrekuttering, kan jeg heller ikke si at jeg er veldig imponert.

Himanshu Gulati (FrP) [11:51:06]: Da et utvalg nylig foreslo å fjerne eksamen, oppklarte statsråden at det ikke var noe regjeringen ville foreslå, og det er jeg glad for. Samtidig er det akkurat nå et prøveprosjekt i kommuner over hele landet, igangsatt under denne regjeringen, hvor eksamen nettopp erstattes av langtidsoppgaver. Vil statsråden da også slå fast eller mene at regjeringen ikke kommer til å implementere det som dette prosjektet prøver ut, som fast etterpå?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:51:46]: Nå pågår det et arbeid knyttet til hvordan en skal gjøre kvalitetsutvikling og vurdering i skolen, og det vurderes flere ting basert på det som utvalget har foreslått. Det systemet som vi har hatt, har vært uendret så å si de siste 20 årene, og det er viktig at vi ser på flere av disse elementene på nytt. Men at vi skal ha et godt system for å kvalitetsvurdere elevene våre, for å kunne være helt sikre på at vi har god nok læring til dem, og for å kunne sette inn tiltak på riktig tidspunkt og riktig sted, er viktig. Så det må vi jobbe for å få til.

Grete Wold (SV) [11:52:37]: Jeg benytter anledningen til å mase litt, siden jeg vet at statsråden er opptatt av at skolen skal være en god arena for læring. Det er ikke noen tvil om at mette barn lærer mer enn ikke mette barn. I tillegg er det viktig å skape et godt læringsmiljø, også rundt et felles måltid. Det gir trygghet og

mulighet for flere til å konsentrere seg i klasserommet, og det forebygger mobbing og mye annen uønsket atferd i skolen.

Nå er realiteten den at vi ikke har klart å få til noen satsing på det i dette budsjettet, men hvilke tanker gjør statsråden seg om neste runde? Har hun noen konkrete planer som hun kan dele med oss i en førjulstid?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:53:18]: Jeg er enig i at mette barn er en god arena for læring. Derfor er jeg veldig glad for å se at så mange kommuner og fylkeskommuner har lagt til rette for det i sine rammer og prioritert det for sine elever og barn, f.eks. i barnehagene. For å få til det er det viktig at man har en god kommunøkonomi og en god økonomi i fylkeskommunene som skaper de rammene, sånn at det er mulig. Jeg tenker at noe av det viktigste en gjør framover, er at en lokalt får lov til å prioritere dette og har rom for det. Når det gjelder viktigheten av mat i skolehverdagen, er det også omtalt i Hurdalsplattformen. Vi får komme tilbake til det, men det handler jo om prioriteringer. Det kuttet en har gjort i barnehageprisen på 1 000 kr hver eneste måned, betyr mye for folks økonomi og muligheten til faktisk å ha mat på bordet.

Hege Bae Nyholt (R) [11:54:32]: Statsråden har mange ganger sagt at hun vil ha flere yrkesgrupper inn i skolen. En undersøkelse fra Skolenes landsforbund viser at lærerne bruker tid på veldig mye annet enn å undervise. Mange av disse oppgavene er oppgaver som naturlig tilfaller andre yrkesgrupper, men de er for få. Dette rammer særlig de mest utsatte elevene. Det er disse de andre yrkesgruppene er viktigst for: de som trenger ekstra leksehjelp, som trenger smågrupper, som utagerer, som har vanskelige hjemmeforhold, eller alt på en gang. Når læreren prøver å dekke mange av disse oppgavene på en gang, går det ut over kjerneoppgavene. Når støttepersonalet som jobber i skolen i dag, er for få, blir arbeidsmengden for stor og jobben uholdbar. Det alle har til felles her, er at de blir veldig, veldig slitne. Det går først og fremst ut over ungene.

Mitt spørsmål er: Når statsråden sier flere yrkesgrupper inn i skolen, betyr det flere ansatte inn i skolen?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:55:30]: Å styrke laget rundt elevene handler om å gi alle elever de samme gode mulighetene til å lære og utvikle seg. Alle utfordringer barn og unge har med seg inn i skolehverdagen, vet vi er med og påvirker trivselen og læringen deres, uavhengig av om det er skoleutfordringer eller problemer utenfor skolen. Vi er i gang med to stortingsmeldinger, bl.a. om hvordan laget rundt elevene skal styrkes. Det er stortingsmeldingen om 5. til 10. trinn i skolen og stortingsmeldingen om sosial utjevning og sosial mobilitet. Det blir veldig

viktig i den forbindelse å se dette i en større sammenheng. Derfor er jeg veldig glad for at flere departementer nå jobber med meldingene, for å sikre hvordan vi best mulig kan komme i tidlig inngripen og identifisere barn som har behov for å bli sett og tatt vare på i løpet av skolehverdagen på et tidlig tidspunkt. Representanten kan være trygg på at det er en viktig satsing for denne regjeringen.

Abid Raja (V) [11:56:42]: Jeg skal egentlig ikke stille et vanskelig spørsmål, så statsråden kan ta det helt med ro med å finne fram riktig svar, holdt jeg på å si. Jeg skal likevel ta opp en viktig problemstilling som jeg vet at statsråden er opptatt av. Vi får nå rapporter om ganske høyt skolefravær hos mange barn, og tallene tyder på at yngre og yngre barn har et ufrivillig skolefravær. Om dette forplanter seg, kan det bli et stort problem for mange av disse barna framover.

2023 er snart omme. Dette budsjettet kommer til å bli vedtatt. Istedenfor at vi nå skal si til hverandre at dere gjorde det, vi gjorde det, men dere gjorde ikke det, vil jeg spørre statsråden om hun vil være med og tenke høyt om hva det viktigste er å sette i gang med allerede første dag man kommer tilbake etter ferien, for at ikke også 2024 skal bli et år med høye tall for ufrivillig skolefravær blant barn og unge og blant ungdommene våre.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:57:48]: Det er flere elementer knyttet til dette. Det ser jeg at Venstre har lagt til rette for i sitt alternative budsjett. Det er viktigheten av etter- og videreutdanning av lærere og å sikre at vi har kvalifiserte lærere. Det handler også om laget rundt eleven, hvor viktig det er, slik at man kan komme i tidlig inngripen og identifisere elever som har utfordringer. Vi vet at jo tidligere vi kommer inn, jo lettere er det å få gjort noe og stoppe en uheldig, negativ utvikling. Det er utrolig viktig.

I tillegg er det dette med motivasjon i skolen. Det er kjempeviktig. Jeg tenker det er noe av grunnen til at vi ser de tallene vi ser. Det sier elevene selv, sikkert også de som representanten har snakket med – dette med å være motivert og oppleve at skolehverdagen er interessant, at den er variert, at den er relevant for dem. Der har vi en jobb å gjøre, og den jobben er utrolig viktig. Nettopp derfor har vi satset på en mer praktisk skolehverdag gjennom rentekompensasjonsordningen, med 8 mrd. kr over åtte år, og med 127 mill. kr i tilskudd til praktiske læringslokaler. Det er jeg veldig glad for at Venstre har tatt med seg og ikke kuttet, sånn som andre partier har gjort.

Presidenten [11:58:56]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Sandra Borch [11:59:19]: Siden jeg tiltrådte som forsknings- og høyere utdanningsminister i star-

ten av august, har jeg brukt mye av tiden min på å reise rundt i landet. Jeg har snakket med ordførere, næringsledere, rektorer og ikke minst studenter. En stor utfordring nevnes av alle, nemlig mangelen på kompetanse. Vi mangler kompetanse i en lang rekke næringer og yrker. Det meldes om mangel på teknologer, lærere og sykepleiere, for å nevne noe, og vi får en stadig eldre befolkning og stadig økende behov for helsetjenester. Vi får færre i arbeidsfør alder og stadig lavere fødselstall.

Samtidig har vi et stort omstillingsbehov, både på kort og lang sikt. Vi trenger mer strøm og mer digitalisering, og vi må utvikle nye høyproduktive arbeidsplasser. Det er en krevende situasjon, og den kommer bare til å bli mer krevende i årene som kommer. Det er realitetene vi også må ta innover oss. Regjeringen møter denne utfordringen i årets budsjett. Vi satser på studieplasser og kompetanse i hele landet, vi fjerner unødig byråkrati, vi gjør nødvendige og tydelige prioriteringer, og vi satser på forskning for å møte framtidens utfordringer.

I Hurdalsplattformen varslet regjeringen at vi ville sette i gang en reell avbyråkratisering i høyere utdanning ved å gjennomgå oppgavene til direktoratene og overføre myndighet til institusjonene. Vi sa også at vi skulle øke basisfinansieringen til universitetene og høyskolene, og ikke minst kompensere merkostnader for flercampusinstitusjoner. Nå leverer regjeringen på sentrale løfter i Hurdalsplattformen. Vi flytter betydelige beløp over rammebevilgningen, og vi styrker særlig finansieringen av institusjonene med flere campuser. Regjeringen vil sikre tilgang til høyere utdanning i hele landet. Rammebevilgninger blir økt med 200 mill. kr til desentralisert og fleksibel utdanning.

For å møte nettopp de store utfordringene med kompetansemangel må vi ta grep. Vi må styrke kapasiteten i høyere utdanning, og vi må nå ut til flere. Regjeringen tildeler 255 nye studieplasser i høyere utdanning. Vi styrker utdanning der det er store behov i det norske samfunnet, som innen medisin, IKT og flyingeniørfag, for å nevne noen.

Vi satser stort på å styrke fagskolene. Den høyere yrkesfaglige utdanningen er viktig, og her har vi høye ambisjoner også framover. Fagskolene har en nøkkelrolle i å møte de kompetansebehovene som finnes i de ulike regionene. De er sentrale for å sikre livslang læring over hele landet. Derfor prioriterer regjeringen 500 nye studieplasser på fagskoleutdanninger innenfor tekniske fag, helse- og velferdslag og områder som er særlig viktige for det grønne skiftet.

Pristigningen rammer mange grupper hardt. Studenter har lavere kjøpekraft enn mange andre og er en særlig utsatt gruppe når alt blir dyrere. Regjeringen har tatt store grep for å sikre studentenes kjøpekraft i en krevende tid. Med det løftet som nå ligger i budsjettforslaget

etter budsjettenigheten med SV, vil hver student ha fått en samlet økning i studiestøtten på 23 500 kr siden vi tiltrådte. Det betyr mye for å sikre at utdanningen er tilgjengelig for alle. I tillegg har vi tatt grep for å sikre prisjustering av studiestøtten, sånn at den holder tritt med den reelle prisveksten. Dersom prisene stiger uventet mye, vil studiestøtten også øke i takt med det.

Regjeringen møter de store utfordringene vi står overfor. Vi er villige til å gjøre de prioriteringene som må til for å møte kompetansebehovene i næringslivet og i arbeidslivet. Vi satser på forskning og kunnskap for å ruste oss for fremtiden. Vi satser på studieplasser og kompetanse i hele landet, vi fjerner unødig byråkrati, og vi gjør det som trengs for å frigjøre ressurser til de største og viktigste oppgavene.

Da må vi også legge til rette for hvordan utdanningsløpene følger samfunnsutviklingen. Vi vet vi kommer til å mangle folk framover. Vi vet også at 650 000 står utenfor utdanning og arbeid i dag. Denne restarbeidskapasiteten må vi få ut i jobb, fordi det er viktig for den enkelte, men også fordi Norge trenger å få disse ut i viktige jobber framover. Vi må få dem inn i samfunnslivet før fjellet lukker seg. Det er ingen tvil om at forskning og utdanning er nøkkelen til hvordan vi løser framtidens utfordringer, og denne komiteens jobb på dette feltet kommer til å bli svært viktig framover for hvordan vi er med på å forme Norge.

Presidenten [12:04:22]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:04:34]: Solberg-regjeringen investerte tungt i forskning gjennom hele sin periode, og investeringene flatet ut på et stabilt høyt nivå mot slutten av perioden. Fra 2014 styrte Solberg-regjeringen etter langtidsplanen, med en forpliktende økonomisk opptrappingsplan, og nådde, med unntak av ett år, målet om 1 pst. av BNP.

Regjeringen Støre har, siden den overtok, systematisk nedprioritert forskning, og vedtatte LTP er mindre ambisiøs, mindre fremragende og mindre miljøvennlig enn de to foregående. Nåværende LTP har ingen forpliktende økonomisk opptrappingsplan, og for andre år på rad bekrefter regjeringen at forskning og utvikling ikke er et prioritert område. Det kuttes i næringsrettet forskning. Regjeringen når ikke målet om 1 pst. av BNP, og i tillegg er næringslivet påført en betydelig usikkerhet og konkurranseulempe med videreføringen av den ekstra arbeidsgiveravgiften på kompetanse. Det er vanskelig å skjønne at Senterpartiet i regjering ikke er mer opptatt av å satse på forskningsmiljøer rundt om i hele landet. Er det mangel på en forpliktende og ambisiøs LTP som hindrer regjeringen i å prioritere forskning?

Statsråd Sandra Borch [12:05:43]: Jeg er helt uenig i premisset til representanten. Regjeringen satser på forskning, og regjeringen er også tydelig på hva som er samfunnsoppdragene framover. Det legger også langtidsplanen til grunn. I dag kom det en nyhet om at Forskningsrådet gir 500 mill. kr til næringsrettet forskning, særlig innenfor grønn omstilling og de store omstillingene som samfunnet skal gjennom. Det viser at regjeringen nettopp prioriterer forskning.

I dette budsjettet har det vært tøft å prioritere, men jeg vil minne om en rekke av de viktige samfunnsoppdragene som kommer til å bli viktige også framover: bærekraftig før, sirkulær økonomi og ikke minst hvordan å få flere barn og unge inkludert. Det er viktige samfunnsoppdrag som regjeringen har satt ned, og som nettopp viser at vi prioriterer forskning på en rekke viktige felt.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:06:38]: I behandlingen av langtidsplanen fikk vi i opposisjon gjennomslag for et tredje samfunnsoppdrag, grønn vekst og omstilling, og i den sammenheng hadde Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV en flertallsmerknad, som lyder:

«Flertallet slutter seg til de to foreslåtte samfunnsoppdragene og mener at det videre i planperioden bør utvikles nye målrettede samfunnsoppdrag innenfor grønn omstilling og vekst. Ett av disse bør innrettes mot sirkulære løsninger og mer bærekraftig bruk av naturen, og knytte dette til digitalisering, som er en sentral premiss for grønn omstilling. Flertallet mener en slik bred innretning vil komplettere porteføljen av samfunnsoppdrag innen grønn omstilling, slik at den både inkluderer ett noe smalere og ett noe bredere samfunnsoppdrag.»

Mitt spørsmål er: Hvordan kan statsråden forsvare at regjeringen nå har redusert samfunnsoppdrag for grønn vekst og omstilling, inkludert digitalisering, samt et samfunnsoppdrag om sirkulær økonomi, slik som varslet?

Statsråd Sandra Borch [12:07:40]: Det er naturlig at samfunnsoppdraget om sirkulær økonomi ligger litt bak i løypa i forhold til de andre samfunnsoppdragene, siden de ble tildelt mye tidligere. Men jeg vil si at det også kommer til å bli et viktig samfunnsoppdrag å følge opp.

Det vi gjør innenfor forskning for å bidra til at næringslivet skal ta en større andel av forskningen, kommer til å bli viktig særlig på det området. Nettopp derfor er det så gledelig i dag å se at Forskningsrådet har bevilget 500 mill. kr til nesten 40 prosjekter innenfor bl.a. grønn omstilling, som jeg tror vi er nødt til å legge større vekt på framover – hvordan næringslivet også i større grad kan bidra inn i forskningen på det som er framtidens utfordringer.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:08:28]: Det er veldig bra at statsråden peker på viktigheten av bedriftenes satsing på forskning, for faktum er at private aktører satser tungt på forskning fordi de er avhengige av nye og bedre løsninger for å være konkurransedyktige i et internasjonalt marked. De ønsker å øke sin forskningsinnsats. Så hvordan vil statsråden bidra til å skape forutsigbarhet for bedriftene slik at de tør å øke satsingen på FoU? Det er jo ikke sånn at en ekstra arbeidsgiveravgift akkurat bidrar til forutsigbarhet eller lyst og evne til å øke innsatsen på FoU i bedriftene som er spredt over hele landet, og som vi alle sammen er glad i og avhengig av.

Statsråd Sandra Borch [12:09:16]: Jeg mener at vi prioriterer det. Det er heller ingen kvikkfix for hvordan man skal få næringslivet til å ta et større ansvar. Det kommer til å bli viktig.

Jeg var for to uker siden og besøkte SINTEF i Trondheim, en utrolig viktig aktør, som også bidrar med å etablere dialog med bedrifter for å få testet sine forskningsprosjekter, som også kommer til å bli framtidens løsninger.

Så vi har en rekke aktører i dag som bidrar stort, men jeg skulle ønske at næringslivet ser verdien, og det tror jeg også man gjør nå, når man ser samfunnsutviklingen, klimaendringene og naturendringene. Da ser også bedriftene at man her må være enda lenger framme i skoene når man satser på forskning fra næringslivets side. Det kommer til å bli et viktig område for meg: å ha dialog også med ulike næringer om hvordan vi kan bidra best i lag.

Grete Wold (SV) [12:10:29]: Det er vel et faktum at vi ikke alltid er helt enige om den politikken regjeringen fører når det gjelder høyere utdanning og internasjonalt samarbeid. Det er derfor bra at vi har entes om ikke å kutte i NORPART i dette budsjettet. Det er bra at noen ordninger også sikres framover, og jeg regner med at statsråden vil ivareta det i framtiden.

Så har man en stipendordning der 200 er et tall som ligger på bordet, og som verserer. Det er ikke veldig mange stipender eller utenlandsstudenter. Mitt spørsmål er: Hva tenker statsråden om veien videre? Ser statsråden betydningen av slike stipendordninger? Ønsker hun å utvide det og gi muligheten for flere studenter til å komme, men også til å reise?

Statsråd Sandra Borch [12:11:13]: Jeg mener det var veldig viktig at vi fikk på plass den stipendordningen som skal gå til utviklingsland framover. Det er også viktig og ryddig av meg å si at dette er noe som ligger under bistandsministerens budsjett. Her tenker jeg at vi må gå i dialog med oppdragsgiverne som har fått dette oppdraget, om hvordan vi skal nå ut til dem som tren-

ger det mest. Så er det selvfølgelig, nå når vi har etablert denne ordningen, muligheter framover til å se hvordan man kan innrette den og eventuelt styrke den. Det vil til syvende og sist være et budsjettspørsmål, men jeg håper vi lykkes med denne stipendordningen, som gjør at vi kan utvikle den videre.

Hege Bae Nyholt (R) [12:12:10]: Regjeringen har i Hurdalsplattformen lovet at de skal opprette 1 000 nye fagskoleplasser årlig over fem år. Dette har de ikke levert på. På tre år har det bare kommet 1 000 nye plasser, en tredjedel av det som ble lovet. Dette er skoleplasser som er avgjørende for å møte kompetansebehovet i framtiden, og det er et viktig tilbud til landets fagarbeidere. Både partene i arbeidslivet og fagskolestudentene selv har vært tydelige på at dette ikke er godt nok. Har regjeringen en intensjon om å levere på egne løfter?

Statsråd Sandra Borch [12:12:41]: Jeg mener regjeringen har kommet godt i gang med de prioriteringene vi har gjort på fagskoleplasser. Jeg tror også vi må ta inn over oss at vi kanskje ser litt voksesmerter hos fagskolene, i og med at vi har bevilget så mange studieplasser.

Jeg mener fagskolene kommer til å bli ekstremt viktige i de samfunnsutfordringene vi står overfor. Vi har også satt ned et kompetansereformutvalg som nettopp vil se på hvordan man kan styrke fagskolene. Ikke minst skal vi levere en fagskolemelding, og den kommer til å bli viktig for hvordan vi innretter tilbudene videre, og ikke minst hvilke tilbud vi skal tilby, nettopp for å få den kompetansen Norge trenger.

Jeg vil også påpeke at jeg tror fagskolene er særdeles viktige for dem som i dag står utenfor utdanning og arbeid. Det kan være en lettere vei inn – og også en lettere vei til å komme seg ut i arbeidslivet, som er viktig for den enkelte, men også viktig fordi Norge trenger det som land og som samfunn.

Abid Raja (V) [12:13:53]: Jeg har vært veldig heldig som er født i Norge, og som – til tross for at jeg hadde foreldre med lav inntekt og lav utdanning, og at vi bodde i en kommunal bolig – kunne ta høyere utdanning på juridisk fakultet rett her borte. Som følge av den norske modellen kunne jeg også reise til utlandet, til et av verdens beste universiteter, Oxford, og ta deler av min utdanning der. Dette sier jeg ikke for å skryte av meg selv, men for å skryte av den norske modellen, hvordan den har vært, som har gjort at titusener av norske studenter kan reise til utlandet – til Harvard, Yale, Oxford og Cambridge – og ta med seg den kompetansen hjem.

Regjeringen har nå valgt å rokke ved den norske modellen og har gjort det mye vanskeligere for norske studenter å reise til utlandet for å ta deler av eller hele sin utdanning der. ANSA rapporterer om at det er færre

som kommer til å søke seg til utlandet, fordi man sitter igjen med et studielån, som bl.a. også jeg fremdeles driver og betaler på. Hvorfor har regjeringen valgt å rokke ved og ødelegge den modellen som har vært så kjent og så god, og som har vært i bruk i så lang tid?

Statsråd Sandra Borch [12:15:00]: Jeg er også veldig glad for den norske modellen. Jeg er også den eneste i min familie som har høyere utdanning, og jeg er glad for at jeg kunne gå på juss på universitetet i Tromsø. Det er en fellesnevner.

Så vil jeg si at regjeringen har vært nødt til å prioritere i et tøft budsjett. Det som har vært vår prioritering, har vært studentene i Norge – å bidra til å øke studiestøtten, bidra til å få fart på studentboligbyggingen – så svaret til representanten er rett og slett at dette er en prioritering i tøffe tider og i et tøft budsjett.

Presidenten [12:15:37]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Øystein Mathisen (A) [12:15:59]: Gratis utdanning er viktig for hver og en av oss, men det er enda viktigere for oss som samfunn. Det skaper tillit, det skaper like muligheter, og det skaper rettferdig fordeling. Vi nordmenn er veldig stolte over å ha gratis utdanning, men for noen er dette en sannhet med modifikasjoner.

For alle i Norge som har måttet flytte hjemmefra for å begynne på videregående utdanning, merker man fort at borteboerstipendet ikke strekker til når bo- og reiseutgifter skal betales. Disse elevene har blitt hengende etter økonomisk, for under åtte år med Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti sto stipendbeløpet nærmest stille. De som måtte flytte for å kunne gå på videregående, fikk ikke den økningen som fulgte av økte priser og trangere boligmarked. Da blir videregående dyrere for barna fra Blåfjell enn for ungene i Skomakergata.

Det er verken mulig eller forventet at vi skal ha en så desentralisert videregåendestruktur at ingen må flytte hjemmefra for å ta utdanning. Men når noen får en sånn ekstra økonomisk byrde og barriere, må fellesskapet stille opp. Jeg er stolt over at Arbeiderpartiet og Senterpartiet sammen med SV har økt borteboerstipendet i de to siste budsjettene. For det utgjør en stor forskjell når stipendet nå økes til 6 677 kr per måned, mot 4 709 kr da vi tok over. Det betyr faktisk nesten 20 000 kr i året for de studentene som er borteboere.

Hvorfor er dette så viktig? Jo, fordi utdanning skal være gratis også for elever i distriktene. Dette gjelder også for elever som har behov for dyrt utstyr i utdanningen sin. Derfor har regjeringen økt utstyrsstipendet med 90 mill. kr over disse to årene. Det er historisk, og det tar

oss nærmere målet vårt om gratis utdanning, men vi er ikke helt i mål.

De borgerlige gjorde svært lite på dette feltet i sine år. Her har Arbeiderpartiet og Senterpartiet sammen med SV gjort store grep for at norsk skole skal være gratis for elevene, uansett om de må reise hjemmefra for å studere, eller om de har behov for dyrt utstyr i utdanningen sin.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:18:50]: Jeg har stor sans for Gynter, og jeg er rimelig sikker på at han har fagskoleutdanning, så praktisk og fornuftig som han er.

Fagskolestudenter fortjener en velfungerende om-budsordning, akkurat som andre studenter. Det er snakk om 3 mill. kr, og alle partiene klarer å finne de pengene – bare ikke posisjonspartiene, som i siste liten hoster opp 10 mrd. kr. Det er ikke til å tro. Her blir man servert et punkt i Hurdalsplattformen på sølvfat, og så velger man å la fagskolestudentene stå igjen uten å få oppfylt sine rettigheter. Det er jammen litt av en julegave.

Gynter har skjønt noe viktig, nemlig at utfordringer må løses på en fornuftig måte, og derfor er forskning grunnleggende viktig. Uten forskning, ingen utvikling. Regjeringspartiene har åpenbart lave ambisjoner for Norges rolle når utfordringene skal løses.

Hvis forskningen skal ta av og bidra til bærekraftige løsninger for fremtiden, ikke bare nasjonalt, men globalt, må forskningsfly kunne lette. Og det er her Gynter kommer inn, for han har skjønt at propellen er viktig, og at «we soon må til to think on to find out how we shall skru it on the fly».

Regjeringen ser ikke ut til å ville fly høyt. I år igjen kuttes det i næringsrettet forskning, samtidig som næringslivet sliter med uforutsigbare rammevilkår. Forskning og utvikling er avgjørende for å håndtere det grønne skiftet, skape vekst i næringslivet og utvikle nye næringer. I vårt alternative budsjettforslag foreslår vi, i tråd med Høyres prioriteringer i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, å styrke satsingen på næringsrettet forskning. Høyre har høye ambisjoner for norsk forskning, og vi følger opp vårt samfunnsoppdrag om grønn vekst og omstilling med en kraftfull forskningspakke på 650 mill. kr.

Forutsigbare rammevilkår er viktig for forskning og utvikling, både for forskningen ved universitetene og høyskolene, ved instituttene og i næringslivet. Derfor prioriterer Høyre i sitt alternative budsjett å legge til rette for et konkurransedyktig og nytenkende næringsliv som bidrar til flere grønne jobber, og som gir mer skatteinntekter både i Svingen og på Sletta. Ved å fjerne hele den ekstra arbeidsgiveravgiften, som i realiteten er en ekstra avgift på kompetansearbeidsplasser, legger Høy-

re til rette for bærekraftig innovasjon for bedriftene og forutsigbare rammevilkår. Det bidrar til lys i stille gren-der og arbeidsplasser over hele landet – som alle er så glad i.

Det virker som om regjeringen har en vente-og-seholdning til hvordan vi skal løse den grønne og digitale utfordringen – det er litt sånn «ja ja, så tenker vi ikke mer på det i dag. Men i morgen kan vi tenke på det». Det er ikke godt nok. Norge trenger en regjering som bidrar til trygghet og forutsigbarhet for forskningsmiljøene, og som bidrar til tverrsektorielt og tverrdepartementalt samarbeid. Vi har ikke tid til å vente til i morgen.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [12:22:07]: «Det var en mørk og stormfull aften» i hele landet vårt før Senterpartiet og Arbeiderpartiet tok plass i regjering. Det får vi bekreftet når vi ser de borgerliges alternative statsbudsjetter, hvordan de ville styrt utdanningspoli-tikken. Vi i Senterpartiet mener det vi sier, når vi snakker om å ta hele landet i bruk. Vi har år etter år lagt fram tiltak som gjør det enklere for folk å bo og leve både i by og i bygd.

Vi gjennomfører et historisk løft for barnefamiliene og et viktig samfunnsgrep som reduserer forskjellene mellom folk. Aldri før har maksprisen i barnehage vært så lav: Fra 1. august 2024 reduseres den i hele landet til 2 000 kr, og for de 189 mest spredtbygde kommunene blir maksprisen 1 500 kr. Det betyr at barnehage blir mer tilgjengelig for alle, og særlig viktig er grepet vi gjør for distriktskommunene. «Det er bærre lekkert.» Høyre, derimot, mener åpenbart ikke at det er viktig å styrke distriktene og bidra til økt bosetting.

Jeg har selv barn i barnehage, og jeg vet hvor viktig det er med dyktige og tilstedeværende barnehageansatte. Det betyr mye både for trivsel og for barnehagemiljø. Det meldes om høyt sykefravær, høyt arbeidspress og lave søkertall til barnehagelærerutdanningen. Det er alvorlig, og det må vi anerkjenne. Samtidig har vi en barnehagelov som sier at bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. Det gjelder i hele åpningstiden, også ved sykdom og annet fravær, og det skal følges hver eneste dag. Det betyr at eierne må sørge for at det til enhver tid er nok ansatte på jobb til at personalet kan drive en tilfredsstillende og forsvarlig virksomhet.

Å satse på lærere og barnehagelærere er noe av det viktigste vi gjør for ungene våre. Vi er i gang med en rekrutteringsstrategi sammen med partene i arbeidslivet og andre sentrale aktører i sektoren.

Vi har økt kommunenes frie inntekter for å ta hensyn til kostnadene til økt bemanning og flere barnehagelærere de siste årene, etter at forrige regjering kun innførte nye krav, nettopp for å kunne legge til rette for at kom-

munene kan øke andelen barnehagelærere utover lovens minstekrav.

«I dag er i dag, og i morgen er i morgen.» Vi tar ansvar i dag for morgendagens og framtidens barnehage, en barnehage som er tilgjengelig for alle, hvor ungene våre skal ha kvalifiserte lærere som ser den enkelte ungen og inspirerer til god lek og læring.

Kristian Torve (A) [12:25:11]: Norge vil mangle svimlende 90 000 fagarbeidere om få år. Skal vi klare å bygge den moderne velferdsstaten og en industri i verdenstoppen, må vi lykkes i å få utdannet mer faglært arbeidskraft. Støre-regjeringen tar den utfordringen på høyeste alvor og bruker neste år over en halv milliard kroner for at vi skal få kvalifisert flere til læreplass, og for at flere skal ta fag- og svennebrev. «Det er bærre lækert» – for det er fortsatt ungdom som ikke får muligheten til å fullføre videregående og ta et fagbrev. Ungdom på utsiden er ikke bare tapte muligheter for den enkelte, men også for samfunnet.

Jeg tror vi også skal være ærlig på at det vil være krevende å få dekt kompetansebehovet framover. Lønnsgapet til utlandet blir mindre, og vi har flere eldre som går ut av arbeidslivet, enn nye som kommer inn. Da nytter det ikke bare å snakke koselig om yrkesfag. Hvis man tror løsningen er mer av det gamle, og at markedet vil løse dette av seg selv, da må man nesten ha vokst opp på «Blazerfjell Panorama».

Jeg er glad for at regjeringen viser at man forstår at man behøver tiltak i begge ender: konkret og nøysomt arbeid med læreplasser og økt stipend på yrkesfag, men også en mer praktisk grunnskole som skal være et like godt grunnlag for den framtidige håndverkeren som for akademikeren.

Så må det følge med penger. Det går en rød tråd gjennom regjeringens utdanningspolitikk som syr dette veldig godt sammen, hvor politikken bygger opp under målet om å utdanne flere fagarbeidere, både neste år og i årene som kommer.

Det står i kontrast til høyresidens skolepolitikk. Jeg tviler ikke på at Høyres ambisjoner og ønsker er der, men når jeg leser Høyres alternative budsjett, får jeg inntrykk av at svaret er å gjøre mer av det samme. Om man mener alvor med at man er bekymret for tilgang på faglært arbeidskraft, og at for mange ikke fullfører skolen med et fagbrev, må man spørre seg om kutt til kvalitetsutvikling, kutt til praktisk og variert undervisning og 1 mrd. kr mindre til fylkene, som har ansvaret for videregående opplæring, er den riktige veien å gå.

Jeg har åtte år i fylkestinget bak meg før jeg nå i høst gikk ut derfra. Trøndelag fylke har ikke store driftsresultater å vise til, og det har tidvis vært trangt, men da Arbeiderpartiet ledet an i fylkestinget, var vi alltid tydelige

på at skole er det viktigste. Derfor har man også prioritert skole høyest. La det ikke være noen tvil om at et kutt på 1 mrd. kr til fylkene vil få konsekvenser for videregående utdanning.

Tilbake til budsjettet vi diskuterer her i dag: Årets «Støvelldance», eller budsjettdebatt, i Stortinget viser at det er mange som snakker koselig om videregående og yrkesfag, men hvis man er opptatt av å få til reelle endringer, opptatt av å få flere til å velge og fullføre yrkesfag, må man stemme for et rød-grønt budsjett.

Lise Selnes (A) [12:28:27]: Høyere utdanning, forskning og kompetanse er avgjørende for verdiskaping og innovasjon i det norske samfunn. Dette budsjettet viser at regjeringen tar det på alvor. Nei, nå ble dere nysgjerrige. Regjeringen satser tungt på nye studieplasser i medisin: 60 nye studieplasser til de desentraliserte studiemodellene ved Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen og NTNU. Fullt opptrappet betyr det 360 flere legestudenter i 2030 og 176,8 mill. kr – fullt opptrappet – i 2032.

Det er så mye rart en kan bli på denne jorden. Regjeringen satser også på studieplasser i fysioterapi i Elverum, vernepleierplasser i Kongsvinger, videre satsing i Kristiansund, det leveres også på Campus Gol, som en samlet komité omtalte i fjorårets budsjett, flyingeniørutdanning ved NTNU Trondheim, nye studieplasser i IKT, og, for ikke å glemme, studieplasser i folkedans i Rauland.

Hva betyr det at alle har rett til å få utvikle sine evner, spør Tøfflus Jens Petrus. Gjennom dette budsjettet får vi også på plass den første delen av stipendordninger. Det er viktig. Dette er et målrettet stipendprogram som ivaretar det globale sør. Det er likevel fortsatt viktig å få på plass ordninger som også ivaretar kompetansebehovet Norge har. Det krever at vi får på plass slike ordninger.

I siste del her stiller jeg et spørsmål som vil bygge opp forventningene til mitt neste innlegg. Jeg spør meg: Hvordan kan Høyre velge å ta vekk momsfritak på lærebøker? Det rammer studenter hardt og er et forslag som gir ekstra regninger til landets studenter i dyrtid. Særlig er dette et forslag fullstendig bak mål i en tid der behovet for å få tilgang til flere bøker diskuteres for fullt, og der mange påstår at digitaliseringen har gått for langt.

En travel lappeskomaker kan ikke ligge og drunte under dynen. Det kan heller ikke vi, skal vi klare å gjøre studiehverdagen økonomisk bærekraftig for våre studenter.

Irene Heng Lauvsnes (H) [12:31:15]: Arbeidskraft er et knapphetsgode i mange bransjer, og bedrifter over hele landet skriker etter kvalifisert arbeidskraft. Kompetansepolitikken vil være avgjørende i et arbeidsliv i rask omstilling, og lykkes en ikke med det, kan resultatet bli økt frafall og arbeidsledighet.

Så langt har regjeringen videreført arbeidet regjeringen Solberg startet med i kompetansopolitikken, snakket om tillitsreform og pekt fram mot utredninger og meldinger. Først varslet regjeringen utsynsmeldingen. Så beskrev de det vi allerede vet: at det er behov for stor omstilling både i og utenfor arbeidslivet. Nå varsler regjeringen en kompetansereform for livslang læring, hvor regjeringspartienes medlemmer i utdanningskomiteen har store forventninger til det partssammensatte utvalget. Det har Høyre også.

Det har nå gått to og et halvt år uten konkrete tiltak, og regjeringen inntar i kjent positur en vente-og-seholdning. Regjeringen Solberg børstet støv av kompetansopolitikken og la fram kompetansereformen Lære hele livet, hvor målene er at ingen skal gå ut på dato i arbeidslivet, og at kompetansegapet mellom hva arbeidslivet trenger og hva som finnes hos arbeidstakerne, tettes. Tilbudet om treparts bransjeprogrammer, fleksible utdanningstilbud og tilskudd til fylkeskommunene gjorde det mulig for flere å fullføre videregående opplæring og å styrke kompetansen for både arbeidsledige, permitterte og sysselsatte. Dette har gitt flere nye og fleksible videreutdanningstilbud i samarbeid med utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet.

Samtidig som behovene for omstilling og kompetanse øker både i og utenfor arbeidslivet, kuttes tiltaksplasser. Det innføres en ekstraskatt på kompetansearbeidsplasser, samtidig som flere av kompetanseprogrammene er svekket de siste årene. Regjeringen Støre viser manglende handlekraft i kompetansopolitikken.

Det grønne skiftet er i full gang, noe som stiller store krav til læring i arbeidslivet, systemer for etterutdanning og samarbeid om kompetanseutvikling på arbeidsplassene. Bransjeprogrammer som ble startet som et prøveprosjekt av regjeringen Solberg, burde vært en lavhengende frukt for regjeringen. Målet er økt deltakelse i kompetanseutvikling innen aktuelle bransjer og at bransjene får tilgang til relevant kompetanseutvikling. Da Fafo evaluerte disse, viste de til gode resultater. Bransjeprogrammene ser ut til å ha samsvart med behovene i bransjen og har truffet målgruppen på en særlig god måte, noe som kommer fram i mange av høringsinnspillene som har kommet inn. Fafo fant at bransjeprogrammene særlig traff dem med lite formell kompetanse, som kanskje ellers ikke hadde tatt etter- og videreutdanning.

Lise Selnes (A) [12:34:31]: I budsjettforliket med Sosialistisk Venstreparti blir det en historisk økning i studiestøtten, en økning på nesten 14 000 kr i året for heltidsstudenten. Nå er det altså ikke bare pippipene som kan spise seg gode og mette.

Når det er sagt: Det er viktig å påpeke at det ligger et alvor bak dette. I dyrtid er det ekstremt viktig at vi evner

å gi alle mulighet til å være student. Det skal ikke være foreldrenes lommebok som bestemmer om du skal være student eller ikke. Derfor er jeg og Arbeiderpartiet svært glad for at dette løftet kom på plass.

I tillegg er det viktig, som jeg påpekte i mitt forrige innlegg, at regjeringen gjennomfører momsfratak på lærebøker, at prisen på tannlegebehandling blir halvert for dem mellom 21 og 26 år, at vi prisjusterer studielån, og, kanskje viktigst av alt, at vi legger til rette for at det bygges flere studentboliger. Det er den største enkeltutgiften for studenter. Nei, studenter blir heller ikke milliønærer av våre grep, men kanskje ikke så fattige lell.

La oss tenne et håp og tenne noen lykter når det mørkner – og satse på forskning. Å bruke store ressurser på forskning i en krevende tid er avgjørende. Samlet bruker regjeringen 48,5 mrd. kr på forskning. Det er store tall, men avgjørende for innovasjon i offentlig og privat sektor. Det er også avgjørende for ny, grunnleggende forskning, der regjeringen nå bevilger 1,8 mrd. kr til den langsiktige og grunnleggende forskningen.

Norge har også et behov for å øke forskning og utvikling i næringslivet. La meg komme med et forslag: Hvorfor starter vi ikke med de statlige eide selskapene våre og sier at de må ha minst 2 pst. forskning? 90 000 mennesker jobber med forskning, 49 000 årsverk, og de neste årene bør det bli enda flere.

«Hos fru Enebær på torget», nei, jeg mener Forskningsrådet, er det samlet, det meste av alt. Våre forskere og Forskningsrådet er helt sentrale for at vi skal kunne fortsette å utvikle Norge som en avansert velferdsstat.

Per Ivar Lied (Sp) [12:37:23]: Over heile landet melder næringsliv og kommunar om den same utfordringa, mangel på kompetanse. Det manglar teknologar, folk med IKT-kompetanse, lærarar og sjukepleiarar. Det manglar både fagarbeidarar og høgt utdanna spesialistar. Samtidig får vi ei eldre befolkning og aukande behov for helse- og omsorgstenester, og vi står overfor store omstillingsbehov. Difor er det viktig for regjeringspartia å møte denne utfordringa aktivt. Vi satsar på studieplassar og kompetanse i heile landet, vi fjernar unødvendig byråkrati, og vi brukar rekordmykje på forskning og utvikling.

Uansett sosial eller kulturell bakgrunn, uansett kvar i landet du bur, og uansett økonomiske føresetnader: Alle skal ha moglegheit til å utvikle seg, til å bli utfordra, til å bli kvalifisert.

I Møre og Romsdal har 65 pst. av bedriftene eit udekt kompetansebehov. Mange slit altså med å få tak i rett kompetanse. Ifølgje NHO sitt kompetansebarometer seier nesten halvparten av bedriftene som manglar kompetanse, at dei har tapt kundar og marknadsandelar, eller at dei har droppa eller utsett utviding av be-

drifta. Då må vi jo spørje kvifor Framstegspartiet kuttar 56 mill. kr til universitet og høgskular og 38 mill. kr til maritim kompetanse, som er viktig i mitt fylke. Høgre har i debatten skrytt av høg andel av yrkesfag i vidaregåande skule. Men kva skjer når Høgre kuttar ein milliard til fylkeskommunane? I mitt fylke har vi av den høgaste andelen i landet som søker yrkesfag. Nesten 60 pst. av elevane søker yrkesfag. Det er dei dyraste faga. Vi har jobba godt med gjennomføring. Det er fordi ein har bygd laget rundt elevane, og det kostar faktisk ressursar.

Så tilbake til kompetansgapet og yrkesfag, som arbeidslivet i Noreg treng. Å ha ei yrkesfagleg høgare utdanning er viktig, og spesielt gjennom fagskulane. Regjeringspartia foreslår 22 mill. kr til 500 nye studie-plassar i fagskulane. Det er prioriterte utdanningar innanfor tekniske fag, helse- og velferdsfag og område som er særleg viktige for det grønne skiftet. Vi foreslår også å styrkje tilskotsordningane til fagskulane, både til drift og til utviklingsmidlar. Vi veit at fagskulane våre er viktige, det såg vi under korona, med fleksible løp og studium og nettsamlingar, som passar for dei som er i arbeid. Det har vore satsa på fagskulane dei siste åra, og framleis er det stor etterspørsel etter studentar frå fagskulane.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:40:41]: Barnehagen er en god og viktig arena for utvikling, læring, inkludering og integrering. Det er viktig at flest mulig barn får oppleve trygge og gode relasjonar til ansatte og andre barn, og at de får utforske og oppdage nye sammenhenger gjennom lek i sin barnehagehverdag. Alle barn har de samme rettighetene, står det i FNs barnekonvensjon. Barn som vokser opp i Norge, er utrolig heldige. Likevel må vi fortsette å kjempe for at alle barn skal få de samme mulighetene, og at ingen barn skal begrenses av foreldrenes økonomi.

I Høyre mener vi det er viktigst å hjelpe dem som trenger det mest, og vi mener derfor at det er lite klok bruk av folks skattepenger å gi dem som har god råd, billigere barnehage. Høyre har andre løsninger enn regjeringen, og jeg er stolt av det. Vi foreslår å videreføre Støre-regjeringens makspris fra 2023, men øker inntektsgrensen for å få gratis kjernetid fra 615 000 kr til 800 000 kr. Det vil bidra til at 13 500 flere barn fra familier med lav inntekt får gratis kjernetid i barnehagen.

Høyre prioriterer barnetrygden. Vi foreslår å øke barnetrygden for barn opptil seks år med 1 000 kr i måneden fra 1. august. For 2024 vil det bety at en vanlig familie med to barn med Høyres alternative budsjett vil få om lag 5 000 kr mer i skattelette og 11 500 kr i økt barnetrygd.

I tillegg er vi opptatt av kvalitet og innhold i barnehagen, ikke bare lav pris. Vi prioriterer derfor midler til arbeidsplassbasert utdanning, ABLU, sånn at flere som

jobber i barnehage i dag, kan ta utdanning mens de er i jobb. Og ikke minst: I god Høyre-tradisjon tar vi et skritt på veien mot rett til barnehageplass etter endt foreldrepermisjon og inkluderer desemberbarna. Det har stor betydning for barna, familieøkonomien, likestillingen og arbeidsmarkedet.

Likevel: Når temaet er barnehage, er det på sin plass å avslutte med at vi har en regjering som sier én ting, men gjør noe helt annet. Arbeiderpartiet og Senterpartiet sier de er glad i private og ideelle barnehager, men bidrar effektivt til avvikling gjennom strammere økonomi, stor uro og økt uforutsigbarhet. Høyre vil beholde kommunale, private og ideelle barnehager. Vi vil sørge for likebehandling og foreldrenes valgfrihet. Det er ingen grunn til å reparere noe som fungerer utmerket.

God jul til alle ansatte i alle barnehager. Dere gjør en fantastisk innsats for samfunnet, så dette er til dere – alle barn fortjener å ha en barnehageansatt som dere:

«En du kan snakke fortrolig med og slappe helt av og ta det rolig med. Det er fint å vite at du kan banke på og høre noen svare, en kos å få.»

Jan Tore Sanner (H) [12:43:55]: Jeg har tegnet meg for å svare ut noen av de spørsmålene som har kommet opp i debatten.

Kristian Torve fra Arbeiderpartiet hevdet bl.a. at det var behov for en rød-grønn regjering for å satse på yrkesfag. La meg da bare minne om at det var under den borgerlige regjeringen at et flertall av ungdommen valgte seg til yrkesfag, og det kom etter at vi både gjorde fellesfagene på yrkesfag mer praktiske, gjorde programfagene mer yrkesrettet og økte lærlingtilskuddet kraftig. Det har gitt gode resultater.

Jeg registrerer at et av regjeringens flaggskip visstnok er en rentekompensasjonsordning. Det er det som skal gjøre susen, med en mer praktisk og variert utdanning. Men det innebærer ikke 1 mrd. kr ekstra til skolene hvert år. Det er staten som dekker renteutgiftene, så til neste år utgjør det 15 mill. kr – ikke 1 mrd. kr, men 15 mill. kr. Det er helt riktig at Høyre flytter de 15 mill. kr fra rentekompensasjonsordningen til tilskuddet til mer praktisk og variert undervisning, så Høyre har en sterkere satsing på tilskuddet til praktisk og variert utdanning.

Senterpartiet gjør et stort poeng av dette grunnskoletilskuddet. Det er mulig at Senterpartiet ikke tror at Høyre-folk leser Nationen, men det gjør vi, og i Nationen i dag kan man lese at antallet grunnskoler som legges ned, går kraftig opp. Så mens Senterpartiet styrer, og deler ut 1,3 mrd. kr, legges det ned nesten en grunnskole i uken. Kanskje er det på tide å tenke nytt og heller satse på kvalitet og innhold og ikke være så opptatt av ett tilskudd per skolebygg.

La meg så til slutt bare konstatere at regjeringen etter diverse replikkordskifter ikke har kommet opp med et eneste konkret tiltak som skal bidra til at flere søker seg til lærerutdanningen, og at det kan bli flere kvalifiserte lærere i norske klasserom. Regjeringen bruker de store pengene på generelle lettelser for dem som har barnehageplass og SFO, og velger da bort å satse sterkt på at elevene skal kunne møte kvalifiserte lærere i klasserommet. Det bør være den viktigste saken i året som kommer.

Så når statsråden har invitert blånissene til å bidra inn til strategier for å få flere til å velge lærerutdanningen, svarer vi gjerne på det, så kanskje blånissene og rød-nissene kan bli venner i løpet av våren, og vi kan få en mer kraftfull satsing på kvalifiserte lærere i norske klasserom.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [12:47:12]: Jeg tror de borgerlige representantene kan kjenne seg igjen i blånissens beskrivelse av distriktene som en plass man besøker og kanskje kommer tilbake til:

«I dag har jeg vært både modig og lur,

For i dag har jeg vært på bygdetur.»

Og videre:

«En dag kommer jeg kanskje tilbake.»

Man skal ikke trenge å være modig for å dra på bygda, man skal kunne bo og leve der. For å klare det må vi ha tiltak som gjør det mulig å ta det valget. Et av disse tiltakene er utdanning. Det er i dag veldig mange som må reise til storbyene for å ta utdanning, og som aldri reiser tilbake igjen.

Da jeg startet på sykepleierutdanningen i Kristiansand i 2015, var det også oppstart for et desentralisert sykepleierkull. En av disse studentene fortalte meg at hun hadde blitt mamma ganske ung og ikke hadde mulighet den gangen til å ta høyere utdanning. Så fikk hun, litt tilfeldig, høre om muligheten for desentralisert sykepleierutdanning og søkte på den. Hun fortalte meg at hun hadde ønsket å få seg jobb på det lokale sykehjemmet i sin kommune, og at hun aldri hadde blitt sykepleier hvis det ikke hadde vært for denne muligheten.

Etter at Senterpartiet og Arbeiderpartiet virkelig har satset på desentralisert utdanning, ser vi at vi får økt kompetanse ute i distriktene. Flere uten utdanning velger å utdanne seg, vi får flere sykepleiere, vernepleiere, barnehagelærere og ingeniører, bl.a.

Vi ser også at de som velger å starte på et desentralisert studium, gjør det fordi de kan bo hjemme og kombinere studiet med familieliv. Det betyr at disse også fortsetter å bo der etter at studiet er ferdig, og de skaffer seg jobb i området.

Over hele landet melder næringsliv og kommuner om den samme utfordringen: mangel på kompetanse.

Det mangler teknologer, lærere og sykepleiere. Det mangler både fagarbeidere og høyt utdannede spesialister. Samtidig får vi en stadig eldre befolkning og et økende behov for helse- og omsorgstjenester, og vi står overfor store omstillingsbehov. Regjeringen møter denne utfordringen. Vi satser på studieplasser og kompetanse i hele landet, vi fjerner unødig byråkrati, og vi bruker rekordmye på forskning og utvikling for å møte framtidens utfordringer. Uansett sosial eller kulturell bakgrunn, uansett hvor i landet man bor, og uansett økonomiske forutsetninger skal alle ha mulighet til å utvikle seg, bli utfordret og bli kvalifisert.

Framover har vi mange spennende muligheter knyttet til desentraliserte og fleksible utdanninger, fagskolesatsing og videreutdanninger. På denne måten vil også flere kunne reise hjem til jul.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [12:50:14]: Dei neste åra vil vi stå overfor store utfordringar med å få nok arbeidsfolk. Næringslivet skrik allereie etter meir arbeidskraft. I mitt fylke, Møre og Romsdal, treng vi både fleire med fagbrev og fleire med høgare utdanning. Heldigvis satsar Arbeidarparti-regjeringa på yrkesfaga. Når vi veit om behovet, må eg seie det er litt merkeleg at Høgre føreslår å kutte over ein milliard til fylkeskommunane, men la gå, det blir heldigvis ikkje vedteke i denne salen denne gongen heller.

Frå Arbeidarpartiet vil eg understreke behovet for å styrke fagskulane i tida framover og meiner at dette, kombinert med ei satsing på yrkesfagutdanninga, vil vere viktig for å rekruttere nye fagarbeidarar og sikre arbeidslivet tilgang på nok kompetanse. Eg er glad for at det er stor tverrpolitisk einigheit om å styrkje fagskulane som høgare yrkesfagleg utdanning, og vareta og vidareutvikle fagskulane sin eigenart.

Fagskuleutdanningane skal gje solide høgare yrkesfaglege utdanningar basert på arbeidslivet sitt behov og byggje på trepartssamarbeidet innanfor norsk fag- og yrkesopplæring. Eg vil understreke at fagskulane er arbeidslivet si utdanning. Fagskulane må bli synleggjorde som ein del av eit heilskapleg utdanningssystem og som eit fullverdig alternativ til universitets- og høgskuleutdanninga. Eg må seie at eg sjølv er mektig imponert over den store jobben som bl.a. Fagskolen Møre og Romsdal gjer.

Vi treng fleire studieplassar, slik regjeringa innfører, og vi må styrkje fagskulane sine utdanningar. Berre slik kan vi gjere at fleire smånissar skal få lov til å gå på fagskulen til jul. Difor er eg glad for at vår regjering vil leggje fram ei stortingsmelding om fagskulane, og invitere sektoren til å kome med innspel. For å seie det enkelt: «Det e bærre lekkert».

Øystein Mathisen (A) [12:52:48]: Snart åpner vi siste luke i den juledebattkalenderen vi har hatt om bud-

sjettet på utdanningsfeltet. Vi har vært innom mange av de gode tiltakene – alt fra å holde oppe trykket på etter- og videreutdanning av lærere, billigere barnehager og SFO, der flere kan gå når det blir billigere også for tredjeklassingene, til at det blir mer til praktisk og variert læring, gode tiltak for leseopplæringen, mer i studie-støtte for studentene og mer til kommunene for å satse på opplæring og skole. Det er kjempegode tiltak.

Samtidig som vi har diskutert mye konkret, har vi også diskutert situasjonen på utdanningsfeltet overordnet og hvilken retning de forskjellige partiene ønsker å gå i. Vi i Arbeiderpartiet har iallfall tatt veldig inn over oss at elevene må ha det bra for å gjøre det bra på skolen. Det er noe av det viktigste.

Når vi skal se på situasjonen, tar noen i veldig stor grad PISA-undersøkelsen som en virkelighetsbeskrivelse, og sånn er det. Da må det være lov til å dvele litt ved resultatet. Blant annet har høyresiden ofte brukt PISA som en slags definisjon på norsk skole, der man har definert hva som fungerer og ikke fungerer.

Da resultatene fra undersøkelsen kom for to-tre uker siden, var det mange som var enige om at dette var veldig bekymringsverdig. En kommentar jeg bet meg litt merke i, kom fra representanten Gulati fra Fremskrittspartiet, som sa at det er resultatet av en skole hvor det stilles færre krav. Jeg kjenner meg egentlig ikke igjen i dette bildet av at det stilles for få krav i norsk skole, men heller at elevene sliter med at det er mange krav som stilles i grunnskolen – og veldig tidlig.

Dette må også være en ganske hard dom over eget partis innsats i regjering og den innsatsen som har blitt gjort på utdanningsfeltet av den forrige regjeringen, for elevene som svarte på denne PISA-undersøkelsen, har gått på Høyre-skolen i 7,5 år, mens de har gått noen måneder på Arbeiderparti-skolen. Når representanter fra tidligere regjering har sånne harde ord om resultatet av PISA-undersøkelsen, er jo det en slags dom over jobben som har blitt gjort de siste åtte årene.

Elise Waagen (A) [12:55:31]: I en tid med økte levekostnader og økte forskjeller velger Høyre å kutte i maksprisen for barnehage, og de velger å kutte i gratis SFO-tilbud. I min by har vi store forskjeller. Vi har områder hvor vi har store levekårsutfordringer, og på de skolene så vi at deltakelsen i SFO gikk fra 50 pst. til nesten 100 pst. da vi innførte gratis SFO. Å kutte ut nettopp denne ordningen vet vi hever terskelen for å delta. Høyre sier de vil ha flere barnehageopptak, men glemmer å legge på plass pengene det krever, og har heller ikke fagfolkene som trengs ute i sektoren. Det er å lure velgerne når man verken har folkene eller pengene.

Blåfar var nettopp her oppe og hevdet at man hadde en like stor satsing på en praktisk og variert skole. Hvis vi

bryter ned tallene, betyr Høyres satsing på en praktisk og variert skole 24 kr per elev, mens med vår rentekom-pensasjonsordning og tilskuddsordning er vi oppe i 12 560 kr per elev. Det er markante forskjeller. Det er ikke mye man får for 24 kr, kanskje et viskelær og en ny blyant.

I tillegg kutter Høyre nesten 5 mrd. kr til kommune og fylkeskommune. Det er grunn til å være bekymret for kvaliteten i Høyre-skolen. Vi fikk nettopp alvorlige tall gjennom PISA-undersøkelsen, og man kan godt peke på pandemien som en viktig del av det, men det å ikke snu hver stein er ansvarsfraskrivelse.

Høyre har for vane å samarbeide med Kristelig Folkeparti, partiet som vil kutte massivt i timetallet i skolen, og Høyre selv vil skyve godt kvalifiserte lærere ut av skolen ved å avskilte dem. Høyre vil gi studentene mer lån i stedet for mer studiestøtte, og i tillegg vil de gjennomføre massive ABE-kutt på over 200 mill. kr til UH-sektoren. Dette er feil diagnose og feil medisin for den sektoren og for dem vi skal forsvare. Jeg er bekymret for elevenes motivasjon, og jeg er bekymret for de grunnleggende ferdighetene.

Resultatet og de løsningene vi har, er det stikk motsatte av det Høyre fremmer. Vi har lagt fram en storstilt satsing på en praktisk og variert skole, og jeg gleder meg til fortsettelsen når regjeringen legger fram ungdoms-skolemeldingen neste år.

Statsråd Sandra Borch [12:58:46]: Jeg tror den største overraskelsen fra opposisjonen i denne debatten må være at representanten Sanner leser Nationen på daglig basis. Jeg har selv vært nødt til å bytte ut Nationen med Khrono for nettopp å se hva som rører seg i den store verdenen innenfor høyere utdanning og forskning.

Det er én ting jeg ikke kan la stå uimotsagt, og det er at Høyre påstår at vi har inntatt en vente-og-se-holdning innen høyere utdanning og ikke minst i hvordan vi skal ruste Norge med tanke på den kompetansen vi trenger for å møte framtidens utfordringer. Jeg mener regjeringen har gjort en masse her, og denne salen vil også bli invitert til å diskutere viktige områder framover.

Det skal bl.a. snart leveres en stortingsmelding om opptakssystemet, en stortingsmelding om profesjonsutdanningene, som kommer til å bli viktig for hvordan vi skal rekruttere, bidra til kvalitet i lærerutdanningen, bidra til å få flere inn i lærerutdanningen og ikke minst bidra innenfor helsefag/sykepleier, der vi ser vi kommer til å møte store utfordringer i årene som kommer. Vi har nå fått en forsmak når det gjelder Helse Nord, hvor vi ser at vi i nord mangler en rekke viktige kompetansestillinger, både spesialister og vanlige helsefagarbeidere og sykepleiere.

Regjeringen har en rekke satsinger. Vi skal også levere en fagskolemelding, og vi skal levere en melding om forskningssystemet, som kommer til å bli viktige saker som denne salen skal behandle de neste årene. I den forbindelse vil jeg også invitere Stortinget til å være med og diskutere, kanskje over en kaffekopp, viktige utfordringer vi står overfor som nasjon.

Det er også viktig for meg å påpeke at både Høyre og Venstre gjemmer sine kutt i ABE-reformen, der man kutter nesten 219 mill. kr til UH-sektoren. Det vil gå ut over viktige studieplasser som regjeringen har prioritert. Man kutter også i forskningspostene til Forskningsrådet med 23 mill. kr. Her gjemmer man jo sine kutt, som vil få store konsekvenser direkte inn i sektoren, og som vil gå ut over prioritering av bl.a. viktige studieplasser, som regjeringen har prioritert i årets budsjett.

Så har vi satt ned kompetansereformutvalget, som skal levere sin rapport før jul neste år. Det kommer til å bli et viktig grunnlag også for den videre jobben som regjeringen skal gjøre nettopp for å få flere ut i jobb og ikke minst utdanne med rett kvalitet framover.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:02:03]: Jeg føler også for å komme med et par kommentarer til slutt, til Høyres innlegg.

Å kutte til fylker, til kvalitetsutvikling i skolen og kutte praktisk læring, eller å kutte de øremerkede pengene til lavere barnehagepris og grunnskoletilskudd, mener Senterpartiet er helt feil grep når vi etter pandemiår og i dyrtid skal ruste barn, unge, lærere og kommuner til å takle utfordringene de står i. Lave fødselstall og mindre barnekull bidrar til press på struktur og økonomi, men regjeringen har en rekke politiske grep som svarer på det: Nytt inntektssystem for kommunene er varslet og er på tur, og for fylkene er det allerede innført.

Høyres alternative budsjett viser at de vil ha mer av det samme som har ført oss dit vi er i dag, og at de ikke våger å tenke nytt. Ungdomsskolereformen de lanserte i januar 2023, inneholder store ord, men realiteten tyder på at Høyre helst bare vil fortsette som før – med flere timer, et fortsatt altfor akademisk syn på læring og med flere nasjonale prøver.

Ellers er det noen viktige påplussinger som også fortjener omtale: I budsjettforliket med SV kom det inn midler til produksjonsskoler i Vestland fylke. Det ligger allerede inne midler til kompetanseutvikling og studietilbud i Øst-Finnmark, til Campus Kristiansund, til vernepleieplasser i Kongsvinger, til campus på Gol, til NTNU Campussamling – for ikke å glemme til studieplasser innen IKT, som er uhyre avgjørende for at vi skal ha den kompetansen som samfunnet, næringslivet og vi alle

skriker etter. Sist, men ikke minst er det midler til medinstudieplasser hvor desentralisert medisinutdanning bl.a. vil bidra til å løfte helsevesenet vårt og svare på kompetanse- og rekrutteringsutfordringer rundt omkring i hele landet. Det er kritisk for helsevesenet, og det er kritisk for velferdstilbudet til folk. For min egen region vet jeg hvor mye medisinutdanning på Gjøvik vil bety, og hvor mye det også vil bety når man skal bygge et nytt sykehus i Innlandet.

Sist, men ikke minst er det viktig å feire påplussingen i studiestøtte til studentene. Det er ingen studier, ingen forskning og ingen akademisk utvikling uten studenter. Så vi møter dyrtiden også med forliket med SV, og da er økt studiestøtte en seier og et viktig løft.

Hege Bae Nyholt (R) [13:05:06]: Jeg er bekymret. Jeg er bekymret for fremtiden. Jeg vet ikke om det er desembermørket og den litt tykke tåken utenfor vinduet, mangel på stjernestøv, styrketårer eller mangel på tente lanterner som fører til det, men jeg er bekymret. Jeg er bekymret for at vi faktisk kommer til å gå tom for folk før vi går tom for penger i dette landet, noe som er gjentatt mange ganger på denne talerstolen. Da bekymrer det meg at vi har stengt døren for utenlandsstudentene. Det bekymrer meg at vi ikke prioriterer penger til fagskoleplassene. Og nei, jeg tok en liten sjekk på bakerste rad: Vi har ikke voksesmerter; vi har et finansieringssystem som gjør det vanskelig å dimensjonere riktig.

Jeg er også bekymret for at vi ikke lytter til studentene våre når de forteller om en hverdag som er tøff – tidvis for tøff. Jeg skulle ønske at det var enighet i denne salen om at vi skulle prioritert de tre små millionene til et nasjonalt ombud for fagskolestudentene. For studentene våre ønsker jeg meg en hverdag som handler om å studere, ikke om å ta flest mulig vakter på Circle K eller på Coop, og som ikke handler om bekymring for hvordan man skal få betalt både husleie, semesteravgift og bøker sine.

Julen er tiden for gode handlinger, og julen er tiden for å se hverandre. Til jul – jeg tillater meg å ha et lite juleønske – ønsker jeg meg ikke flere utredninger. Jeg ønsker meg handling. Jeg ønsker at Hurdalsplattformen gjennomføres av regjeringen, sånn at jeg kan få lov til å stå enda litt mer til venstre, der jeg hører hjemme, veldig gjerne sammen med Venstre, som jeg har invitert til et sånt fellesskap.

Presidenten [13:07:03]: Representanten Kari-Anne Jønnes har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Kari-Anne Jønnes (H) [13:07:17]: Det er nesten så jeg får lyst til å si at vi bør tenne et lys for alle de som venter på en stortingsmelding. Når vi sier at regjeringen

har en vente-og-se-holdning, er det fordi alle store problemer skal løses med en stortingsmelding som vi skal vente på i ett, to og tre år. Og når denne regjeringen går av, kommer de ikke til å ha gjort noen ting med det som virkelig er viktig, nemlig å sørge for at flere kommer inn i arbeid og inn i skole.

Så blir vi beskyldt for å kutte i barnehage, og det er ikke det vi gjør. Vi har en annen løsning. Vi gir flere av dem som trenger det mest, gratis barnehage og billigere barnehage, og i tillegg får de barnetrygd. Det betyr at de familiene som har minst, kommer til å sitte igjen med mye mer penger med Høyres løsninger.

Hvis vi skal gi alle barn like muligheter, er det heller ikke slik som det sies, at vi avskilter lærerne. Nei, vi investerer i dem, og vi gir dem mer etter- og videreutdanning.

God jul!

Presidenten [13:08:21]: Representanten Elise Waagen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Elise Waagen (A) [13:08:39]: Vel, hvis rett skal være rett og vi skal oppsummere strykninger og satsinger, er det faktisk sånn at Høyre nå kutter både i gratis SFO og i maksprisen. Det gjør at den tusenlappen som man legger på i barnetrygden, har man reelt sett tatt med den andre hånden. Summen av det er strengt tatt egentlig at barnefamiliene kommer dårligere ut med Høyres budsjettforslag.

Når man ser på hva som er en vente-og-se-holdning, mener jeg at det ikke står i stil med Høyres vente-og-overse. For det slik at vi gjentatte ganger i denne salen har vedtatt at vi bør ha en endring i finansieringssystemet for barnehagesektoren. Det klarte ikke forrige regjering å gjennomføre.

Jeg ser fram til at vi nå skal behandle et nytt system, nettopp for å kunne heve kvaliteten i barnehagene. Det er helt nødvendig.

Presidenten [13:09:38]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 12 og 13.

Etter ynske frå arbeids- og sosialkomiteen vil sakene nr. 14 og 15 verta behandla under eitt.

Sak nr. 14 [13:09:50]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Energidepartementet (rammeområde 7) (Innst. 15 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024) og Prop. 1 S Tillegg 2 (2023–2024))

Sak nr. 15 [13:10:12]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Endringer i statsbudsjettet 2023 under Kommunal- og distriktsdepartementet, Endringer i statsbudsjettet 2023 under Kultur- og likestillingsdepartementet kap. 352, Endringer i statsbudsjettet 2023 under Nærings- og fiskeridepartementet og Endringer i statsbudsjettet 2023 under Olje- og energidepartementet (Innst. 139 S (2023–2024), jf. Prop. 15 S (2023–2024) unntatt kap. 670, 671, 672, 3671 og 3672, Prop. 22 S (2023–2024) kap. 505, 3505, 3506, 3507 og 5607, Prop. 25 S (2023–2024) kap. 2540 og Prop. 26 S (2023–2024) kap. 1812 og 4812)

Presidenten [13:11:09]: Etter ynske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: Arbeidarpartiet 15 minutt, Høgre 15 minutt, Senterpartiet 10 minutt, Framstegspartiet 5 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Raudt 5 minutt, Venstre 5 minutt, Miljøpartiet Dei Grøne 5 minutt og Kristeleg Folkeparti 5 minutt.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå hovudtalarane frå kvart parti og seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:11:56] (komiteens leder): Jeg vil starte med å takke komiteen for samarbeidet om budsjettet.

Jeg tror ikke jeg noen gang før har hatt et så stort mørke hengende over meg før en budsjettdebatt her på Stortinget. Vi går julen i møte med en brutal krig både mot Ukraina og mot palestinerne på Gaza. Alt annet blir litt matt når man ser de store lidelsene. Likevel er vi bare nødt til å riste av oss apati og avmakt. Vi må gå til verket og gjøre vårt, fordi i tunge tider kreves det solidaritet, at vi stiller opp. Det gjelder også her hjemme.

I år etter år har forskjellene i makt og rikdom økt. De rikeste har fått dra ifra, sponset med skattegaver fra den forrige høyre regjeringen, mens vanlige folk og de med lite har hengt igjen og fått usosiale kutt i inntekter, stønader og velferd. I arbeidslivet har vi fått tilbake noe fra en annen tid, nemlig løsarbeid og så dårlige vilkår at folk kan ha både en og to jobber, men samtidig leve i fattigdom.

Med det som bakteppe kom også dyrtiden, og velferdsstaten har virkelig blitt satt på prøve. Selv om det er tusenvis av gode historier om folk som får hjelp, ser vi dessverre at sikkerhetsnettet vårt har hull, og at hjelpen noen ganger er for liten. Det at folk må stille seg i kø for

å be veldedigheten om hjelp til mat, er egentlig noe vi sluttet med i Norge. I stedet for å gjøre seg avhengig av prisverdige frivillige skulle jo nettopp spleiselaget gi alle de universelle rettighetene og et minste anstendig gulv å stå på – samme hva. Men sånn er det ikke når en av åtte familier har problemer med å få råd til mat på bordet, ifølge SIFO, eller når to av tre av dem i matkø også er stønadsmottakere, ifølge Fafo. Da må vi gjøre noe. Da må vi innse at det minste gulvet å stå på for oss alle, som skulle være trygt, ikke er det, for det er nettopp i krisetider vi virkelig trenger solidaritet, sterke fellesskap og rettferdig fordeling. Det har vært en av SVs høyeste prioriteringer i dette budsjettet, for uten blir det de som sitter nederst ved bordet, som tar størstedelen av regningen – igjen.

Regjeringens budsjettforslag gjorde ikke nok. Heldigvis har vi lyktes med å flytte mer penger i dette budsjettet enn hva vi – eller noe annet parti på Stortinget – har fått til før i budsjettforhandlinger, i alle fall i moderne tid. Endelig går minsteytelsene for uføretrygd og arbeidsavklaringspenger opp, etter mange år med rop fra dem det gjelder, rop om at de minste nivåene holder folk i fattigdom. Nå går minsteytelsene opp, etter mange år med stillhet, eller mumling om arbeidslinjen som svar, fordi motstanden mot den enkle logikken om at den mest effektive kuren mot fattigdom faktisk er å gi fattige mer penger, har vært formidabel i årevis.

Men nå har vi lyktes. Fra tidligere har SV forhandlet fram økt bostøtte i flere runder, økt sosialhjelp flere ganger, bl.a. 10 pst. økning i inneværende år. Men nå går også minsteytelsene opp, med 6 000 kr for de uføre og 5 000 kr for dem som går på AAP. Vi får også dekking av internett, telefon og moderate transportutgifter inn i det som må dekkes av sosialhjelpen. Det kommer til å utgjøre en forskjell for folk som har lite.

La det være helt klart: Det er ikke nok. Ytelsene må videre opp. Da er det vårt alternative budsjett som viser våre helhetlige prioriteringer. Det er vårt opplegg. Der øker vi ytelsene mer og fordeler mer rettferdig, flytter enda mer penger fra den økonomiske eliten til mer velferd. Vi skulle jo ønske at vårt budsjett får flertall, men det gjør det ikke. Derfor velger SV hver eneste gang vi kan, å bruke den innflytelsen velgerne har gitt oss, til faktisk å levere forbedring, heller enn bare å være fornøyd med å fremme et alternativt budsjett som stemmes ned.

Det er i mørke tider som nå at vi må vise at det faktisk nytter, at vi kan endre på ting, at ting som tilsynelatende har vært helt låst, faktisk kan endres. Det har SV fått til – krone for krone, år for år – og da blir politikken både rødere og grønnere, men kanskje også lite grann lysere.

Jeg tar opp forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten [13:17:00]: Representanten Freddy André Øvstegård har teke opp det forslaget han viste til. Det vert replikkordskifte.

Aleksander Stokkebo (H) [13:17:15]: Arbeid til flere er vår viktigste jobb, fordi alle har noe å bidra med. Samtidig ser vi at mange med nedsatt funksjonsevne fortsatt står utenfor. Kartleggingen våre partier sammen sørget for, viser at vi årlig trenger minst 900 nye varig tilrettelagte jobber, VTA. Høyre tok dette på alvor umiddelbart med 1 000 nye VTA-plasser i vårt budsjett. I forrige budsjett foreslo Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet null nye. SV skal ha mye av æren for at det ikke gikk så ille den gangen, og at vi til neste år får 500 plasser til. Men det er jo langt unna behovet. Hvorfor godtar SV, når man har den kunnskapen man har, at køene av folk med nedsatt funksjonsevne vil fortsette å øke neste år?

Freddy André Øvstegård (SV) [13:18:13]: Jeg takker representanten Stokkebo for et spørsmål om et viktig tema. Det er helt klart et stort behov for opptrapping av VTA-plasser. Det er utrolig viktige tiltak, både for den enkelte som får mulighet til å delta i et arbeidsfellesskap, og også viktig for samfunnet. Vi vet at det er en utrolig bra ordning.

Så er det ikke sånn at SV godtar en for svak opptrapping fra regjeringens side av VTA-plasser framover. Tvert imot foreslo vi å legge på ytterligere 500 VTA-plasser i vårt budsjettforslag. Det er vårt primære forslag. Det er vårt helhetlige standpunkt. Det fremmet vi da vi diskuterte finansinnstillingen i denne salen forrige uke, men det ble dessverre nedstemt.

Regjeringenspartiene har i sin erklæring lovt at de skal få på plass 1 000 plasser i året, og da vil jeg egentlig bare ta oppfordringen fra representanten Stokkebo og levere den videre til ansvarlig statsråd.

Aleksander Stokkebo (H) [13:19:19]: Vi er enige om at regjeringens satsing på VTA er for svak, og jeg er glad for at SV vil være med og kjempe for flere plasser i årene som kommer.

Også blant døve, døvblinde og hørselshemmede har vi en jobb å gjøre. De siste årene har tusener av tolkeoppdrag blitt avslått. SV har kanskje ikke den stolteste historikken på feltet, da de i perioden startet med et netto kutt i tolketjenesten på 15 mill. kr. Heldigvis har man snudd og er nå enig med Høyre om å styrke Nav med flere fast ansatte tolker.

Men spørsmålet mitt går på frilanstolker, for de gir folk i sin hverdag en helt avgjørende fleksibilitet til å kunne delta fullverdig i jobb, skole og fritid, også etter vanlig arbeidstid. At SV nå over en toårsperiode er med på et kutt på 19,5 mill. kr, er alvorlig. Det rammer hardt

og gir mer isolasjon. Så hvordan kan representanten forsvare at man i år, som i fjor, fortsetter å kutte i frilanstolker?

Freddy André Øvstegård (SV) [13:20:25]: Jeg takker representanten Stokkebø for et spørsmål om nok et viktig tema. Frilanstolker er en helt nødvendig del av tolketjenesten for dem som trenger tegnspråktolking. Det er et viktig redskap for både samfunnsdeltakelse og likestilling, og det er en innfrielse av rettigheter, etter SVs syn. Derfor har vi, blant andre ting, akkurat nå – for få dager siden – fremmet et eget representantforslag om å gjøre noe med den akutte situasjonen som har oppstått i tolketjenesten. Tolkene er nå ute og aksjonerer fordi de ikke får riktige og gode arbeidsvilkår, bl.a. at honorarsatsene er for lave. Det fremmet vi forslag om i forrige uke, og det kommer nå til behandling i arbeids- og sosialkomiteen. Da håper jeg at partiet til representanten Stokkebø vil slutte seg til de forslagene som vi fremmer der, så vi kan gjøre noe med den situasjonen.

Aleksander Stokkebø (H) [13:21:25]: Det første vi kan gjøre med situasjonen, er å stoppe kuttene i frilanstolker for døve, døvblinde og hørselshemmede. Nå har SV vært med på budsjett over to år, som til sammen gir et ganske markant kutt i denne tjenesten, noe som rammer hardt fordi det fører til økt isolasjon for folk som har behov for å delta fullverdig i samfunnet og etter ordinær arbeidstid. Jeg ser veldig fram til å behandle det Dokument 8-forslaget. Jeg synes det er et kjempepositivt initiativ. Det er veldig bra. Spørsmålet mitt blir da, igjen, til representanten: Vil han – med dette representantforslaget og sitt kraftige og gode engasjement – være med på å sørge for at kuttene i frilanstolker nå tar slutt, slik at vi ikke ser og står i en tilsvarende situasjon neste år?

Freddy André Øvstegård (SV) [13:22:15]: I det budsjettforslaget som regjeringen la fram, er det en rekke kutt – men også satsinger – på ting som ikke SV prioriterer, som ikke er SVs politikk, og som vi heller ikke har med i våre egne budsjettforslag. Vi bruker den innflytelsen som velgerne har gitt oss, for å få til maks uttelling for både velferd, rettferdig fordeling og miljø. Men vi kan aldri ta på oss å rette opp i alle små og store kutt som sittende regjering gjennomfører. Det ville redusert hvor mye gjennomslag SV får. Derfor har vi valgt å inngå forlik for å få til forbedringer i det budsjettet. Det er vi glade for. Vi feirer de forbedringene, men vi tar ikke ansvar for alle de kuttene og alle de andre prioriteringene som regjeringen gjør. Det er regjeringen nødt til å stå for selv.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [13:23:21]: SV og Fremskrittspartiet har stått skulder ved skulder både i

forslag og i retorikk når det gjelder minstepensjonistenes ve og vel i Norge. I statsbudsjettsforliket er det inngenting til minstepensjonistene ved denne korsveien. Da er mitt spørsmål: Er det slik at det er lettere å få aksept hos regjeringen, Senterpartiet og Arbeiderpartiet, for en klimasatsing på 10 mrd. kr enn det er å få dem til å akseptere et løft for våre minstepensjonister oppimot EU60?

Freddy André Øvstegård (SV) [13:23:57]: Jeg er veldig glad for det felles engasjementet som SV og Fremskrittspartiet har for minstepensjonistene. Det skal sies at jeg skulle ønske jeg hadde den samme ryggdekningen fra Fremskrittspartiet hva gjelder andre minsteytelser i velferden enn bare alderspensjonistene, men det er en annen sak.

I vårt budsjettforslag foreslår vi å øke minstepensjonsnivå med 4 000 kr. Det er vår politikk. Vi har tidligere fått til en solid økning i minstepensjonistenes inntekter. Så har vi, ikke minst, sammen med Fremskrittspartiet, klart å få til det som nå har stor effekt for folks økonomi, nemlig den nye beregningsmåten for regulering av pensjon med snitt av pris- og lønnsvekst. Jeg er veldig stolt over hva SV har fått til på minstepensjon over de siste årene.

Så er det sånn at vi år for år, for hvert år som går, prioriterer ulike gjennomslag, og i år fikk vi endelig til ytelsene. Pensjon fikk vi til sist.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [13:25:02]: Hvis jeg forstår representanten rett når det gjelder det siste han sa, er det slik at man da har valgt å ikke ha som hovedmålsetting ved denne korsveien at dette skulle være det som bar frukter, men heller 10 mrd. kr til klima. Er det korrekt?

Freddy André Øvstegård (SV) [13:25:19]: Vi har prioritert klima og miljø og rettferdig fordeling i år, som vi har gjort alle andre år. Det er egentlig ganske lite overraskende. Jeg vil påstå at SV nesten er litt kjedelige. Vi er ganske så forutsigbare med tanke på hva vi prioriterer hvert år. Det er rettferdig fordeling, og det er klima og miljø. I dette budsjettet har vi fått store gjennomslag for begge deler.

Hvis det er sånn at representanten fra Fremskrittspartiet er så bekymret for gjennomslag på pensjon, kan jeg heller invitere ham med til oss for å bidra til at vi får enda mer gjennomslag for SVs politikk. Jeg er veldig glad for at Fremskrittspartiet her i denne debatten er bekymret for at vi i SV ikke får igjennom nok av vår egen politikk. Så det vil jeg huske til neste gang.

Presidenten [13:26:00]: Replikordskiftet er avsluttet.

Tuva Moflag (A) [13:26:20]: Statsbudsjettet skal løse mange store floker, og dessverre finnes det ikke enkle svar som løser alle samtidig. Hvis vi løfter blikket litt og zoomer ut fra perspektivet til denne komiteen, skulle vi gjerne hatt tre nøtter fra Askepott for å løse oppgavene, for utfordringene er så store at man gjerne skulle hatt litt magi i bakhånd.

Verden står overfor en klimakatastrofe hvis vi ikke gjør et taktskifte i kutt av klimagassutslipp. Den sikkerhetspolitiske situasjonen er mer usikker enn på lenge. Bærekraftsmålene er ikke i rute, og dyrtiden gjør at mange har det vanskelig, både i Norge og i landene rundt oss. Oppgavene er så store og tunge at det kanskje føles mer som å gå på knust glass enn å gå med glassko inn i en avslutning der man lever lykkelig alle sine dager. I mangel av magi står vi igjen med noe annet. Det finnes håp, og vi må koble det håpet med handlekraft for å løse de store flokene – både de store oppgavene, som jeg zoomet ut på, og de oppgavene som ligger på vårt felt i arbeids- og sosialkomiteen.

Jobb nummer én er å inkludere flere i arbeidslivet. Det er altfor mange som står helt eller delvis utenfor. Fortsatt er det barrierer som hindrer at folk med funksjonsnedsettelse kan delta på lik linje med andre. Det handler nok delvis om holdninger, men det handler også om systemer og hjelpemidler. I år gikk potten for funksjonsassistanse tom midt i året. Det fikk vi heldigvis ordnet raskt opp i. I forbindelse med nysalderingen av budsjettet øker vi potten for aktivitetshjelpemidler med 20 mill. kr og tilskuddet til funksjonshemmede organisasjoner med 15 mill. kr. Nysalderingen av 2023-budsjettet er en del av dagens budsjettdebatt, og disse midlene overføres til 2024.

Vi ønsker at godt voksne og erfarne folk skal stå i jobb litt lenger. De har en kompetanse som er verdifull, og det er stort behov for arbeidskraft. I den andre enden av aldersskalaen er det helt nødvendig å få snudd trenden med veksten i antall unge uføre. Dette er folk som har hele livet foran seg. Det er folk vi trenger. Og når flere unge kommer inn i arbeidslivet, er det positivt for både samfunnet og den enkelte.

En forsterket ungdomsgaranti er et viktig virkemiddel for at flere unge skal få oppfølgingen de trenger. Målet er å se arbeid, helse og utdanning i et helhetlig perspektiv. Mange som står utenfor arbeidslivet, kan ha flere utfordringer samtidig. Det kan både handle om psykiske helseutfordringer og mangel på kompetanse. Da må vi bistå med begge deler.

Denne regjeringen har et mål om full sysselsetting. Det betyr at alle som kan og vil jobbe, skal få muligheten til det. Det forplikter oss på den ene siden til å bidra med arbeidsmarkedstiltak og varig tilrettelagte arbeidsplasser. Vi viderefører ungdomsgarantien, og regjeringen

har varslet en arbeidsmarkedsmelding neste år. For dem som kan jobbe noe, er departementet i gang med arbeid som ser på både fribeløp og avkortingsregelverk. På den andre siden skal vi sørge for verdighet til dem som ikke kan jobbe. For noen er det slik at helsen og/eller alderen gjør at man ikke lenger kan jobbe. I en velferdsstat som vår skal man likevel kunne leve et verdig liv.

I neste års budsjett blir det en varig økning i minstenivåene på uføretrygd, arbeidsavklaringspenger og i kvalifiseringsprogrammet. Minstesatsene økes med henholdsvis 6 000 kr og 5 000 kr i året med virkning fra 1. juli. Noen vil kanskje hevde at det ikke monner, men 500 kr i måneden hjelper folk som har lite i utgangspunktet.

Vi bygger velferdsstaten ved å legge stein på stein. Vi har tidligere økt minstepensjonen for enslige, karensåret for folk på arbeidsavklaringspenger er fjernet, satsene for sosialstøtte er økt, og den nye veilederen fra før jul i fjor skal sørge for at Nav bruker handlingsrommet i lovverket. Barnetrygden er økt i flere omganger, og den nye økningen på 200 kr i måneden for de eldste trer i kraft allerede fra 1. januar. Helheten i denne politikken viser en ny og nødvendig retning i sosialpolitikken.

For en uke siden hadde jeg besøk her på Stortinget av Sarah, Daniell, Bashir og Zebib fra Fagforbundets aksjonsgruppe. De har jobbet målrettet med å sikre 550 vikarer og deltidsansatte fast og utvidet stilling. De har brukt mulighetene som ligger i lovverket. Det er heller ikke magi, det er handlekraft. Arbeidet er til inspirasjon, og det gir håp om at vi kan lykkes med de store oppgavene. Så heltidspotten skal nok få bein å gå på.

Til slutt vil jeg takke komiteen for samarbeidet og opposisjonen for tålmodigheten. Det har sneket seg inn en feil i budsjettet fra regjeringspartiene og SV, men nå har min kollega Øvstegård allerede tatt opp forslaget som erstatter romertallsvedtak VIII.

Presidenten [13:21:26]: Det vert replikkordskifte.

Anna Molberg (H) [13:31:38]: Arbeidsorientert uføretrygd var en spennende nyvinning som ble foreslått av sysselsettingsutvalget, og både dagens regjering og den borgerlige regjeringen fremmet forslag om å teste ut dette. Det så ut til at regjeringen var godt i gang med å utforme en modell for dette prøveprosjektet, og at vi snart kunne forvente at flere nye unge uføre under 30 skulle få jobbe så mye de selv ønsket, framfor å være 100 pst. uføre, men nå ser det ut til at hele prosjektet strander etter at regjeringen har forhandlet budsjett med SV. Hele beløpet på 118 mill. kr til prosjektet er redusert til null.

Representanten Moflag snakket engasjert om å hjelpe unge uføre i sitt hovedinnlegg, så da er mitt spørsmål: Hvorfor måtte akkurat denne budsjettposten strykes?

Var ikke dette et viktig prosjekt for regjeringens arbeidslivspolitik?

Tuva Moflag (A) [13:32:35]: Jeg vil si at det var en av de tingene vi snakket om at vi ønsket å prøve ut, og jeg har ikke noe problem med å innrømme at jeg også har sagt at dette var et prosjekt vi tenkte var noe vi kunne prøve. Nå er det sånn at vi i denne budsjettenigheten sammen med SV har kommet fram til at det forsøket strykes.

Det har også kommet ganske mye kritikk mot denne måten å jobbe på. Det har vært stor bekymring fra deler av fagbevegelsen, nettopp fordi man kan få et A- og et B-lag med tanke på lønnsutvikling i samfunnet. Det tenker jeg er innspill vi bør ta på alvor også.

Når det er sagt, var dette et avgrenset og ganske lite prosjekt sammenlignet med alt det store vi gjør i arbeidslivspolitikken. Beløpet er ganske lite sammenlignet med f.eks. den store satsingen på ungdomsgaranti, som er det aller viktigste vi gjør for å få flere unge inn i arbeid. Vi øker også arbeidsmarkedstiltakene generelt, varig tilrettelagte arbeidsplasser, og ser veldig fram til å jobbe med arbeidsmarkedsmeldingen som kommer neste år.

Anna Molberg (H) [13:33:38]: Takk for svaret. Jeg tillot meg å stille forrige arbeids- og inkluderingsminister spørsmål om status på dette prosjektet med arbeidsorientert uføretrygd, og da fikk jeg til svar at man var godt i gang med å involvere partene i arbeidslivet, og oppdraget til forskningsmiljøene var allerede utlyst. Da tenker jeg at det er litt dårlig samfunnsøkonomi å starte opp med nye prosjekter i etatene for så å kutte dem helt ut. Jeg mener det er dårlig samfunnsøkonomi å la unge uføre under 30 forbli 100 pst. uføretrygdet når de i dag kunne vært i arbeid. Det er også dårlig sosialpolitikk, mener jeg, å gi opp denne gruppen når det etter hvert har blitt et samfunnsproblem at flere unge havner på uføretrygd.

Kommer Arbeiderpartiet til å sikre dette prosjektet med arbeidsorientert uføretrygd i framtidige budsjetter, eller er det sånn at SV har fått gjennomslag for all framtid?

Tuva Moflag (A) [13:34:36]: Jeg synes det er spesielt av representanten Molberg å snakke om å gi opp folk, for hvis det var noen som ga opp folk, var det jo Høyre, som innførte et karensår for folk på arbeidsavklaringspenger. Det var folk som veldig ofte hadde et håp om å komme tilbake i jobb, men som mistet både inntektssikringen og oppfølgingen de hadde fra Nav.

Nå er dette prosjektet lagt på is. Vi skal vedta budsjettet for 2024. Det er ingenting som tyder på at det arbeidet vil bli startet opp igjen med det første, men vi skal

satse på at flere unge kommer seg i jobb. Som jeg nevnte, er det ungdomsgarantien som er det aller viktigste verktøyet vi har i så måte. Det er over 1 mrd. kr. En skal se arbeid, helse og utdanning i sammenheng, for dette handler om folk som kanskje mangler kompetanse, som ikke har gjennomført videregående skole, og det kan være folk som har ulike helseproblemer. I tillegg vil vi se på hvordan vi bedre kan kombinere arbeid og uføretrygd, uavhengig av om akkurat denne modellen blir videreført.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [13:35:47]: Jeg tror jeg har mange med meg når jeg sier at Nav har et tillitsproblem hos folk flest. Vi ser nesten ukentlige oppslag om og får henvendelser fra folk som opplever Nav som svært lite imøtekommende og vanskelig å nå inn til. Da tør jeg å begi meg ut på en liten vandring og spørre representanten om hun er enig i at vi har en tillitskrise hos Nav. I så måte: Hva er løsningen til representanten, som sitter nærmere makten enn det jeg gjør, på dette?

Tuva Moflag (A) [13:36:28]: Jeg mener at det er viktig å gjøre noe med tilliten til Nav på flere dimensjoner, egentlig. Det handler både om at folk skal ha tillit til at de kan oppsøke Nav når de har det behovet, og om større tillit til de ansatte som jobber i Nav. Derfor er tillitsreform en av de sakene som har vært viktig for oss å jobbe med. Det handler om de verktøyene, de virkemidlene og ikke minst de fullmaktene den enkelte Nav-ansatte har.

Når det gjelder tilliten til dem som oppsøker Nav, vil jeg trekke fram den veilederen som kom for Nav-kontorene før jul i fjor. Den pekte på at man skulle jobbe annerledes i møte med dem som tok kontakt nå i forbindelse med dyrtiden. Den gjennomgangen som nylig har blitt gjort, viser at Nav har endret praksis i mange av tilfellene. Noen kontorer har ikke endret praksis, men det er fordi de brukte handlingsrommet som lå der i utgangspunktet. Jeg håper at det også bidrar til at folk får større tillit til Nav, for det er Nav vi ønsker at folk skal oppsøke når de har det vanskelig.

Presidenten [13:37:33]: Replikordskiftet er avsluttet.

Henrik Asheim (H) [13:37:51]: Vi står i et paradoks. Vi har mangel på arbeidskraft, men vi har også mange som står utenfor arbeidslivet. I budsjettprosessen har vi ofte vært opptatt av ikke å sløse med penger, men i Norge må vi slutte å sløse med mennesker. Høyre vil ikke gi opp folk.

Det er mange flere enn dem som i dag jobber, som har både evnen og viljen til å jobbe. Når arbeidslivet altså skriker etter arbeidskraft, er vi nødt til å benytte sjan-

sen til å hjelpe flere ut i jobb. Derfor har Høyre laget en jobbpakke i dette alternative budsjettet. Flere må få den hjelpen de trenger for å prøve seg i arbeidslivet, og vi må sørge for at flere får utdanning og kompetanse på plass. Det må også lønne seg bedre for den enkelte å jobbe og å kombinere trygd med arbeid. Derfor foreslår vi 500 nye tiltaksplasser for mennesker med nedsatt arbeids- evne.

Det er ute på Nav-kontorene at folk blir møtt og får tilbud om ulike tiltak for å hjelpe dem i jobb. Der regjeringspartiene og SV har behandlet arbeidsmarkedstiltak som en slags jojo-budsjettpost, hvor de har kuttet posten i de første budsjettene for så å begynne å øke dem igjen, har Høyre forutsigbart økt bruken av arbeidsmarkedstiltak i våre budsjetter hvert eneste år, både for å sørge for at flere får en mulighet til å bidra og for å sikre forutsigbarhet ute på Nav-kontorene.

Vi foreslår 1 000 nye varig tilrettelagte arbeidsplasser neste år. Det er bra at en samlet opposisjon fikk vedtatt at det skal lages en opptrappingsplan for VTA-plasser, men flertallet bevilger altså bare penger til 500 nye plasser neste år, selv om behovet er ca. 1 000 per år. Dermed kommer køene til å fortsette å vokse, og flere av de uføre som trenger et tilrettelagt arbeidstilbud, må vente stadig lenger.

Vi øker også rammen til funksjonsassistanse i arbeidslivet. Dette er en støtte til yrkesaktive med omfattende nedsatt funksjonsevne, slik at de får den hjelpen de trenger for å kunne stå i jobb. Dette var en pott som gikk tom i årets budsjett, og vi ønsker forutsigbarhet også for denne gruppen ved å sette av mer penger i neste års budsjett.

Å få innvilget uføretrygd kan aldri bli det samme som å si at man er ferdig for godt. Vi kan ikke gi opp eller støte ut mennesker på den måten. Vi ser at når 100 pst. uføre jobber litt ved siden av, slutter mange å jobbe når de når fribeløpet på 0,4 G, uavhengig av når på året det skjer. Det er altså ikke arbeidsevnen, men systemet som stopper dem fra å jobbe. Det tyder på at insentivene til å jobbe utover fribeløpet er for dårlige. En ufør som jobber nok til å tjene f.eks. i overkant av 100 000 kr ved siden av, vil ha en marginalskatt på nesten 80 pst. med avkorting og inntektsskatt. Vi som mener at det skal lønne seg å jobbe, må også stille oss spørsmålet om hvor hindrene er størst for at det nettopp er en realitet. Derfor lanserer vi en ny politikk hvor vi også halverer avkortingen helt opp til 1,2 G.

Regjeringspartiene og SV har derimot ikke gjort det lettere å kombinere uføretrygd med arbeid. I tillegg til å beholde dagens avkortingsmodell for uføre, har de fjernet et viktig verktøy som skulle komme på plass neste år, nemlig arbeidsorientert uføretrygd. For få i dag er gradert uføre, og det er fordi det er vanskelig å være helt ar-

beidsfør to dager i uken og helt ufør resten av uken. Derfor må det være enklere å jobbe i sitt eget tempo, og dermed kanskje også jobbe flere dager i uken.

Vi vet også at vi må stoppe veksten i antall unge uføre. Derfor var planen å innføre et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd, hvor man ble enige om at Nav og arbeidsgiver kunne dele lønnskostnadene ikke etter antallet dager på jobb, men etter hvor effektiv man var på jobb de dagene man jobbet. Arbeidsorientert uføretrygd ble først foreslått av Solberg-regjeringen. Det ble videreført av Støre-regjeringen, og selv om det tok sin tid, skulle dette altså ruller ut neste år. Nå er det lagt bort. Dermed har tre av de fire budsjettene som de rød-grønne har hatt innflytelse på i denne perioden, endt opp med to skritt frem og så to skritt tilbake. Det er skuffende, først og fremst for de unge uføre, som nå mister muligheten til å prøve seg i arbeid neste år.

Med det tar jeg opp Høyres forslag.

Presidenten [13:42:40]: Representanten Henrik Asheim har teke opp det forslaget han refererte til.

Det vert replikkordskifte.

Torbjørn Vereide (A) [13:43:02]: «Høyre vil ikke gi opp folk.» Det sa representanten Asheim i sitt innlegg. I dag er det 100 000 unge som står utanfor både arbeidsliv og utdanning. Under dei åtte åra då Erna styrte, og då Henrik var med som kopilot, var det ei dobling av unge uføre.

Ein kan seie at det er bra at folk som får ein knekk i helsa, får den økonomiske tryggheta det kan vere å bli avklart for uføretrygd, men når ein møter så mange som ein gjer, i både Arbeidarpartiet, Høgre og andre parti, som seier at dei føler seg gløymde, forlatne og dytta over i uføretrygd, når dei så gjerne skulle ha jobba i staden, og at det for mange har skjedd fordi dei har hamna i karensåret, har mista oppfølginga, mista avklaringsmoglegheita og blitt avklart for tidleg, meiner ikkje Høgre og representanten Asheim at det er å gje opp folk?

Henrik Asheim (H) [13:44:07]: Det mener jeg ikke. For det første: Hva det skyldes at det har blitt flere unge uføre, svarer også dagens regjering på til Stortinget. Det skyldes på den ene siden at det er en vekst i antallet som har psykiske lidelser. Det er dem vi må klare å fange opp. Det handler også om overlevelsesraten, at flere av dem som har medfødte sykdommer man tidligere dessverre døde av, nå overlever. Det er en god ting. Vi må ikke bare se oss blinde på det tallet.

Når det er sagt, er det litt pussig å få kritikk fra en representant som i dag stopper forsøket med arbeidsorientert uføretrygd for dem under 30 år, når man etterlyser tiltak for å hjelpe flere i arbeid.

Representanten spør også om karensåret for arbeidsavklaringspenger. Vel, nysalderingen kom til Stortinget nylig. Hva viste den? Den viste at kostnadene til arbeidsavklaringspenger øker med godt over 1 mrd. kr. Uføretrygd går ned med nesten det samme. Det betyr at flere mennesker i altfor mange år sitter i en ordning som skal hjelpe folk til avklaring. Derfor mener vi at den skal være tidsbegrenset, slik som alle de andre ordningene, med unntak av uføretrygd.

Torbjørn Vereide (A) [13:45:13]: Eg vil hevde ganske sterkt at om det er éin ting nokon som er i eit avklaringsløp verkeleg ikkje treng, er det at all form for avklaring plutselig ein dag tek slutt. Vi veit at det blant dei unge er psykiske lidingar som er ein hovudårsak til at dei har hamna på AAP, saman med manglande fullført utdanning for ein del av dei. Vi veit at det blant dei eldre er ein veldig sterk representasjon av muskel- og skjelettplager, ting som er vanskeleg å kome til botns i, og ting som tar tid å kome til botns i. For ein ungdom som slit med ei diagnostisert psykisk lidning, er det ikkje ein kvikkfiks å kome ut igjen.

Då er spørsmålet mitt: Er det ikkje då betre at den ungdommen får fortsetje med oppfølginga si, får fortsetje med hjelpa til arbeidsavklaring om helsesituasjonen sin, i staden for at ein på treårsdagen mister alt?

Henrik Asheim (H) [13:46:10]: Det er verdt å minne om at det unntaket som var den gangen karensåret gjaldt, gjaldt for mennesker som var alvorlig syke, eller som var i behandling. Det det handler om nå, er at man går på en helserelatert ytelse som er tidsbegrenset. Det mener også representantens parti at den skal være. Det er ingen som foreslår at AAP skal bli en slags borgerlønn man bare kan gå på hele livet, den skal på et tidspunkt avklare en enten til arbeid eller til uføretrygd.

Da vi hadde karensåret – og dette har Nav selv dokumentert – økte avklaringene både til uføretrygd og til arbeid. Man er forsiktig med å si om det skyldes det, eller om det kan være andre ting, men alt tyder på det, all den tid avklaringene nå stopper opp, fordi karensåret er borte.

Jeg forstår veldig godt at veldig mange av dem som går på arbeidsavklaringspenger, skulle ønske de fikk raskere behandling eller bedre oppfølging. Det er jeg helt åpen for å diskutere, men hvis man bare skal forlenge og forlenge er jeg redd for at ordningen går tilbake til det Simen Markussen ved Frischsenteret omtalte AAP som: et rullebånd ut av arbeidslivet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:47:20]: Høyre snakker vanligvis mye om arbeidslivskriminalitet, og det er både regjeringspartiene og Høyre opptatt av å fokusere på. For å bekjempe arbeidslivskriminalitet må vi ha en klar arbeidsmiljølov som er lett å forstå, som er forut-

sigbar for alle, og som er lett for Arbeidstilsynet å kontrollere.

Arbeidsmiljølovens § 14-12 andre ledd har vært mye omdiskutert og blir mye diskutert. Høyre går der imot at det skal være krav til skriftlig avtale mellom tillitsvalgt fra fagforening med innstillingsrett og bedriftens ledelse.

Mitt spørsmål er: Ønsker Høyre en slik skriftlig avtale? Hvis det er tilfellet, hvem skal representere de ansatte?

Henrik Asheim (H) [13:48:08]: Dette spørsmålet kunne jeg nesten stilt tilbake til representanten, for her har det vært betydelig uklarhet og er det fortsatt. Senest i går ble det avdekket at statsråden og Arbeidstilsynet selv er uenige om hvem som kan signere på godkjenning av bruk av innleie. Det som har vært denne regjeringens politikk, også i skriftlige og muntlige svar til Stortinget, har vært at det har vært tillitsvalgte ved arbeidsplassen. Nå kommer det en omdefinering som sier at det skal være de som er representanter for en fagforening med innstillingsrett, men slik jeg forsto det sist vi diskuterte dette i Stortinget, skal det ikke nødvendigvis inn i loven, det er noe man vil avklare med partene.

Jeg tror dette er noe partene kan finne ut av på en veldig god og enkel måte. Derfor er vi ikke for å putte inn i loven at det skal være fagforening med innstillingsrett. Det vil også være i tråd med både det regjeringen har svart Stortinget tidligere, og det regjeringen har svart til ESA.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:49:05]: Det er ikke skjedd noen omdefinering av dette. Den paragrafen har vært klar hele tida, og den er nå senest klargjort gjennom innstillinga, hvor tillitsvalgtbegrepet ble diskutert.

Jeg forstår nå at Høyre ønsker at det skal være en skriftlig avtale. Høyres nye syn i forhold til det som ble debattert i 2018, hvor en erkjente at det var avtale med tillitsvalgt fra fagforening med innstillingsrett, er at det nå kan være fra en annen person.

Da er mitt spørsmål igjen: Hvem er det Høyre ser for seg at kan representere bedriften og undertegne på at det er lovlig å ha avtale om innleiefolk etter § 14-12 andre ledd?

Henrik Asheim (H) [13:49:51]: Representanten sier at det ble klargjort i innstillingen. Vel, det ble omtalt i merknader, men det er altså slik at det vedtaket Stortinget gjorde, det komiteen svarte på, og det statsråden svarte på, er at dette skal man sette seg ned med partene og forsøke å bli enige om. Hvis representanten nå har en annen beskjed på vegne av regjeringen, er vi svært interessert i å vite det. Jeg er helt sikker på at de også i ESA er ganske interessert i å få høre hva det svaret i så fall er.

Så til dette fra 2018. Det er helt riktig at Solberg-regjeringen i 2018 gjorde innstramminger i innleieregelverket – som Stortinget også strammet ytterligere inn på – som f.eks. handlet om å forby nulltimerskontrakter at man skulle ha lønn mellom oppdrag, men det er en annen diskusjon enn den som er nå. Man har laget et ekstremt strengt regelverk. Man har hele tiden sagt at det er tillitsvalgte på den lokale arbeidsplassen som kan godkjenne innleie, men så endrer man plutselig det synet – i strid med det man har svart ESA, og i strid med det man har svart Stortinget – og da er det klart at den forvirringen er total. At regjeringspartiene ber Høyre avklare hva regjeringspartiene mener, viser kanskje at forvirringen er ganske voldsom.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:51:06]: Jeg vil starte denne replikken med å anbefale alle å lese Høyres alternative statsbudsjett. Det er bra lesestoff, for det er sterk kost som flere bør få med seg. Det er ikke noen nye, myke toner fra Høyre i den krisen vi står i nå – nei, tvert imot. Der er det kutt i arbeidsavklaringspengene med gjeninnføring av karensåret, som allerede er blitt diskutert, feriepenger for arbeidsløse fjernes helt, og Høyre kutter også hundrevis av millioner i uføretrygd og barnetillegget.

Derfor vil jeg henvende meg til det konservative i partiet Høyre og spørre om to ting. For det første: Når er det alle disse kuttene trer i kraft? Er det sånn at uføre f.eks. ville fått mindre utbetalt allerede 1. januar, rett over jul, om Høyre hadde fått gjennomslag for dette budsjettet?

For det andre: Er dette anstendig for et konservativt parti å gjøre i en tid hvor mange sliter så mye fra før?

Henrik Asheim (H) [13:52:03]: Jeg vil også anbefale alle å lese Høyres alternative budsjett. Det er et glitrende dokument som kunne vært vedtatt i Stortinget i dag og vært langt bedre for både land og folk. Jeg tror det representanten viser til når det gjelder kutt til uføre, som representanten kaller det, er 95-prosentregelen for summen av uføretrygd og barnetillegg.

Jeg synes det var ganske interessant å lese NOU-en som kom om barnefattigdom, som f.eks. omtaler alle de ulike tilleggene barnefamilier får i disse ytelsene, og at flere av dem, f.eks. barnetillegget, kan ha det de omtaler som en innlåsende effekt. Innlåsende effekt betyr i realiteten at hvis man går fra stønad til arbeid og taper de pengene, går man ned i inntekt.

Når vi sier det skal lønne seg å jobbe, at det skal være insentiver for å komme ut i arbeid, mener vi det også må være slik at en forsørger på uføretrygd som kommer seg ut i jobb – nå med lavere avkorting hvis Høyre hadde fått flertall for sitt budsjett; dessverre sikrer ikke SV det – vil sitte igjen med mer enn hvis vedkommende ikke gjør

det. Det er vi opptatt av, for det skal alltid lønne seg å jobbe.

Mimir Kristjánsson (R) [13:53:18]: I likhet med representanten Øvstegård reagerer jeg også på Høyres alternative budsjett, der det er veldig mange av de samme smålige og usosiale kuttene som Høyre prøvde å gjennomføre da de satt i regjering, som så har blitt reversert, og som Høyre nå vil reversere tilbake igjen. Det gjelder både gjeninnføring av det fryktede karensåret, som i realiteten bare fører til at folk som er syke eller på arbeidsavklaring, havner på sosialhjelp, og innføring av maktgrense for barnetillegg, altså et kutt for uføre med barn.

I Erna Solbergs bok «Veien videre» skriver hun at noe av det hun frykter mest, er at vi skal havne i et samfunn der ungene til de uføre er de rikeste ungene i oppgangen. Er det en frykt som har drevet mye av dette budsjettarbeidet?

Henrik Asheim (H) [13:54:10]: På ingen måte, og det er derfor vi f.eks. lager ny politikk for hvordan uføre kan kombinere inntekt med uføretrygd uten en så brutal avkorting som de har fått tidligere. Husk at Solberg-regjeringen var den regjeringen som sa at man skulle kunne jobbe ved siden av uføretrygd uten å risikere å gå ned i uføregrad. Dette var jo den store bekymringen for folk før 2016, nemlig at hvis de jobbet mer ved siden av uføretrygd, risikerte de å gå fra 100 pst. til 80 eller 70 pst. uføregrad og måtte søke på nytt dersom de falt ut igjen. Det fjernet vi.

Vi innførte også et fribeløp, men vi ser nå at når man når det fribeløpet, stopper mange å jobbe. Dette er et av grepene vi gjør også for å bedre økonomien for uføre som forsøker å jobbe ved siden av.

Den frasen fra Erna Solbergs bok har jeg ikke sett i sammenheng. Når det er sagt, er det klart at for en som er ufør og gjør den intense jobben det er å forsøke å komme i arbeid, må det også for den enkelte være en økonomisk gevinst. Derfor sier vi at summen alltid må bli at det lønner seg mer å jobbe enn bare å få ytelse.

Presidenten [13:55:13]: Replikordskiftet er avsluttet.

Me tek pause fram til kl. 15.30 på grunn av Stortingets julelunsj.

Møtet avbrote kl. 13.56.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.30.

President: Masud Gharahkhani

Presidenten [15:30:03]: Vi fortsetter på talerlisten i sakene nr. 14 og 15.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:30:25]: Gjennom budsjettforliket med SV legger Arbeiderpartiet og Senterpartiet fram et forslag til netto bevilgninger over statsbudsjettet for 2024 på arbeids- og sosialkomiteens ansvarsområde på 619 730 000 000 kr. Budsjettavtalen med SV innebærer en økning på netto 483 mill. kr sammenlignet med regjeringas forslag til statsbudsjett.

Samlet utgjør utgiftene over arbeids- og sosialkomiteens ansvarsområde om lag en tredjedel av statsbudsjettets utgifter. Vårt budsjett er den aller viktigste bærebjelken i det norske velferdssamfunnet. Bevilgningen er nødvendig for å gi de mange pensjonister og folk utenfor arbeidslivet inntektssikring og et anstendig liv uten å måtte søke om midlertidig økonomisk sosialhjelp fra kommunen eller stå i matkø.

De statlige inntektssikringsordningene, spesielt minsteytelsene, får mye oppmerksomhet. Det er bra. Alle mennesker ønsker å leve av sin arbeidsinntekt når en er fullt arbeidsfør og ferdig med sin utdanning. Det gir den enkelte frihet, økonomisk trygghet og deltagelse i et arbeidsfellesskap som er viktig for sjølrespekt og sjølkjensle. Det gir samfunnet verdiskaping, dagliglivets arbeidsoppgaver løses, og vi kan få modernisert Norge til tidens krav.

Senterpartiet er prinsippfast tilhenger av målet om full sysselsetting av arbeidsføre folk i hele landet. Vi ser knapphet på arbeidskraft som et gode, fordi det er positivt for å lette mulighetene for arbeidsinntekt for de grupper som har en svak tilknytning til arbeidslivet, eksempelvis ungdom eller de som ikke har full arbeidsevne.

Det er viktig å øke etterspørselen etter arbeidsfolk som bor fast i Norge. Senterpartiet står derfor for kontrollert arbeidsinnvandring fra land utenfor Norden, ved at disse arbeidssøkerne har skriftlig arbeidskontrakt på jobb hvor det er betaling i henhold til norske lønns- og arbeidsvilkår, samt at de kan dokumentere fast bosted i Norge.

For Senterpartiet er et velorganisert arbeidsliv en forutsetning for et trygt familieliv. Arbeidsmiljøloven er verneloven for lønnsinntakene i norsk arbeidsliv. Loven balanserer interessene til arbeidsgivere og arbeidstakere. Loven innebærer rettigheter og plikter.

Det er mye debatt om bruk av folk fra bemanningsforetak inn i de bedriftene som produserer varer eller yter tjenester. Senterpartiet er fornøyd med at arbeidsmiljølovens bestemmelser om adgang til å bruke folk fra bemanningsforetak er strammet kraftig inn. Det er en stor fordel at arbeidsfolk er direkte ansatt og ikke utleid.

Slik de generelle lovparagrafene i arbeidsmiljøloven § 14-12 første og andre ledd er i dag, er § 14-12 første ledd nå i realiteten en paragraf for vikaryrker som leier

ut folk til vikariater, jf. arbeidsmiljøloven § 14-9 andre ledd b. Dette er i samsvar med starten på debatten om vikaryrker på 1990-tallet, med Manpower som et viktig firma. Imidlertid er det et viktig unntak når det gjelder innleie av helsepersonell.

Det som før var sjølve låvedøra for bemanningsbransjen inn i norske produksjonsvirksomheter, nemlig § 14-12 andre ledd, er nå presist regulert og beskrevet, sist gjennom regjeringspartiene, SV og Rødts flertallsmerknader i Innst. 73 S for 2023–2024. Det må foreligge skriftlig avtale mellom tillitsvalgt fra fagforening med innstillingsrett og bedriftsleder for at slik innleie er lovlig. Denne skal kunne legges fram for Arbeidstilsynet ved deres kontroll av at arbeidsmiljøloven følges. Dermed reduseres omfanget av arbeidsmiljøkriminalitet, og disse enkle reglene gir forutsigbarhet for alle parter.

Flere hundre tusen arbeidsfolk med arbeidsevne er utenfor arbeidslivet mot sin vilje. Arbeidsintegrering må derfor kontinuerlig være et prioritert arbeidsområde for regjering og stortingsflertall. Bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak må holdes høyt, uavhengig av konjunkturene. Når det er knapphet på arbeidsfolk, har folk størst mulighet til å lykkes med å få inntektsbringende arbeid. Effekten av de store bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak må imidlertid bli bedre, og det bør satses på lengre oppfølging, mer arbeidstrening og økt bruk av ideelle organisasjoner som ser hele menneskets livssituasjon, og hva som trengs for å komme videre i arbeidslivet.

Nav-veiledernes lokalkunnskap er gull for å få en smidig, effektiv og ubyråkratisk arbeidsintegrering. Statlige lønnsstilskudd til bedrifter for å betale vanlig tariff-lønn til arbeidsfolk har meget god effekt. De lokale Nav-kontorene må styrkes med fagfolk.

Regjeringa har innsatt en ungdomsgaranti. Jeg vil berømme tidligere statsråd Mjøs Persen, som kalte det de tre t-ene: tidlig, tett og tilpasset. Det er glitrende sagt. Alle i målgruppa skal få en fast kontaktperson i Nav. Det er svært bra.

Presidenten [15:35:11]: Det blir replikkordskifte.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [15:35:29]: I mitt virke som ordfører er det lite som bringer så mye glede som det å besøke VTA-bedrifter, både i skjermet virksomhet og i ordinær virksomhet. Den arbeidsgleden man ser der, er helt rørende. I fjor ble det bevilget midler til flere VTA-plasser. Selv om det var for få plasser i forhold til behovet, var det noen plasser allikevel. Det vi kan se nå, er at bare 5 pst. av midlene som ble bevilget, gikk til VTA-plasser i skjermet virksomhet, mens 95 pst. av midlene gikk til VTA-plasser i ordinær bedrift.

Vil Senterpartiet sørge for at det blir etablert like mange VTA-plasser i skjermet bedrift som det er VTA-plasser i ordinær bedrift?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:36:18]: Det er et tema som har fått stor oppmerksomhet i komiteen, og ikke minst blant regjeringspartiene. Vi har ikke vært klar over at det har vært en så sterk prioritering av VTA i ordinær virksomhet. Vi er klar over at oppfølgingen av VTA i ordinær virksomhet er svakere enn for dem som er i skjermet virksomhet. Derfor er det et viktig tema den tidligere ordføreren og representanten tar opp.

Fra regjeringspartienes side står vi for at vi skal ha en opptrappingsplan. Ikke minst er det viktig for de ungdommene som går ut av videregående skole og er i en livssituasjon hvor VTA er det naturlige tiltaket. Dette er en prioritert oppgave for oss, og jeg kan svare bekreftende på at vi fokuserer på det og ønsker å øke omfanget av de skjermede arbeidsplassene innenfor VTA.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [15:37:16]: Takk for svaret. Jeg kan berolige representanten med at jeg fortsatt er ordfører, med det er like hyggelig å være her allikevel.

Fremskrittspartiet foreslår 73 mill. kr i sitt alternative budsjett for å øke ytterligere med 500 VTA-plasser, fordelt på 250 i skjermet virksomhet og 250 i ordinær virksomhet. Det at mellom åtte og ti personer med utviklingshemning i alderen 18 til 25 år står helt uten jobb, er ganske uholdbart og i sterk kontrast til representanten Lundteigenes innlegg. Spørsmålet blir ganske enkelt: Hvorfor vil ikke Senterpartiet prioritere flere VTA-plasser til denne gruppen enda høyere, når vi ser at behovet er så stort?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:38:04]: Senterpartiet har i en årrekke prioritert et økt antall VTA-plasser. Vi har en felles forståelse med regjeringa om å legge fram en plan, en opptrappingsplan, for antall VTA-plasser. Hvorfor gjør vi det? Jo, det er fordi alternativet for de menneskene gjerne er et aktivitetstilbud i kommunene, og det er et mye dårligere tilbud. Dette er et tilbud som gir verdighet, som gir fellesskap og arbeidsdeltakelse og også en liten inntekt som en kan ha, inntil 1 G, uten å få avkortet sin uføretrygd.

Aleksander Stokkebø (H) [15:38:50]: 13 mill. kr i kutt i år, 6,5 mill. kr i kutt neste år, nesten 20 mill. kr i kutt på to år: Hvorfor mener representanten at det er en god idé med gjentatte kutt når det gjelder frilanstolker for døve, døvblinde og hørselshemmede?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:39:12]: Det å bedre tilbudet av tolker har vært et tema i mange år. Komiteen har over år fått ulike signaler om hva som var den beste måten å dekke opp behovet på. For noen år siden var det et klart ønske om å få flere faste tolker. Nå er det blitt et ønske om å få flere frilanstolker. Regjeringsparti-

ene med Senterpartiet forstår at frilanstolker har en stor fordel ved at det er lettere å tilpasse seg det behovet som den enkelte har. Samtidig er det også enighet om at vi skal ha et stort omfang av faste tolker, så det er altså en komplettering. Dette er et tema som regjeringspartiene og regjeringa fokuserer på, og som jeg regner med at en vil se på videre. Det er et stort engasjement for dette, for dagens system fungerer ikke godt nok.

Aleksander Stokkebø (H) [15:40:14]: Som representanten er inne på: Det trenger ikke være enten-eller, vi trenger begge deler. I sitt første budsjett i denne perioden kuttet Senterpartiet og samarbeidspartiene 15 mill. kr netto i tolketjenesten. Da regner jeg med både fast ansatte og frilanstolker. Det førte til unødvendig sosial tilbaketrekking, isolasjon og ensomhet blant døve, døvblinde og hørselshemmede, i langt større grad enn hva som var nødvendig. Så har man heldigvis snudd og er nå enig om å styrke Nav med flere fast ansatte tolker – det er kjempebra.

Men spørsmålet mitt handlet nettopp om frilanstolker. Folk må kunne ha et godt og aktivt liv, også etter kl. 16 og ordinær arbeidstid. Det kuttet som Senterpartiet nå har vært med på over to år, med nesten 20 mill. kr, rammer hardt, og det gir mer isolasjon og mindre fleksibilitet. SV ville ikke ta ansvar, så vil representanten Lundteigen nå jobbe for at det ikke blir flere kutt til frilanstolker?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:41:20]: Jeg kan i hvert fall forsikre representanten om at vi vil ta ansvar. Vi vil ta ansvar for at de menneskene som enten er hørselshemmede eller døvblinde, får et stadig bedre tolketilbud. Det har vi totalt sett stått for hele tida. Som sagt er det nå et sterkt ønske om å styrke frilanstolketjenesten, og det er noe vi drøfter for å se på hvilken måte en kan forbedre det. Det har også vært fokusert på frilanstolkenes betaling for jobben. Det er også en del av det hele.

Aleksander Stokkebø (H) [15:41:56]: Det kan vel neppe kalles en konsistent satsing på tolketjenesten når man i sitt første budsjett etter at man tok over etter Solberg-regjeringen, barberte bort 15 mill. kr netto i tolketjenesten. Det var en litt dårlig start, kan man si, som senere heldigvis har rettet seg noe opp.

Mitt siste spørsmål er litt mer åpent, og det gjelder hvilke konkrete tiltak Senterpartiet vil ha for å gjøre tolketjenesten mer tilgjengelig og brukervennlig for dem som trenger den.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:42:30]: Da må en se på både frilanstolkene og de fast ansatte tolkene, hvordan det samarbeidet fungerer, og hvordan det blir praktisert med hensyn til det behovet som den enkelte som

trenger tolk, har. Vi er nødt til å se på godtgjørelsen til frilanstolkene, og vi må få et samspill hvor en utfyller hverandre. Det er det regjeringspartiene hele tida har ønsket. Det har blitt ulike reaksjoner ved ulike grep som er gjort hittil.

Presidenten [15:43:06]: Replikordskiftet er avsluttet.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [15:43:23]: Først vil jeg takke komiteen for samarbeidet for å komme i havn med begge bena godt plantet på bakken i arbeidet med statsbudsjettet. Jeg vil også takke komitésekretæren og resten av staben for god bistand i arbeidet med budsjettet og den slalåmkjøringen en har måttet gjøre.

Så mange som mulig må delta i arbeidslivet for at det norske velferdssamfunnet skal bestå. Fremskrittspartiet vil at arbeidslivet skal være trygt, fleksibelt og ha plass til alle. Stadig flere står utenfor arbeidslivet, og antallet eldre vil vokse kraftig i årene framover. For å sikre vår velferdsmodell for fremtiden mener Fremskrittspartiet at alle skal bidra etter evne. Virkemidlene må innrettes på en måte som gjør at arbeid alltid lønner seg. Fremskrittspartiet mener det er viktig at alle får muligheten til å delta i yrkeslivet, også de som har en funksjonshemming.

Funksjonsassistanse skal bidra til at en kan skaffe seg eller beholde ordinært arbeid hvis en har en fysisk funksjonsnedsettelse. Vi har valgt å styrke denne ordningen med 10 mill. kr for å gi et best mulig tilbud. Vi har også valgt å styrke ordningen med aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år med 10 mill. kr, da vi mener at disse henger i hop og i sum vil bidra til at flere gis muligheten til å delta etter evne.

Sist uke kom meldingen om et forbedret pensjonssystem. Her legges det opp til at flere i fremtiden skal måtte stå lenger i jobb før de går av med pensjon. Vi blir flere eldre og færre som deltar i yrkeslivet, og bærekraften i pensjonssystemet utfordres. Det er ikke sikkert at all medisin er at flest mulig jobber lenger. Nøkkelen ligger nok i å få flere ut i jobb samt utnytte restarbeidsevnen hos eldre og uføre, men da må vi slutte å straffe dem som ønsker å delta etter evne.

Vi foreslo for kort tid siden et mer fleksibelt uføresystem. Det ble stemt ned av flertallet, og det rimer dårlig med å delta etter evne, som det samme flertallet prater om i festtaler. Vi må også sørge for å få flere av de unge uføre ut i permanent arbeid, og sist, men ikke minst må vi få flere av våre flyktninger som har kommet til landet, ut i arbeid. Altfor mange grupper her står utenfor arbeidslivet.

Ukentlig blir jeg kontaktet av folk som sliter med Nav, på en eller annen måte. Vi kan også lese i media om saker som er graverende. Nav er blitt et stort skip som er

vanskelig å styre. Innbyggerne sliter med å nå gjennom systemet, men også med å forstå systemet. Det er lang behandlingstid, saker ankes, og her er det også lang behandlingstid. Dialog mellom Nav lokalt og Nav nasjonalt er nærmest fraværende. Vedtak fattes uten at den som fatter vedtak, har vært involvert i saken, og dermed kan falle ned på et vedtak som strider med innstillingen fra saksbehandleren.

Dette går på rettssikkerheten løs. Vi trenger et nasjonalt Nav-ombud, i tråd med det Stortinget enstemmig har vedtatt. Det er uakseptabelt at vi fortsatt ikke har fått dette på plass. Nå må denne treneringen ta slutt. Vi har i vårt forslag til statsbudsjett lagt inn 10 mill. kr for å komme i gang. Agder fylkeskommune har en ordning etablert, og erfaringene viser at det er et stort behov. Et Nav-ombud vil bidra til å styrke rettssikkerheten til brukerne av Nav. Det vil også kunne gi råd som bidrar til å opplyse saker bedre og forstå vedtakene som fattes, slik at antallet klager reduseres. Dette vil bidra til at saksbehandlingstiden går ned og ressursene i Nav kan brukes mer effektivt.

Alderspensjonen skal bidra til at alle eldre får en verdig alderdom basert på opptjente rettigheter. I 2021 fikk Fremskrittspartiet endelig gjennomslag for å fjerne underreguleringen, og pensjonistene sikres nå en inntektsvekst lik snittet av lønns- og prisvekst. Fremskrittspartiet er opptatt av at de som har lavest pensjon, skal få sin pensjon hevet. Vi foreslår derfor å øke minstepensjonen med 10 000 kr med virkning fra 1. mai 2024. Vårt mål er å løfte minstepensjonistene opp til minimum EU60. Vi kan ikke lenger akseptere at våre minstepensjonister sitter og fryser og ikke har råd til middag hver dag.

Med det tar jeg opp våre forslag.

Presidenten [15:47:43]: Da har representanten Dagfinn Henrik Olsen tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Vereide (A) [15:48:04]: Då eg skulle førebu meg til å ta ein replikk på Framstegspartiet, måtte eg bruke ein del tid på å lese i Framstegspartiet sitt alternative statsbudsjett. Eg var veldig klar for å kome med saftige angrep, frå Arbeidarparti-mann til Framstegsparti-mann, og seie klart ifrå om kva eg meiner er usosialt og urettferdig av deira vegval og prioriteringar.

Når det gjeld vegval, har vi jo lært frå fjellvettreglane at det er mogleg å snu i tide. Eg måtte ta på meg brillene, faktisk, for eg såg at når det gjaldt den forferdelege og ganske destruktive ordninga med karensåret i Nav, som den borgarlege regjeringa i si tid innførte, som gjorde at folk mista avklaringa og oppfølginga, har Framstegspartiet faktisk lagt om kursen og teke innover seg at det var

ei usosial ordning. Så i staden for å stille eit kritisk spørsmål har eg heller lyst å spørje representanten Olsen: Kva er det Framstegspartiet har skjønt her som Høgre framleis ikkje har teke inn over seg?

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [15:49:05]: Representanten har egentlig sagt svaret selv: Dette var ikke en sak som Fremskrittspartiet kjempet gjennom for å få et vedtak om. Men det er nå engang slik, og det har sikkert også representanten oppdaget, at når man sitter i mindretall, svelger man kameler i alle himmelretninger for å bli enig, og det var vel også noe som skjedde den gangen.

Torbjørn Vereide (A) [15:49:31]: Representanten Vereide kan også vere litt stor i kjeften iblant, så eg har svelgt min andel med kamelar, eg òg. Eg vil berre seie at trass i at vi brukar denne arenaen til å glefse litt etter kvarandre, synest eg det er gledeleg at Framstegspartiet har teke inn over seg at den forma for kutt i Nav, kutt for dei som treng hjelp i Nav, er ein politikk ein ikkje kan fortsetje med.

Eg synest det er veldig gledeleg at Framstegspartiet ser at når folk hamnar utanfor og treng hjelp og oppfølging i arbeidsavklaringsløpet, fordi dei framleis ikkje er avklarte, verken med helse eller arbeid, skal den arbeidsavklaringa og hjelpa vare ved. Eg synest at her har Framstegspartiet faktisk gjort noko fornuftig.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [15:50:15]: Det var vel egentlig ikke et spørsmål. Jeg kan bare si det sånn at det iallfall ikke blir et forslag som kommer fra Fremskrittspartiet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:50:33]: Dagens regjering fører en økonomisk politikk hvor det overordnede målet er full sysselsetting. Det er utrolig viktig for vårt ansvarsområde, for hvis en ikke har full sysselsetting, må folk ha andre inntekter, og det blir da over statsbudsjettet.

Senterpartiet har også sagt at det er en fordel at vi organiserer vårt arbeidsmarked sånn at vi har knapphet på arbeidskraft – dette altså i motsetning til at en har overskudd på arbeidskraft – for derigjennom at en får lettere integrering av de unge som har en svak tilknytning, eller de mange som har bare delvis arbeidsevne.

Er Fremskrittspartiet enig i at vi bør styre den økonomiske politikken sånn at vi har litt knapphet på arbeidskraft, for derigjennom altså å beskjefte de mange hundre tusen som i dag ønsker arbeid, men som står utenfor arbeidslivet?

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [15:51:30]: Jeg er enig med spørsmålsstilleren i at det er svært viktig å få flere ut i arbeidslivet, særskilt de unge. Det å gå gjennom et

liv nærmest uten å ha deltatt i yrkeslivet er ikke formålstjenlig verken for den det gjelder eller for samfunnet, så det er helt på sin plass at man får flest mulig ut i arbeidslivet.

Så er det selvfølgelig flere veier til målet for dette, men det bør uten tvil legges iallfall noen insentiver til grunn som gjør at flest mulig velger å delta i arbeidslivet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:52:03]: Vi er vel alle enige om at flest mulig skal ut i arbeidslivet, men det er altså et faktum at veldig mange ikke er i arbeidslivet. De har ikke den friheten som en arbeidsinntekt gir. Det er et grunnleggende poeng med frihetsbegrepet at en kan opptre økonomisk uavhengig, og det er ikke minst viktig for sjølfølelsen og sjølførståelsen til den enkelte. Derfor var mitt spørsmål sånn: Vil Fremskrittspartiet være med på en økonomisk politikk hvor en har en viss knapphet på arbeidskraft, altså at en ser på det som positivt, for dermed å ta unna de mange som ufrivillig er utenfor arbeidslivet?

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [15:52:48]: Mitt svar her er selvfølgelig at vi kommer til å føre en økonomisk politikk som skal bidra til at flest mulig kommer i arbeid, og vi kommer til å føre en politikk hvor vi legger til grunn insentiver for å få flest mulig ut i arbeid. Dette er problemet i dag: at svært mange velger å stå utenfor arbeidslivet fordi det er ordninger som bl.a. straffer dem for å komme ut i arbeidslivet. Det handler også om å delta i voksen alder, altså at pensjonister som kan delta i yrkeslivet, velger å ikke å gjøre det. Det er det vi vil fokusere på.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:53:37]: Jeg vil gjerne følge opp der vi slapp under replikkvekslingen i forbindelse med mitt eget innlegg. Jeg vil gjenta det jeg sa om at det engasjementet Fremskrittspartiet deler med SV knyttet til å få opp minstepensjonene, er veldig prisverdig. Jeg er veldig glad for at vi sammen med Fremskrittspartiet også har fått gjennomslag for regulering av de løpende pensjonene framover.

Det jeg lurer på, og som jeg også har spurt andre representanter fra Fremskrittspartiet om, er hvorfor man er så selektiv på dette. Det argumenteres jo knyttet til minsteytelsene på pensjon for at disse er under fattigdomsgrensen, og at det ikke er riktig, de bør over, men det er jo også andre permanente ytelser, f.eks. uføretrygd, som ligger under fattigdomsgrensen. Jeg lurer på om representanten fra Fremskrittspartiet kan si noe om hvorfor fattigdom blant eldre er et problem, men ikke fattigdom blant uføre?

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [15:54:42]: Vi har valgt å fokusere på også andre grupper enn minstepensjonis-

tene. Hvis vårt alternative budsjett hadde blitt vedtatt, hadde en familie med to barn fått vel 24 000 kr mer å rutte med i året, og en student hadde fått 18 000 kr mer. Vi fokuserer på hele løpet, men når man er blitt pensjonist, er det nå engang slik at man har trådt ut av yrkeslivet, og da skal man ha en pensjon å leve av. Når man er ufør, er det fortsatt en mulighet for at man kan bidra ut fra restarbeidsevne, og det må vi sørge for å få på plass.

Mímir Kristjánsson (R) [15:55:33]: Jeg vil følge opp der representanten Øvstegård slapp, for det er veldig underlig å høre Fremskrittspartiet snakke om at minstepensjonister ikke skal sitte og fryse på en ytelse som er under fattigdomsgrensen, samtidig som samme parti ikke gjør noen framstøt for å øke de andre minsteytelser i velferdsstaten opp til fattigdomsgrensen.

Med Fremskrittspartiets politikk kan man faktisk risikere at en person som er ufør, lever på en uføretrygd under fattigdomsgrensen helt fram til vedkommende blir 67 år, for så å fyke opp i pensjon, for den skal da løftes over fattigdomsgrensen. Det framstår jo litt bakvendt.

Spørsmålet er: Er det noe lettere for en ufør å ikke ha råd til mat og strøm enn det er for en pensjonist?

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [15:56:27]: Det er selvfølgelig ikke noe lettere, men en ufør har faktisk mulighet, hvis en har restarbeidsevne, til å delta. Det er dette vårt budsjett legger opp til. Vi skal øke tilgangen på egen pengebok. Man skal ha mer å rutte med av de pengene man faktisk har, enn i det som det legges opp til i budsjettet som legges til grunn og kommer til å bli vedtatt i denne sal. Utgangspunktet er at vårt budsjettfor-slag gir noen helt andre rammer.

Så skal jeg være den første til å si, og det har jeg også sagt tidligere, at hvis regjeringen ikke er villig til å gjøre de grepene vi ønsker, må man i alle fall sørge for at de menneskene som har behov for et sikkerhetsnett, får det sikkerhetsnettet.

Presidenten [15:57:06]: Replikkordskiftet er avsluttet.

Mímir Kristjánsson (R) [15:57:19]: Vi lever i en dyrtid i Norge som er veldig krevende for mange mennesker. Vi har fått krisetegn på krisetegn, alarm etter alarm fra de frivillige organisasjonene, fra Nav, fra Fafo, fra SI-FO. For å ta noen av dagens tall: Røde Kors kan fortelle at en av fem nordmenn er bekymret for at de ikke har råd til julegaver, mens en av seks nordmenn er bekymret for at de ikke har råd til julemat.

Forskerne i Fafo sier i sin forskning på de voksende matkøene at vi står i fare for å få lommer av absolutt fattigdom i Norge. Forskerne i SIFO sier på sin side at vi har

fått en fattigdomsutvikling i Norge som vi ikke har sett siden andre verdenskrig, og det snakkes om en ny type fattigdom. Akkurat der tror jeg jeg er uenig med forskerne. Jeg tror dette er den gamle fattigdommen som er i ferd med å komme tilbake. Det er bare så lenge siden vi har hatt den, at vi tror det er et nytt fenomen.

Hvis vi skal bekjempe den fattigdomsekspløsjonen som vi nå ser i dyrtiden, må vi gjøre veldig mange ting samtidig. Noe handler selvfølgelig om arbeid. Derfor er det bekymringsfullt at vi har en sentralbank som nå øker renten så kraftig at vi risikerer å få økende arbeidsløshet, særlig innenfor f.eks. bygg og anlegg. Men mange mennesker skal jo ikke jobbe heller. Verken pensjonister eller uføre i Norge skal tvinges til å jobbe. Har man en restarbeidsevne, bør man få lov til å bruke mer av den, og det er derfor Rødt går inn for å øke fribeløpet i uføretrygden til 1 G, men man må understreke at har du fått et vedtak fra Nav som sier at du er ufør, skal du kunne ha ytelse det går an å leve av.

Fattigdomsproblemene i Norge er et mangehodet troll. Det betyr at hvis vi skal løse de fattigdomsutfordringene, må vi ha en bred meny med tiltak. Noen av dem som står i matkø, har en tilknytning til arbeidslivet. De er allerede i jobb. Andre går ikke i matkøen, men de sliter med å få det til å gå rundt og sliter med å betale regningene på en lav lønn. Andre igjen lever på en offentlig ytelse. Halvparten av de som står i matkø, har barn, og det betyr at den andre halvparten av de som står i matkø, ikke har barn. Derfor er det underlig at noen partier, som f.eks. Høyre, for å ta ett, ønsker å øke noen ytelse og ordninger, i dette tilfellet barnetrygd, men ikke andre ytelse og ordninger. Ja, en går til og med inn for kutt i andre ytelse, som Høyre gjør, både når det gjelder AAP, og når det gjelder barnetillegget for uføre. Da hjelper en noen av de fattige kanskje litt, men hvis en skal gjøre noe alvorlig med det stigende fattigdomsproblem, må vi øke mange ting samtidig.

Derfor er det bare å ramse opp, og jeg mener at Rødt er det eneste partiet som har tatt dette tilstrekkelig på alvor. Vi har et budsjett der vi går inn for å øke ikke bare én ytelse, men alle minsteytelser i velferdsstaten: minstepensjon, uføretrygd, AAP, studiestøtte, dagpenger, engangsstønad, sosialhjelp, overgangsstønad, tiltakspenger, kvalifiseringsstønad, introduksjonsstønad og helt sikkert noen flere stønader, som jeg har glemt å skrive ned.

Realiteten er at om vi skal lykkes i å bekjempe fattigdom, kan vi ikke bare velge oss ut én gruppe, minstepensjonister eller barnefamilier, og gi noen tusenlapper til dem – hopp og sprett-velferd, som det har blitt kalt. Man er nødt til å lage en helhetlig plan for å øke alle ytelsene i den norske velferdsstaten opp over fattigdomsgrensen. Det tar vi et stort jafs med i dette budsjettet. Vi mener

også at vi burde forplikte oss til en sånn opptrappingsplan utover de neste årene.

Fattigdom i Norge er helt unødvendig. Norge er ikke et fattig land. Det mangler ikke mat i Norge. Det mangler ikke penger i Norge. Det mangler ikke strøm i Norge. Norge er et land med ekstremt stor privat rikdom. Det er ikke lenge siden vi kunne høre om en milliardærarving som hadde kjøpt et hus til en halv milliard kroner. Vi hører nyheter om at det settes rekorder i privat flybruk. Det settes rekorder i luksusmarkedet, på hyttemarkedet. Kort fortalt: Landet vårt flommer over av penger. Ja, kanskje er det til og med noe av problemet, at det brukes for mye penger for dem som har. Nettopp derfor må vi evne å føre en reelt omfordelende politikk som sikrer at ingen mennesker skal legge seg sulten i Norge. Her er det bare å slutte seg til Einar Gerhardsens gamle motto: Ingen skal ha kake før alle har fått brød.

Med det tar jeg opp Rødts forslag.

Presidenten [16:02:22]: Mímir Kristjánsson har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Anna Molberg (H) [16:02:36]: Rødts alternative budsjett på arbeidsfeltet bærer preg av enorme påplusninger. Det settes av milliarder på milliarder i økte utgifter med det man må kunne kalle kreative inndekninger. Et eksempel på en slik kreativ inndekning, eller rettere sagt urealistisk inndekning, er å kutte i f.eks. allerede inngåtte avtaler om kjøp av nye F-35-kampfly.

Hvis vi later som det faktisk er mulig å lage et statsbudsjett på denne måten, er jo prioriteringene interessante å diskutere. Rødt foreslår bl.a. å øke fribeløpet for uføre opp til 1 G. Det er ikke helt ulikt det Høyre foreslår, nemlig en lavere avkorting av all trygd etter at dagens fribeløp er nådd. Men Rødt går ikke bort fra at det må være en grense for hvor mye man kan tjene, og at trygd skal avkortes når denne grensen er nådd. Hvorfor mener Rødt at trygd skal avkortes i det hele tatt?

Mímir Kristjánsson (R) [16:03:37]: Takk for spørsmålet. Først vil jeg bare si at jeg tar avstand fra beskrivelsen av at Rødt har noe mer kreativt budsjett enn andre partier har. Det er en fordom og en myte. Realiteten er at Rødt tar noen tøffe valg og prioriteringer som handler om å øke skattene til dem som har høye formuer, store eiendommer, høye inntekter og store selskapsoverskudd. Det er tilfeldigvis også noen av de samme menneskene som gir valgkampbidrag til representanten Molbergs parti. Jeg antar at Høyre er uenig i det, men det ene er ikke mer kreativt enn det andre.

Så til uføre og fribeløpet: Selvfølgelig må det finnes en øvre grense for hvor mye et menneske kan tjene ved siden av en uføretrygd. Det skal jo ikke være sånn i Nor-

ge at folk skal bli rike av å gå på uføretrygd, men dagens grense på 0,4 G er altfor lav. Den gamle grensen på 1 G er mye mer romslig og ville også spart veldig mange uføre for en god del rapporterings- og byråkratiproblemer med Nav, som de har i dag.

Anna Molberg (H) [16:04:39]: Jeg synes 2,5 mrd. kr i inndekning på inngåtte avtaler om F35-fly er ganske kreativt, for det vil ikke være mulig i praksis å frigjøre disse pengene, med mindre staten ønsker å pådra seg enorme erstatningsansvar. Vinningen går definitivt opp i spinningen.

Det er ingen tvil om at vi må gjøre det lettere å kombinere arbeid og trygd. Der er Høyre og Rødt egentlig helt enige, men Rødt foreslår i tillegg at selve uføretrygden skal økes med 12 000 kr i året, og samtidig mener de altså at det må være en grense for hvor mye en som er uføretrygdet skal kunne tjene før avkorting kommer.

Hvert år trygdeoppgjøret kommer, er Rødt de første til å påpeke hvor brutalt og urettferdig det er at uføre får avkorting i trygd. Burde det ikke da være ideelt i Rødts verden om det ikke fantes en inntektsgrense i det hele tatt, eller ser faktisk Rødt også verdien av at det eksisterer en arbeidslinje?

Mímir Kristjánsson (R) [16:05:34]: Rødt er tilhenger av en annen arbeidslinje enn den som har vært ført de siste årene, som handler mer om at det er staten og det offentliges ansvar å skaffe folk arbeid – dette er den gamle arbeidslinjen fra sosialdemokratiets gullalder – framfor en arbeidslinje som prøver å motivere folk i jobb gjennom pisk. Folk som er syke, blir ikke friske av å ha dårlig råd. Folk som ikke klarer å skaffe seg arbeid, får ikke på magisk vis arbeid ved å ha dårlig råd.

Representanten Molberg har helt rett i at Rødt både vil øke uføretrygden og synes det er riktig at den reguleres på godt vis, sånn det gjøres gjennom trygdeoppgjøret. I tillegg mener man det er effektivt og bra hvis uføre har mulighet til å jobbe litt ved siden av. Jeg kan bekrefte at det selvfølgelig skal finnes en øvre grense for hvor mye penger en ufør kan tjene ved siden av full uføretrygd, men den må altså være høyere enn 0,4 G. Vi hadde 1 G som grense før, og jeg ser ingen grunn til at vi ikke skal kunne gå tilbake til det.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [16:06:46]: I sitt innlegg ramset representanten Kristjánsson opp alle ytelser de vil øke. For å finansiere alle sine økte ytelser legger altså Rødt inn et forslag om å øke skatter og avgifter med om lag 38 mrd. kr. Fremskrittspartiet foreslår en reduksjon på om lag 36 mrd. kr. Det er en differanse på rundt 74 mrd. kr.

Spørsmålet er: Har Rødt noen konkrete forslag om heller å få flere ut av ytelser og inn i arbeidslivet enn å

bare skattlegge dem som allerede er i arbeid, og i så fall hvilke?

Mímir Kristjánsson (R) [16:07:27]: Det er viktig å understreke at med skatteopplegget til Rødt vil de aller fleste i Norge faktisk få lavere skatt, men det er klart man øker skattene for dem som har mest, og der er det altså store summer å hente. Jeg reagerer vel egentlig også på å si at de alle er i arbeid. Det dreier seg f.eks. om rike arvinger, og det er altså ikke hardt arbeid å arve. Vi velger ikke foreldrene våre selv, og i mine øyne kan man derfor ikke belønnes for å ha gjort et godt foreldrevalg.

Så til spørsmålet om hvordan vi skal få flere i arbeid: Rødt har en rekke forslag i budsjettet. Det handler om VTA-plasser. Det handler om å øke permitteringsreguleringen innenfor bygg og anlegg, som gjør at flere kan bli sikret jobb gjennom en konjunkturutsatt periode. Og det handler om å gjøre det mer lønnsomt å arbeide ved siden av trygd ved å øke fribeløpet for uføre. Rødt bruker mye tid og krefter på å prøve å få folk i jobb, men er ikke så stor tilhenger av å bruke pisk for å få det til.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [16:08:25]: Takk for det. Mange opplever at det er så tøft økonomisk at de må be om hjelp for å skaffe mat. Etter at mange selv etter ordinær inntekt ser seg nødt til å be om hjelp, er ikke regjeringens forslag til bevilgninger tilstrekkelige. Det er åpenbart at flere blir fattigere med venstresidens politikk. Det nærmer seg jul, og mange har verken råd til julegrøt, julefrokost eller julemiddag i julehøytiden. Det er lange køer der mat deles ut, og dessverre hører vi at det settes rekorder i negativ forstand hver eneste dag.

Rødt har i mange år drevet en klappjakt på dem som skaper arbeidsplasser i dette landet – sette dem i bås, nærmest hudflette dem for den verdiskapingen de står for, skatte dem i hjel sånn at investeringen i nye arbeidsplasser avtar. Jeg snakker selvfølgelig om dem som har ofret livet sitt for å skape noe, og som naturlig nok tjener penger på det. Hvorfor er det da sånn at Rødt absolutt skal ta dem som skaper arbeidsplasser, som ville ha gitt flere arbeid og sannsynligvis fått matkøene til å bli redusert?

Mímir Kristjánsson (R) [16:09:29]: Om dette er Rødt og Fremskrittspartiet nesten så uenige som det går an å bli. Av de 100 rikeste menneskene i Norge er 77 arvinger. Fremskrittspartiet framstiller det som om de har ofret livet sitt for å skape jobber. Det er altså 77 av de 100 rikeste som er arvinger, og som et av veldig få land i Europa har vi ingen arveskatt i Norge uansett hvor mange milliarder kroner man arver, fordi Fremskrittspartiet var med på å fjerne den arveavgiften vi hadde før.

Jeg reagerer også på og er uenig i at det er noen som skaper jobber til andre. Det er ikke sånn at de rike i Norge skaper jobbene. Samfunnet vårt skaper jobber sammen. Jobbskaperne i Norge er de som går på jobb hver dag, som gjør et utrettelig arbeid, og som jobber hardt på gulvet. De skal Rødt ikke skattlegge. Tvert imot vil Rødt gi dem skatteletter og avgiftsletter. Men de som sitter på toppen med enorme formuer de gjerne har arvet, synes vi kan bidra litt mer for å få slutt på matkøene.

Presidenten [16:10:25]: Replikordskiftet er avsluttet.

Sveinung Rotevatn (V) [16:10:48]: Det å sørge for at flere kjem i arbeid og færre endar opp i varig utanforskap er ei av dei største samfunnsoppgåvene vi står overfor. I det arbeidet er det naturleg nok slik at alt heng saman med alt, iallfall heng det meste saman med det meste, og innsatsar på nær sagt alle samfunnsområde er viktige for å nå dette målet. Bedriftene kan vanskeleg tilsetje nye folk utan at dei har eit skatteregime som utløyser lønsame investeringar. Folk som slit med helsa, kan ha vanskeleg for å kome tilbake i jobb utan at helsevesenet stiller opp for dei. Og er det éin faktor som nær sagt garanterer varig utanforskap, er det ein skule som ikkje driv med tilpassa opplæring, der fråfallet vert høgt og læringsutbyttet lågt. Så det er mange komplekse samanhengar når det handlar om å hindre utanforskap. Når det er sagt, har det jo også noko å seie korleis vi utformar velferdsordningane, som er det vi hovudsakleg diskuterer i dette rammeområdet.

I statsbudsjettet for neste år er det i tillegg til sjølve løyvingane ein del interessante anslag over utgifter og utvikling i bruken av desse ordningane, som etter mitt syn burde føre til langt større uro enn det eg synest den debatten, og samfunnsdebatten generelt, er prega av. Det at pensjonsutgiftene stig kraftig, er for så vidt føreseieleg; det er no dei verkeleg store etterkrigskulla går av med pensjon. Riktig nok kunne også dette systemet vore utforma meir berekraftig, men det ville ikkje endra bildet vesentleg.

Det er større grunn til uro over det faktum at dei helserelaterte trygdeytningane no stig kraftig, utan at det er nokon openberr grunn til at det skal vere sånn. Ein skal bruke 26 mrd. kr meir til det føremålet neste år. Det er enorme summer. Talet på uføretrygda aukar, talet på folk på arbeidsavklaringspengar aukar, og ikkje minst aukar talet på sjukemelde. Det er inga naturlov at det skal vere sånn. Eg vil seie at det særleg er grunn til uro over den auken vi ser i sjukefråvær. Før pandemien låg det legemelde sjukefråværet på 5,7 pst., no er det på 6,5 pst. Så verdas allereie høgaste sjukefråvær ser no ut til å ha etablert seg på eit varig høgare nivå enn før pandemien. Det er ganske skummelt, fordi dette kan fort

føre til varig utanforskap. Særleg uroleg bør ein vere for fråværet som aukar blant dei yngste aldersgruppene, det er der det aukar mest, og den viktigaste årsaka er psykiske lidingar.

Etter Venstre sitt syn er det viktig at trygdeordningane våre er utforma for å førebyggje utanforskap, ikkje for å forsterke det, så i det alternative statsbudsjettet vårt har vi føreslått å gjennomføre ei reform av sjukelønsordninga, etter modell frå forslaget til ekspertgruppa til sysselsetjingsutvalet. Det vil gje både arbeidsgivarar og arbeidstakarar eit mykje sterkare insentiv for å førebyggje og redusere fråværet, med sterk vekt på å ta i bruk graderte sjukmeldingar når ein kjem lenger ut i ein sjukmeldingsperiode. Eg er klar over at dette er eit tema som mange synest er litt krevjande å diskutere, for det kan jo vere veldig politisk krevjande. Men eg meiner faktisk at vi har ei plikt overfor både det norske folk og ikkje minst dei oppveksande generasjonane til å ta i bruk den beste kunnskapen vi har om dette, og utforme ordningane våre på ein meir treffsikker måte.

Elles går Venstre sine forslag til endringar på dette rammeområdet fram av det alternative statsbudsjettet vårt, så eg skal ikkje dra gjennom alt, men eg vil nemne eit par poeng mot slutten. Vi meiner at det ligg mykje potensial i å få i gang ei forsøksordning no, der ein flyttar arbeidsavklaringspengeansvaret ned til kommunane og får nokon pilotprosjekt for å sjå om ein kan få betre resultat der. Vi har føreslått å etablere eit eige sosialt investeringsfond, som vi også hadde eit eige representantforslag om, som vi debatterte i denne salen for kort tid sidan, for å få meir mangfald, innovasjon og kreativitet i arbeidet med å få folk tilbake i jobb lokalt. Vi føreslår å styrkje sosiale rettar for sjølvstendig næringsdrivande, ta imot fleire kvoteflyktningar – og fleire andre postar.

Eg kan også nemne eit par ting som i og for seg ikkje ligg under dette rammeområdet, men som eg likevel synest er verde å framheve i og med at det er så mykje diskusjon om fattigdom og familiar som slit. Då vil eg seie at noko av det mest målretta vi kan gjere, er å auke barne-trygda, slik stadig fleire parti er einige i, men ikkje berre det også skattleggje ho, slik at ein kan få til ei ordentleg omfordeling. Det har vi føreslått i det alternative statsbudsjettet vårt, i tråd med innstillinga frå ekspertutvalet for barn i fattige familiar i haust. Dei anslår at dette grepet, med den auken vi gjer, og skattlegginga, vil halvere talet på barn som veks opp i fattige familiar. Eg trur ingen andre forslag her i dag ville hatt større effekt enn det.

Presidenten [16:15:52]: Det blir replikkordskifte.

Per Vidar Kjølmoen (A) [16:16:07]: Forskjellen på et parti som er i opposisjon og posisjon, er at førstnevnte gruppe står lite grann friere, f.eks. til å foreslå noe man synes høres litt kult ut, men som man strengt tatt

ikke har tenkt å gjennomføre hvis man en dag kommer til makten. Da tenker jeg spesielt på kuttet på 4 mrd. kr., som Venstre vil ta over natten fra folks pensjoner gjennom den såkalte AFP-ordningen, og attpåtil sende en diger Venstre-torpedo midtskips inn i trepartssamarbeidet, som vi kaller den norske modellen. Så spørsmålet til representanten Rotevatn blir: Er det virkelig sånn at Venstre ikke bare vil ta pengene fra syke folk i arbeidslivet, men også ta pengene fra kommende pensjonister, eller tok partiet litt mye Möller's Tran i sitt alternative statsbudsjett?

Sveinung Rotevatn (V) [16:16:54]: For det første vil eg seie at det er ingenting av det vi føreslår innanfor verken dette feltet eller andre felt vi føreslår fordi det ser kult ut, slik representanten Kjølmoen seier. Vi føreslår ei rekkje ganske tunge reformer i vårt alternative budsjett fordi vi meiner dei er riktige for at folk skal stå i jobb, for å inkludere fleire og førebyggje varig utanforskap. Endringar i sjukelønsordninga er ei av dei som eg gjorde greie for i innlegget mitt. Ei anna er endringar i AFP-ordninga.

Dette gjorde eg for så vidt greie for ganske grundig i finansdebatten, men eg kan godt gjenta eit par poeng derifrå: Utfordringa med AFP-ordninga i dag, blant mange, er at ho gjer det vanskeleg å bytte jobb seint i karriereløpet. Det er ei ordning som er urettferdig fordi alle finansierer ho, men ho kjem berre halvparten til gode. Det er inga openberr grunn til at f.eks. journalistar skal ha rett på AFP, mens folk som jobbar på vaskeri, ikkje skal ha det. Så spørsmålet er: Er dette rettferdig? Vi synest ikkje det. Vi meiner insentiva vert feil, og då er det i så fall partane i arbeidslivet sjølve som må finansiere ei sånn ordning, og ikkje alle andre skattebetalarar.

Per Vidar Kjølmoen (A) [16:17:57]: Takk for svaret. Kan da representanten Rotevatn garantere at Venstre vil kjempe for at både syke arbeidstakere og pensjonister skal få mindre penger om Venstre kommer til makt en om to år?

Sveinung Rotevatn (V) [16:18:10]: Eg veit ikkje heilt kva eg skal seie til det, for det høyrest ut på representanten Kjølmoen som dette er i ein slags leik der det vert framstilt som at vi no skal ut og plage folk og gjere livet surt for dei. Eg synest det er ganske oppsiktvekkjande at representantar frå Arbeidarpartiet og andre i det heile ikkje tek innover seg dei store utfordringane vi har med sjukefråvær i dette landet. Det er inga ny problemstilling. Det er ei årelang problemstilling. Det er ingen land i verda, i alle fall ikkje som eg veit om, som har høgare sjukefråvær enn det vi har. Det er ingen openberr grunn til at det skal vere sånn, med mindre ein er villig til å sjå på ordninga. Det har kome tydelege anbe-

falingar frå utval etter utval over i alle fall 20 år no, og vi står framleis her og spør om vi skal ta pengane frå dei sjuke, eller har andre fikse måtar å kommentere dette på. Eg synest det store problemet er at vi har ein inngangsport her til alle andre helserelevante ytingar som openbert ikkje fungerer godt nok og gjer at mange vert drivne ut i varig utanforskap. Då vel vi å lytte til ekspertutval som har kome med fornuftige forslag – i motsetnad til Arbeidarpartiet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:19:25]: Det var et interessant innlegg med vekt på utenforskap, dog uten at representanten med ett ord snakket om et velorganisert arbeidsliv med sterke fagorganisasjoner på arbeidstaker- og arbeidsgiversida, som etter Senterpartiets mening er helt avgjørende for å redusere utenforskap.

Den beskrivelsen representanten ga av de helserelevante ytelsene, er noe Senterpartiet virkelig bruker mye tid på. Det er en bekymringsfull økning i utgiftene og antallet som blir berørt av det, enten det er uføretrygd, AAP eller sjukepengar. Hele poenget med Nav var nettopp at det skulle bli bedre for de menneskene.

Det var interessant å høre at Venstre nå støtter pilotprosjektet når det gjelder AAP, som er fremmet av Akademikerne i NOU-en Raskt og riktig, og har fått oppslutning der. Da er mitt spørsmål: Betyr dette også at Venstre vil prioritere mer folk og penger til førstelinja, til veiledere som tar ansvar og har myndighet?

Sveinung Rotevatn (V) [16:20:32]: Eg skal ikkje stå og seie at vi prioriterer det, for vi har ikkje nokon store løyvingar til Nav for å dekkje opp for det i neste års budsjett, men eg er i utgangspunktet einig med representanten Lundteigen i at det er ein vesentleg del av det å få folk avklart raskt. Ein stor del av utfordringa med ordninga er at folk ikkje vert avklarte, men dei har ein tendens til å verte avklarte når det nærmar seg slutten av perioden, og då kan ein lure på kva det er som gjer det. Eg trur det viser at måten ein utformar ordningane på, faktisk har noko å seie.

Det er godt å høyre at representanten Lundteigen til liks med meg er uroa for den veksten vi ser i bruken av helserelevante trygdeytingar, og så trur eg dei fleste av oss skal ha eit ganske ope sinn på kva som er mogleg å gjere for å få bukt med det. Då trur eg vi må kome oss vekk frå sånne slagordprega debattar.

Forslaget om å gje kommunane ei større rolle i bruken av AAP og køyre nokre pilotar trur eg er godt og interessant, igjen fordi det har noko å seie kor dei økonomiske insentiva ligg. Det kan vi gjerne diskutere vidare, og vi føreslår det også i vårt alternativ.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:21:34]: AAP-ordningen er ikke noen kommunal ordning. Nav-kontorene er

et samspill mellom kommunene og staten. Kommunerne har ansvaret for sosialhjelpen, staten har ansvaret for de statlige ordningene, og AAP er en statlig ordning.

Jeg forstår holdningen til Venstre nå, at en ønsker å gjennomføre en pilot hvor de som sitter på det lokale kontoret, har både ansvar og myndighet til å ta beslutninger i henhold til hva som er best for AAP-mottakeren, fordi en møter mennesket – i motsetning til i dag, hvor saksbehandlerne ikke møter mennesket. Da er det behov for folk, det er behov for ressurser i førstelinja fra statens side, og det var mitt spørsmål: Vil Venstre prioritere ressursene til førstelinja for å gjennomføre den holdningen representanten her representerer?

Sveinung Rotevatn (V) [16:22:31]: Ja, eg trur det er nødvendig. Det jobbar mildt sagt mykje folk i Nav, og utfordringa er at mange sit og brukar mykje tid på ting som burde vore automatisert, som burde vore enklare, som burde vore digitalisert. Ein har i og for seg gjort ganske mykje der over mange år, men eg trur framleis det er eit ganske stort arbeid som står igjen, slik at dei kan bruke mest mogleg tid på dei møta med menneska, som ein ikkje kan outsource til ein eller annan chatbot eller gjere på nav.no, det må gjerast der ute.

Eg trur vi er heilt einige i at det er der ein bør bruke ressursane, og så trur eg at det handlar mykje om måten ein organiserer ting på i Nav. Eg har respekt for at det er krevjande arbeid, men det er den retninga ein bør gå i.

Freddy André Øvstegård (SV) [16:23:25]: Jeg ser at Venstre gjør som de har gjort i flere budsjetter tidligere, nemlig å kutte en god del milliarder i sykelønnsordningen. Utover å slå fast at det er usosialt, og at mindre penger ikke gjør syke folk friskere og så videre, lurer jeg på litt av tenkningen bak. I Norge har vi en ganske så høy yrkesdeltakelse – noe vi er glade for i dette landet, den har også økt – også blant grupper som er mye plaget av sykdom og fravær. Det er bl.a. fordi vi har en god sykelønnsordning, hvor man kan stå i jobb og satse på det, uten at man som arbeidstaker eller arbeidsgiver risikerer å tape økonomisk i stor grad ved sykdom.

Ser representanten fra Venstre utelukkende på sykefraværstatistikken, eller ser han på den i sammenheng med yrkesdeltakelse – som kanskje ville vært litt klokere – når Venstre utarbeider sin såkalte sykelønnsreform, særlig siden representanten Rotevatn var innom dette med at det meste henger sammen med det meste i sitt eget innlegg?

Sveinung Rotevatn (V) [16:24:27]: Vi ser absolutt på det i sammenheng med andre faktorer som kunne forklart variasjonar i sjukefravær mellom land, som sysselsetjingsgrad, andelen kvinner i arbeidslivet og andre ting, men realiteten er at når ein ser alt dette i saman-

heng, klarar ein likevel ikkje å forklare kvifor det norske sjukefråværet framleis er påfallande mykje høgare enn i andre samanliknbare land. Dette er ikkje ein kontroversiell påstand, dette er forska på og dokumentert ganske mange gonger.

Korleis har vi tenkt? Jo, når vi har sett på forslaget som kom frå ekspertutvalet til sysselsetjingsutvalet, har vi hatt sans for den modellen. Det dei i veldig korte trekk føreslår, er at sjukelønsordninga er lik som i dag for arbeidstakar fram til sjetten månad, deretter må ein over til gradert sjukmelding for å behalde 100 pst. kompensasjon. Det veit vi vil fungere, gradert sjukmelding er viktig. Det andre dei gjer, er å gje arbeidsgjevar eit medfinansieringsansvar over lengre tid. Det har arbeidsgjevarane signalisert at dei er villige til å gjere viss ein ser dette i ein heilskap, slik at dei også får eit sterkare insentiv til å leggje til rette for at folk kjem raskt tilbake til jobb.

Freddy André Øvstegård (SV) [16:25:31]: Hvis dette er sett på i en helhet, ville det i så fall vært interessant å vite hva representanten Rotevatn og Venstre eventuelt da kunne frykte av konsekvenser på den andre siden av dette her, på f.eks. uføreytelser, arbeidsavklaringspenger og andre ytelser som fort vil være alternativet hvis man er syk og opplever at inntektssikringen, hvor mye staten stiller opp for en om en er syk i arbeidslivet, i realiteten blir svekket.

Et annet spørsmål: Når man ser på hvem det er som er mest sykmeldt, er det egentlig ganske lite overraskende. Helt på toppen ser en barnehagelærere, sjukepleiere, renholdere og vernepleiere, altså folk som står i svært krevende yrker med høyt press og lav bemanning. Hvis Venstre er så redd for det høye sykefråværet, burde ikke representanten bruke sin tid på å slåss for bedre grunnbemanning i velferden, bedre kommuneøkonomi eller noen av de andre tingene som avgjør hvor gode arbeidsforhold disse ansattgruppene har, heller enn å kutte i inntekten deres når de først blir syke?

Sveinung Rotevatn (V) [16:26:31]: Ein annan ting dei yrkesgruppene representanten nemner har til felles, er at dei jobbar i offentleg sektor, der vi også ser at sjukefråværet er svært høgt, særleg ute i kommunane. Det er veldig bekymringsfullt. Igjen: Dette let seg ikkje forklare berre med å sjå på korleis samansetjinga av arbeidsstyrken er, det heng også saman med måten ordninga er utforma på, for både arbeidstakarar og arbeidsgjevarar.

Når vi ser at den store auken i sjukefråværet særleg skuldast psykososiale forhold, er det typisk ting som er ganske nærliggjande knytt til problem på arbeidsplassen, der arbeidsgjevarar også bør ha ei større rolle og ei større forventning mot seg for å leggje til rette for at ein får

det ned. I dag har dei null økonomisk insentiv etter 16 dagar for å gjere nettopp det.

Eg håpar representanten ikkje berre vil prøve å sjå etter forklaringar som kan forklare dette vekk, for dei vil han ikkje klare å finne om ein ser på forskinga. Då bør han heller begynne å ta innover seg konsekvensane av det vi ser. Nei, eg er ikkje bekymra for konsekvensane når vi gjer ei sånn reform, fordi ho vil føre til færre i varig utanforskap, og det er utelukkande positivt.

Presidenten [16:27:34]: Replikordskiftet er avsluttet.

Statsråd Tonje Brenna [16:27:50]: En annen ting yrkesgruppene som de to foregående talerne nettopp diskuterte, har til felles, er at de er kvinner, men la det være et faktum vi kan notere oss til videre diskusjoner om reduksjon av sykefravær blant folk i Norge.

Det neste jeg skal si, gjelder iallfall både kvinner og menn over hele landet, og det er at det er historisk mange nordmenn som går på jobb i våre dager. Sysselsettingen i Norge er høy, og mange bedrifter har nå utfordringer med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Men i løpet av 2023 har vi sett at veksten i sysselsettingen har bremsset opp. Det har blitt noen flere arbeidsledige, og mangelen på arbeidskraft har avtatt. Uavhengig av konjunktursituasjonen framover vil utfordringen i arbeidsmarkedet fortsatt være at for mange står utenfor arbeidslivet, samtidig som for mange bedrifter og virksomheter opplever knapphet på arbeidskraft.

Arbeidsmarkedspolitikken har en viktig rolle i å bidra til at så mange som mulig får deltatt i arbeidslivet. Det er mange utsatte grupper som trenger noe bistand for å komme i jobb. Dette er mennesker som utgjør en viktig arbeidskraftreserve, og som vi må lykkes med å mobilisere. I statsbudsjettet for 2024 tar regjeringen derfor grep for å inkludere flere i arbeid.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak med 238 mill. kr sammenlignet med saldert budsjett for 2023, sånn at flere får mulighet til å delta i arbeidsmarkedstiltak. Målet er å bidra til at tilgangen på arbeidskraft øker, at flere av dem som står utenfor arbeidslivet, kan kvalifisere til ledige jobber. Det er bra for den enkelte, og det er bra for landet.

Det er bekymringsfullt hvor mange unge som enten ikke deltar i arbeidslivet eller gjennomfører utdanning. Framover må vi lykkes med å inkludere flere unge. Regjeringen har allerede fått på plass en ny ungdomsgaranti som innebærer at Nav sammen med de unge selv skal samarbeide tett med helsetjeneste, skole og arbeidsgivere for å finne gode løsninger for den enkelte. I dette ligger det at de unge får tilpasset tidlig og tett oppfølging. Regjeringen foreslår samlet å bevilge 380 mill. kr til gjennomføring av ungdomsgarantien.

Regjeringen styrker også bevilgningen til varig tilrettelagt arbeid med det som tilsvarer om lag 500 tiltaksplasser. Ordningen med varig tilrettelagt arbeid har gitt mange uføretrygdede mulighet til å delta i arbeidslivet, og denne styrkingen åpner arbeidslivet for enda flere.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for et sikkert og seriøst arbeidsliv. Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2024 å styrke det etablerte a-krimssamarbeidet i Innlandet i tillegg til å styrke Arbeidstilsynet. Regjeringen legger vekt på at Arbeidstilsynet skal være synlig og til stede der utfordringene er størst. Det er derfor viktig at Arbeidstilsynet har nok kapasitet og kompetanse til å følge opp og motvirke utfordringene med useriøsitet og sosial dumping. Å fremme faste ansettelser og et organisert arbeidsliv med høy organisasjonsgrad er noe av det viktigste vi kan gjøre for å videreutvikle den norske arbeidslivsmodellen.

Den kraftige prisveksten har medført at mange har fått en trangere økonomi, men det er de som har lite fra før, som rammes aller hardest. Det viktigste er å få kontroll på prisstigningen og sikre at folk har en jobb å gå til.

Regjeringen har videre tatt flere målrettede grep for å styrke situasjonen for særlig barnefamilier, lavinntektsfamilier med høye bolig- og strømavgifter, enslige minstepensjonister og sosialhjelpsmottakere. I statsbudsjettet for 2024 øker minstepensjonene for mottakere av arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og kvalifiseringsstønad. Vi sørger samtidig for helhetlige velferdsordninger som gir trygghet i hverdagen, både gjennom å øke barnetrygden, redusere prisen for SFO-plass og gjøre barnehagen billigere og mer tilgjengelig for folk. Vi gjør tannhelse billigere for de eldste, og vi øker også bevilgningene til matsentralene. Dette budsjettet bidrar til mer trygghet for folk i en utrygg tid for mange.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [16:31:53]: Det blir replikkordskifte.

Henrik Asheim (H) [16:32:07]: Da statsråden ble arbeidsminister, ga hun bl.a. et intervju hvor hun kritiserte, som hun sa det, deler av venstresiden for å være for opptatt av ytelse istedenfor å være opptatt av å få folk av ytelse. Det er jeg helt enig med statsråden i.

Når man da ser på det forliket som regjeringspartiene i dag skal stemme for sammen med SV, ser vi at resultatet av det er at enkelte av ytelsene øker. Samtidig stopper man forsøk med arbeidsorientert uføretrygd. Man har allerede stoppet statens bidrag inn i inkluderingsdugnaden, hvor flere med hull i cv-en og nedsatt funksjonsevne kunne få jobb i staten, og man bedrer ikke avkortingsreglene for uføre. Hvordan mener statsråden at dette forliket bidrar til det hun har advart mot?

Statsråd Tonje Brenna [16:32:57]: Jeg tror det er en fordel hvis man skal resitere en som er i rommet, at man resiterer korrekt, for det manglet et «ensidig» foran fokus på økte ytelse i sitatet representanten framførte.

Når det er sagt, mener jeg at vi egentlig er kommet et stykke lenger i denne diskusjonen de siste månedene, ved at vi har bredt ut debatten om fattigdom, inkludering og å gjøre livene til folk bedre, til også å handle om å få flere mennesker i jobb. Jeg mener egentlig at hele statsbudsjettet er en slags jobbpakke, hvor vi gjør det grunnleggende og viktigste for at folk skal ha en jobb å gå til, nemlig å styre økonomien trygt, sånn at det blir godt å drive næring i Norge og bedriftene har arbeidsplasser å tilby folk som har et ønske om å komme i jobb. I tillegg sørger vi for ungdomsgarantien, som skal gi unge folk tidlig oppfølging, sånn at de kommer i arbeid. Vi jobber med å gjøre det enklere å kombinere arbeid og uføretrygd. Vi sørger for bedre samspill mellom helse, skole og arbeid, for å inkludere de yngste, særlig i arbeidslivet. Og vi gjør en rekke andre ting for å få folk i jobb. Dette handler om mer enn bare arbeidsorientert uføretrygd, og det viser hele statsbudsjettet.

Henrik Asheim (H) [16:34:02]: Poenget er vel egentlig bare at de tiltakene som var nye og kunne få flere i jobb, er alle stoppet, fjernet eller kuttet.

Men jeg må stille et spørsmål basert på den replikkvekslingen jeg hadde med representanten Lundteigen i sted. Det er rett og slett bare om statsråden kan avklare noe, for det har vært noen runder i Stortinget hvor spørsmålet er: Hvem kan godkjenne bruk av innleie? I svarbrevet til ESA sier statsråden og regjeringen at det er tillitsvalgte og den lokale arbeidsplassen som kan godkjenne det, mens inntrykket som representanten Lundteigen ga i sted, var at Stortinget tydelig har vedtatt at det kun er fagorganiserte fra en fagforening med innstillingsrett som kan gjøre det. Kan statsråden svare helt klart og tydelig på følgende: Er det slik at statsråden opplever at Stortinget har vedtatt at det kun er fagorganiserte fra en fagforening med innstillingsrett som kan godkjenne innleie, eller skal dette diskuteres med partene over jul?

Statsråd Tonje Brenna [16:34:59]: Det er et spørsmål hvor begge deler kan være sant på samme tid, fordi om dette er klart og tydelig, og om dette skal diskuteres med partene over jul, er mulig at kan være tilfelle samtidig. For å sitere mitt eget svar sist jeg ble spurt om det samme: Skjerpning av bestemmelse i 2019 med krav om at virksomheter må ha tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, innebar en betydelig styrking av fagforeningens rolle og det organiserte arbeidslivet. Intensjonen bak lovendringen var å sikre at avtaleadgan-

gen forbeholdes virksomheter med tariffavtale på høyt nivå. Det var aldri intensjonen å legge til rette for at fagforeningstillitsvalgte bevisst skulle forbigås i tariffbundne bedrifter.

I tillegg har jeg sagt at jeg vil ha et møte med partene like over jul, både for å oppklare om dette er et problem i arbeidslivet – for det er jo et kjernesporsmål i denne diskusjonen – og om hva vi eventuelt skal gjøre for å tydeliggjøre dette i fortsettelsen. For vi har en felles interesse i ordnede forhold i vårt arbeidsliv. Vi må sørge for at lovverk og avtaleverk spiller på lag, og at hva partene har å forholde seg til, er klart.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [16:36:10]: Rimelig kort tid etter at denne regjeringen tiltrådte, fattet man avgjørelsen om å legge ned Eldreombudet. En tid etterpå synliggjorde man at man ønsket å opprette et ombud for de innsatte i fengslene. Sist, men ikke minst, så man for kort tid siden et forslag om å opprette et ombud for varslere i politiet. Så noen brukere i samfunnet har behov for ombud, og eldre har tilsynelatende ikke det.

Men det kan også se ut som at regjeringen vegrer seg for å få på plass Nav-ombudet, som ble vedtatt i 2020. Noen grupper mennesker, tilsynelatende Nav-brukere og eldre, har ikke behov for et ombud som kan sørge for at de blir ivaretatt på en god måte. Har denne statsråden til hensikt å få på plass dette ombudet?

Statsråd Tonje Brenna [16:37:14]: Jeg er opptatt av at Nav fungerer etter de lover og regler vi har, at Nav oppleves som et tilgjengelig system, og at Nav har tilstrekkelig tillit til at folk vil henvende seg til Nav når de har behov for hjelp eller skal utløse noe de har rett på. Det er, som representanten sa, fattet vedtak i Stortinget tidligere om et eget Nav-ombud. Jeg kommer til å følge opp det og komme tilbake til Stortinget på dertil egnet måte.

Det er noen dilemmaer vi må tenke igjennom, som stortingsvedtaket egentlig ikke oppklarer, nemlig rundt hvordan en sånn ordning skal innrettes. Jeg er opptatt av at hvis vi får et Nav-ombud, må ikke det oppleves som at det ikke er mulig å finne fram innenfor, eller som at det f.eks. forkludrer den jobben Sivilombudet eller andre typer rettsinstanser gjør – en jobb som kan hjelpe folk, i den grad de ikke får innfridd sine rettigheter. Jeg kommer til å følge opp Stortingets vedtak og komme tilbake på dertil egnet måte, men la oss ikke late som annet enn at det er noen dilemmaer begravet her i måten vi innretter et slikt ombud på.

Freddy André Øvstegård (SV) [16:38:27]: Jeg er veldig glad for at regjeringspartiene og SV er enige om å øke de minste ytelsene blant de statlige ytelsene som

bl.a. uføretrygd og AAP, og også at vi sammen unngår et realkutt i grunnstønaden for folk med nedsatt funksjonsevne eller sykdom som også medfører store utgifter, men det er en annen sak.

Min replikk handler om en enda mindre sak, som likevel er veldig viktig for dem det angår, og det er at vi i flertallsmerknader i budsjettinnstillingen mellom regjeringspartiene og SV sammen peker på støtten til parykk til dem med sykdommen alopecia. Vi peker på at en utvidelse av satsene vil kunne hjelpe flere og ber regjeringen gjennomgå ordningen. Dette er et helt nødvendig hjelpemiddel for mange mennesker som har denne sykdommen. Jeg spør derfor statsråden om en mulig bedring i hverdagen til dem som trenger hårerstatning for å kunne delta i skole og arbeid og hva statsråden tenker om den bestillingen.

Statsråd Tonje Brenna [16:39:28]: Både parykk og andre hjelpemidler for den som har en skade, sykdom eller lyte er helt avgjørende for å kunne leve et godt liv. Jeg tror vi som ikke trenger hjelpemidler av og til har en tendens til å tenke litt smalt om hva det kan være, at det begrenser seg f.eks. til et hjelpemiddel som gjør at man kan få framkommelighet hvis man ikke kan gå, mens det egentlig er veldig mye bredere enn som så, som representanten Øvstegård peker på.

Jeg vil selvfølgelig følge opp dette vedtaket og se på andre mulige innretninger på denne ordningen som gjør at den blir bedre og mer tilgjengelig for flere.

Jeg tror ikke vi skal undervurdere hva det betyr for den enkelte som kan få innfridd en slik støtte eller få mulighet til å kjøpe f.eks. parykk hvis det er det man har behov for, og hvor mye det kan gjøre et menneskes hverdag bedre. Så dette kommer jeg til å følge opp, og jeg er glad for at vi har funnet enighet om akkurat det temaet.

Mimir Kristjánsson (R) [16:40:33]: Nylig overrasket Norges Bank veldig mange ved å sette opp rentene ytterligere en gang – i desember. Dermed er det enkelte bransjer som kan forberede seg på raskt voksende arbeidsløshet, og særlig bygg- og anleggsbransjen er utsatt når man har den rentepolitikken som Norges Bank fører i dag. Derfor har Byggenæringens Landsforening, BNL, og Fellesforbundet samlet seg om et krav om å utvide permitteringsperioden i bygg- og anlegg fra 26 til 52 uker. Det er også i tråd med det som har vært tradisjonen i Norge når man har hatt nedgangskonjunkturer. Så langt har ikke regjeringen innfridd ønsket fra byggenæringen og Fellesforbundet, derfor skal statsråden få en sjanse nå.

Statsråd Tonje Brenna [16:41:26]: Jeg takker for raus inngang til julehøytiden fra representanten Kristjánsson!

Jeg er veldig enig i den virkelighetsbeskrivelsen representanten har, knyttet til bygg- og anleggsbransjen. Det er en veldig konjunkturutsatt bransje, som raskt rammes i grunnen med ordrebøker som ikke går så langt fram i tid når det er mer eller mindre optimisme eller pessimisme i økonomien.

Vi har egentlig to utfordringer på kort og mellomlang sikt. Det ene handler om at vi må ha de samme reglene for permitteringer for alle bransjer. Vi har bare ett sett med permitteringsregler. Det fører til den andre utfordringen, nemlig at i arbeidsmarkedet for øvrig er det ganske stramt og et stort behov for arbeidskraft. Derfor vil ikke jeg per nå endre permitteringsregelverket, men vi følger dette tett og er opptatt av at vi holder på den kompetansen vi har i bygg- og anleggsbransjen. Så håper vi alle sammen på lysning over nyttår, slik at vi både holder folk i jobb og får bygd de boligene veldig mange mennesker trenger.

Sveinung Rotevatn (V) [16:42:40]: Når vi diskuterer eit statsbudsjett er vi gjerne opptekne av om det er realvekst på postar eller ikkje, altså om dei berre vert prisjusterte eller om det er ei faktisk satsing, ein faktisk auke.

Det er nokre postar ein kanskje helst ikkje vil ha realvekst på, og dei har arbeidsministeren ganske mange av på budsjettet sitt. Det vil jo tyde på at utanforskapen aukar og at fleire er på ulike ordningar dei helst ikkje skulle vore på.

Utfordringa i det budsjettet vi no har føre oss, er at det er ein realvekst på fleire av ordningane rundt helse-relaterte trygdeytningar. Det er vekst i arbeidsavklaringspengar, og vi ser at sjukefraværet har etablert seg på eit høgare nivå. Dette gjev grunn til bekymring, for det betyr at fleire enn før er i utanforskap. Då er spørsmålet: Kva tenkjer arbeidsministeren rundt det vi no ser? Kva er grunnen til at sjukefraværet aukar? Kva er grunnen til at fleire er på AAP? Og ikkje minst – korleis har regjeringa tenkt å handtere det?

Statsråd Tonje Brenna [16:43:39]: Jeg er glad for å kunne gi en kort utredning om folketrygdens økte utgifter i løpet av 53 sekunder, som jeg nå har igjen på denne talerstolen til å svare på replikken, og jeg er veldig glad for veldig gode spørsmål.

Vi har en utfordring knyttet til økende sykefravær. Vi har store utgiftsøkninger på flere av ordningene i folketrygden. Jeg er opptatt av at vi jobber godt med å få ned utgiftene der det er mulig i tillegg til at vi sørger for tryggheten til folk.

Eksempelet med sykefraværet er godt både på den måten at vi må finne ut mer om hvorfor sykefraværet øker, hvorfor vi ikke får det ned igjen til det nivået vi hadde før pandemien – i det minste. Det er også et tema

at vi har et godt partssamarbeid gjennom IA-avtalen, hvor vi kan jobbe systematisk over tid sammen med partene for å få ned fraværet. Et premiss for det er at vi ikke uten videre kutter i de ordningene som finnes, rett og slett fordi vi da bryter med noen av de premissene vi har lagt om samarbeid for å få ned fraværet. Jeg kommer til å følge opp det med partene i tiden som kommer og har en felles interesse med representanten i å få ned sykefraværet.

Presidenten [16:44:42]: Da er replikkordskiftet over.

Per Vidar Kjølmoen (A) [16:45:01]: Norge er et tillitssamfunn. Det finnes knapt andre land i verden der vi har så stor tillit til hverandre – og det er nok ingen tilfeldighet. Jeg tror det er resultatet av en målrettet politikk over mange årtier for å jevne ut forskjeller og skape et samfunn med plass for alle uansett hvem du er, og uansett hvor mye penger du har i lommeboka di.

En helt vesentlig del av dette tillitssamfunnet hviler på en helt grunnleggende kontrakt mellom menneske og samfunn: De som ikke kan jobbe, skal få bistand, og de som kan jobbe, skal få jobbe, og de skal kunne leve av inntekten sin, og de skal helst kunne ha et liv utenom jobben også. Da må det være sånn at de som jobber, faktisk får lov til å jobbe fullt med en viss grad av forutsigbarhet. Det er med hele og faste stillinger at du vet når du skal på jobb og når du skal ha fri. Det er med hele og faste stillinger at du kan gå i banken og få et huslån, og det er med hele og faste stillinger du kan føle en grunnleggende trygghet på arbeidsplassen. Dessverre var det helt andre ting enn hele og faste stillinger som sto på menyen da Høyre og Fremskrittspartiet styrte Norge.

«Mer fleksibilitet», sier gjerne Høyre når ansattes rettigheter skal svekkes. Mer fleksibilitet var også argumentet da regjeringen Solberg åpnet for mer midlertidighet i norsk arbeidsliv. Fleksibilitet høres jo fint ut, men tusenkronersspørsmålet er følgende: Hvem er det egentlig som får mer av denne fleksibiliteten? Det var i hvert fall ikke riggarbeider Lukas som jobbet i bemanningselskapet Workshop i 80 pst. stilling. Det var heller ikke verftsarbeiderne i mitt hjemfylke, Møre og Romsdal, som jobbet for ned mot 30 kr timen, som fikk mer fleksibilitet. Det var i hvert fall ikke kona mi, som i årevis jaktet firemånederskontrakter i det offentlige, som fikk mer fleksibilitet. Høyres fleksibilitet er det selvsagt helt andre grupper i samfunnet som nyter godt av, og i den motsetningen ligger hele forskjellen mellom høyresiden og venstresiden i norsk politikk.

Det var derfor Arbeiderpartiet, så snart vi hadde vunnet regjeringsmakt, satte i gang med å lage et samfunn der dem som jobber, skal få jobbe med en viss grad av forutsigbarhet, leve av lønnen sin og helst kunne ha et

liv utenom jobben også. Det er derfor vi har gjort hele og faste stillinger til hovedregelen i norsk arbeidsliv. Det er derfor vi har skjerpet inn på innleie, og det er derfor vi styrker a-krim i Innlandet med 15 mill. kr og styrker Arbeidstilsynet med om lag 70 mill. kr, noe som var helt nødvendig etter åtte år med Høyres ABE-kutt.

I dag har både Lukas og kona mi fått faste jobber i 100 pst. stilling, og forhåpentligvis har det blitt så vanskelig å slippe unna med sosial dumping at vi slipper flere saker der folk som jobber i et bemanningsbyrå, som igjen jobber for et annet bemanningsbyrå, sitter igjen med en timelønn på 30 kr.

Alle teller eller ingen teller, sier detektivten Harry Bosch. Det gjelder også i norsk arbeidsliv. Kampen for et trygt arbeidsliv er ikke over før alle har trygghet og forutsigbarhet på arbeidsplassen sin. Jeg registrerer at Solberg allerede har varslet at hun vil reversere forbudet mot innleie om Høyre kommer til makten etter valget.

Nå vet jeg at fru min overhodet ikke stemmer Høyre, og det bør jammen ikke Lukas eller underbetalte verftsarbeidere gjøre heller – og hvem vet? Kanskje til og med selveste Harry Bosch hadde betakket seg for Høyres visjoner om et mer utrygt arbeidsliv.

Anna Molberg (H) [16:49:27]: Arbeids og sosialkomiteens budsjett er ikke som alle andre budsjetter. Dette budsjettet står for omtrent en tredjedel av alle statens utgifter på ett år, og det har sin naturlige forklaring: Vi har en sjenerøs velferdsstat som gjør at alle medlemmer av folketrygden har et viktig sikkerhetsnett. Det er samtidig noen utviklingstrekk som alle ansvarlige politiske partier bør følge med på.

Vi ser en økning av unge mennesker med mentale helseutfordringer som havner på uføretrygd, og vi ser en økning i antall langtidssykemeldinger. Vi lever lenger enn før, og vi er nødt til å ha flere i arbeid for å sikre framtidige generasjoner den samme velferden som vi tar for gitt.

Rundt 600 000 nordmenn i arbeidsfør alder står utenfor arbeidslivet, samtidig som vi mangler arbeidskraft. Nesten 400 000 mottar uføretrygd, og vi har passert én million pensjonister uten at vi klarer å produsere tilstrekkelig med nye skattebetalere. Fødselsraten er på 1,4 barn per kvinne. Antall yrkesaktive bak hver pensjonist og uføretrygdet vil være 1,5 personer i 2060. Til sammenligning var det 3,5 yrkesaktive per pensjonist og uføretrygdet da folketrygden ble etablert i 1967. I dag er tallet 2,1.

Med dette bakteppet er det helt avgjørende at budsjettet denne komiteen har ansvar for, i størst mulig grad er arbeidsorientert. På samme vis må Nav også være arbeidsorientert. Vi skal ikke tvinge mennesker med helseutfordringer til å jobbe hvis de ikke kan det, men vi

kan i større grad gjøre det lettere f.eks. å kombinere uføretrygd med jobb, og vi kan tilpasse oppfølgingen fra Nav mer mot arbeid – dette fordi det først og fremst er mye god helse i å jobbe. Det er mye god helse i å ha et fellesskap å høre til og å føle at man har en mening i hverdagen.

Som ung uføretrygdet er det i dag ingen som banker på døren din etter at uførevedtaket er gjort. Unge uførisikerer å forbli uføre på livstid fordi systemet ikke følger dem opp. Det er ikke sikkert at det er meningen at alle skal være ufør resten av livet. Høyre har noen målrettede løsninger for denne gruppen. Vi foreslår å endre avkortingsreglene, slik at uføre som jobber utover fribe løpet, kun får halv avkorting i trygden. Her har regjeringen vært passiv og ønsker mer tid til å utrede forslaget. Det er helt unødvendig, all den tid sysselsettingsutvalget foreslo ulike modeller for en mer rettferdig avkorting av trygd og arbeid.

Høyre gjennomførte også inkluderingsdugnaden da vi satt i regjering. Dette innebar bl.a. at minst 5 pst. av nyansatte i staten skulle ha funksjonsnedsettelse eller hull i cv-en. Dette kravet har regjeringen av en eller annen grunn skrinlagt.

Videre har Høyre helhjertet støttet opp under regjeringens forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for unge uføre under 30 år. Dette var noe Solberg-regjeringen opprinnelig foreslo og som Støre-regjeringen heldigvis fulgte opp. Regjeringen har selv snakket varmt om forslaget og framhevet denne satsingen som en del av regjeringens politikk om arbeidsinkludering. Problemet er at dette prosjektet nettopp ble avlyst etter budsjett-enigheten med SV. 118 mill. kr, som skulle settes av til at unge uføre skulle få prøve seg i jobb på egne premisser, er nå kuttet til 0. Jeg registrerer også at representanter fra regjeringens partiene i salen i dag har en slags nonchalant holdning til hele spørsmålet og prosjektet, for det var liksom ikke så viktig likevel.

Vi må bruke folkene vi har, og vi må innrette dette budsjettet mer mot arbeid og inkludering i arbeidslivet. Det å ha en jobb å gå til er det beste tiltaket for å motvirke fattigdom. Det sender også et signal til den enkelte om at vi har bruk for deg, og at du ikke er glemt. Det sies at lediggang er roten til alt ondt, og det bør være en rettesnor for denne komiteens arbeid de kommende årene.

Tor Inge Eidesen (Sp) [16:54:17]: Det er fort gjort å la seg overvelde av store tall og økende utgifter på vårt budsjettområde. Pensjoner, uføretrygd, sykepenger, dagpenger og arbeidsavklaringspenger er alle store poster i budsjettet og helt avgjørende ytelser for dem som er mottakere. Drift av arbeids- og velferdsetaten, tiltak for arbeidssøkende, varig tilrettelagt arbeid, hjelpemid-

ler under arbeid og utdanning og hjelp til bedring av funksjonsevnen er eksempler på andre poster i budsjettet. Økonomisk sosialhjelp er imidlertid ikke på vårt budsjett. Det er kommunenes ansvar, men er likevel en vesentlig del av det sikkerhetsnettet vi skal ha i vår velferdsstat.

Det er lett å se seg blind på tall og ordninger, men bak alt dette finner vi folk – folk som av ulike grunner har bruk for velferdsstaten. Det kan være Tonje som er uføretrygdet og sliter med å få endene til å møtes når kostnadene på det aller mest nødvendige øker mye, mye mer enn inntekten hennes. Noen ganger må hun henvende seg til Nav og be om økonomisk sosialhjelp, andre ganger må hun få en pose mat fra en matutdeling i nærheten. Trygve sliter med å få seg jobb. Han er 20 år og faller utenfor systemet, som man gjerne sier. Skal han bli ufør, eller skal han få muligheten til å delta og være inkludert i samfunnet? Det betyr noe hvordan vi – velferdsstaten – møter alle de menneskene som på ett eller flere tidspunkt i livet har bruk for ulike tjenester eller økonomisk hjelp. Den menneskelige kontakten kan være avgjørende for suksess eller fiasko. Tid og mulighet for jobbtrening, tilretteleggelse og oppfølging er viktige faktorer som kan bidra til suksess.

Vi i Senterpartiet er opptatt av at vi har et Nav som er tilgjengelig og åpent, og som gir mulighet nettopp for denne personlige og individuelle oppfølgingen. I Hurdalsplattformen har Senterparti–Arbeiderparti-regjeringen klare ambisjoner om å styrke bemanningen i Nav, bygge tillit til de ansattes kompetanse og delegerer mer ansvar til førstelinjen, for å nevne noe. Vår tillitsreform handler nettopp om å sørge for å gi bedre mulighet for oppfølging.

I likhet med min kollega vil jeg nevne ungdomsgarantien. Her øker vi bevilgningen til Nav og prioriterer innsats i førstelinjen: fast kontaktperson, samarbeid på tvers av sektorer, helse, utdanning og arbeidsliv. Det er viktige elementer her. Jeg registrerer at Høyre i sitt alternative statsbudsjett kutter 225 mill. kr i finansieringen til arbeids- og velferdsetaten. Hva er det? Jo, det er vel sikkert folk i førstelinjen. Konsekvensene ville blitt færre folk i førstelinjen og færre mennesker til å veilede og bistå dem som trenger hjelp inn i arbeidslivet. Vi kan også snakke om varig tilrettelagte arbeidsplasser, og vi kunne godt sagt at vi ønsker oss flere plasser, men vi følger en plan, og vi har en årlig opptrapping. Jeg er glad for at budsjettforliket innebærer det.

Det snakkes mye om dyrtid. Flere enn før sliter med å få pengene til å strekke til, og vi blir utfordret på om minsteytelsene er høye nok. Det er ingen tvil om at økte priser rammer dem som har minst, aller mest. For eksempel økte kostnadene i SIFOs referansebudsjett med om lag 10 pst. fra februar 2022 til februar 2023. Det er ve-

sentlig mer enn den ordinære lønns- og prisjusteringen. Regjeringens viktigste tiltak er den økonomiske politikken – å få kontroll over pris- og renteutviklingen – men vi må også se på minsteytelsene. Selv om mange nå søker hjelp hos frivillige, er ikke det hovedbeinet i velferdsstaten vår. Hovedbeinet skal være de offentlige ytelsene. Derfor er jeg veldig glad for at et godt budsjett har blitt enda bedre gjennom samarbeidet med SV. Dermed øker minsteytelsene for uføre, vi øker minsteytelsene for AAP, og ikke minst: i revidert nasjonalbudsjett øker de veiledende satsene for sosialhjelp.

Jeg er veldig glad for at vi i løpet av det kommende året skal vurdere et viktig spørsmål som er diskutert mange ganger, nemlig muligheten til å ha arbeid og inntekt utenom f.eks. uføretrygd. Det har regjeringen lovet å komme tilbake til, og vi ser fram til å jobbe videre med det.

Aleksander Stokkebo (H) [16:59:28]: Alle som kan og vil må få bruke sine fantastiske evner i arbeidslivet. Samfunnet trenger kompetansen. Høyre foreslår derfor en jobbpakke på om lag en halv milliard kroner. Den tiden vi nå inne i, med knapphet på arbeidskraft, må vi bruke godt. Derfor foreslår vi 500 nye tiltaksplasser til bl.a. arbeidstrening, lønnstilskudd, kompetanseheving og jobbstøtte for folk som står utenfor. Derfor går vi ikke med på regjeringens store kutt i frilanstolker for døve, døvblinde og hørselshemmede, og derfor foreslår vi økt støtte til funksjonsassistanse, slik at de som vil i jobb, får den praktiske hjelpen som trengs for å mestre arbeidshverdagen.

Når vi vet at det årlige behovet er minst 900 nye varig tilrettelagte jobber – VTA – hvert eneste år, må vi ta det på alvor. Derfor foreslår vi i Høyres jobbpakke 1 000 nye av disse. Mange av disse VTA-jobbene vil, som i de senere årene, bli i det ordinære arbeidslivet. Vi ønsker jo at alle som kan, skal få bidra der, på mest mulig vanlige vilkår. Men ikke alle er klar for det. Mange har fortsatt behov for en plass i skjermet bedrift. Som ASVL og en tydelig Høyre-ordfører i Fredrikstad har understreket for oss: Køene er fortsatt lange. Vi understreker derfor fra Høyres side at økningen i VTA-plasser i større grad må skje i skjermede virksomheter.

Høyre vil alltid være opptatt av at det skal lønne seg å jobbe. Derfor foreslår vi i budsjettet en ny avkortningsmodell for uføretrygdede. Praktisk talt betyr det at uføre som forsøker seg i jobb, vil sitte igjen med mer av inntekten. Når tusenvis av unge og eldre står uten jobb, er det vår oppgave å hjelpe til for å la dem få bidra i arbeidslivet. Når vi vet hvordan arbeid skaper fellesskap og mestring, og når vi som samfunn trenger kompetansen, kan det ikke være tvil om hva som må til – derfor denne jobbpakken fra Høyre på om lag en halv milliard kroner.

Norge har verdens beste arbeidsliv. For å ta vare på det må vi styrke kampen mot de useriøse, som på tross av å være et forholdsvis lite mindretall, gjør stor skade på fellesskapet og sårbare arbeidstakere. De kriminelle har ofte store nettverk og er vanskelig å avdekke og ta. Arbeidstilsynet og a-krimsentrene må henge med. De må derfor få bruke alle ressursene sine på å slå ned på de som systematisk undergraver verdens beste arbeidsliv. I kampen mot arbeidslivskriminaliteten har vi ikke ett minutt eller en eneste krone å kaste bort. Derfor er det helt ubegripelig at regjeringen bruker så ufattelig mye ressurser på å springe etter de seriøse bedriftene våre. Det er godt kjent at regjeringens innleieinnstramninger var dårlig utredet. Det har allerede fått store konsekvenser for næringslivet og jobber i hele landet, ikke minst i Rogaland. Tusenvis av fast ansatte i seriøse bedrifter har allerede mistet jobben, og samtidig har millioner rent ut fra Arbeidstilsynet, tappet vekk fra den viktige kampen mot den faktiske arbeidslivskriminaliteten.

Høyres budsjett viser at man er opptatt av at Arbeidstilsynet skal få bruke tiden og ressursene på tiltak som faktisk har effekt. Derfor omprioriterer vi hva de skal bruke tiden på – og slenger friske midler på toppen. Kampen mot den reelle arbeidslivskriminaliteten styrkes med dette med 15 mill. kr på toppen av regjeringens forslag.

Vi øker også nivået på gebyrene. Vi er glade for at regjeringen nå følger opp vedtak i Stortinget, selv om man i sin tid stemte imot å øke taket på hvor store gebyrer Arbeidstilsynet kan gi. Vi kan ikke ha det sånn at det kan lønne seg å la være å betale de ansatte lønn eller gi blanke i HMS. Det må få konsekvenser når det avdekkes brudd.

Med det ønsker jeg salen en god debatt videre og håper vi sammen kan sklitakle arbeidslivskriminalitet.

Bente Irene Aaland (A) [17:04:48]: Arbeiderpartiet vil det beste for folk, også for dem som mottar uføretrygd. Noen forsøker å skape myter og usikkerhet rundt begrepet «arbeidslinja» og hva dette innebærer.

Sykdom og uførhet rammer ulikt, og personer som ikke kan arbeide hele eller deler av en stilling, skal selvfølgelig motta uføretrygd. Fra 2012 og fram til 2021 var inntektsutviklingen til dem som mottok uføretrygd, lavere enn i befolkningen for øvrig. Dette vises gjennom statistikk fra SSB.

Regjeringen vil ha et samfunn med et sterkt sikkerhetsnett med velferdstjenester for dem som trenger det, permanent eller i faser av livet. Derfor er vi fornøyd med at vi gjennom budsjettforliket har funnet muligheter for å kunne øke uføretrygden med 6 000 kr fra 1. juli 2024. Dette kommer i tillegg til årlige justeringer av grunnbe-

løpet samt at vi også øker minstesatsen for arbeidsavklaringspenger og kvalifiseringsstønad.

Økningen i satsene for uføretrygd skal ikke bety avkorting i bostøtte. For å kompensere for dette økes bostøtten med 23 mill. kr i 2024, slik at mottakerne ikke får redusert sin bostøtte selv om trygdesatsene øker.

Det er imidlertid viktig å understreke at arbeid alltid vil være en bedre løsning enn uføretrygd, både for den enkelte og for samfunnet. Uføretrygd vil aldri kunne erstatte verdien av lønnet arbeid.

Arbeiderpartiet vil at folk som kan arbeide, skal ha en jobb å gå til. Også de som bare kan arbeide delvis, bør få bidra med det de kan. Dette er fordi vi vet at arbeid, i tillegg til fast inntekt, også bidrar til sosiale møteplasser, trivsel og mestring, noe som i seg selv er helsebringende.

Jeg vil også si litt om ungdomsgarantien. Ungdomsgarantien skal sikre tidlig innsats, tett individuelt tilpasset oppfølging og nødvendig hjelp opp mot andre relevante instanser, bl.a. utdanningssektoren og helse-tjenesten. Målgruppen er personer under 30 år, og målet er at flere unge skal fullføre utdanning og komme i arbeid.

I en tid hvor arbeidskraft er mangelvare, er alle bidrag, små eller store, viktige. Mange uføre ønsker å komme i arbeid, men finner det vanskelig å finne inngangsdøren. Hvordan vi hjelper uføre inn i jobb, vil bli gjennomgått i stortingsmeldingen om arbeidsmarkedspolitikk som blir lagt fram før sommeren neste år.

Velferdsstaten skal virke hver dag, året rundt. Det er flest hverdager.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:07:59]: Regjeringa foreslår å øke bevilgningene for 2024 til økt bemanning og kompetanseheving i Nav med 380 mill. kr. Det er nødvendig. Ansatte i Nav har imidlertid erfaring for at slike økte bevilgninger ikke kommer førstelinja i de lokale Nav-kontorene til gode. Det er fordi de økonomiske overskridelsene på utvikling av IKT-programmene P3, sykepenger, og P4, bl.a. arbeidsavklaringspenger, er store. I tillegg kommer at Finansdepartementet har forutsatt store arbeidskostningsparinger i budsjettet, noe som er uteblitt. Det blir altså dobbelt feil. I tillegg kommer økte driftskostnader, lisenser, oppgraderinger og nødvendig vedlikehold og kontroll av store IKT-program. Derfor blir bevilgningsøkningen brukt sentralt i Nav.

Dette er prioriteringer som nå må fram i lyset. Utviklingsinvesteringer kan ikke gå på bekostning av daglig, godt utført arbeid. Det skaper oppgitthet hos folk flest og mange klager. Når ungdom prioriteres og førstelinja ikke styrkes økonomisk, blir det dårligere oppfølging og kvalitet på den ordinære arbeidsintegrasjonen.

Regjeringa ønsket å iverksette et avgrenset forslag med arbeidsorientert uføretrygd for uføre under 30 år. Som en konsekvens av budsjettavtalen med SV er det videre arbeidet med dette forsøket stanset, og det innebærer en innsparing på 118 mill. kr. En sentral del av forslaget om arbeidsorientert uføretrygd – slik det ble presentert i NOU 2021:2, Kompetanse, aktivitet og inntektssikring – er å åpne for trygdejustert lønn. Det er nettopp det som er poenget. Det skulle bli mer lønnsomt å ansette uføretrygdete ungdommer fordi det ble en billigere tariff for deres arbeid. Det har vært betydelig skepsis og usikkerhet til forslaget ut fra både store administrative kostnader, avgrensingsproblemer og ikke minst at vi i praksis ville fått to ulike tariffier for utført arbeid. Vi kunne fått et a-lag og et b-lag i norsk arbeidsliv. Senterpartiet i Stortinget er fornøyd med at forslaget nå blir avsluttet.

Vi må imidlertid øke oppmerksomheten mot størrelsen av fribeløpet i uføretrygden, altså hva en kan tjene uten at uføretrygden reduseres. I dag er beløpet 0,4 G, etter å ha blitt redusert fra 1 G ved stortingsvedtak 12. desember 2011, med virkning fra 1. januar 2015. Dette skal regjeringa gjøre en jobb med og i henhold til merknadene fra flertallet komme tilbake til i statsbudsjettet for 2025. Det er meget viktig for å stimulere til at uføretrygdete kan delta med en større arbeidsinnsats kombinert med den situasjonen en står oppi.

Torbjørn Vereide (A) [17:11:17]:

«Eg skriv ikkje fint, og eg les ikkje fort, så meg er det lett nok å terge.

Men gjeld det å springa av stad som ein hjort, å dukke i elva, å klatre i berget ...

Jau, det kan eg greie, jau, det går nok an.

Om nokon vil seie dei trur at eg kan!

Eg somlar og rotar, sit aldri i fred og får aldri ferdig ei lekse.

Men gjeld det å lokke ei mor til å le, ein hund til å danse, ein blom til å vekse ...

Jau, det kan eg greie, jau, det går nok an.

Om nokon vil seie dei trur at eg kan!

Eg greier mest aldri å fange ein ball, eg spring nok, men stega er tunge.

Men gjeld det å stelle ein hest i ein stall, ein sjuk i ei seng og ein ørliten unge ...

Jau, det kan eg greie, jau, det går nok an.

Om nokon vil seie dei trur at eg kan!»

Når vi no ser at vi har 100 000 unge som er utanfor både utdanning og arbeidsliv, er det grunn til å bli bekymra. Når ein har sett ei dobling i talet på unge uføre over dei åtte åra Høgre styrte, blir eg òg veldig uroleg. Dette er menneske som er ressursar – ikkje ei byrde,

ikkje folk som burde vere på noko b-lag eller utanforskap, men folk som har evner, vilje og moglegheiter berre vi slepp dei inn i arbeidslivet vårt, berre vi gjev dei moglegheita til å delta.

Sjølv om vi har rekordmange i arbeidslivet i Noreg no, er 100 000 utanfor 100 000 for mange. Det gjer at eg er utruleg glad for og stolt over at vi har fått til ein ungdomsgaranti og putta ein milliard inn i mange tiltak for å hjelpe fleire med å kome seg over kneika og inn i arbeidslivet, sånn at dei skal sleppe å måtte kjenne på å vere på eit b-lag og i eit utanforskap.

Vi er nøydde til å vere utolmodige på tvers av partifarger, for alle desse menneska er nettopp det – enkeltmenneske. Det med samhandling, det med å jobbe på nye måtar og sørgje for at folk får kompetanseheving og moglegheita til å få den utdanninga og det påfyllet dei manglar på cv-en, få den hjelpa dei treng til å kome seg inn i arbeidslivet – eg trur knapt det finst ein viktigare ting som noka regjering kan gjere. Det er nettopp det.

For oss er dette arbeidet langt frå over. Vi er berre så vidt i gang. Arbeidarpartiet og vår regjering skal hjelpe fleire unge inn i arbeidslivet.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [17:14:33]: Representanten fra Fremskrittspartiet sa at det skal lønne seg å jobbe. Det er jo helt riktig. Utfordringen er å finne ut på hvilken måte vi som land skal sørge for at det lønner seg å jobbe.

Jeg har bodd i to ulike land som gjør dette på to ulike måter. Det ene landet jeg bodde i, etter videregående, var USA. Der lønner det seg å jobbe. Ja, det lønner seg faktisk å jobbe så mye at folk må ha både tro og tre jobber fordi det ikke finnes noe alternativ. Har man ingen velferdsstat eller noe sikkerhetsnett, skal jeg love at det lønner seg å jobbe. Men det er fordi alternativet er så dramatisk dårlig.

Så har jeg bodd i et annet land, som jeg bor i i dag, som heter Norge, hvor det også lønner seg å jobbe, men hvor vi har innrettet det på den helt motsatte måten – hvor det lønner seg å jobbe fordi de laveste lønningene også skal være gode. Det er vidt forskjellige samfunn og vidt forskjellige måter å tenke på.

Her på huset har vi flinke folk som serverer oss mat i stortingsrestauranten. Vi har flinke folk som sørger for at kontorene våre er rene, og som pusser opp stortingsbygget. Innenfor disse tre bransjene – renhold, bygg og servering – er det mange flinke folk i Norge som ikke jobber her på huset, men som gjør en tilsvarende viktig jobb på andre arbeidsplasser, og som opplevde synkende reallønn lenge før det ble snakk om økte kostnader og dyrtid i Norge. Det var faktisk sånn at i 2019, da Erna Solbergs regjering hadde sittet i over fem år, var det flere av dem som tjener minst i Norge som hadde hatt dårlig

gere reallønninger. Det skyldes et fenomen som kalles sosial dumping, hvor det ikke lenger er sånn at det nødvendigvis lønner seg å jobbe like mye som før, fordi de laveste lønningene dumpes nedover.

Tilbake til Fremskrittspartiet, som er opptatt av at det skal lønne seg å jobbe: De har en tidligere kjent partileder som heter Siv Jensen, som hevdet at den norske modellen står i veien for det norske folk. Det aller viktigste momentet i den norske modellen, er at de laveste lønningene også er gode – så enkelt, så viktig og så definerende for det landet vi lever i i dag.

Da kan vi knytte en kommentar til Stokkebø, som helt riktig sa at de kriminelle i arbeidslivet er vanskelige å ta. Ja, det er riktig, så derfor må vi sørge for at det blir færrest mulig av dem, på samme måte som denne regjeringen gjør når vi strammer kraftig inn på innleie av uorganisert arbeidskraft og rydder opp i taxibransjen, der skatteetaten har sagt at det har blitt mye mer arbeidslivskriminalitet.

La oss gjøre det på den norske måten.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [17:17:46]: Først vil jeg gi en takk til representanten og poeten Torbjørn Vereide. Det gjorde godt med et lite dikt på slutten av dagen. Og som Sandtrøen sier: Ja, arbeid skal alltid lønne seg, og så mange som mulig må delta i arbeidslivet for at det norske velferdssamfunnet skal bestå. Fremskrittspartiet vil at arbeidslivet skal være trygt og fleksibelt med plass til alle. For et par uker siden takket jeg av en helsearbeider som skulle bli pensjonist. Hun ville gjerne jobbe noen vakter framover, men avkortingen gjorde at det ikke var særlig realistisk.

Stadig står flere utenfor arbeidslivet, og antall eldre vil vokse kraftig i årene framover. For å sikre vår velferdsmodell for framtiden mener Fremskrittspartiet at alle bør bidra etter evne. Virkemidlene må innrettes på en måte som gjør at arbeid alltid lønner seg. Det er helt avgjørende at de arbeids- og velferdspolitiske virkemidlene innrettes på en slik måte at arbeid alltid skal lønne seg, og at den enkelte får utnyttet sin reelle arbeidsevne til gagn for seg selv og samfunnet.

Økt tilgang på arbeidskraft kan sikres gjennom lavere sykefravær og ved å få ungdom, flere med nedsatt funksjonsevne og flere seniorer ut i arbeid, og flere i heltid framfor deltid. En liten bedrift på Sørlandet hadde 77 personer utleid i fullt arbeid. Det var bl.a. for å bidra ved konjunktursvingninger i ulike bedrifter som naturlig hadde det. Disse 77 står nå uten jobb i bedriften.

Fremskrittspartiet ønsker også flere varig tilrettelegte arbeidsplasser. Vi ser at behovet for VTA-plasser er enormt, og etterspørselen etter nye plasser øker. Det at åtte av ti personer med utviklingshemming i alderen 18 til 25 må stå helt uten jobb, er ikke godt nok. Mange av

disse ønsker å være i jobb, men får ikke mulighet. Det må være et mål at alle som ønsker, skal kunne få arbeid.

Fremskrittspartiet ønsker å styrke ordningen, og vi foreslår derfor å bevilge 73 mill. kr til 500 nye varig tilrettelegte arbeidsplasser i 2024. For mange er veien inn til arbeidslivet ekstra lang. Det kan være at de må ha særskilt tilrettelegging på jobb eller trenger litt ekstra oppfølging. Derfor kan veien med VTA være viktig for deres tilgang til arbeid. Det ansvaret må staten ta. Det å kunne tilby personer med nedsatt funksjonsevne en VTA-plass, en jobb å gå til framfor andre aktivitetstilbud, vet vi vil ha store samfunnsøkonomiske gevinster.

Til slutt vil jeg takke komiteen i forbindelse med min inntreden, som nå har vart en måneds tid. Hvor lenge det blir, vet jeg ikke – det vil tiden vise. Men jeg vil benytte anledningen til å ønske alle en riktig god jul, og kanskje ses vi på nyåret.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:21:10]: Stans i såkalt arbeidsorientert uføretrygd, eller trygdejustert lønn, har fått mye oppmerksomhet i denne debatten, og det lever jeg veldig godt med. Det var i det hele tatt ikke et tiltak, et forsøk eller en tankegang som SV har prioritert, eller som SV har ønsket. Tvert imot ble det møtt med stor skepsis hos oss, i store deler av det organiserte arbeidslivet og i fagbevegelsen, bl.a. også hos dem som organiserer mange av de ansatte i Nav selv. For selve ideen om å gi folk lønn og mindre lønn ut fra dårlig helse, er det noe farlig med, som ikke passer i norsk arbeidsliv, som ikke passer i norsk velferd. Derfor er det like greit ikke å gå videre med det heller.

Videre må jeg bare si at det er et eller annet snodig med høyresidens rørende omsorg for uføre og uføres mulighet til å jobbe ved siden av sin uføretrygd med sin restarbeidsevne, all den tid det er de partiene som sto for å mer enn halvere fribeløpet tilbake i forrige regjering, ned til 0,4 G.

Så til slutt: Det har blitt snakket mye om størrelsen på folketrygden totalt i denne debatten og frykten for færre yrkesaktive bak hver pensjonist osv. Det er kjente toner. Jeg vil bare minne om at det er anslått – f.eks. i perspektivmeldingen og også i andre rapporter om de økonomiske utsiktene framover – at den private rikdommen i Norge skal øke. Den skal øke ganske drastisk, med 60 pst. fram til 2060. Det er ikke sånn at vi står i en dramatisk situasjon hvor Norge kommer til å gå tom for penger. Nei, og vi kommer heller ikke til å gå tom for arbeidskraft, for samtidig med at privat rikdom ifølge alle anslag kommer til å øke framover, kommer også produktiviteten til å fortsette å øke, altså hvor mye vi skaper per time arbeid lagt ned. Derfor er denne debatten egentlig en debatt om fordeling. Det er en debatt om vi skal ta de regningene som uansett vil være der, i fellesskap, gjennom spleiselaget

som folketrygden er, eller om vi skal ta de regningene hver for oss, at vi gjør det til et privat ansvar, at man må tegne forsikringer selv. Behovene vil være de samme, men de blir løst på en annen måte. Vi vet at konsekvensen av den måten å gjøre det på, vil være økte klasseskiller. Det ser vi i andre land, og det er ikke den måten SV ønsker å møte de utfordringene på.

Jeg vet ikke om jeg har framprovosert mer debatt, men jeg har i hvert fall framprovosert et innlegg, kanskje. På tross av det ønsker jeg på vegne av meg selv å ønske komiteen en riktig god jul og takke for debatten.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [17:24:15]: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger før og får ordet til ein kort merknad, avgrænset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:24:28]: Da Nav ble etablert, skulle det bli bedre for folk med helserelevante ytelser. Sånn har det ikke blitt. Vi må få til bedre møter når fagfolk møter medmennesker som trenger bistand for å få et anstendig liv. Det må etableres tillit. Derfor vil jeg slå et slag her fra talerstolen for denne utredningen, Raskt og riktig. Det er en grundig gjennomgang av NHO omkring Navs funksjonsmåte når det gjelder anke- og klagesaksbehandlingen. Det er mange gode forslag i den utredningen. Nav er en komplisert organisasjon, og som en liten julehilsen vil jeg anbefale flere å lese den offentlige utredningen, for hele pilaren i velferdssammenheng er å få et Nav som fungerer etter sin intensjon, ikke minst for de helserelevante ytelsene.

Presidenten [17:25:22]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 14 og 15.

Sakene nr. 16–19 vert handsama under eitt.

Sak nr. 16 [17:25:34]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8) (Innst. 7 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024))

Sak nr. 17 [17:25:48]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Svalbardbudsjettet 2024 (Innst. 17 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024))

Sak nr. 18 [17:25:56]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringar i statsbudsjettet 2023 under Utenriksdepartementet og Endringar i statsbudsjettet 2023 under Justis- og beredskapsdepartementet, kap. 480 post 50 (Innst. 136 S (2023–2024), jf. Prop. 28 S (2023–2024) og Prop. 19 S (2023–2024) kap. 480 post 50)

Sak nr. 19 [17:26:20]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringar i statsbudsjettet 2023 under Forsvarsdepartementet (Innst. 133 S (2023–2024), jf. Prop. 17 S (2023–2024))

Presidenten [17:26:32]: Etter ynske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil taletida verta fordelt slik: Arbeidarpartiet 25 minutt, Høgre 20 minutt, Senterpartiet 15 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Raudt 5 minutt, Venstre 5 minutt, Miljøpartiet Dei Grøne 5 minutt og Kristeleg Folkeparti 5 minutt.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til replikkordskifte på inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det føreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Ine Eriksen Søreide (H) [17:27:28] (komiteens leder): Vi opplever krevende og urolige tider globalt, men jeg mener vi må erkjenne at dette er den nye normalen. Vi kommer trolig ikke tilbake til den situasjonen vi hadde for få år siden. Uro, store, uventede endringer og langt mindre forutsigbarhet må vi forberede oss på mer av framover. Geopolitikken blir et helt vesentlig omdreiningspunkt også i 2024, og polariseringen både internt i enkelte land og mellom land er tydelig. Kampen mellom liberale og autoritære krefter tiltar. Det forpliktende internasjonale samarbeidet, som er Norges viktigste utenrikspolitiske interesse, utfordres fra mange hold.

I det året vi går inn i, og som vi behandler budsjettet for i dag, skal det avholdes totalt 70 valg for 4,2 milliarder mennesker verden over. Noen av dem som kanskje er mest interessante sett med norske øyne, er bl.a. valget til EU-parlamentet i juni, fordi samarbeidet med EU er avgjørende viktig for Norge. Det andre er presidentvalget i USA i november. Så er det også et slags valg i Russland 17. mars, der president Putin vil benytte muligheten til å konsolidere sin stilling og oppslutningen om den brutale krigen mot Ukraina. Poenget er at alle disse valgene potensielt kan få stor betydning også for Norge og norske interesser.

Krig både i Ukraina og i Midtøsten preger naturlig nok veldig mye av den politiske diskusjonen, men det er dessverre ikke de eneste krigene, konfliktene og krisene som pågår i verden. Det gir enorme sivile lidelser, humanitære kriser og flyktningstrømmer av et enormt omfang. Alt dette legger seg på toppen av allerede eksisterende kriser og forsterker dem. Det er en av årsakene til at Høyre i budsjettet omprioriterer midler til mer humanitær støtte og til FN-organisasjoner.

For noen få dager siden var president Zelenskyj i Norge og her i Stortinget og holdt tale, faktisk for andre gang. Norge bidrar godt, både militært, økonomisk og politisk, til å støtte Ukraina. Vi har en nokså unik tverrpolitisk enighet, og vi har gjort støtten femårig. Vi må selvfølgelig vurdere om støtten framover også må økes når behovene i Ukraina øker, for Russland viser ingen tegn til å stanse de brutale angrepene.

Zelenskyj kom til Norge på en reise mellom USA og andre land i Europa, og det er ikke til å ta feil av budskapet. Det er et begynnende stemningsskifte mange steder, som vi også må ta inn over oss. Vi må bruke anledningen til å holde både støtten og oppmerksomheten om krigen i Ukraina oppe. Akkurat mens vi sitter her, står veldig standhaftige demonstranter på utsiden og har den daglige markeringen til støtte for Ukraina. Den skjer kl. 17 hver eneste dag og er imponerende, mener jeg.

Så veldig kort også om forsvarsbudsjettet, som representanten Elvenes kommer videre inn på: Vi har ønsket å øke forsvarsbudsjettet med 1,7 mrd. kr ut over regjeringas forslag. Poenget med det er særlig å knytte det opp mot mer personell, forsering av anskaffelse av luftvern, mer beredskap og forsyningsikkerhet, mer utdanning og det å beholde personell. Dette er langtidsplanuavhengige spørsmål som man kan begynne på, også før rammene for langtidsplanen er lagt. Vi legger også inn 400 mill. kr i støtte til økt produksjonskapasitet hos Nammo, som selvfølgelig er etterspurt av både oss og våre allierte, men det er også en klar forventning om at Norge skal bidra til økt produksjon.

Jeg vil også komme inn på den situasjonen som nå utspiller seg i Rødehavet, og som er en direkte konsekvens av krigen i Midtøsten. Det er nå stadige angrep fra Houthi-militsen i Jemen mot vestlige skip, i første omgang de som har adresse eller destinasjon Israel, men det virker nå som dette utvides nær sagt dag for dag. Norge er en maritim nasjon med en av verdens største handelsflåter. Vi er helt avhengig av sikkerhet til sjøs og trygghet. Det er svært mange norske skip i området til enhver tid. Jeg syns det er positivt at regjeringa nå nettopp, for noen minutter siden, signaliserte at vi vil bidra med inntil ti stabsoffiserer i Combined Maritime Forces i Rødehavet, med den erfaringen vi har fra både Adenbukta og Rødehavet fra tidligere.

Jeg tar veldig gjerne imot en litt nærmere utredning fra utenriksministeren i hans innlegg om hvordan han nå vurderer situasjonen og ikke minst sikkerheten for norske og internasjonale interesser i området.

Åsmund Aukrust (A) [17:32:48]: For fem dager siden sto president Zelenskyj i denne salen og fortalte oss om den forferdelige krigen i Ukraina og de enorme lidelsene som hans folk går gjennom. Det var som du kunne høre et sukk i salen da han minnet oss på at han var her på krigens 658. dag. I dag er det den 663. dagen. Vi må aldri venne oss til at det er krig i Europa. Det viktigste i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk for 2024 vil være å fortsette å støtte Ukrainas kamp for frihet og demokrati – militært, humanitært, sivilt og politisk. Nansen-programmet er vårt hovedredskap for det, og jeg er enig i det komitélederen sa. Det at vi tverrpolitisk har klart å samle oss om dette flerårige programmet, er ingen selvfølge når vi ser på landene rundt oss. Det håper jeg vi fortsetter med så lenge ukrainerne har behov for det, for Ukrainas kamp er også vår kamp.

I dag hadde vi julelunsj, og der sang vi om håpet rundt barnet som ble født i Betlehem. Jeg tror mange av oss da tenkte på hva slags håp det er for barna som i dag blir født i Palestina. Vil de overleve sin første uke, sitt første år? Hva slags liv ligger foran dem? Vi er i den mest alvorlige situasjonen i Midtøsten i moderne historie. Nær 20 000 mennesker er drept på Gazastripen, og over 1 000 ble drept i det brutale terrorangrepet 7. oktober. Lidelsene i Gaza er knapt til å fatte. Det er ikke mulig å se for seg hvordan det er å leve innesperret i verdens mest befolkede område samtidig som bombene hagler. Dette kan ikke fortsette, og jeg er veldig glad for at Norge har vært den tydeligste stemmen i Europa. Vi ser hvordan andre land nå kommer etter oss i kravet om å få på plass en våpenhvile, om at bombene må stanses, at gislene må frigis, og at hjelpen må komme fram. Så vil det være tid for politiske forhandlinger, og det var veldig bra at de arabiske utenriksministerne var her i Oslo i helgen, sammen med de nordiske utenriksministerne.

Vi lever i en verden hvor det brenner veldig mange steder samtidig. I Iran møtes demonstranter med arrestasjoner og drap, i Afghanistan er Taliban tilbake ved makten, i Sudan utspiller det seg en humanitær katastrofe – og listen kunne dessverre vært så utrolig mye lenger. Derfor er jeg veldig glad for at dette budsjettet prioriterer bistand og utvikling. Norge skal være et land å regne med, og vi skal ha oppmerksomhet også der tv-kameraene ikke når fram. Vi skal være et land som stiller opp med penger, og vi skal være et land som står opp for verdier, som kjemper kampen som andre land ikke tør eller vil kjempe, om det er innenfor likestilling og kvinners rett til å bestemme over egen kropp, eller om det er arbeidet mot sosial ulikhet.

Jeg mener at de som er opptatt av utviklingspolitikk, bør lese budsjettene til Høyre og Fremskrittspartiet. Begge partier foreslår kutt i milliardklassen, og spesielt Fremskrittspartiet gjør enorme kutt – kutt til FN, Afrika, Midtøsten, sivilsamfunn verden over – så det viser at det er tydelige forskjeller mellom partiene, også i utviklingspolitikken.

Når vi diskuterer utenrikspolitikken for tiden, er det veldig mange dårlige nyheter, og vi ser at internasjonalt samarbeid er under press. Derfor var det en veldig god nyhet at verden klarte å bli enig på klimatoppmøtet i Dubai. Klimakrisen er og forblir den aller største utfordringen i vår tid. Norge har overoppfylt sitt løfte om klimafinansiering, og i starten av møtet i Dubai ble det annonsert at Norge skal bidra med 270 mill. kr til et fond for tap og skade til de fattigste landene. I budsjettforliket kom det også en ekstra milliard til bevaring av regnskog. Dette er bra for verden, men det er også veldig bra for Norge, for i klimakampen lykkes vi bare dersom alle andre også lykkes.

La meg avslutte med å takke de veldig mange menneskene i Norge som engasjerer seg for internasjonal solidaritet – de fra den ukrainske foreningen som står på Eidsvolls plass hver eneste dag, alle de som var ute og demonstrerte i hele Norge i helgen for situasjonen i Gaza, og alle de som har markeringer, møter og demonstrasjoner for ulike typer spørsmål hver eneste uke, om det er for Iran, Tigray, Colombia eller andre steder på kloden som trenger vår solidaritet. De som er ute og demonstrerer, skal vite at den innsatsen de legger ned, betyr noe.

Helt til slutt vil jeg avslutte med å takke, gjennom våre tre ministre, alle dem som står på for Norge i utlandet – de som er våre utsendte diplomater, de som er ute med det norske flagget på uniformen, og de som driver med solidaritet og hjelpearbeid. De gjør en stor innsats på vegne av fellesskapet, og jeg ønsker dem alle sammen en veldig god jul.

Bengt Fasteraune (Sp) [17:38:02]: Årets budsjett understreker den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i. Volodymyr Zelenskyj var klar i sin tale da han sto foran Stortinget: Ukraina skal kjempe for sin frihet, og de skal ta tilbake sitt land steg for steg. Som et angrep på normer og regler som er grunnleggende for sameksistens, sikkerhet og velstand i Europa, angår krigen også oss. Det er i dette sikkerhetspolitiske landskapet det er særlig viktig at vi jobber godt sammen med våre partnere og allierte.

I 1949 sto det klart at Norge trengte organisert samarbeid med andre stater for å sikre sin uavhengighet. Siden den tid har Norge basert seg på et forpliktende alliansesamarbeid i NATO og på forsterkninger fra allierte i krise og krig. I budsjettforslaget foreslår regjeringen en

styrking av kapasiteten til alliert mottak, i nord på Andøya, i Bodø og ved Blåtind skytefelt, med til sammen om lag 510 mill. kr. I tillegg videreføres en særskilt styrking utover langtidsplanens forutsetninger på 90 mill. kr til overvåking og etterretning for å øke evnen til situasjonsforståelse og nasjonal kontroll i våre nærområder. Det er alvor i Europa nå.

Tilleggsavtalen, Supplementary Defence Cooperation Agreement, SDCA, er også et godt eksempel på hvordan videreutvikling av et alliert nærvær i stor grad handler om å ivareta norske interesser. Avtalen bekrefter at USA fremdeles forplikter seg til å bidra til norsk sikkerhet. SDCA-avtalen endrer ikke norsk base- og atompolitikk, anløpsregler eller norske begrensninger på lagring av visse våpentyper på norsk territorium.

Årets forsvarsbudsjett viser at regjeringen tar grep for å bygge opp en organisasjon som over tid har blitt rustet ned. Dette er et arbeid som er helt avgjørende i utforming av en ny langtidsplan for forsvarssektoren. Men allerede nå viser budsjettprofilen for 2024 en markant satsing på personell, utdanning og nødvendig EBA, som skal styrke en organisasjon som skal vokse, og det så raskt som mulig. Blant annet fortsetter regjeringen personellopptrappingen og setter av ekstra midler for å øke inntaket ytterligere på Forsvarets skoler i 2024. Dette er helt avgjørende for å bygge en organisasjon som skal styrke vår operative evne.

Gjennom bevilgningene i nysalderingen forskutterer regjeringen viktige investeringer og dekker inn økte utgifter samt en generell økning på 900 mill. kr for å opprettholde forsvarsevnen og ambisjonene i inneværende langtidsplan og fram mot en ny langtidsplan. Samtidig rustet vi opp den norske totalberedskapen gjennom store kontrakter til forsvarsindustrien. Forsvarsmateriell og Nammo har så langt signert til sammen fem avtaler knyttet til leveranse av artilleriammunisjon, tre leveransekontrakter og to intensjonsavtaler, slik at Nammo skal kunne anskaffe råvarer til egen produksjon i et presset marked.

Regjeringens beslutning om å delta i ASAP, Act in Support of Ammunition Production, og i EDIRPA, European Defence Industry Reinforcement through common Procurement Act, er viktige bidrag for å utvide produksjonskapasiteten i Europa og redusere kostnadene ved NATO-relevante fellesanskaffelser. Dette kommer selvfølgelig også norsk forsvarsindustri til gode, der markedet for forsvarsmateriell har eksplodert.

Jeg registrerer Høyres kritikk og påstand om at den reelle økningen kun er på 1,5 mrd. kr. Her vil jeg understreke at den reelle økningen av forsvarsbudsjettet er på 10,9 mrd. kr, og innebærer, som det også blir sagt, betydelig støtte til Ukraina i form av penger, i form av materiell og i form av utdanningsstøtte og felles logistikk-

planlegging. Operasjonen som støtter og understøtter Ukraina, er krevende på mange områder og foregår i stor grad i sanntid, med evne til å omsette beslutninger raskt og effektivt. Dette gir selvfølgelig Forsvaret en betydelig kompetanseheving på mange nivå og ikke minst fagområder. I tillegg bevilges nødvendig valutajustering av investeringsprosjekt og økt forsvarsevne. Av dette er 2,7 mrd. kr opptrapping i tråd med langtidsplanen og 1,5 mrd. kr styrking utover langtidsplanen.

Det er viktig i en tid da Europa er i krig, at vi klarer å stå sammen. Dette budsjettet skal også være en inngang til en ny langtidsplan, som ble bygd litt etter den samme modellen som vi gjorde det ved Nansen-programmet.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [17:43:25]: Norsk utenrikstjenestes fremste oppgave er å ivareta nasjonale interesser og nasjonal handlingsfrihet. Norges rolle som global fredsmekler reflekterer ikke dette. Det er krig på vårt kontinent, en krig hvor et av våre naboland er aggressoren, og alt vårt fokus må være på å hjelpe Ukraina.

Apokalyptisk utvikling i verden: Alt provoserer, alt polariserer. Norge forsøker å spille en rolle som er større enn den vi bør spille, og som er større enn vi er kvalifisert til. Vi skjuler oss bak illusjonen om at alle ønsker Norges ekspertise, men våre økonomiske ressurser er nok det som lokker mest. Det er ikke slik at akkurat våre diplomater eller vår politiske ledelse er unikt kvalifisert til å løse verdens konflikter. Vi har et oppblåst selvilde.

De siste ukene har regjeringen skiftet fokus. Nå er det Israels krig mot Hamas som gjelder – ikke med et mål om å fjerne terrorgruppen, men med et rop om våpenhvile, som om det skulle løse noe som helst. Ideen ser ut til å være våpenhvile og etter hvert forhandlinger med alle parter som det påstås har interesser i konflikten – også Hamas. Det er jo ikke noe alternativ ikke å snakke sammen, som det heter. Hamas er imidlertid ingen forhandlingspart på noe stadium i krigen, ei heller etter krigen. Man må ikke snakke med alle for å skape fred. Det er ingen farbar vei å samtale med noen som er ideologisk og religiøst overbevist om at motparten representerer et land som ikke har eksistensberettigelse.

For Israel og palestinere flest må sikkerhet komme først. Da må Hamas fjernes og terrororganisasjonens infrastruktur ødelegges. Deretter må Israel forlate Gaza, og det må etableres en styringsdyktig palestinsk regjering som ønsker å gjøre egne innbyggers liv bedre. Rop om våpenhvile er meningsløs populisme og vil ikke gjøre situasjonen på Gaza eller i Israel bedre. Det vil kun tilfredsstillende radikale miljøer i Europa, og Norges antiisraelske aktivisme er den verste, både blant demonstranter, politikere og statsråder i den rød-grønne regjeringen.

Ta terrorangrepet mot USA i 2001: All sympati var for USA i flere år. Ta så terrorangrepet mot Israel: Sympatien varte i fire–fem dager og snudde så til fordel for palestinerne, som selv hadde valgt å la Hamas styre sine liv.

Noen snakker om bakteppet, om okkupasjon, noe som er en dulgt antydning om at Israel ikke kunne forvente noe annet. Man glemmer raskt at også Al Qaida hadde den samme motivasjonen. For dem var bakteppet at USA er et gudløst og imperialistisk land som rammer fattige og i særlig grad muslimer.

I dag er også terroren mot USA glemt, og fokuset er nå rettet mot å hjelpe fundamentalistene i Taliban. Utviklingsministeren hevder det er noe vi må gjøre på grunn av lidelsene, men for hver krone vi sprøyter inn, legitimerer vi Talibans styre samtidig som kvinner får det stadig verre. Taliban hevder imidlertid selv at det er noe de ikke selv velger å gjøre. De trenger våpen til undertrykking av egne borgere. Når vi, etter 20 år, ikke evnet å bringe demokrati til Afghanistan, og så lenge Taliban ikke ønsker å hjelpe egen befolkning, gjør det vondt verre å sprøyte penger inn i landet.

Manglende enighet i EU om støtte til Ukraina viser at EU ikke er den vidundermedisinen som enkelte partier hevder. Det underlige er at mens Norge har evne til å reagere raskt for å gi bistand til Ukrainas forsvarskrig, drukner EU i krangler og byråkrati. Hvorfor insisterer EU-25 på at det må være enighet dem imellom for å hjelpe Ukraina? Hvorfor ikke bruke nasjonale midler individuelt, slik Norge gjør?

Fremskrittspartiet mener vi skal prioritere hjelp i våre nærområder. Vi ønsker derfor flyktninger fra Ukraina velkommen. Men vi ser det som naturlig at Norge utvikler ordningen med kvoteflyktninger fra FN, ikke minst kvoteflyktninger som reiser på ferie til landet de flyktet fra.

Fremskrittspartiet kutter 8 mrd. kr i et meningsløst stort bistandsbudsjett, et budsjett som bidrar til at stadig flere mennesker blir avhengig av bistand globalt. Gratis penger, uansett hvor mye, vil ikke skape økonomisk uavhengighet. Derimot får vi mer fattigdom, mer sult, mer korrupsjon og flere flyktninger. Bistand har blitt til innenrikspolitik, hvor partiene viser sin globale barmhjertighet ved å vise til størrelsen på partiets bistandsbudsjett.

Fremskrittspartiet bruker bistand på områder hvor resultatene kan måles. Vi ønsker å styrke kampen mot marin forsøpling. Vi øker budsjettet for nødhjelp og mener Norge bør være rausere når land rammes av naturkatastrofer. Vi styrker næringsutvikling, landbruk og handel, hvor vi ønsker å stimulere til utvikling og investering med privat kapital. Det vil bidra til verdiskaping, arbeidsplasser, selvstendighet og redusert fattigdom.

Skal man lykkes, må Norge og andre vestlige land åpne sine markeder for produkter som utviklingsland kan produsere. Fremskrittspartiet er tydelig på at dersom man eksempelvis kjemper for gjenbruk av klær i Norge, begrenser man eksportmulighetene for de landene som produserer klær. Ønsker man å beskytte sitt eget landbruk, vil det ramme bønder i utviklingsland.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen behandlet nylig Riksrevisjonens rapport om hjelpen til Syria. Det var totalslakt. Saksordføreren hevdet at jeg ikke kunne ha lest mange rapporter fra Riksrevisjonen dersom dette var min konklusjon. Det sier vel mye om hvor lite kontroll vi har over bistandsmidlene. Slike rapporter burde for øvrig ha vært behandlet i utenriks- og forsvarskomiteen, slik at vi kunne se at det vi bevilger, ikke virker etter intensjonen.

2024 blir et mellomår for Forsvaret, men det blir også det året da vi danner grunnlaget for fremtidens forsvar. Det er uansett ingen grunn til å benytte kreativ bokføring. Det er helt åpenbart at militær assistanse til Ukraina ikke bør bokføres som økt norsk kampkraft og forsvarsevne, og enda mindre at man bør la det gå inn i regnskapet for å nå NATOs minimumsmål på 2 pst.

La det gjøres helt klart at donasjoner av norske våpen til Ukraina ikke gjør Norges forsvarsevne bedre. Det gjør norsk forsvarsevne dårligere. Ei heller er det slik, som forsvarsministeren uttalte i en tidligere debatt med meg på TV 2, at et sterkt ukrainsk forsvar er i Norges interesse, og at bokføring over det norske forsvarsbudsjettet derfor er legitimt. Det er en underlig måte å drive politikk på. Like lite som at Norge kan bokføre NATOs alliertes forsvarsbudsjett på vårt forsvarsbudsjett, kan vi gjøre det med Ukraina. At Norge på et senere tidspunkt vil anskaffe bedre våpen enn vi har donert bort, vil jo bli belastet på fremtidige budsjetter, og dermed har man budsjettert det samme utstyret to ganger. Det er kreativ bokføring.

Det vil i nær fremtid bli anskaffet flere større forsvarssystemer. Disse vil trekke ressurser og personell, men også tid. Fremskrittspartiet mener det ikke er noen grunn til å vente på en beslutning om å anskaffe luftvern eller maritime fartøy. Her burde det nedsettes prosjektgrupper umiddelbart. Fremskrittspartiet ønsker at det skal etableres et forskningsfond som er styrt av Forsvarets forskningsinstitutt. Dette er i tråd med FFIs ønsker og ville være et godt utgangspunkt for å samle forskning på forsvarsteknologi, med kompetanse fra forsvarsindustrien. Det vil gjøre Norges bidrag til og mulighetene for felles utviklings- og anskaffelsesprosjekter i Europa større.

Fremskrittspartiet ønsker videre å legge til rette for at Nammo får de nødvendige investeringsmidlene bedriften trenger. Systemet som er etablert i Europa for økt

produksjonskapasitet, hvor man etter en søknadsprosess eventuelt vil få innfridd søknaden og deretter vil få finansiert kun 45 pst. av den økte produksjonskapasiteten, er unødvendig byråkratisk og en helt unødvendig prosess, ikke minst når vi har så mye penger som vi har i dette landet, og når vi har statligeide forsvarsindustribedrifter. Det er helt meningsløst å bruke en slik prosess.

Fremskrittspartiet ser frem til et videre samarbeid med regjeringen og de øvrige partiene for å utarbeide neste langtidsplan for Forsvaret. Ambisjonen må være at det legges frem et felles dokument som alle stiller seg bak, og ikke slik statsministeren antydte, at det blir regjeringens dokument, og at vi andre skal bidra til å gjøre det bedre, uten at vi selv skal bli en del av prosessen når det legges frem. Vi vil legge det frem sammen, slik at vi har et felles dokument. Da må vi lytte til hverandre, og vi har alle ting å bidra med. Dette er altså ikke prosjektet til regjeringen alene; det er også vår langtidsplan.

Videre er det viktig at neste langtidsplan ser lenger frem enn fire år. Det vil være naturlig at planen strekker seg 10–20 år frem i tid, slik forsvarskommisjonen anbefaler. Fremskrittspartiets utgangspunkt er at det er Forsvarets behov som må styre størrelsen på fremtidige budsjetter. Det er imidlertid ingen grunn til å bruke mer penger enn det Forsvaret selv evner å omsette til økt kampkraft og forsvarsevne, og tempoet må være deretter.

Det er også naturlig at enkelte større systemer finansieres utenfor det ordinære forsvarsbudsjettet. Det gir ingen mening å bruke halve budsjettet på anskaffelser dersom man ikke har penger til å drifte dem. Eksempelvis er levetidskostnadene for F-35 beregnet til nær 350 mrd. kr over 30 år. Det betyr nesten fem forsvarsbudsjetter av dagens størrelse. Legger man det til parallelle anskaffelser av ubåter, helikopter, luftvern, stridsvogner og ulike maritime fartøyer i de årlige forsvarsbudsjettene, vil dette sannsynligvis beløpe seg til årlige budsjetter på mer enn 200 mrd. kr. Derfor vil det være klokere å trekke ut noen anskaffelser og bruke forsvarsbudsjettet til det det er tiltenkt: å drifte Forsvaret.

Ingrid Fiskaa (SV) [17:53:26]: Krig i Europa, aukande spenning og stormaktsrivalisering gjer det viktigare å investera i internasjonalt samarbeid og internasjonal solidaritet, og det gjer det viktigare å prioritera rett i forsvarspolitikken.

SV vil ha eit sterkt nasjonalt forsvar, eit forsvar som handhevar suvereniteten vår på landjorda, på havet og i lufta, og som medverkar både til å tryggja norsk politisk handlingsrom, til god forvaltning av naturressursar og til låg spenning i nærområda våre.

Skal me få til det, må me satsa på folka i Forsvaret. Forsvaret må ha nok soldatar og befal, med rett kompe-

tanse. I dag har Forsvaret utfordringar med å halda på dyktige fagfolk. For at tilsette skal bli verande i Forsvaret, er det avgjerande at pensjonsvilkåra blir styrkte, samtidig som me unngår privatisering og unødvendig sentralisering og flytting av funksjonar.

SVs alternative budsjett for 2024 føreslår fleire soldatar og befal i Heimevernet og fleire årsverk i Forsvaret. SV vil også kalla inn ein større del av dei vernepliktige til førstegongsteneste. Tilsette og vernepliktige i Forsvaret må dessutan ha nok og fungerande materiell. SV føreslår meir pengar til personleg utrusting, øving og trening i Heimevernet.

Eit eksempel på godt arbeid for å behalda personell i Forsvaret er Midt-Troms Karrieresenter. Å behalda personell er særleg viktig i Nord-Noreg, som er i ferd med å få eit pendlarforsvar. SV føreslo difor å oppretthalda støtta til karrieresenteret. Me er glade for at dette også er ein del av budsjettforliket med regjeringa.

SV føreslår meir pengar til flystasjonen på Andøya og Luftforsvarets skulesenter på Kjevik. For at Forsvaret framleis skal kunna ha aktivitet på Andøya, trengst det militært vakthald og sikring med teknisk støttepersonell og støttefunksjonar. No hastar det verkeleg med å avklara for dei tilsette at dei har arbeid der framover. På Kjevik utdannar dei flyteknikarane i Forsvaret, ein kompetanse som det allereie er kritisk mangel på. Ei flytting av utdanninga til Værnes vil innebera ei ytterlegare svekking av fagmiljøet og i praksis setja mange fly på bakken. SV meiner difor at skulesenteret må bli verande på Kjevik.

Den ekstreme fattigdomen aukar, og meir enn 50 utviklingsland står i ei djup gjeldskrise. Dei humanitære behova har auka dramatisk det siste året. Likevel kuttar mange rike land støtta til det globale sør. Difor er det ekstra viktig at Noreg, som har store inntekter frå sal av olje og gass, opprettheld minst 1 pst. av nasjonalinntekta til internasjonal solidaritet. For det første vil pengane koma godt med. For det andre vil det vera eit viktig signal til resten av verda om at solidaritet og samarbeid ikkje berre er tomme ord.

I SV sitt alternative statsbudsjett vidarefører me den ekstra oljepengetruken på 5 mrd. kr som Stortinget vedtok i år, til utviklingsland som er spesielt ramma av konsekvensane av krigen i Ukraina. SV har dermed lagt fram eit utviklingsbudsjett på over 1 pst., og dei fem milliardane bruker me på å styrkja den humanitære innsatsen. Krigen mot Gaza skaper enorme humanitære behov, og Noreg bør ta ei leiroll i ein global dugnad der.

Sosiale bevegelsar spelar ei avgjerande rolle i arbeidet for utjamning og demokrati. Når demokratiet er på vikande front mange plassar i verda og folkeretten og menneskerettane står under sterkt press, er støtte til sivilsamfunn ei god investering. I SV sitt alternative

statsbudsjett styrkjer me støtta til sivilsamfunn med heile 1 500 mill. kr.

Det er på høg tid at Noreg går i spissen for å kjempa mot global ulikskap. Det bør gjerast gjennom målretta arbeid mot skatteparadis og ved å redusera skadeleg og illegitim statsgjeld. Ved at utviklingsland får behalda ein større del av verdiskapinga sjølv, vil dei bli mindre avhengige av bistand. I forliket om nysalderinga aukar difor regjeringspartia og SV satsinga på Skatt for utvikling.

Det er ikkje det alternative budsjettet til SV som blir vedteke i dag. SV røystar for budsjettforliket med regjeringa. Me vil fortsetja å arbeida for meir internasjonal solidaritet og eit sterkare forsvar av demokrati, menneskerettar, suverenitet og folkerett – både her heime og internasjonalt.

Stine Westrum (R) [17:58:36]: Vi må dessverre konstatere at verden ikke ble et tryggere eller mer humant sted i 2023 enn den var i 2022. Russlands ulovlige og brutale okkupasjon av Ukraina fortsetter, og den ukrainske motstanden mot russisk imperialisme trenger Norges hjelp kanskje mer enn noen gang. Mot slutten av året var vi vitne til et grufullt angrep mot sivile israelere, og nå en israelsk utbombing, utpining og fordrielse av sivile på Gazastripen som savner sidestykke. Lenger nede i nyhetsbildet finner vi en rekke andre dødelige konflikter, i land som Myanmar, Sudan og Etiopia, og en verden hvor autoritære regimer fester grepet og respekten for menneskerettigheter og folkeretten svinner hen. I en mer voldelig og autoritær verden, hvor stormaktenes kniving blir stadig mer direkte, bør et lite land som Norge bruke alle midler vi har, til prinsipielt å forsvare folkeretten og til å avhjelpe nød.

De humanitære behovene først: FNs kontor for koordinering av humanitær bistand, OCHA, har kartlagt 364 millioner mennesker med behov for nødhjelp og har konkrete planer for å bistå 250 millioner av dem. For å få til det mangler det 41 mrd. dollar. Det er altså et mye større gap mellom behov og midler enn det FN registrerte i fjor. Derfor vil Rødt bevilge 1,5 mrd. kr mer til global nødhjelp enn det regjeringen la opp til i sitt budsjettforslag. I tillegg vil vi øke kjernestøtten til FNs matvareprogram med 1 mrd. kr.

I prosessen rundt fjorårets ettårige støtteprogram til land i sør fikk vi heldigvis grundig etablert at bistand som går ut av landet, ikke driver opp renter og priser her hjemme i Norge. Det, pluss de store inntektene fra norsk olje og gass, taler for at vi investerer dem i å avhjelpe nød og konflikter globalt.

Når det gjelder mer langvarige behov, vil Rødt umiddelbart sette av ytterligere 200 mill. kr til gjenoppbygging av Gazastripen samt 600 mill. kr til FNs utviklingsprogram. Situasjonen på Gazastripen er imidlertid

så grotesk og det tett befolkede området så grundig lagt i grus av det israelske militæret at gjenoppbyggingen av sivil infrastruktur vil ta mange, mange år. Det vil derfor trenges et forlik på Stortinget om et flerårig program for gjenoppbygging etter modell av Stortingets arbeid med Nansen-programmet for Ukraina, som Rødt, Miljøpartiet De Grønne og SV har lagt fram forslag om, og som behandles over nyttår.

Langvarig vil også arbeidet bli med å gjenreise Norges forsvarsevne. Gjennom 1990-tallet og 2000-tallet var den rådende tanken at en bakkeinvasjon fra Russland ikke var realistisk og ikke skulle være dimensjonerende for Forsvaret. I stedet skulle vi satse på mobile styrker, spesialsoldater og bombefly, som vi brukte langt utenfor vårt eget hjemmeområde. Resultatet ser vi i forsvarskommisjonens rapport: Norge har i dag et lite og grunt forsvar. Bemanningen er på et minimum, og dybden er minimal.

Skal vi klare å forsvare vår egen suverenitet, bevare freden i nord og sette premisser for den militære aktiviteten på vårt territorium, kommer vi ikke utenom en kraftig oppgradering av den nasjonale forsvarsevnen. Rødts øverste prioritet er økt bemanning, økt bruk av reservister og et kraftig utvidet luftvern. Derfor vil vi bevilge én milliard ekstra til å opprette en moderne reservistordning i forsvarsgrenene, og vil vi bevilge 1,5 mrd. kr til luftvern, som monner. Utover økningen regjeringen legger opp til, vil Rødt ha 600 flere årsverk i Forsvaret. I tillegg ønsker Rødt at Stortinget bevilger pengene som trengs til 5 000 flere soldater i Heimevernet. I lys av sabotasjen vi har sett i Østersjøen, haster det dessuten med å gjenopprette kapasiteten som lå i Sjøheimevernet, pluss i Heimevernets kontraterroravdeling HV-016.

Guri Melby (V) [18:03:18]: Venstre vil alltid kjempe for mer forpliktende internasjonalt samarbeid, både fordi global solidaritet er et liberalt ansvar, og også fordi det tjener våre egne interesser. Samarbeid på tvers av landegrensene krever at vi stiller opp når behovene er store, og det er det ingen tvil om at de er nå. Verden står i mange kriser samtidig. Ukraina kjemper fortsatt tappert mot et aggressivt og autoritært Russland, mens krigen i Gaza medfører enorme sivile lidelser som skaper global avmakt.

De globale krisene og deres påvirkning på verdensøkonomien har medført tre tapte år for global utvikling siden 2020. Det er i dag 700 millioner mennesker som lever i ekstrem fattigdom, og verdenssamfunnet ligger ikke an til å nå målet om å eliminere ekstrem fattigdom innen 2030. Demokrati er også i tilbakegang. Nivået på demokrati som den gjennomsnittlige verdensborger levde under i 2022, var tilbake på 1986-nivå. For første gang på to tiår hadde verden i 2022 flere autokratier enn demokratier.

Derfor har det aldri vært viktigere for Venstre å prioritere nettopp global solidaritet. Det innebærer bl.a. at Norge må oppfylle 1-prosentmålet for bistand. I vårt alternative budsjett har vi økt bistandsbudsjettet med over 3 mrd. kr. Mens krigen i Ukraina rammer verdens fattige, tjener Norge på høye energipriser. Vi har et særegent ansvar for å dele noe av vår store velferd med dem som har minst. Hvis vestlige land senker våre ambisjoner for en global utvikling som fremmer velstand, menneskerettigheter og demokrati, vil land som Kina og Russland utnytte vakuemet som følger. Jeg syns det er skuffende at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti tenker annerledes og legger opp til et budsjett som bryter med 1-prosentmålet akkurat i år.

Å gi flere barn skolegang er Venstres største prioritering i vårt budsjettforslag på bistandsfeltet. Samtidig prioriterer vi å øke den humanitære bistanden og klimabistanden, gi mer støtte til Palestina og fremme sivilsamfunn, menneskerettigheter og seksuell og reproduktiv helse.

Det har vel sjelden heller opplevdes som at bistandsbudsjettet og det som skjer i verden, har like stor direkte relevans for forsvarsbudsjettet. Det er en ustabil sikkerhetssituasjon i verden, og det påvirker oss direkte. Dette er bakteppet når Venstre foreslår å øke forsvarsbudsjettet med 3,14 mrd. kr. Av det er totalt 2,5 mrd. kr innrettet mot å avhjelpe Ukrainas forsvarsskamp direkte eller indirekte.

Nå når krigen i Ukraina går inn i sitt tredje år, er det dessverre økt usikkerhet om hvorvidt vestlige land greier å dekke Ukrainas militære behov. Det er ingen tvil om at forsvarsindustriell produksjonskapasitet er en flaskehals det haster å utbedre. Det nytter ikke å planlegge for milliardanskaffelser til Ukraina eller oppfylning av egne lagre for stridsavgjørende ammunisjon om ikke forsvarsindustrien er rigget for å kunne produsere tilsvarende. Derfor har vi i vårt alternative budsjett foreslått å bevilge 1,1 mrd. kr i investeringsstøtte til Nammo. Det trengs en resolutt satsing i stor størrelsesorden på å øke europeisk industriell kapasitet, og Nammo spiller en nøkkelrolle i europeisk produksjon.

Vi lever i en tid der vi må stå opp for friheten. Krigen i Ukraina er et vannskille som har vist oss at frihet, demokrati og selvråderett ikke kan tas for gitt, det må forsvares. Skal Norge være med på å ta Europa og NATO framover i møte med autoritære stater med territorielle ambisjoner, må Norge gjøre sitt for å bidra til sikkerheten i alliansen og nasjonalt. Vårt forsvar er ikke tilpasset den nye sikkerhetspolitiske virkeligheten vi lever i. Forsvarskommisjonens rapport, FFIs forsvarsanalyse og Forsvarssjefens fagmilitære råd slår alle utvetydig fast at Norges forsvar har store mangler som krever satsing og utbedring.

I tillegg til Ukraina og forsvarsindustrien foreslår Venstre en satsing på personell og på tiltak som utdanning, bokkvalitet og andre insentiver som gjør at vi klarer å rekruttere og beholde de viktige folkene våre i Forsvaret. I tillegg er det viktig å øke trenings- og aktivitetsnivået i Heimevernet, slik at vi trener tilnærmet hele styrken, ikke bare deler av den, og å sikre at HV-personellet utrustes med det materiellet og den bekledningen de trenger.

Jeg vil på det aller sterkeste understreke viktigheten av økt støtte til Ukrainas krigføring. Vi må legge til grunn at Europa framover trenger å ta en større andel av den økonomiske byrden for å sikre Ukraina seier – ikke fordi de fortjener hjelp, men fordi de kjemper en kamp på vegne av oss alle. I sakene nr. 18 og 19 har vi derfor levert forslag som vil føre til en økt støtte til Ukraina på 9 mrd. kr. Disse vil jeg redegjøre for nærmere i et eget innlegg, men jeg fremmer forslagene nå.

Presidenten [18:08:10]: Representanten Guri Melby har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [18:08:31]: Jeg tar ordet for å ta opp et løst forslag som Miljøpartiet De Grønne har fremmet i dag, og som jeg håper vi får flertall for.

Det var sterkt å høre president Zelenskyj tale til Stortinget forrige onsdag. Han er på reise fordi Ukraina trenger vår støtte. Putin satser på at verden skal glemme krigen og ikke bry seg om å stå opp for vår felles frihet og våre felles rettigheter. Derfor er det tid for å øke bevilgningene til Nansen-programmet, slik også Venstre har tatt til orde for. I en situasjon der den økonomiske støtten fra USA og EU er under press, er Norges bidrag viktigere enn noensinne.

Miljøpartiet De Grønne har flere ganger foreslått å etablere et solidaritetsfond finansiert av ekstrainntektene Norge har fått av ekstraordinært dyr olje og gass som følge av Putins energikrig. Fondet skulle dekke støtte til Ukraina under krigen, gjenoppbygging den dagen krigen tar slutt, støtte til Europas omlegging vekk fra fossil energi og støtte til utviklingsland som sliter med ringvirkningene av krigen, som høye kornpriser. Miljøpartiet De Grønne var glade for at flere av disse prinsippene ble kopiert i regjeringens forslag til Nansen-programmet, selv om beløpet på 75 mrd. kr over fem år ikke er så veldig stort sammenlignet med de 2 000 mrd. kr som Norge har tjent ekstra i løpet av to år, eller sammenlignet med behovet i Ukraina nå og i framtiden.

Frankrike og Latvias presidenter, EU-kommisjonen, norske økonomer, industrikjempe Johan H. Andresen og næringslivstopp Kristin Skogen Lund er blant dem som har ment at Norge bør dele en stor del av disse ekstrainntektene.

Miljøpartiet De Grønnes opprinnelige forslag viser at Norge har mulighet for å bidra mer i en skjebnetid for Europa. Støtten til Ukraina er ikke garantert, nå som flere land vurderer å gi mindre midler. Ungarn har forsøkt å blokkere over 500 mrd. kr fra EU. At Norge øker sin støtte, vil være med på å legge press på øvrige land om å opprettholde engasjementet for Ukraina. Derfor foreslår Miljøpartiet De Grønne å øke bevilgningene til Nansen-programmet med 25 mrd. kr til bruk i 2023 og 2024, og håper at Stortinget, i lys av den svært alvorlige situasjonen i Ukraina, vil bli med på å øke rammene for Nansen-programmet.

Dette er fortsatt bare en brøkdel av hva Ukraina trenger, og Norge som har tjent så mye penger på grunn av denne krigen, kan bidra ytterligere med å gå foran og vise at vi ønsker å øke rammene nå, fordi Ukraina trenger det, og fordi situasjonen har endret seg. Derfor håper jeg også at regjeringen vil ta initiativ overfor Stortinget til å øke rammene for Nansen-programmet. Vi ser jo at det Norge har gjort – og det har også flere medlemmer av regjeringen og Stortinget sagt fra denne talerstolen – har en effekt på andre. At vi har et flerårig program, har inspirert andre til også å få det, og det er enda viktigere nå enn før.

Som generalsekretær i NATO Jens Stoltenberg har sagt: Norge betaler for krigen i Ukraina med kroner og øre, mens ukrainerne betaler med sitt liv. Og med det tar jeg opp Miljøpartiet De Grønnes forslag i sak nr. 18.

Presidenten [18:11:49]: Representanten Lan Marie Nguyen Berg har teke opp det forslaget ho refererte til.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [18:12:12]: God advent, president, om vi kan si det, sånn som situasjonen er rundt oss i verden akkurat nå. Advent – ja, det er virkelig mange som venter på fred i disse dager, i Gaza og i Ukraina, men også på mange andre steder vi ikke hører så mye om i nyhetsfeeden vår.

I Kongo anslås det at så mange som 6 millioner er drept på vel 20 år. I deler av landet ser vi nå at situasjonen forverres igjen, det siste året. Det er 5 millioner på flukt. Hadde det vært Norge vi snakket om, ville vi altså vært utslettet, fordrevet og tømt to ganger.

I Sudan, der situasjonen er katastrofal, er det 7 millioner på flukt siden krigen brøt ut i april. Halvparten av befolkningen trenger akutt nødhjelp, og 14 millioner – ja, du hørte riktig – 14 millioner av dem er barn. Av det vi ser som ikke blir dekket av mediebildet, er etnisk rensing, seksuelle overgrep som våpen og utrolig alvorlige brudd på barns rettigheter.

Hvorfor nevner jeg dette? Jo, det er så helt avgjørende at vi bidrar og gjør det vi kan og har forpliktet oss til.

Med nye 984 mrd. kr i inntekter fra olje og gass i år vil Norges enorme profit over to år være på rundt

1 700 mrd. kr. Det skjer altså samtidig som store deler av verden opplever økonomiske kriser og klimakriser og der uro, konflikt og krig forsterker og forverrer situasjonen.

Ni av ti land i verden har altså opplevd tilbakegang i det en kan kalle menneskelig utvikling det siste året. Mer enn 100 millioner mennesker er på flukt. Og igjen: Klimakrisen frarøver livsgrunnlaget til stadig flere mennesker. Vi har også hørt nye tall knyttet til sultkrisen – at den vokser dramatisk. Det er virkeligheten.

Tross alt dette har altså regjeringen og SV valgt å ikke nå bistandsmålet på 1 pst. Det kan ikke ses på en annen måte enn at bistand og humanitær hjelp har blitt en salderingspost for å få resten av budsjettet til å gå opp. Det mangler i alle fall over 2 mrd. kr – mangler. Dette er et valg. Når regjeringen og SV nok en gang går bort fra det målet, gjør de det i strid med tidligere stortingsvedtak og i strid med sin egen regjeringserklæring. Det er uforståelig i en tid som denne.

Jeg må si jeg er særlig skuffet over at SV som regjeringens budsjettpartner har valgt å ikke prioritere dette i sine budsjettforhandlinger. Vi har ofte stått sammen med SV i den kampen, men her svikter de. Ikke så mye som bitte litt utestemme og kaos har det vært. Vi hørte også Støre tidligere i ettermiddag være glad for at ingen slamret med dørene. Det kan være behagelig, men det er noen som blir rammet av at det ikke blir prioritert.

Allerede før budsjettforhandlingene varslet SVs leder i Vårt Land at de ikke ville redde bistanden i forhandlingene. Nå vet vi resultatet. Bistandsmålet røk, og SV ville ikke ta ansvar. Det synes vi i Kristelig Folkeparti er skadelig og arrogant i møte med mange av dem som ikke får tilgang til utdanning, der vi kunne ha bidratt og hjulpet. Det er altså de prioriteringene vi ville gjort, men som SV ikke valgte. Jeg minner om at Kristelig Folkeparti vant fram i åtte år som budsjettpartner og i regjering. Her gir Sosialistisk Venstreparti opp etter bare to år.

I vårt alternative statsbudsjett foreslår vi en økning av bistandsbudsjettet på 8 049,9 mill. kr, sammenlignet med regjeringens forslag. Det innebærer at andelen som går til internasjonal solidaritet, økes til nesten 1,1 pst. – fordi det trengs, og fordi vi kan – også uten at det fører til økt oljepengebruk. Vi har prioritert.

Norsk bistand utgjør en forskjell. Humanitære bidrag har reddet liv, reduserer lidelse og bidrar virkelig der det trengs mest. I februar i år ble derfor et bredt flertall av partiene på Stortinget enige om 5 mrd. kr til en ekstrebevilgning til utviklingsland i sør som er særlig rammet av Ukraina-krigens globale ringvirkninger. Det var bred enighet om at sørpakken ikke var inflasjonsdrivende for norsk økonomi, noe både finansministeren og statsministeren etter hvert bekreftet. Derfor er det ekstra underlig og skuffende at regjeringen og SV ikke vil videreføre sørpakken i 2024.

Vi har altså videreført den i vårt alternative statsbudsjett. Det var viktig at det kom i tillegg til økningen på 1 pst. Vi retter altså først opp kuttene til utdanning, legger inn igjen satsingen til sårbare grupper, ikke-smittsomme sykdommer og global mental helse, og får rom til å prioritere sivilsamfunn, forsterke og tydeliggjøre den fattigdomsreducerende profilen på budsjettet m.m. – og så sørpakken som en naturlig konsekvens av pandemien.

Jeg begynte med å minne oss om at det er advent og ventetid. Jeg skulle ønske Stortinget opprettholdt den standarden som er satt. Kristelig Folkeparti vil i alle fall ikke vike unna og prioriterer det.

Utenriksminister Espen Barth Eide [18:17:34]: I forrige uke besøkte president Zelenskyj Norge, som kjent. Han var her i salen og holdt en tale til en samstemt forsamling. Vi møtte ham til middag rett i etterkant, og han ga veldig tydelig uttrykk for at det å besøke et land hvor støtten er stor, unison og langsiktig, varmet veldig. Jeg tror det varmet spesielt mye på akkurat den dagen fordi han var mellom en litt krevende reise til USA og et litt krevende møte for ham, for å si det forsiktig, i EU, om både videre pengestøtte og åpning for mulige medlemskapsforhandlinger. Nå vet vi at det siste gikk bedre enn han fryktet. Det første lar vente på seg, og det er fortsatt uklart rundt videre amerikansk støtte.

At vi både allerede har denne brede, unisone støtten til Nansen-programmet over fem år og var i stand til å framskynde noen av utbetalingene, slik at man kunne fylle på i en veldig krevende situasjon, er svært viktig. Jeg har lyst til å uttrykke hvor viktig det er, sett fra utenriksministerens ståsted, at det er så bred støtte til dette i denne salen, og at alt tyder på at det er varig. Dette er i vår egeninteresse. Det er solidaritet med det ukrainske folk og den politiske ledelsen i Ukraina, men det er også i vår egeninteresse at Ukraina lykkes i å overleve som selvstendig og fri nasjon, for på den måten står man også opp for grunnleggende prinsipper i utenrikspolitikken. Den støtten er sivil, militær, langsiktig, strategisk, og den blir til i nær dialog med dem som er valgt til å styre Ukraina.

Litt senere i forrige uke hadde vi besøk av et knippe sentrale arabiske og muslimske utenriksministre som har invitert seg selv til en rundtur til USA, Canada, Storbritannia, Frankrike, Kina og Russland, og som nå også besøkte Norden og – på mitt initiativ – Benelux-landene. Det de arbeider med, er nettopp tanker om en mulig plan for veien videre fra den tragiske situasjonen vi er i akkurat nå – først, selvfølgelig, gjennom en slutt på kamphandlingene, men etter hvert om hvordan man kan reetablere troen på en palestinsk stat og styrke de

palestinske selvstyremyndighetene, nettopp slik at man marginaliserer Hamas internt på palestinsk side og etter hvert igjen kan få en situasjon hvor en israelsk og en palestinsk partner kan snakke sammen om veien framover.

Representanten Tybring-Gjedde mente at dette kanskje ikke var i norsk egeninteresse. Det mener jeg at det er, ikke fordi vi skal kunne ha møter i Oslo og andre steder i verden, men fordi denne konflikten kan ramme oss på måter vi kanskje ikke først overskuer. En direkte forlengelse av den konflikten vi nå ser, er nettopp det som utløste at vi i dag annonserte at vi takker ja til spørsmålet om å styrke vår deltakelse i det som heter Combined Maritime Forces i Rødehavet.

Som kjent er Rødehavet sett sørfra og oppover innsailingen til Adenbukta og til bl.a. Israel, men også opp til Suezkanalen. Det er en helt sentral del av det internasjonale transportsystemet. Det at det er stadig flere angrep der, er et alvorlig problem for verden, og det er til enhver tid et førtitalls norskkontrollerte skip inne i dette området som nå er utsatt for en alvorlig trussel. Det er helt rimelig at vi bistår militært. Det er også helt rimelig at vi bistår i å se på om vi kan bidra til å løse den bakenforliggende konflikten som dette faktisk er en del av. Dette er i god norsk utenrikspolitisk interesse.

Det er det også å bidra til globale fellesgoder. Begynnelsen av uken som gikk, tilbrakte jeg for min del i Dubai på COP28, et klimatoppmøte som endte godt, som for første gang understreket betydningen av å bevege seg vekk fra fossile brensler og få til en energiomstilling for å holde verden under 1,5-gradersmålet. For å få til det trengs det både støtte, innovasjon og omstilling i våre land, men også støtte til at andre land lykkes med sin omstilling. Det var helt nødvendig at de rike landene bekreftet sin interesse for å bidra til klimatilpasning og klimaomstilling i utviklingsland, for at vi skulle komme dit, og løse et globalt fellesgode. Dette er helt sentrale problemstillinger i verden som berører Norge direkte. Derfor er jeg glad for at Norge kan ha en aktiv utenrikspolitikk og midler til å finansiere det.

Presidenten [18:22:37]: Det vert replikkordskifte.

Ine Eriksen Søreide (H) [18:22:53]: Jeg vil plukke opp igjen tråden når det gjelder norske bidrag til å håndtere den situasjonen som nå er i Rødehavet. Som utenriksministeren helt riktig sa, er det rimelig at vi bistår militært, og stabsoffiserene representerer en viktig kapasitet fra norsk side. Samtidig er det vel ikke usannsynlig at kravene kommer til å bli større også fra våre allierte, som USA, om at vi også bidrar med direkte militære kapasiteter. Dette er fordi vi merker at når norskregistrerte eller norskeide skip nå de siste dagene har vært under angrep, er det typisk amerikanske militære

fartøy som kommer for å eskortere eller kommer til unnsetning. Dette vil sannsynligvis være situasjonen i lang tid framover. Så mitt spørsmål er om regjeringa også har til vurdering andre militære kapasiteter, som f.eks. fregatter eller andre fartøy, som kan bistå de amerikanske styrkene og andre som er i området og hjelper våre fartøy.

Utenriksminister Espen Barth Eide [18:23:53]: Nå er vi så heldige at forsvarsministeren sitter i salen og sikkert også vil kunne bidra. Akkurat nå har vi vurdert å trappe opp vår innsats med stabsoffiserer, men vi vil ikke utelukke noe med hensyn til hva som vil skje i framtiden. Det er også alltid et syn på hvilke kapasiteter man har tilgjengelig, hvilke som er etterspurt, og hva det er behov for akkurat nå.

Men jeg har lyst til å påpeke at det er en forskjell på det vi har gjort i mange år – som er å bekjempe alminnelig piratvirksomhet, som krever én type innsats – og det som skjer nå, som er mer koblet til den storpolitiske situasjonen i regionen. Nå er det også andre regionale aktører som står bak det som skjer, og som bidrar til eskaleringen. Derfor vil jeg understreke igjen at det her selvfølgelig kreves et militært beskyttelsestiltak – en styrke. Men det er også viktig å forstå den politiske konteksten dette inngår i, og her tror jeg det er et godt samspill mellom Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet om hvordan vi kalibrerer dette totalt sett.

Ine Eriksen Søreide (H) [18:24:55]: Det er godt å høre at det iallfall ikke utelukkes. Jeg vil nok også oppfordre regjeringa til å vurdere det ganske nøye i relativt raskt tempo, fordi situasjonen ser ut til å eskalere. Det kommer stadig flere angrep, og de kommer mer tilfeldig enn de gjorde i begynnelsen. Det betyr også at muligheten til å beskytte seg er dårligere for det store antallet norske skip som ferdes i området. Det er flere store selskaper og rederier som nå har avsluttet sin ferdsel i området, og det er dypt alvorlig hvis skipstrafikken ikke kan gå i disse leiene.

Et annet spørsmål er knyttet til de nyhetene som kom fra EU de siste dagene. Det er mange positive nyheter, inkludert at Norge skal kunne delta i helsesamarbeidet. Da forventer jeg også at regjeringa har en god og tydelig plan for hvordan man skal forhandle med EU, sånn at vi kommer raskt inn. Den andre saken er at Moldova og Ukraina får åpnet medlemskapsforhandlinger. Det er mye man kan spørre om der, men etter at komiteen var i Moldova, er mitt spørsmål om Norge har planer om å bistå Moldova med kapasitetsbygging, sånn at de kan få en god søknadsprosess.

Utenriksminister Espen Barth Eide [18:26:03]: Som kjent har Nansen-programmet også en del som går til

Moldova, og det å bidra med kompetansebygging har vi gjort i andre sammenhenger. Norge har jo betydelig kompetanse i å søke EU-medlemskap, for vi har gjort det to ganger, som er dobbelt så mange ganger som de fleste medlemsland har. Så det kan man absolutt se på om er relevant. Det er klart at en del av den erfaringen vi har som EØS-land, kan være relevant i den sammenhengen, uten at vi har konkrete planer om akkurat det nå. Men vi støtter varmt opp om arbeidet som Moldova nå skal gjøre, og vi er glade for at EU tok den beslutningen.

Jeg er også glad for at representanten Eriksen Søreide tok opp spørsmålet om helseunionen. Vi er veldig glade for å ha kommet dit. Det har vært et langsiktig norsk arbeid for å komme dit at vi blir invitert inn i forhandlinger, og vårt ønske er å komme med så godt og effektivt og raskt som mulig. Dette henger igjen sammen med at vi klarte å lande 15 måneder lange, krevende forhandlinger om EØS-midlene. Så alt henger som kjent sammen med alt.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [18:27:19]: Utenriksministeren bekreftet egentlig det jeg sa på talerstolen, nemlig at det er vår interesse når norske skip blir angrepet i Rødehavet. Da bør vi engasjere oss, og det var det som var begrunnelsen for at vi skulle engasjere oss – at det var norske skip, ikke at det var andre typer skip, men norske skip.

Mitt spørsmål er: Det var litt uklart fra utenriksministeren på talerstolen. Han snakket om at det visstnok – har jeg skjønt – er et mål om å ha våpenhvile. Det var noe man diskuterte da de arabiske sjeikene var her, og dette er noe som vi er forkjempere for. Hvis man får våpenhvile, betyr det status quo og at Hamas fortsetter å eksistere, fortsetter å provosere eller i hvert fall fortsetter å være i sine tunneler rundt omkring. Det må jo være status quo. Man kan begynne å krige igjen etter en våpenhvile, men jeg antar at situasjonen er at man så forhandler. Er det utenriksministerens plan, eller har han en annen plan når man får våpenhvile og status quo? Hvilken plan er det, i så fall?

Utenriksminister Espen Barth Eide [18:28:20]: Samtlige av deltakerne på det møtet, både de fra de arabiske landene og de fra de europeiske landene, ønsker å marginalisere Hamas så mye som mulig, fordi vi støtter en tostatsløsning hvor den palestinske parten er representert ikke av Hamas, men av de palestinske selvstyremyndighetene, som for tiden er dominert av Fatah, PLO og grupper som altså er på et helt annet sted, og som på mange måter er den absolutte opposisjonen til Hamas internt på palestinsk side.

Alt det Hamas står for, og terrorangrepene, tar vi på det aller skarpeste avstand fra. Det har vi fordømt så

hardt vi bare kan. Men de er jo et produkt av manglende framgang i selve arbeidet med en tostatsløsning. Den dype frustrasjonen som har utviklet seg, har gjort at andre grupper har sluppet til. Det er en ganske bred oppfatning blant dem som kjenner regionen godt, ikke minst mine kolleger i nabolandene, om at får man til en troverdig prosess mot en tostatsløsning, legitime palestinske myndigheter, vil oppslutningen om grupper som Hamas, Houthier, Hizbollah og andre svekkes kraftig.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [18:29:25]: Det var en påstand som veldig mange vil si er fullstendig gal. Det er mange jeg har kontakt med som sier at det er en veldig svak, veldig uklok og naiv konklusjon. Det jeg er ute etter, er: Dersom man ønsker en våpenhvile, slutter man å skyte på hverandre. Det er det ene. Da stopper man å skyte. Da blir det status quo. Da hjelper det ikke å begrunne det med at det er mange som ønsker å marginalisere Hamas – for de er jo der, i den tilstanden de er i når våpenhvilen skjer, og de vil fortsette å være der. Uansett hva man skulle mene om Hamas der og da, vil det være slik at de er i stand til å utøve aktiviteter mot Israel. Israels sikkerhet blir svekket. Eller har utenriksministeren en annen plan når våpenhvilen skal være der? Er det slik at han ikke har en plan, så det jeg sier, er korrekt, eller har han noe i ermet som sier at når det blir våpenhvile, skal Hamas forsvinne, slutte å eksistere eller bli borte på et eller annet vis? Eller vil Hamas være til stede dersom man slutter å kjempe mot Hamas i dag?

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Utenriksminister Espen Barth Eide [18:30:25]: Jeg opplever at utenriksministeren nettopp bekreftet at man forsøker å få til en plan som ingen har ferdig i dag, men som nettopp går ut på at man skal komme til den tilstanden som våre allierte i USA, som EU, som arabiske land, som veldig mange i Israel og som de palestinske selvstyremyndighetene ønsker seg, nemlig at vi får et arbeid for at det blir en palestinsk stat som ikke er styrt av Hamas, men av de legitime selvstyremyndighetene, som for tiden bare kontrollerer Vestbredden og knapt nok det fordi det er store mengder bosettervold og alvorlige overgrep som skjer også der, og at disse myndighetene styrkes og settes i stand til å være den palestinske parten til en israelsk prosess.

Det er ingen som tror at en våpenhvile alene løser dette. Det vet vi faktisk, for det er jo det som pleier å skje – når det blir terrorangrep og så israelske angrep inn mot Gaza, tar det før eller siden slutt, så går det noen år, og så begynner det på nytt. Så det er for å komme ut av den onde sirkelen at man ønsker å tenke lenger. Da er

det slik at stopp i kamphandlingene er et skritt på veien, men det er den politiske løsningen som er målet.

Guri Melby (V) [18:31:45]: Da president Zelenskyj besøkte Stortinget i forrige uke, var det mange som omtalte dette som en skjebneuke for Ukraina, både på grunn av forhandlingene i USA, som for så vidt har stoppet opp, men som kanskje ikke helt må gis opp ennå, og også på grunn av at EU skulle ta viktige beslutninger når det gjelder økonomisk støtte, som dessverre foreløpig ikke har gått riktig vei for Ukraina. Bistanden til Ukraina er nå på det laveste nivået siden krigen brøt ut. De er i en situasjon der de må rasjonere på f.eks. granater, og behovet for støtte er stort. Da presidenten ble spurt om hva Norge kan gjøre for å utløse mer støtte i andre deler av verden, var han veldig tydelig på at det viktigste er penger. Det er også derfor vi foreslår økt støtte til Ukraina i dag.

Mitt spørsmål til utenriksministeren er: Hva tenker utenriksministeren at Norges rolle med tanke på å utløse mer støtte fra bl.a. USA og EU kan være?

Utenriksminister Espen Barth Eide [18:32:50]: For det første mener jeg at det at vi er langsiktige og konsistente og har utviklet Nansen-programmet, nå har begynt å inspirere andre land. Blant annet har Danmark nylig lansert noe som ligner veldig mye på vårt Nansen-program. Det ønsker vi varmt velkommen. Det tror vi er inspirert av oss.

Dette er noe vi tar opp i alle fora. Vi diskuterer det i NATO, vi diskuterer det med EU, og vi understreker der betydningen av omfattende og langsiktig støtte og ikke minst at det også produseres nok militært materiell.

Det er riktig at penger er viktig, men man må også kunne kjøpe noe for pengene. Mens Russland er omstilt til en krigsøkonomi, er det fortsatt slik at den vestlige ammunisjonsproduksjonskapasiteten og annen våpenproduksjonskapasitet ikke er trappet opp tilstrekkelig, så selv om man bevilger penger, tar det tid å lage. Derfor tas det også grep nå for å samordne større anskaffelser og for å bygge mer parallelle produksjonslinjer, for akkurat nå er nettopp det å etterfylle det utstyret Ukraina allerede har fått, det mest akutte behovet Ukraina har.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [18:34:04]: Det vi ser i Midtøsten, den fryktelige terroren 7. oktober, de enorme lidelsene, voldsomme eskaleringer og tap av liv i fortsettelsen, må ta slutt. Vi er glade for flere av initiativene som Norge har tatt, men denne situasjonen har ført til at det trengs betydelig støtte til humanitær hjelp og oppbygging. Vi har i vårt alternative budsjett bl.a. økt regionbevilgningen til Midtøsten med 250 mill. kr sammenlignet med det som ligger der i utgangspunktet, og styrket de humanitære bidragene med 2,5 mrd. kr.

Spørsmålet mitt til utenriksministeren er: Ville det ikke vært naturlig å forlenge og videreføre sør-pakken når vi vet at det er så store behov, når vi vet at så mange av de humanitære organisasjonene er underfinansiert? Slik kunne man også vært med på å oppfylle både Hurdalsplattformen og de enorme behovene som er der. Jeg lurer på hva som er argumentasjonen for at det ikke blir videreført. Vi har til og med fått bekreftet at det ikke vil påvirke inflasjonen, altså økonomien her hjemme.

Utenriksminister Espen Barth Eide [18:35:08]: Når det gjelder Midtøsten spesielt, har vi i flere omganger de siste ukene økt den humanitære innsatsen, og vi har veldig nær dialog med de humanitære organisasjonene om hvordan midler kan kanaliseres raskt. Så har vi en rolle til som egentlig er vel så viktig, nemlig som leder av giverlandsgruppen. Der har vi lyktes i å hindre at en del land som vurderte kortsiktig å trekke bistand tilbake fra Palestina, gjorde det. De har gått bort fra den ideen. Vi jobber nå også sammen med nære partnere med hvordan mer penger kan tilføres raskt, både til humanitær innsats i Gaza, som er et akutt behov, det er vi helt enig i, og også for å opprettholde effektiviteten i de palestinske selvstyremyndighetene, slik at de ikke blir borte på veien. Det er noe av det viktigste vi gjør der.

Ellers er jeg en sterk tilhenger av bistand. Vi har et klart mål om at vi på sikt skal ha minst 1 pst. til bistand. Utfordringen i Norge er at BNP ofte utvikler seg litt annerledes enn man hadde tenkt. Bistandsministeren er også til stede her og kan kommentere dette nærmere.

Presidenten [18:36:14]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Bjørn Arild Gram [18:36:33]: I budsjettet for 2024 forsetter Senterparti–Arbeiderparti-regjeringen den systematiske styrkingen av Forsvaret, samtidig som det omfattende Nansen-programmet til støtte for Ukrainas forsvarskamp følges opp. Skal vi sikre Norges trygghet, må vi nå bruke mer ressurser på forsvar, sikkerhet og beredskap. Regjeringen har forpliktet Norge på NATOs 2-prosentmål, og ligger før skjema til nå dette i 2026.

Forsvarsbudsjettet for neste år har en tydelig profil. Vi har helt siden krigen i Ukraina brøt ut, prioritert å øke vår forsvarsevne på kort sikt, samtidig som vi forbereder Forsvaret på vekst videre framover. Disse prioriteringene fortsetter til neste år. Det er ubalanser mellom materiellinvesteringer, tilgjengelig bygningsmasse og personell og kompetanse i gjeldende langtidspan. Her ble det tatt for stor risiko fra forrige regjering. Det er derfor en hovedprioritet for regjeringen særlig å styrke innsatsen rettet mot folkene i Forsvaret. Vi forserer oppbeholdningen, slik at Forsvaret vokser raskere, og det er satt inn tiltak for å beholde flere i Forsvaret. Samtidig

fortsetter vi å øke utdanningskapasiteten. Her har det opplagt vært behov som har vært undervurdert tidligere, men vi tar grep for å sikre mulighetene for vekst framover. Jeg gjør oppmerksom på at Forsvaret, etter at budsjettet ble lagt fram, har justert sitt forslag til hvordan utdanningskapasiteten skal utvikles til neste år, og jeg sendte før helga et brev til komiteen om det.

En viktig del av satsingen på personellet handler om nok og god nok bygningsmasse for bl.a. innkvartering. Det er – igjen – et svært undervurdert område i gjeldende langtidsplan. I alle budsjetter etter regjeringsskiftet har Senterparti–Arbeiderparti-regjeringen trappet opp vedlikeholdsinnsatsen for personellrettet EBA. Oppussing av kaserner og kvarter, som har pågått siden 2022, kommer nå tusenvis av soldater og ansatte til gode, og vi øker samtidig investeringene til boliger og kvarter. Blant andre viktige satsinger i budsjettet for neste år vil jeg trekke fram økte ressurser til forsyningsberedskap og større vekt på tilrettelegging for alliert mottak og forsterkning. Dessuten satser regjeringen betydelig på en militær romsatsing på Andøya. Romdomenet blir svært viktig framover, og vi legger nå et godt grunnlag for en videre satsing på dette i Forsvaret, samtidig som vi også posisjonerer Norge mot allierte og partnere.

Jeg vil også kort kommentere nysalderingen og innstillingen fra komiteen. Det har vært betydelige og uforutsette merutgifter i 2023-budsjettet. Dette er særlig knyttet til pensjonsutgifter, drivstoff og konsekvensene av en svekket krone. For å håndtere dette er det gjort noen mindre tilpasninger av aktivitetsnivået i Forsvaret, og omprioriteringer med utgangspunkt i ledig likviditet i investeringsbudsjettet. Men dette er ikke nok, og regjeringen har ønsket å skjerme Forsvaret for tiltak med større konsekvenser. Derfor er Forsvaret prioritert i nysalderingen med en betydelig rammeøkning i tillegg.

Regjeringen legger også fram seks materiellinvesteringsprosjekter for godkjenning. Jeg har registrert at flertallet i komiteen har kritiske merknader til framleggingen av disse prosjektene for godkjenning i nysalderingen. Det stiller jeg meg noe undrende til. Bortsett fra ett prosjekt er de knyttet til gjenanskaffelser av materiell som er donert til Ukraina. Regjeringen ønsker gjenanskaffelser av donert materiell så raskt som mulig, og nysalderingen var første anledning til å gå til Stortinget etter at beslutningen om donasjoner var fattet.

Prosjektet for utvikling av nytt sjømålsmissil er viktig for vår framtidige evne til å bekjempe sjøsmål på lange avstander, og er sentralt i utviklingen av det stadig bedre forsvarssamarbeidet med Tyskland. Siden dette er et prosjekt med høy risiko, legger regjeringen opp til en trinnsvis godkjenningsprosess i Stortinget. I denne omgangen handler det om godkjenning av designfasen av prosjektet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget

med videre utviklingsfaser etter denne innledende designfasen.

Etter at nysalderingen ble lagt fram for Stortinget, har regjeringen konkludert med ytterligere luftverndonasjoner til Ukraina. Det er behov for gjenanskaffelser og bestillinger fra industrien, og det ønsker vi å gjøre så raskt som mulig. Det ble for krevende å få lagt fram en sak om dette for Stortinget nå før jul, og jeg tar derfor sikte på å komme tilbake med en egen sak om dette på nyåret.

Avslutningsvis vil jeg i justis- og beredskapsministerens fravær bemerke den brede politiske enigheten om hovedlinjene i svalbardpolitikken. En samlet komité understreker i innstillingen at de overordnede målene for svalbardpolitikken ligger fast, og at forvaltningen av Svalbard skal være forutsigbar og bære preg av kontinuitet. Regjeringen vil legge fram en ny melding til Stortinget om Svalbard til våren.

Presidenten [18:41:02]: Det blir replikkordskifte.

Hårek Elvenes (H) [18:41:13]: Det er snart ett år siden forsvarsministeren annonserte en ordre på 4,7 mrd. kr til Nammo. Fortsatt er det ikke inngått kontrakt for deler av denne ordren. Selv når hele ordren blir inngått, vil det bare utløse 75 mill. kr til nyinvestering i Nammo, som er langt mindre enn det Nammo faktisk trenger for å kunne møte den økte etterspørselen etter ammunisjon. Høyre har vært lydhøre overfor Nammos behov, og vi avsetter i vårt eget budsjett 400 mill. kr i kapitaltilskudd til Nammo for å øke produksjonskapasiteten raskt. Det er som kjent et skrikende behov for ammunisjon, både i Ukraina og blant allierte.

Mitt spørsmål er: Hvorfor vil ikke regjeringen bidra med et kapitaltilskudd til Nammo, slik Nammo har bedt om?

Statsråd Bjørn Arild Gram [18:42:11]: Referansen til kontraktsinngåelsen med Nammo gir meg en anledning til å utdype litt rundt kompleksiteten når det gjelder å få opp produksjonskapasiteten. Det er slik at vi har inngått kontrakt med Nammo for alt vi per dags dato kan inngå kontrakt med dem om. Nammo er, i tillegg til sin egen produksjon, avhengig av en rekke underleverandører. En artillerigranat består av mange deler; den trenger også drivladninger, brannrør og tennpatroner. Med utgangspunkt i en situasjon hvor det har vært vanskelig for Nammo å innhente tilbud fra underleverandører knyttet til delene av artillerigranaten for en hel leveranse, har det så langt ikke vært mulig å inngå kontrakter for denne leveransen. Men så fort det kommer på plass, er vi selvfølgelig klare til å skrive kontrakt om det også.

Dette viser altså at verdikjeden knyttet til ammunisjons- og våpenproduksjon er komplisert og krevende i den situasjonen vi står i.

Hårek Elvenes (H) [18:43:16]: I enhver fabrikasjon vil det være innsatsfaktorer som ligger på en kritisk linje, men det må ikke skygge for det faktum at Nammo har behov for å øke sin produksjonskapasitet. Det er hevet over enhver tvil. Da er spørsmålet mitt til ministeren: Når Finland kan bidra med 280 millioner norske kroner til økt produksjon i Patria, som er en del av Nammo, hvorfor er det da så vanskelig for den norske stat – som faktisk er majoritetseier – å kunne gjøre det samme, når vi ser at minoritetseieren, den finske stat, gjør det overfor Patria?

Statsråd Bjørn Arild Gram [18:43:57]: Kontrakten som er inngått med Nammo så langt, har etter Nammos eget utsagn utløst investering i økt produksjonskapasitet for 260 mill. kr. I tillegg har vi i samarbeid med Danmark og Sverige inngått en ytterligere kontrakt for en annen type artilleriammunisjon med Nammo, noe som har gjort at de etablerer en ny produksjonskapasitet i artilleriammunisjon. Jeg kan ikke gå inn på konkrete tall, men i sum legger dette et grunnlag for en flerdobling av produksjonskapasiteten for artilleriammunisjon på Nammo Raufoss.

Hårek Elvenes (H) [18:44:44]: Jeg må nok vende tilbake til utgangspunktet og mitt hovedspørsmål: Hvorfor kan ikke den norske stat bidra med kapitaltilskudd til Nammo, slik Nammo har anmodet om, og som vi ser at minoritetseiere i datterbedriften gjør? Hvorfor kan ikke den norske stat gjøre det – og regjeringen gjøre som Høyre har gjort i sitt alternative budsjett?

Statsråd Bjørn Arild Gram [18:45:07]: Det er mange ulike måter å bidra til økt produksjonskapasitet i forsvarsindustrien på, og noe som er gjennomgående – det er ikke uten unntak, men gjennomgående – som vi nå ser i land i Europa, er at man først og fremst bidrar med langsiktighet, forutsigbarhet, store kontrakter og samarbeid mellom land. Det er akkurat den strategien vi har fulgt, og som har utløst investeringer i økt produksjonskapasitet i Nammo.

Det siste initiativet er knyttet til EU-programmet ASAP, hvor det nå, etter at søknadsfristen er gått ut, er klart at det er en rekke prosjekter fra norsk forsvarsindustri – bl.a. på Nammo – som vi har sagt at vi stiller opp med betydelig finansiering for, rundt 1 mrd. kr. Dette kommer i tillegg til egeninnsats fra bedriftene og finansiell støtte fra EU, og til sammen – med god uttelling – kan det legge grunnlag for milliardinvesteringer i norsk forsvarsindustri.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [18:46:16]: Det svaret til Elvenes var litt kryptisk, men jeg skal la det ligge.

Norge donerer forsvarsmateriell til Ukraina. Dette er både materiell som er operativt i det norske Forsvaret i dag, og en del materiell som skal fases ut. I forsvarsbudsjettet hevdes det at det som skal fases ut eller bli donert bort, styrker Forsvaret. Det har altså blitt lagt inn milliarder av kroner fordi man donerer bort noe til Ukraina, og så blir det norske Forsvaret sterkere, med mer forsvars- og kampkraft. Det er veldig underlig.

Er det da slik at når det som er donert bort, gjenanskaffes, er det allerede budsjettet inn, eller får vi enda en runde med budsjett på det samme man hevder man budsjetterer nå? Er spørsmålet oppfattet av statsråden?

Statsråd Bjørn Arild Gram [18:47:06]: Det er jeg litt usikker på.

Det er korrekt at vi donerer materiell til Ukraina, og det er en kombinasjon av anskaffelser fra industrien og at vi tar fra egne beholdninger. Det er klart at når vi tar ting vi trenger selv fra egne beholdninger, bidrar det til at vi reduserer vår evne her og nå. Det er det ikke noen tvil om. En del av donasjonene krever klargjøring bl.a. fra Forsvarets verksteder, så det legger jo beslag på noe kapasitet på vedlikeholdstiltak som kunne ha kommet Forsvaret til gode.

På den andre siden mener jeg det styrker Forsvaret fordi vi henter verdifull erfaring fra alle de treningsmisjonene vi gjennomfører. I tillegg fører en del av gjenanskaffelsene faktisk til bedre kapasitet for det norske Forsvaret enn det vi hadde i utgangspunktet. Et eksempel på det er luftvernet som nå var langtidslagret. Gjennom forslaget i nysalderingen kan vi nå få en rask bestilling på det og få det tidligere med bedre kapasitet enn det som var den opprinnelige planen i langtidsplanen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [18:48:09]: Statsråden sier at erfaringer har en verdi, men erfaringer er vel ikke noe man budsjetterer inn i et forsvarsbudsjett, det er noe man får. Noe får man mye av, noe får man litt mindre av.

Det skal gjenanskaffes, sa forsvarsministeren. Det ligger inne i forsvarsbudsjettet nå, men det skal gjenanskaffes, fordi vi har gitt det bort. Når det gjenanskaffes, må det inn i budsjettet for 2025, 2026, 2027, 2028. Det er allerede i budsjettet for 2024, men det skal også komme inn når vi anskaffer det. Man kan jo ikke budsjettere det to ganger – eller kan man det i denne regjeringen?

Statsråd Bjørn Arild Gram [18:48:48]: Det ligger ikke i budsjettet nå, det ligger i budsjettet det året det betales for gjenanskaffelsen. Det regnes mot verdien i Nansen-programmet. Derfor er det sann at forsvarsbudsjettet for neste år er økt i forhold til saldert

budsjett for 2023 med 4,5 mrd. kr – ikke 7,5 mrd. kr, fordi vi hadde én milliard som lå der før Nansen-programmet, og i tillegg er det forutsatt 2 mrd. kr i verdi av donasjoner. Det er altså ikke en pengemessig bevilgning nå, men en verdi av en donasjon som må bevilges for gjenanskaffing det året gjenanskaffelsen skjer.

Guri Melby (V) [18:49:43]: Jeg vil tilbake til sporet fra representanten Elvenes. Som også utenriksministeren sa, er et av Norges viktigste bidrag i Ukraina å bidra til økt produksjon av ammunisjon, helt spesifikt ved Nammo på Raufoss. En av årsakene til russisk framgang i Ukraina nå er at Ukraina har måttet rasjonere med artillerigranater, som gjør at de ikke får den kampkraften de trenger.

Jeg registrerer at regjeringen bl.a. har tatt en beslutning om å melde oss inn i det europeiske programmet ASAP. I militær terminologi betyr vel det «as soon as possible», så vi får håpe det er en rask linje mot målet, men faktum er – så vidt jeg har forstått – at det ikke står noen ny produksjonslinje på Raufoss klar for å produsere mer artillerigranater.

Spørsmålet mitt er det samme som representanten Elvenes': Hvorfor kan vi ikke gi direkte investeringsstøtte til Nammo, i stedet for å gå omveien gjennom f.eks. europeiske programmer for å få opp denne produksjonen?

Statsråd Bjørn Arild Gram [18:50:45]: Som jeg sa, er det mange måter å understøtte økt produksjonskapasitet på. Man kan bruke eierrollen sin, man kan bruke kunderollen sin, og man kan samarbeide med andre for å få til bedre løsninger. Vi har i hvert fall gjort flere tiltak knyttet til to av de rollene.

Jeg mener det vil være fornuftig i større grad å se på koordinerte initiativ mellom land. Vi ser nå nærmere på hvordan vi skal få til en koordinering mellom de nordiske land. For å ta Nammo konkret er det en bedrift med anlegg i mange europeiske land, USA og andre plasser, men ikke minst også i Norden. Som jeg sa i et tidligere svar, består en artillerigranat av mange deler, og det er heller ikke gitt at all produksjon av de ulike delene skal skje i ett av disse landene. Det er veldig viktig at dette henger sammen, slik at vi i sum kan få en produksjonskapasitet som øker mest mulig innenfor de rammene det vil være naturlig at vi i Norge og Norden har.

Guri Melby (V) [18:51:46]: Er det da sann at forsvarsministeren sier at det å sette av penger i budsjettet til direkte investeringsstøtte eller kapitaltilgang til Nammo ikke er en mer effektiv vei for å få økt produksjonen på Raufoss?

Statsråd Bjørn Arild Gram [18:52:04]: Det er vanskelig for meg å gjøre en avveining mellom de ulike me-

todene. Formålet må være å få økt produksjonskapasiteten, og gjennom de tiltakene vi allerede har gjort, har vi lagt grunnlaget for at produksjonskapasiteten flerdobles. Det må understrekes at industrien selv investerer betydelig i økt produksjonskapasitet på kommersielt grunnlag. Det er veldig viktig at det potensialet blir tatt helt ut.

Det er litt uklart for meg nøyaktig hva slags ordning som er skissert fra Finland. Det vi skal være klar over, er at dette er bedrifter som har private eiere. Vi må passe på at vi gjør ting på korrekt måte, at det skjer under forutsetning av likebehandling, og at vi har ordninger som kan stå seg. Vi har god dialog med bedriftene om dette. Vi har gjort en rekke tiltak for å øke produksjonskapasiteten, og vi har mer på gang nå gjennom det sporet vi har i samarbeid med EU.

Presidenten [18:53:01]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [18:53:22]: Vi legger et dramatisk år bak oss. Verden ser annerledes ut, og ikke minst har hvordan verden ser på oss, også endret seg. Den støtten og velviljen som Norge og Vesten tidligere var vant til, er det nå lenger og lenger imellom. Det er mer fragmentering, det er mer polarisering og, ikke minst, de normative verdiene i internasjonal politikk, hva som omtales som moralsk, rett og galt, er annerledes. Dette er noe Norge taper på. Det er en trend som bør bekymre oss, for Norge har lenge kunnet nyte godt av at det er enighet om spillereglene. I stedet ser vi nå at de geopolitiske rammevilkårene er i endring. Det er mange utviklingsland som f.eks. stusser over hvorfor de skal støtte Ukrainas side i krigen mot Russland, de stiller spørsmål om Vestens reaksjoner på Gaza osv.

Da pandemien kom, følte mange av disse landene seg sviktet av vår del av verden. Dette er land i Afrika, i Asia og i Latin-Amerika som ser stormaktsspillet som nå pågår, som en mulighet til å shoppe rundt. Da er det viktig å understreke at det er i Norges interesse å bidra til velfungerende internasjonalt samarbeid, dialog og respekt for folkeretten. Utviklingspolitikken kan og skal bidra til nettopp det.

Samtidig som dette skjer, opplever vi altså en verden som blir fattigere og farligere. Gapet mellom bistandsmidler og etterspurte midler blir større hver eneste dag, og vi ser store tilbakeslag. Fremst blant dem er bl.a. antall mennesker i verden som sulter. Drøyt 800 millioner mennesker er nå utsatt for sult.

Samtidig som de humanitære krisene øker i omfang, må vi også jobbe mer forebyggende. Derfor har regjeringen valgt å prioritere en utviklingspolitikk som vi vet virker på matsikkerhetsfeltet, nemlig en satsing på lokal matproduksjon og klimatilpasset landbruk og lo-

kale verdikjeder. Det har vi gjort gjennom en egen strategi og gjennom å trappe opp vårt gode samarbeid med viktige internasjonale partnere, som WFP, FAO og USAID.

Regjeringen har også lansert en ny garantiordning på 5 mrd. kr for å bygge ut fornybar energi i utviklingsland. På den måten viser Norge vilje til innovasjon og til å utløse mer privat kapital for å få mer utvikling ut av offentlige bistandskroner.

Vi ser i verden i dag at mat brukes som våpen. Mat har trådt inn på internasjonale arenaer. Det var tema på World Economic Forum i Davos, på sikkerhetskonferansen i München og på COP-forhandlingene i Dubai. Nå setter Brasil kampen mot sult på G20s dagsorden, og det snakkes om hvilke konsekvenser det vil ha dersom land ikke lykkes i å brødfø egen befolkning. Den dagen folk sulter, går demokrati og samfunnsstruktur i oppløsning. Det ser vi gang på gang.

Jeg vil fortsette Norges satsing på en utviklingspolitikk som konsentrerer seg om et klimatilpasset, moderne og bærekraftig landbruk, som gir land mulighet til å oppnå matsuverenitet. Jeg vil satse videre på en utviklingspolitikk som legger til rette for at utviklingsland får tilgang til fornybar energi og investeringer i klimasmart teknologi. Regjeringen forener innsatsen for utvikling og klimapolitikk.

Beskjeden jeg får fra utviklingsland, er klokkeklar: Det globale sør ønsker å se at vi leverer løsninger som kan hjelpe dem i å møte utfordringene som klimaendringene byr på. Derfor er jeg utrolig glad for at COP-forhandlingene resulterte i et nytt fond for tap og skade, hvor Norge bidrar med 270 mill. kr. Hvis vi ikke møter utviklingslandenes utfordringer, kan vi heller ikke regne med deres støtte i den pågående globale tautrekkingen.

Norsk bistand er rettighetsbasert, den er verdibasert, enten vi investerer i matsikkerhet, i energi, i helse-systemer, i kvinners rettigheter eller i styresettspørsmål. Norsk bistand er ikke veldedighet. Målet er samfunnsendring og varige forbedringer av sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Presidenten [18:58:14]: Det blir replikkordskifte.

Ingjerd Schie Schou (H) [18:58:28]: Takk til statsråden for redegjørelsen. Jeg tenkte jeg skulle følge opp det som handler om det som er til rest på regjeringen og statsrådets budsjett når det nærmer seg nyttår. Den boken er antakeligvis lukket nå, men da er det en del millioner og milliarder igjen. Det er ikke mange ukene i hvert fall å disponere dette på, den boken er antakeligvis lukket, men jeg vil at statsråden skal redegjøre for hvor stor summen som var igjen, var. Hvor mange milliarder var det, og hvilken plan og strategi har regjering-

en hatt for anvendelsen av midlene som var igjen på årets budsjett?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [18:59:11]: Det er interessant at representanten fra Høyre bringer opp nettopp dette spørsmålet, for jeg la merke til i Høyres alternative budsjett at de valgte å kutte investeringer i matsikkerhet og klimatilpasset landbruk med en halv milliard kroner, med den begrunnelse at disse pengene ble disponert sent på året. Det beror på en misforståelse å trekke den type slutning. Det er, særlig på et område som nå er under oppbygging, en meget stor etterspørsel etter disse midlene, og embetsverket bruker mye krefter på å kvalitetssikre både søknader og ulike kanaler som kan forvalte denne bistanden. Det betyr at noe av det ikke utbetales før på slutten av året.

Ingjerd Schie Schou (H) [19:00:03]: Jeg registrerer at statsråden ikke svarer på spørsmålet: Hva var summen, hvor mye var igjen? Jeg skjønner at statsråden har lært mye, både i Davos og i Dubai, om behovene når det gjelder matsikkerhet, klimasatsing og lokale verdikjeder, men ganske mange, særlig kvinner, har sagt: Jeg kan lære når jeg er sulten også. Jeg skjønner at regjeringen satser på matsikkerhet og en rekke viktige ting som vi også er enige i, men utdanning er viktig for Høyre. Og jeg gjentar fortsatt: Hva er planen for disse midlene som var igjen? Skal de utelukkende ikke gå til utdanning? Skal de bare være til matsikkerhet, klimasatsing eller til lokale verdikjeder, som statsråden var inne på? Så igjen: Hvor mye var det igjen, og hva er regjeringens strategi for hvor disse midlene skal tildeles i år, for så å brukes neste år?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [19:01:05]: Jeg må ydmykt erkjenne at jeg er usikker på nøyaktig hvilke midler representanten viser til. Midlene på inneværende års budsjett vil naturligvis forvaltes i tråd med de retningslinjene og budsjettene som er vedtatt i Stortinget, og det er ikke uvanlig at de allokeres mot slutten av året. Hvis representanten viser til humanitære midler, er det tvert imot ganske vanlig at vi holder av en pott til slutten av året, nettopp fordi de humanitære behovene er så store, og vi må sørge for å kunne bidra der hvor det er mest akutt.

Når det gjelder utviklingsbistand, vil utbetalingene til utdanningsbistand være omtrent 2,3 mrd. kr i 2023, og det planlegges for omtrent samme nivå i 2024. Det er en betydelig allokering av midler til utdanning, hvor regjeringen ønsker å prioritere bl.a. tilrettelegging av utdanning under krise og konflikt.

Ingjerd Schie Schou (H) [19:02:15]: Jeg er fornøyd med at det allokeres til utdanning, fordi det er på en

måte en del av systembetingelsene i det å hjelpe samfunn til å kunne noe om både lokale verdikjeder, klimasatsing og ikke minst matsikkerhet. Men igjen sier statsråden at det ikke er uvanlig at man kan allokere midler på slutten av et år. Men mitt spørsmål er: Hva er strategien bak allokeringen, og hvor går disse midlene?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [19:02:45]: Norsk bistand allokeres til enhver tid der hvor vi vet at vi har gode institusjoner og kanaler for å forvalte bistanden, og der vi vet vi får mest mulig utvikling for hver krone.

Jeg vil også si at jeg opplever det noe unødvendig, kanskje, å diskutere hvilken sektor som har mest behov eller er viktigst i utviklingsbistanden. Tvert imot tror jeg det er stor enighet i denne sal om at sektorene henger sammen og må understøtte hverandre, enten det handler om utdanning, helse, matsikkerhet eller styresett. Alle er nødvendige for å sikre mest mulig effekt ut av norsk bistand.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [19:03:55]: Her var det mange morsomme svar.

Det er kanskje ikke så lett å få oversikt når man snubler i midler og tar den ene milliarder her og den andre milliarder der, og når man har så mye penger at man ikke vet hvordan man skal bruke dem – tidlig på året eller sent på året – eller hva man skal bruke dem til. Det skjønner jeg veldig godt, for det er så mye penger der at man ikke får oversikten. Det er for så vidt greit nok.

Ellers var det veldig mange honnørord og floskler som ble presentert av statsråden. Det var klimatilpasset, og det var bærekraftig, og det var ikke måte på hvor mange fine ord man brukte om denne bistanden. Men ministeren snakket også om at folk sulter. Jeg tror faktisk ikke klima er det første de tenker på når de sulter. Jeg tror det er noe av det siste de tenker på når de sulter.

I mitt innlegg nevnte jeg at regjeringen driver proteksjonisme over en lav sko, også når det gjelder landbruk, ikke minst statsrådets parti, som ønsker å begrense importen av ulike produkter som produseres i disse landene. Det samme gjelder gjenbruk av f.eks. klær, som det nå er veldig populært å bruke om igjen og om igjen. Det går også ut over næringsaktivitet i de landene som kun er i stand til å produsere den typen varer. Er det konsekvent politikk?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [19:05:03]: Her var det mye å ta tak i. La meg starte med klima og sult. Hvis representanten hadde tatt seg bryet med å lytte til hva utviklingslandene sa under klimaforhandlingene for to uker siden, ville han hørt at de har insistert på å få matsikkerhet og klima opp på dagsorden i klimaforhandlingene, fordi klimaforhandlingene gjør at

folk sulter. Derfor ønsker man bistand til å investere i landbruk og klimasmart teknologi for å forebygge sult.

Når det gjelder import og eksport og det representanten kaller proteksjonisme, vil jeg minne om at de fattigste landene i verden i dag har fri eksport til Norge. Til tross for det er det uhyre lite som eksporteres til Norge, og hvorfor det? Jo, fordi disse landene ikke er i stand til å eksportere, aller minst landbruksvarer. Faktum er at de i stadig økende grad importerer dyre matvarer fra andre deler av verden, på bekostning av egen produksjon. Nettopp derfor har regjeringen investert i å bygge opp deres egen produksjon og verdikjeder.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [19:06:14]: Da har man tydeligvis ikke lyktes med det. Man insisterer på at klima skal komme inn i landbruk, og så har man ikke klart å få det til. La oss ta andre ting i gjenbruk. Gjenbruk er jo veldig populært for tiden. Hvis du ser på klærne vi bruker i dag, er de enten «Made in China» – som for så vidt ikke skal ha noe bistand, og ikke får det – eller «Made in Vietnam», osv. Klærne er laget i land som får bistand fra Norge, og da er det veldig uklokt at denne regjeringen argumenterer for at gjenbruk er bra på grunn av klima. Ønsker man produksjon av de tingene man kan produsere i de landene vi gir bistand til, eller ønsker man å peke på klimaet i Norge for å gjenbruke ting som kan produseres i de landene? Det er et enkelt spørsmål å svare på. Eller mener man at man skal gjøre to ting på én gang? Det er altså ikke mulig i dette spørsmålet. Ønsker man vekst og handel i de landene som får bistand, til Norge, så kan vi ikke bruke de samme tingene om igjen og om igjen. Da kan de ikke produsere det, for de er ikke i stand til å produsere andre ting.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [19:07:18]: Representanten sa dette var et enkelt spørsmål å svare på. Jeg må innrømme at jeg ikke helt oppfattet spørsmålet, men jeg kan si at vi selvfølgelig ønsker å legge til rette for mest mulig produksjon i disse landene. Det er nettopp det som er innretningen på norsk bistand, men vi ønsker at både Norge og utviklingsland skal legge til rette for sirkulærøkonomi og hensiktsmessig gjenbruk. Vi ønsker også å investere i at utviklingsland i størst mulig grad kan produsere egne varer, men dette er et langt lerret å bleke. Derfor må vi tenke mange ting samtidig. Vi må tenke produksjonslinjer, vi må tenke logistikk, vi må tenke fornybar energi. I det hele tatt må vi gjøre utviklingsland i stand til å hoppe over en del trinn på utviklingsstigen som har ført deler av den vestlige verden ut i et uføre, og som vi ønsker at utviklingsland skal få slippe.

Guri Melby (V) [19:08:36]: Den norske bistandsdebatten havner fort i et spor der vi diskuterer om vi grei-

er å nå 1-prosenten eller ikke. Jeg tror det er viktig at vi også snakker om hva pengene brukes til, og hvem man faktisk greier å hjelpe med de pengene. Venstre mener at en av de mest negative effektene av at vi ikke greier å nå bistandsprosenten, er f.eks. de store kuttene som vi nå ser i utdanningsbistanden. I en tid der veldig mange barn har mistet skolegang over flere år på grunn av pandemi, der skoletilbud ikke er blitt gjenåpnet, og der vi ser at dette ikke satses nok på, kutter altså Norge ca. 20 pst. av utdanningsbistanden. Mitt spørsmål til statsråden er todelt: Hva er de direkte konsekvensene av et sånt kutt, og hva fører det til av satsing fra andre land når Norge ikke lenger tar den lederrollen som vi har pleid å ta?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim

[19:09:39]: Jeg er veldig glad for det representanten Melby sier om 1-prosenten og bistandsbudsjettet. 1-prosenten har vært viktig for å holde høyt volum på bistanden, som vi fortsatt har, men vi må diskutere mer hvordan vi innretter bistanden, og ikke minst hvordan vi klarer å utløse annen kapital, privat kapital, fordi bistand alene kommer aldri til å hjelpe oss til å nå bærekraftsmålene.

Når det gjelder utdanningsbistand, er jeg ikke komfortabel med premisset om at vi kutter i utdanningsbistand. Det er helt riktig at dette ikke er den øverste prioriteten til regjeringen, men det er en betydelig satsing på utdanningsbistand. 2,3 mrd. kr, som vi investerer i utdanning, er svært mye penger, men vi har som sagt endret innretningen på denne bistanden, bl.a. fordi vi ser at man trenger et krafttak for å sørge for at barn i krise og konflikt fortsatt får tilgang til utdanning, og vi har investert i mange innovative organisasjoner på dette området.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [19:10:58]: Jeg vil fortsette litt på dette med utdanning, som vi vet er en utrolig viktig nøkkel for å redusere fattigdom. Det er en klar sammenheng mellom utdanning og økonomisk vekst i et land. Det er så grunnleggende for barns trygghet og muligheter. Vi vet jo at det er en læringskrise, bl.a. i Afrika sør for Sahara, der vi ser at ni av ti barn ikke mestrer selv enkel lesing. Likevel kan vi ikke si noe annet enn at det er et reelt kutt knyttet til utdanningsbistanden. Den er altså mer enn halvert siden 2021 i faktiske tall, dette som ofte er ryggraden i utviklingsarbeidet.

Så har vi hørt det sagt tidligere at dette har vært tenkt som et hvileeskjær, og at vi skal opp igjen på det samme nivået. Jeg må likevel spørre, for vi har hørt SV snakke om 1-prosenten, utenriksministeren har snakket om 1-prosenten, og vi har også hørt utviklingsministeren si at det er viktig. Det er altså 2,1 mrd. kr som mangler for å oppnå det. Var det fordi Norge økonomisk

sett gikk for godt, at en valgte å ikke prioritere det? Her kunne vi ha prioritert utdanning.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim

[19:12:06]: Tilbake til utdanning: Representanten har helt rett i at det er en læringskrise i verden, og vi ser at etter pandemien har det vært krevende å få barn tilbake til skolebenken. Men det er altså en tilbakegang på nesten alle bærekraftsmålene. Det er kun 15 pst. av bærekraftsmålene som går i riktig retning. Faktum i saken er at Norge ikke kan satse på alt. Vi kan ikke lede an på alle sektorer. Da vil jeg gjerne returnere spørsmålet: Når representanten sier at vi svikter på utdanning, hvilke andre sektorer er det vi skal prioritere ned og kutte i for å prioritere utdanning?

Presidenten [19:12:55]: Det blir ikke anledning til å svare på det.

Replikkordskiftet er omme.

Trine Lise Sundnes (A) [19:13:14]: Det ser ikke ut til at verden blir noe tryggere sted å være i 2024. Statsbudsjettet for neste år søker å påvirke den globale samfunnsutviklingen i riktig retning.

Norge er en middels stor, åpen økonomi og en del av Europa. Det er et faktum det ikke bare er umulig å ikke forholde seg til, men det er også uklokt. EØS-avtalen gir oss tilgang til EUs indre marked. Det er viktig når nesten 70 pst. av norsk eksport går til EU-land. Når over 610 000 mennesker her hjemme jobber med eksport i en eller annen form, er det avgjørende at vi er aktive fra norsk side for å sikre norske interesser og norsk konkurransekraft. At vi gjennom enigheten med EU om en ny periode EØS-midler viderefører og styrker arbeidet innen områder som grønn omstilling og innovasjon, rettferdig omstilling, lokal utvikling og sosial dialog, bidrar til å styrke de bilaterale forholdene mellom oss og mottakerlandene.

EØS-midlene til sosial og økonomisk utjevning er samlet i to ordninger – den ene finansiert av Norge alene, «Norway Grants», og den andre, «EEA Grants», med bidrag fra Island og Liechtenstein også. Fra norsk side får vi gjennom dette gode allierte i arbeidet for å fremme et grønt, inkluderende og konkurransedyktig Europa som også hensyntar norske interesser.

Metaller og mineraler er avgjørende for å kunne gjennomføre det grønne digitale skiftet. Norge er en stor produsent og eksportør av kritiske mineraler. Vi har en betydelig industriell produksjon og eksport av grafitt, aluminium, silisium og kobolt, for å nevne noen få. Regjeringens mineralstrategi skisserer fem områder som skal sikre at norsk gruveindustri blir mer sirkulær, at nye mineralprosjekter gjennomføres raskere, og at internasjonale partnerskap styrkes.

Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen er opptatt av at norsk industri og andre aktører skal sikres adgang og likebehandling i de grønne markedene og omstillingene i Europa. Arbeidet med å fylle Grønn allianse med konkret samarbeid og innhold blir viktig for at Norge skal kunne ta markedsandeler. Europakommisjonens positive signaler om å starte forhandlingene om helseberedskap med Norge og øvrige EFTA-land er som et gledelig juletelegram å regne nå før jul. En avtale vil trygge befolkningen når en ny pandemi kommer. Det trengs.

Støtte til Ukrainas frihetskamp er nødvendig for Europas og Norges sikkerhet. Russlands ulovlige krig i Ukraina forrykker sikkerhetspolitikken i Europa. EU og EUs medlemsland har så langt bidratt til å støtte Ukraina i størrelsesordenen 76 milliarder euro. Deres foreslåtte støttepakke, «Ukraine Facility», legger opp til 50 nye milliarder euro for perioden 2024 til 2027. At EU ikke klarte å lande en enighet om støttepakken sist uke og dermed må sette det på dagsordenen igjen over nyttår, er selvfølgelig ikke bra, men jeg er trygg på at EU-landene vil finne ut av det på nyåret.

Terrorbombing og målrettede overgrep mot den ukrainske sivilbefolkningen har ført til umenneskelige lidelser. Moskva fører en utslettelseskrig med uttalt hensikt å fjerne Ukraina som selvstendig stat og nasjon. Brutaliteten er et bevisst forsøk på å knekke Ukrainas utholdenhet, vilje og kammoral, men hittil ser det ut til at russernes bestialske framferd har hatt motsatt effekt. Det ukrainske folk har vist en heltmodig forsvarsvilje. Måtte vinteren stå på deres side!

Norges støtte til Ukraina handler om å vise solidaritet med Ukraina, men det er også i vår egen interesse at Ukraina klarer å forsvare sitt land og sitt folk. Norges støtte til Ukrainas legitime frihetskamp er langsiktig og forutsigbar gjennom Nansen-programmet. Arbeiderpartiet er følgelig forberedt på at krigen vil kunne vare lenge, og vi vil støtte den ukrainske forsvarskampen så lenge det er behov for det.

Erna Solberg (H) [19:18:19]: Dette er en debatt om budsjettet for 2024, men det er også en debatt om salderingen for 2023. Statsråd Gram mente seg litt forurettet, eller forbauset, over en fellesmerknad som et flertall i opposisjonen er enige om. Jeg er nok litt mer forbauset over at statsråden er forbauset. For med salderingen fra denne regjeringen er det to departementer som fremstår med veldig spesielle forslag til nysaldering, og begge er på beredskapsområdet. Det ene er Justisdepartementets store – veldig store – overskridelser på politibudsjettet, som har skjedd i en periode hvor man burde hatt bedre kontroll. Det andre er kostnadsrammene knyttet til bestillingsfullmakter som man legger inn fra Forsvarsdepartementets side: en samlet kostnadsram-

me for prosjekter på nesten 20 mrd. kr i en proposisjon som er på to sider og har lite informasjon. Når da stortingsflertallet mener at dette burde ha kommet som en egen proposisjon og ikke vært en del av nysalderingen, er det for å få mulighet til å kunne gå grundig gjennom investeringsprosjekter. På våren har vi forslag til investeringsprosjekter til Stortinget som har en langt mindre kostnadsramme, og som går dypere inn i materialet enn det det gjør nå.

Så skjønner jeg at det kan være krise og vanskelige tider, men en del av disse prosjektene burde det vært mulig å ha gjennomarbeidet på en bedre måte. For eksempel: Det at vi lager nye Naval Strike Missiles, er jo ikke et helt nytt prosjekt. Det er en god innovasjonsutvikling, men det er også betydelig risiko knyttet til alle disse spørsmålene. Derfor har jeg lyst til å si at regjeringen påtar seg høy risiko når man går til Stortinget med så store prosjekter med så lite forarbeid. Oppfølgingen av disse er derfor veldig viktig, at det er dybdeinformasjon i de fremtidige proposisjonene som kommer til Stortinget. For det at Stortinget er velvillig og ønsker denne typen prosjekter, skal ikke kamuflere at jeg sjelden har sett mindre omfang for et større beløp, og jeg minner om at jeg har vært her ganske lenge.

Nå er det sånn at budsjettet for neste år er laget i en periode hvor vi lever i en av de mest ustabile tidene vi har hatt på lang, lang tid – med negativt fortegn. Vi har hatt ustabile tider de siste årene, men hvor ting har endret seg i positiv retning. Nå går det meste i feil retning. Derfor er det viktig at vi bygger opp under samarbeidet internasjonalt, at vi sørger for at vi har en tydelig strategi og en tydelig politikk – både for tilknytningen til og styrkingen av FN, og at vi sørger for at FN-organer fungerer, at vi sørger for at vi er tett tilknyttet EU, og at EU faktisk fungerer, og ikke minst at vår viktigste sikkerhetsgaranti, NATO, fungerer på en god måte. Alle de tre tingene er viktige. Men det er også viktig, og der har jeg lyst til å gratulere regjeringen, at vi er med i de ikke-formelle organisasjonene som eksisterer. Norge har nok en gang blitt invitert som gjesteland i G20, ikke så lenge etter forrige gang vi var der. Det er en betydelig og viktig arena, ikke minst i en tid der det er sånn at G20, G7 og andre organisasjoner kanskje lettere kan få til samarbeid enn det vi faktisk klarer å få til gjennom FN-organer – i organisasjoner der vi formelt ikke har makt, men der vi kan bidra betydelig til forpliktelsene. Derfor er min utfordring til regjeringen å informere oss bedre, ikke minst i starten på året, om hva som er vårt og Norges ambisjonsnivå, hva vi vil få ut av det å være gjesteland i G20, hvilke prioriteter vi legger inn i dette, og hvilken måte vi kan grunnge det på, også som en viktig del.

Jeg tror at det å jobbe internasjonalt er ekstremt viktig, også for å ta vare på norske interesser. Vi bør være et

land som bekjemper ethvert forsøk på å tro at nasjonale bestemmelser hindrer at den internasjonale verden slår innover oss. Vi er et lite land med en åpen økonomi. Alt som skjer i verden, påvirker oss sterkt. Derfor er det viktig å være med på og forsøke å påvirke rammebetingelser, endringer og politikk internasjonalt, og det har regjeringen min fulle støtte til å fortsette å jobbe med. Det gjelder støtten til Ukraina, det gjelder støtten og arbeidet for at vi får en løsning på Gaza-krigen og krisen mellom Israel og Hamas. Det er viktig at vi finner løsninger på disse spørsmålene på en måte som stopper krigføringen og bidrar til mindre menneskelige lidelser, men at vi samtidig bidrar til at verden følger den positive trenden, istedenfor den negative trenden, som vi er inne i nå.

Ola Borten Moe (Sp) [19:23:53]: Det har ikke manglet på elendighetsbeskrivelser knyttet til utviklingen i året vi snart legger bak oss. Det er jeg helt enig i. 2023 er på så mange vis året som var så bratt.

La meg bare kort reflektere litt over det: Ukraina har gått dårligere enn det jeg tror mange av oss håpet på, i alle fall den motoffensiven som var varslet i vår. Vi opplever at vår egen verdensdel, Europa, taper internasjonal konkurransekraft. Det er viktig, for det betyr også at de liberale demokratiene i verden svekkes, både ute og her hjemme. Ikke minst ser vi det i form av mange av de valgresultatene som nå dukker opp rundt om i Europa.

Utviklingsministeren nevnte økende sult. Det er helt korrekt. For første gang på aldri så lenge går den pilen i feil retning. Det mener jeg understreker at uten økonomisk vekst og utvikling er det helt umulig å nå noen av bærekraftsmålene til FN. Det er internasjonalt som det er her hjemme – økt inflasjon og prisstigning rammer alltid dem som har minst fra før.

Vi opplever også økt spenning i Taiwanstredet, mellom Kina og Taiwan. Vi opplever dessverre manglende handlekraft fra EU og USA når det gjelder som mest. Så får vi håpe at det ordner seg i løpet av noen måneder. Det er på nytt massevis av terror og krig i Midtøsten, og viktigst er selvsagt konflikten, eller krigen, i Gaza. Og vi opplever sterkere kiving og forstyrrelse av de internasjonale verdikjedene. Nå sist er det Jemen det gjelder. Det er raketter og angrep på internasjonal handel og skipsfart i et område som er helt avgjørende for den globale handelen og dermed for den globale velstanden.

Når det gjelder Ukraina, mener Senterpartiet og jeg mener at Norge leverer, både absolutt og relativt, og det må være lov til å si at om alle hadde gjort som oss, ville det i hvert fall sett betydelig bedre ut. Det er heller ingenting å si på engasjementet, verken i denne salen eller i samfunnet for øvrig, hva gjelder krigen på Gaza. Det er få konflikter vi engasjerer oss så intenst i som akkurat den.

Så er det et par ting jeg mener vi trenger mer oppmerksomhet rundt. For det første trenger vi, også i Norge, å snakke mer om hvordan vi forbedrer vår egen konkurransekraft og øker vår egen verdiskaping. Det er viktig som en del av den grunnleggende samfunnskontrakten i ethvert samfunn. Jeg tror ikke det er mulig med et liberalt demokrati uten at man innfrir det. For det andre er det helt avgjørende for at vi skal klare å eksportere vår samfunnsmodell til resten av verden. Uten at vi lykkes med dette, kan vi heller ikke forvente at andre går om bord, og nå ser vi dessverre at det er flere mennesker som lever i ufrie samfunn enn på veldig, veldig lenge.

Jeg mener også at vi burde ha brukt noe mer tid på Iran. De har en finger med i det meste av det som skjer rundt oss, og som vi engasjerer oss imot. De sender våpen til Russland, som brukes i Ukraina. De gjør så godt de kan for å skaffe seg selv atomvåpen. De støtter opp under Hamas – på en måte som gjorde det mulig for dem å angripe Israel. De støtter Hizbollah, som truer den nordlige grensen til Israel, og som dermed truer hele stabiliteten i regionen. Det er de som sikrer Houthismilitsen i Jemen kapasiteter som gjør at de kan angripe internasjonal skipsfart, og de støtter opprørsgrupper både i Syria og i Irak på en måte som definitivt ikke er bra. I tillegg er det et repressivt regime som undertrykker egen befolkning, senest demonstrert gjennom freds- og pristildelingen nå i vår.

Jeg er veldig glad for regjeringens deltakelse i å sikre sikkerhet rundt det som nå skjer i Rødehavet. Der må vi gjerne trå til mer, og jeg sikker på at man følger årsakene tett. Men jeg er ikke like sikker på at rotårsaken til det som nå skjer i Jemen, er konflikten i Israel. Det kan like gjerne være et repressivt, svært undertrykkende, religiøst fanatisk regime i Iran som ikke blir tilstrekkelig korrigert – ikke av Norge, ikke av resten av verden. Så min utfordring går på å ta tak i Iran-problematikken, og jeg tror vi hadde hatt et bedre sted og en mye bedre verden uten mulla-styret i Iran.

Nils-Ole Foshaug (A) [19:29:10]: I lys av den forverrede sikkerhetssituasjonen er forsvarssjefen, forsvarskommisjonen og totalberedskapskommisjonen alle tydelige på at det er behov for en omfattende satsing på sikkerhet, forsvar og beredskap de neste tiår. Jeg tror det er klokt av oss å lytte til disse rådene.

Det er nå ett år igjen av gjeldende langtidsplan for forsvarssektoren. Inneværende plan har styrket Forsvarets operative evne, men den la til grunn en altfor høy risiko i gjennomføringen. Anskaffelser er forsinket, utbygginger er blitt dyrere, etterslep på bygg og anlegg er stort, og det er utfordringer med å beholde og tilføre riktig personell og kompetanse. Man satset på at ting skulle gå enklere og at ting var billigere enn det de viste seg å være.

Konsekvensene er at vår forsvarsevne ikke er slik den burde være.

Siden Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen tiltrådte har vi økt bevilgningene til Forsvaret. Regjeringen foreslår et forsvarsbudsjett for 2024 med en nominell økning på 15 mrd. kr sammenlignet med saldert budsjett for 2023. Det er en økning utover det som var planlagt i inneværende langtidsplan.

For 2024 prioriteres særlig flere folk i Forsvaret, styrking av beredskapslagre, styrking av Heimevernet, alliert mottak og situasjonsforståelse i nord. Det kommer 200 flere årsverk i Forsvaret, det blir flere utdanningsplasser, og det blir en økt satsing på bolig, kaserner og kvarter. Investeringer i materiell fortsetter og går til bl.a. F-35-kampfly, nye ubåter, overvåkingsfly, maritime helikoptre, artilleriammunisjon, luftvern og viktige IT-anskaffelser. Det aller viktigste med budsjettet for 2024 er at det danner et viktig grunnlag og en forutsetning for en videre oppbygging av Forsvaret i årene som kommer.

NATO-medlemskapet er bærebjelken i norsk sikkerhetspolitikk, og nå også med et samlet Norden i NATO, som åpner nye muligheter. Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen har lagt fram en forpliktende plan overfor NATO, hvor Norge innen 2026 skal bruke minst 2 pst. av BNP på forsvar. Dette er første gang en norsk regjering faktisk forplikter seg til 2-prosentmålet. Den forrige regjeringen hadde sju år på seg, men gjorde det ikke.

Norge vil støtte den ukrainske forsvarskampen så lenge det er behov for det. I en tid der vedtak lar vente på seg i både EU og USA, er Nansen-programmet av stor betydning. Jeg vil understreke at Norges bidrag til Ukraina også er med på å styrke det norske forsvaret. Våre egne styrker får verdifull trening og erfaringsoverføring i samarbeid med de ukrainske styrkene. Vi erstatter materiell som blir donert, med nytt og mer moderne materiell. Det viktigste av alt er at Nansen-programmet er et vesentlig bidrag for å styrke vår sikkerhet ved at det forhindrer at makt gir rett. Det skal ikke være sånn at den sterkeste rett gjelder, og at ulovlige angrepskriger lønner seg. Et slikt utfall vil kunne få svært alvorlige konsekvenser både i Europa og andre steder i verden.

Krigen i Ukraina har medført sterk internasjonal etterspørsel etter våpen og ammunisjon. Regjeringen har forsert anskaffelse av artilleriammunisjon for å gi Nammo forutsigbarhet for å gjøre investeringer i egen produksjonskapasitet og har besluttet å delta i ASAP, Act in Support of Ammunition Production. Dette er viktig for å utvide produksjonskapasiteten i Europa, og det trengs. Det vil også være noe norsk forsvarsindustri vil kunne dra nytte av.

Langtidsplanen for Forsvaret er det viktigste verktøyet vi stortingspolitikere har for å løse sikkerhetsut-

fordringene. Den neste langtidsplanen blir Norges viktigste forsvarsplan siden etterkrigstiden. Jeg ser fram til et godt samarbeid med alle i denne prosessen. I krevende tider er det viktig at vi i forsvars- og sikkerhetspolitikken finner sammen, til det beste for landet.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Ingjerd Schie Schou (H) [19:34:20]: Høyre har levert et ansvarlig alternativt budsjettforslag som tydeliggjør at vi er et parti som evner å gjøre reelle prioriteringer. Når vi gjør reelle prioriteringer, skal vi bruke mer penger på noe, men vi må også mindre penger på noe annet.

Vi prioriterer å styrke Forsvaret. Statens viktigste oppgave er å gi innbyggerne trygghet og sikkerhet. På bistandsfeltet har vi også gjort noen tydelige prioriteringer. President Zelenskyj sto i denne sal for under en uke siden og klargjorde med all mulig tyngde hvilke krefter som er rettet inn mot å nedkjempe demokrati og frihet. Høyre er stolte over å ha medvirket til enigheten om Nansen-programmet. Det er på sin plass at Ukraina nå er største mottakerland av bilateral norsk bistand.

I skyggen av krigene i Ukraina og Gaza foregår det fortsatt flere langvarige og i større eller mindre grad glemte konflikter, hvor barn, kvinner og menn mister livet, blir fordrevet fra sine hjem og blir kastet ut i sult. Antallet mennesker i verden som trenger humanitær bistand, økte fra 274 millioner i fjor til 363 millioner i år.

Høyre prioriterer derfor en økning av bevilgningen til nødhjelp og humanitær bistand med 100 mill. kr. Vi prioriterer også å øke den fleksible kjernestøtten til Verdens matvareprogram med 100 mill. kr. Det kan f.eks. gi mat til 280 000 mennesker i to måneder.

Høyres engasjement for utdanning for verdens fattige tør være kjent. Utdanning er en grunnleggende menneskerett og en forutsetning for styrket realisering av alle menneskerettigheter og en bærekraftig utvikling. Verdensbanken påpekte i fjor, i likhet med en annen representant her i dag, at syv av ti tiåringer i verden ikke kan lese og forstå en enkel tekst. Kutt i utdanning rammer de som har det hardest i utgangspunktet.

De som ikke får skolegang, er betydelig mer utsatt for dårlig helse og får mindre innflytelse over beslutninger som angår dem selv. Situasjonen er verst for jenter. Regjeringen skriver i sitt budsjettforslag at forekomsten av uønskede graviditeter og barneekteskap har økt etter covid-19-pandemien. Det er foruroligende at Støre-regjeringen har kuttet støtten til utdanning til under halvparten av det nivået den var på under Solberg-regjeringen. Høyre foreslår i sitt alternative statsbudsjett for 2024 å øke støtten med 100 mill. kr.

Krigene jeg har nevnt tidligere, utfordrer det multi-laterale systemet som har tjent Norge godt i flere år. Norge bør fortsette å være en tydelig og konstruktiv støttespiller for FN. I vårt alternative budsjett foreslår Høyre å øke bevilgningen til FNs stedlige koordinatorene med 30 mill. kr. Å øke kjernestøtten til dem vil gi et styrket og mer samstemt FN, og det vil øke kapasiteten deres til å dele informasjon og bygge tillit til FNs arbeid.

Innenfor FN-systemet prioriterer vi å øke støtten til UNICEF med 50 mill. kr. Det bidrar til å opprettholde vaksinasjonsgrad, utdanning, ernæring og beskyttelse av verdens mest sårbare barn. Videre foreslår vi å øke kjernestøtten til FNs befolkningsfond med 50 mill. kr. Det vil styrke tilgangen til familieplanlegging, redusere mødre- og barnedødelighet og gjøre UNFPA – FNs befolkningsfond, som særlig arbeider med seksuell og reproduktiv helse – bedre i stand til å bekjempe kjønnsbasert vold og skadelige skikker som kjønnslemlestelse, barneekteskap, tidlig ekteskap og tvangsekteskap.

Jeg er klar over at det er blitt rettet kritikk mot noen av de kuttene Høyre har foreslått. Da har jeg lyst til å gjenta det jeg startet med å si, nemlig at Høyre tar på alvor at skal vi gjøre mer av noe, må vi gjøre mindre av noe annet. Vi mener det er riktig at Norge skal være en stor bidragsyter innen den globale utviklingspolitikken, men vi er mer opptatt av gode resultater av bistanden enn at den for enhver pris skal nå 1-prosentmålet. Det er velkjent at det ofte foretas store bistandsutbetalinger mot slutten av året nettopp for å nå dette prosentmålet. Derfor har vi foreslått at de største kuttene skal være på poster hvor bevilgningene har blitt økt mye etter at Støre-regjeringen tiltrådte, og hvor en stor del av utbetalingene de siste årene har skjedd i november og desember.

Hårek Elvenes (H) [19:39:28]: Det bør være et uangripelig utgangspunkt å legge regjeringens egen faktaboks til grunn når man skal legge regjeringens forsvarsbudsjett under lupen i Stortinget:

«Det settes av 2,7 milliarder kroner i tråd med LTP-opptrappingen og 1,5 milliarder kroner til ytterligere styrking utover LTP.»

Dette gir et langt mer nyansert og riktig inntrykk av hva den reelle styrkingen i forsvarsbudsjettet er, enn de 15 milliarder kronene som regjeringen har kommunisert. La det være sagt: At Norge bidrar med 7,5 mrd. kr til Ukraina er sikkerhetspolitisk viktig og helt korrekt, men å ta dette til inntekt for en styrking av vårt eget nasjonale forsvarsbudsjett er misvisende.

Regjeringen spente forventningens bue høyt foran framleggelsen av statsbudsjettet og har før, under og etter framleggelsen oversolgt budsjettet. Jeg tør minne om at det er nødvendig at regjeringen kommuniserer de faktiske forholdene i forsvarsbudsjettet på en mer nyan-

sert måte til befolkningen, særlig sett i lys av at vi finner oss i en situasjon der vi er avhengige av økt forståelse og økt aksept for økte forsvarsbevilgninger i befolkningen.

Høyre vil øke forsvarsbudsjettet med 1,3 mrd. kr utover regjeringens forslag. I tillegg kommer et kapitalinnskudd til Nammo på 400 mill. kr for økt produksjonskapasitet.

Rekruttering og å beholde personell i Forsvaret er helt avgjørende for at Forsvaret skal kunne gjennomføre de foreliggende planer for styrking av Forsvaret og de planene som måtte komme. Høyre avsetter 590 mill. kr til diverse personelltiltak: økt bemanning i Sjøforsvaret for å øke antall seilingsdøgn, utvide utdanningskapasiteten på krigsskolene og befalsskolene og andre stimulerende tiltak for å få flere over på T60-ordningen fra T35-ordningen.

Videre ønsker Høyre å øke beredskapslagrene for ammunisjon, reservedeler og drivstoff gjennom økte bevilgninger for å øke Forsvarets utholdenhet. Høyre vil også forsere anskaffelsen av luftvern med en 0,5 mrd. kr for bedre å kunne beskytte både militære mål og sivile mål. Felles for alle disse anskaffelsene er at de er grundig utredet og fagmilitært anbefalt allerede.

Det er en samlet komité som påpeker alvor i den sikkerhetspolitiske situasjonen. Det er også en samlet komité som påpeker nødvendigheten av en kraftig styrking av forsvarsevnen og vedvarende styrking av forsvarsbudsjettene over tid. Dette er et entydig signal til regjeringen fra Stortinget som regjeringen må ta inn over seg nå når den nye langtidsplanen skal legges fram.

Vi ser ikke et annet Russland, vi ser det sanne Russland, og det er ingen grunn til å forvente at denne naboen vil forandre sin oppførsel overfor sine naboer. Vi vet hvilken nabo vi har – en uforutsigbar og farlig nabo. Vår forsvarspolitik og vår sikkerhetspolitikk kan ikke innrettes ut fra om det blåser varmt eller kaldt fra øst.

Høyre legger også inn et beløp til styrket forskning og utvikling innen forsvarsindustrien. Dette ble kraftig beskåret av regjeringen i statsbudsjettet i 2023. Selv om regjeringen forsøker å kompensere dette ved å føre en del av kuttene tilbake, er man ikke tilbake på det nivået dette budsjettet lå på før kuttene ble gjennomført. I den situasjonen vi nå står i, er vi helt avhengige av en forsvarsindustri som kan levere, og som også har innovativ kraft til å kunne utvikle nye produkter.

Til slutt: Det er etter replikkordskiftet fortsatt like uforståelig at regjeringen er så lite lydhør overfor Nammos behov for å øke produksjonskapasiteten gjennom et kapitaltilskudd. Dette var oppe på høringen i forbindelse med forsvarsbudsjettet, og sjefen for Nammo beskrev forskjellige alternative måter dette kan gjøres på uten at andre aksjonærer kommer i skade for å bli vannet ut. Det

er mulig at departementet vet noe her som Nammo ikke vet, men det er åpenbart at signalene ikke når fram.

Presidenten [19:44:38]: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Per Vidar Kjølmoen (A) [19:44:48]: Få debatter på Stortinget har et så stort geografisk spenn som når utenriks- og forsvarskomiteen diskuterer statsbudsjettet.

Stedsnavn som Dubai, USA, Russland, Jemen, Gaza og Brasil farer gjennom salen, men denne debatten handler også litt om steder som Jåtta, Madla og Kjevik. Mens andre i debatten har vært opptatt av presidenter, generaler og statsministre, har jeg lyst til å si noen ord om renholderne som jobber på disse tre basene.

Under Høyre og Erna Solberg ble renholderne i Forsvaret privatisert bort. Tenk det, folk som vasker på norske militære anlegg, skulle ikke lenger få jobbe i Forsvaret. I forrige uke fikk de lov til å komme tilbake til sin gamle arbeidsgiver. De siste årene har vi hørt historier fra renholdere i Forsvaret over hele landet. De har fortalt om vanskelige arbeidsvilkår, en kamp mot klokka og umenneskelig arbeidspress. Såkalt effektivisering betydde også i praksis dårligere pensjoner for renholderne. Det går gjerne ut over noen når det skal spares penger med høyresidens honnørord om fleksibilitet og effektivisering.

Jeg vil gratulere alle renholderne som forrige mandag fikk ny arbeidsgiver. Godt renhold for alle ansatte og soldater bidrar til både trivsel og hygiene – og derfor også til forsvarsevnen vår. Kanskje vil også tryggere arbeidsvilkår og trygge pensjoner bidra til en litt bedre julehøytid for helt vanlige kvinner og menn rundt om i Norge, som igjen kan være en stolt del av det norske forsvaret.

Alle teller eller ingen teller, sier detektivten Harry Bosch. Det gjelder også i norsk arbeidsliv. Kampen for et trygt arbeidsliv er ikke over før alle har trygghet og forutsigbarhet på arbeidsplassen sin. Jeg registrerer at Solberg allerede har varslet at hun vil reversere Arbeiderpartiets forbud mot innleie om Høyre kommer til makten etter valget. Da må vi regne med at mer privatisering og midlertidighet vil tvinge seg fram.

Jeg vet ikke hva renholderne kommer til å stemme ved neste stortingsvalg, men jeg tror at selv Harry Bosch hadde vært skeptisk til Høyres visjoner om et mer utrygt arbeidsliv.

Kamzy Gunaratnam (A) [19:47:24]: Jeg er glad for at en arbeiderpartiregjering har vært krystallklar på at vi trenger våpenhvile i Gaza nå. Vi har jobbet aktivt, og som eneste nordiske land stemte Norge i november for resolusjonen i FNs generalforsamling som krevde våpenhvile for å sikre humanitære forsyninger. Senere har mange land fulgt etter, også våre nordiske naboer,

og i forrige uke stemte 153 land for våpenhvile. Det er bra, men ikke nok, for bombingene pågår fortsatt.

Sivile, og særlig barn, rammes på en uakseptabel måte, med dramatiske konsekvenser. Blodbadet kan ikke fortsette. Arbeiderpartiet ønsker at Norge skal bidra med å stable en politisk prosess på bena igjen i Midtøsten, for den brutale krigen i Gaza har gjort det klart at det ikke finnes noe alternativ til fredsprosess og tostatsløsning. Vi kan ikke tolerere nye tiår med okkupasjon, krig og uløst konflikt. Vårt mål er å bidra til etableringen av en levedyktig palestinsk stat. Vår posisjon er en tydelig støtte til palestinere som ikke har gitt opp håpet om en politisk løsning på konflikten. Det å støtte samlende krefter, krefter som ønsker fred, frihet og folkestyre i Midtøsten, trengs mer enn noen gang.

Enkelte forsøker å framstille dette som at vi er bakpå eller utydelige når det gjelder vår støtte til Palestina, men det er å snu det hele på hodet. Vi i Arbeiderpartiet har jobbet målrettet med dette over flere tiår, og knapt noe politisk parti i Europa står nærmere den palestinske saken enn oss. Fredagens utenriksministermøte i Oslo er et av flere tydelige eksempler på det. På dagsordenen for møtet sto bl.a. behovet for å styrke den palestinske selvstyremyndigheten og for å fornye det internasjonale samarbeidet for en tostatsløsning. I den forbindelse vil jeg også trekke fram at Norge har økt støtten til Palestina med nærmere 800 mill. kr etter krigsutbruddet. I tillegg til å styrke den palestinske selvstyremyndighetens evne til å tilby befolkningen grunnleggende tjenester, bidrar den norske støtten i stor grad til å finansiere de enorme behovene for nødhjelp som har oppstått på grunn av krigen. Til sammen vil Norge bidra med 1,75 mrd. kr til Palestina i 2023, og vår støtte vil være betydelig i 2024. Det skulle bare mangle, vil noen si, men dette ville altså aldri skjedd uten en rød-grønn regjering.

Marit Arnstad (Sp) [19:50:21]: Det internasjonale bildet er ustabil og urolig. Jeg er usikker på om vi er i en helt ny situasjon. Det har bestandig vært kriser og vanskelige situasjoner som krever politiske prosesser og forhandlinger, og det er bare å skrolle nedover NTB i dag, så ser man at det har vært væpnede grupper som har prøvd å komme seg fra Syria og inn til Jordan, det er en militans i Sudan, og det er den vanskelige situasjonen i Rødehavet.

Den store forskjellen er kanskje at noen av konfliktene har kommet så mye nærmere oss, gjennom at vi har en konflikt i Europa og en fastlåst situasjon mellom Ukraina og Russland, og også fordi konflikten i Midtøsten rammer sivile i så sterk grad som det den nå gjør. Jeg tror det betyr at mange også føler mer avmakt og mer frustrasjon over situasjonen internasjonalt enn tidligere. De hundretusener av soldater som dør i skyttergrave-

ne i konflikten i Ukraina-krigen, forferder, og det samme gjør de tusener av sivile i Gaza som dør som følge av konflikten mellom Israel og Hamas. Det betyr også et større engasjement, noe som på mange måter er bra.

Regjeringen har synliggjort sine prioriteringer, og i utviklingsbudsjettet prioriterer regjeringen og Senterpartiet lokal matsikkerhet og matproduksjon. Vi omprioriterer. Det er neppe noe annet område der man kan kombinere kamp mot sult, muligheten for lokal produksjon og lokale arbeidsplasser, bærekraft og stabilitet i et land, bedre enn området som angår matproduksjon og matsikkerhet.

Høyre foreslår å kutte denne bevilgningen med 0,5 mrd. kr. Det er en reell prioritering som regjeringen og Senterpartiet er uenig i. Det som overrasker, er imidlertid Høyres argumentasjon, for i stedet for å erkjenne innstillingen at dette er en prioritering, prøver de å legge seg på en slags revisorargumentasjon. Hvorfor ikke bare være ærlig og si at en velger bort, at en reduserer med 0,5 mrd. kr til Afrika, 80 mill. kr til Asia, 0,5 mrd. kr til matsikkerhet, 100 mill. kr til helse? Hvorfor prøve å gjemme seg bak en budsjetteknisk argumentasjon som heller ikke stemmer? Det framstår veldig rart.

Derfor er jeg glad for at representanten Schou nå sier at det er en reell prioritering, for det er det det er. De velger i likhet med oss å prioritere noen ting opp, og de velger å prioritere noen ting ned.

Et annet paradoks i debatten er at Høyre mener at de forserer investeringer i Forsvaret, men de er altså kritiske til at regjeringen gjør akkurat det samme: forserer investeringer i nysalderingen. Det framstår som merkelig, for det er nettopp en raskest mulig gjenanskaffelse alle er opptatt av. Det er heller ikke noe nytt, Høyre har sjøl gjort det, i nysalderingen i 2016 med P8. Det var noen linjer i nysalderingen der, og ikke noe mer enn det, så det er rart at de legger seg på en slik argumentasjon i denne debatten omkring å forsere gjenanskaffelser til Forsvaret som er høyst nødvendige.

Kari Henriksen (A) [19:53:42]: Vi lever i et trygt og godt land her i Norge. Her leker barna i gatene, og forventningsfullt kan de glede seg til julegaver og juleaktiviteter. Mange steder i verden er hverdagen for barn konflikter, terror, krig, sult, barnarbeid og grov utnyttelse. De vil måtte betale prisen for dette i store deler av sitt liv.

Norge har fordømt Israels blokade på Gazastripa og Hamas' brutale terrorangrep mot sivile i Israel. Voldshandlingene må stanses og gisler løslates. Sivilbefolkningen må få tilgang til livsnødvendig hjelp. Barna på Gazastripa, i Ukraina eller andre steder i verden skal ikke måtte leve i frykt og redsel blant død og fordervelse. Som representanten Gunaratnam sa, arbeider Norge

aktivt for å oppnå en fredsavtale. Det diskuteres igjen i FN i dag, har jeg lest.

Likestilling, menneskerettigheter og demokratiutvikling opplever nå store tilbakeslag. Jeg er glad for at Norges regjering fronter disse verdiene med sterk og myndig stemme hvor enn de opptrer.

Stortingets delegasjon til OSSEs parlamentarikerforsamling, under ledelse av Siv Mossleth, er aktiv. Jeg vil også nevne Aleksander Stokkebøs gode arbeid blant de yngre parlamentarikerne, og i mitt verv som spesialrapportør for Sør-Kaukasus har jeg møtt politiske ledere og kolleger i Aserbajdsjan, Georgia og Armenia.

Alle land i regionen har flyktninger og internt fordrevne. Over 100 000 flyktet fra Karabakh til Armenia etter krigen om landområdet – 80 pst. av dem barn og unge, sier Redd Barna. Norge bidrar med humanitær bistand til Armenia i den utfordrende situasjon det er for dette lille landet. Karabakh er nå Aserbajdsjans territorium, og det forhandles om fredsavtale. Landene er blitt enige om flere punkter.

Det er en historisk milepæl at de to landenes regjeringer nå ser framover sammen, men de beveger seg på en tynn, tynn mulighetslinje politisk. Vi må støtte opp om deres gode intensjoner. De har tatt viktige skritt mot en fredelig løsning.

Det er altså håp. I disse dager skriver vi julekort og ønsker hverandre godt nytt år. Det er vel et ønske som sjeldent har vært mer aktuelt. Gjennom politisk hardt arbeid og sammen med de mange som hver dag jobber ute for fred og menneskerettigheter, mot sult og utnyttelse og for likestilling, skal vi lykkes. Takk til disse. Freden skal komme, det er ingen andre svar på dagens situasjon.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [19:56:43]: Ei likestilt verd er ei meir rettferdig verd. Dette er ein grunnpilar for Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa sin utanrikspolitikk på likestillingsområdet. Mens likestillinga går framover her til lands på grunn av stort politisk trykk frå regjeringa vår, veit vi dessverre at likestillinga og rettane til kvinner går i revers mange plassar i verda.

Kvinner sin rett til å bestemme over eigen kropp og kvinner si medbestemming og innflytelse over eigen kvardag er trua mange plassar. Seksuell og kjønnsbasert vald aukar, spesielt i område prega av konflikt. Mødre- og spedbarnsdødelegheit, uønskte graviditetar og farlege abortar aukar.

Det gjer meg ganske uvel å seie dette, men framleis blir ei av fem jenter i verda utsett for barneekteskap. Dette er ikkje noko tilfeldig eller noko som berre skjer av seg sjølv. Dette er dessverre villa politikk med sterke krefter som står bak, og det går i feil retning mange plassar over heile verda. Då er det vår plikt å vise solida-

ritet med disse kvinnene i heile verda, kvinner og jenter som treng at vi går føre og støtter opp under.

Noreg kjem ikkje til å sitje stille og sjå på at desse rettane blir svekte. Eg er stolt over at vi er blant dei landa som gjev mest midlar til organisasjonane som arbeider for å styrkje rettane, og det skal vi fortsetje med.

SRHR-arbeidet handlar òg om det større bildet – om korleis framtida vår skal sjå ut, retten til å planleggje når og korleis ein vil starte ein familie, og kunnskap om og tilgjengelegheit av prevensjon. Jenter og kvinner sin kamp i heile verda er òg min og din kamp. Difor er likestillingskampen i utanrikspolitikken særleg viktig for oss i Arbeidarpartiet.

Eg vil spesielt nemne kvinneorganisasjonar og menneskerettsforkjemparar, som er viktige samarbeidspartnarar for å fremje rettane til kvinner rundt om i verda. Kvar einaste dag gjer dei det dei kan for å tryggje jenter og kvinner. Difor satsar denne regjeringa på desse organisasjonane, som gjer eit livsviktig arbeid rundt om. Vårt mål er ei likestilt verd. Med hardt arbeid og klare politiske prioriteringar trur eg det er mogleg.

Bengt Fasteraune (Sp) [19:59:47]: Da Zelenskyj talte til Stortinget, viste han takknemlighet for Norges støtte, som gir både forutsigbarhet og nødvendig økonomisk kapital, slik at Ukraina kan kjempe på bakken.

Vi står fjellstøtt og blir sett på som et foregangsland for måten vi har besluttet og organisert vår støtte til Ukraina på, og spesielt for vår evne til å tenke langsiktig og forutsigbart. Det skal vi i denne salen være særdeles stolte av. Den praktiske gjennomføringen av denne politikken hviler på skuldrene til herværende ministre, en jobb jeg synes de gjør på en særdeles god måte.

Vårt bidrag er helt nødvendig for ukrainerne, men jeg vil også understreke hvilke gevinster det gir oss her hjemme og til vår forsvarsevne, noe som har vært belyst tidligere i debatten. Jeg er dypt uenig med representanten Tybring-Gjedde, som særdeles upresist påstår det motsatte. Støtten til Ukraina er organisert mer eller mindre som en ren militær operasjon – en operasjon som inneholder logistikk, ganske avansert logistikk, som gjennom de over 600 dagene krigen har vart, har vært en logistikk som startet med å gi personlig utstyr og bekledning, til at man nå skal donere F16 med alt som kreves av utdanning og trening.

Det er materiell som er donert. Det er penger som puttes inn i fond. Det er koordinering mellom forsvarsindustri både her i Norge og internasjonalt, koordinering mellom allierte. Det er utdanning og trening, både på lavt nivå for den enkelte soldat, i hvordan man skal lære og trene opp stabsoffiserer, og i hvordan et avansert system skal fungere. Det er koordinering internt i NATO.

Det er koordinering i forsvarsindustrien. Det er ramme-faktorer som endres fra dag til dag.

Erfaringslæring gjennom en sånn operasjon er særdeles viktig. Jeg vil si at det våre styrker lærer og erfarer gjennom dette arbeidet, hører hjemme i et budsjett som vi skal behandle som et forsvarsbudsjett. Dette er viktig, dette er krevende, og jeg synes det er viktig å komme fram til, helt konkret, at i framtiden vil støtten til Ukraina bli enda mer komplisert enn i dag og kreve enda mer. Vi har sett resultater av det allerede i dag.

Frode Jacobsen (A) [20:03:08]: Debatten om budsjettet for Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet er alltid viktig. Den sier noe om hvem vi er som nasjon, og hvordan vi forholder oss til resten av verden. Med det bakteppet vi har i dag, er det lenge siden det har vært viktigere enn det er akkurat nå, at vi evner å ha to tanker i hodet samtidig: at vi gjør mer her hjemme for å redusere forskjeller, kutte klimagassutslipp og sikre velferden for dem som sliter mest i dyrtiden, samtidig som vi styrker eget forsvar, støtter opp om Ukrainas kamp for selvstendighet og ikke minst viser internasjonal solidaritet gjennom bistand og utvikling i de fattigste landene i verden.

Derfor er det viktig å se hva regjeringen gjør i bistandsbudsjettet vi debatterer. Budsjettet svarer bra på behovene både i Ukraina og i utviklingsland. Budsjettet stimulerer til mer investering i utviklingsland, spesielt for å bidra til å løse klimakrisen. Dessuten moderniseres bistanden for å øke effekten av norsk bistand, særlig rettet inn mot de avgjørende bærekraftsmålene.

Da er det skuffende å lese særlig partiet Høyres respons på dette. I Høyres alternative budsjett kuttet nemlig over 1,3 mrd. kr i bistanden for neste år. I FNs siste rapport for menneskelig utvikling blir det tydelig at arbeidet for å nå bærekraftsmålene er satt kraftig tilbake de siste årene. Pandemien og den påfølgende invasjonskrigen i Ukraina har hatt store negative konsekvenser for milliarder av mennesker. I kombinasjon med omveltende klima- og miljøforandringer har dette ført til økt fattigdom, tiltakende polarisering og uro verden rundt. For 2024 mener altså Høyre at de som har minst, fortjener 1,3 mrd. kr mindre enn det som regjeringen har foreslått.

Det er særlig to av kuttene som framstår spesielt korttenkte. Høyre kutter nemlig i regionbevilgningen til Afrika med 500 mill. kr. Om Høyre hadde fått det som de ville, ville dette kuttet alene hatt store konsekvenser for utviklingsstøtten til noen av verdens aller fattigste land. Store deler av Afrikas Horn er i en klima- og matkrise etter flere år med tørke og økning i priser på mat, gjødsel og såkorn. Sikkerhet og stabilitet forblir en utfordring på store deler av kontinentet. Krig har brutt ut i

Sudan, og land som Mali, Sør-Sudan og Etiopia er sårbare for en ny konflikt. Uroen i DR Kongo preger regionen. Covid-19 påvirker fortsatt livet i mange land, og kolera- og ebolautbrudd rammer med ujevne mellomrom. Støtten som Høyre foreslår å redusere med en halv milliard, skal bidra til å forebygge slike kriser og avhjelpe konsekvensene av dem. Det er mildt sagt en underlig prioritering. Men det slutter ikke der. Høyre vil også kutte 500 mill. kr i støtten til matvaresikkerhet, og det i en tid hvor stadig flere sulter i verden. Det er alvorlig, og det er svært dårlig politikk.

Guri Melby (V) [20:06:28]: Jeg er stolt over Stortingets tverrpolitiske støtte til Ukraina gjennom Nansen-programmet. Fra Venstres ståsted har det hele tiden vært klart at det er Ukrainas behov som må ligge til grunn for den støtten Norge gir, og at Nansen-programmet må være et gulv og ikke et tak for norsk støtte. Vi kan heller ikke la Nansen-programmet bli en hvilepute som gjør at vi ikke hele tiden leter etter nye løsninger for hvordan og når Norge best mulig kan støtte Ukrainas frihetskamp. Når behovene i Ukraina øker, og når støtten fra andre steder uteblir, mener Venstre at det er riktig å ta grep som kan bidra til en kraftfull europeisk mobilisering for Ukraina.

Vi har akkurat vært gjennom det som er blitt kalt en historisk skjebneuke for Ukraina, som til og med inkluderte et besøk fra Zelenskyj i denne sal. Jeg tror ikke jeg er den eneste som har opplevd det som både stort og rørende. Men når skjebneuken er over, vet vi at det ikke er så mange problemer som er løst. I EU klarte Orbán å blokkere den planlagte støttepakken til Ukraina på 50 mrd. euro – til stor russisk jubel. Dette kom uken etter at Kongressen i USA blokkerte den neste amerikanske støttepakken til Ukraina. Dette skjer etter at nivået på bistand til Ukraina nådde et nytt bunnivå i perioden august til oktober 2023. Det var nesten 90 pst. lavere enn i samme periode året før.

Vi har fortsatt håp om amerikansk støtte, men den usikkerheten er i seg selv farlig. Selv om vi fortsatt kan håpe det, kan vi ikke regne med at det blir mindre usikkerhet og polarisering over Ukraina-støtte i USA framover. Støtten fra europeiske land er en del av debatten i USA. Dersom Europa tar større ansvar, øker vi sannsynligheten for at Biden får gjennomslag for sin støttepakke i Kongressen. Derfor mener vi at vi trenger en ny kraftfull europeisk mobilisering for Ukraina, og Norge har mulighet til å lede vei.

Jens Stoltenberg bønnfalte i går Europa om fortsatt støtte til Ukraina. Vi må slå fast at vi ikke aksepterer at denne krigen blir en normaltilstand. Ukraina må vinne over Russland, og det er vårt ansvar å sette dem i stand til det. Derfor foreslår Venstre at Norge bevilger 9 mrd. kr

mer til sivil og militær støtte til Ukraina i forbindelse med nysalderingen av forsvars- og utenriksbudsjettene. Dette er penger som må brukes før nyttår. Vi foreslår derfor at pengene på forsvarsbudsjettet bevilges til det britiskledede fondet, som regjeringen tidligere har uttrykt at de er fornøyd med, mens vi foreslår at pengene på bistandsbudsjettet bevilges til Verdensbanken, som vi også forstår er en svært effektiv mekanisme for å støtte drift av den ukrainske staten. Dette gjør vi rent teknisk ved å hente mer penger fra oljefondet nå i nysalderingen. Så vil vi kunne skru ned oljepengetilsvarende i revidert nasjonalbudsjett, siden Venstre verken har brukt eksportfinansieringspengene i vårt alternative budsjett eller støttet de mange utgiftsøkningene som regjeringen har tenkt å bruke dem på.

Mahmoud Farahmand (H) [20:09:38]: Denne debatten pågår samtidig som Russlands krig i Ukraina pågår for full styrke, samtidig som iranske militser og terrororganisasjoner herjer rundt omkring i Midtøsten, og samtidig som vi ser en krig pågå i Gaza.

Russlands meningsløse invasjon av Ukraina har vært det klareste beviset på verdien av tilstrekkelig trent og riktig utstyrt personell – eller soldater, om man vil. Forsvaret er helt avhengig av dem. For å sitere Ukrainas president i hans tale her i denne salen: Vi var ikke mange, men vi var nok. Vi var ikke mange, men vi var nok til å endre situasjonen. Vi var ikke mange, men vi hadde nok mot.

Denne talen påminner oss også om at personellet er den viktigste ressursen til ethvert forsvar. Det norske forsvaret er intet unntak. For å bygge opp mot hos personellet i Forsvaret og soldater og offiserer kreves det riktig rekruttering, god trening og tilstrekkelig øving – for å kunne bygge opp den tilstrekkelige kapasiteten man trenger. Det er alle de kvinner og menn som er på vakt for å sikre oss og ivareta sikkerhetspolitiske mål og interesser, som er det avgjørende for oss.

Soldater vil over tid erverve verdifull erfaring som gjør dem enda mer potente og verdifulle i sin innsats for å ivareta vår felles sikkerhet. Derfor blir også Høyres prioriteringer av Forsvarets personell i vårt alternative budsjett helt sentralt. Slik representanten Hårek Elvenes påpekte, styrker vi rekrutteringen og utdanningen av personellet, samtidig som vi setter av mer penger til å beholde personell i forsvarsgrenene over lengre tid. Uten godt trent og motivert personell vil ingen mengde toppmoderne utstyr være til stor hjelp. For å sitere Napoleon: En soldat vil kjempe lenge og hardt for en medalje. Jeg vil også legge til at en soldat vil kjempe lenge og hardt for verdier man har tro på.

Jeg vil avslutningsvis takke representanten Borten Moe for å nevne Irans rolle i konflikten i Midtøsten. La

oss heller ikke glemme at Iran også er en essensiell og sentral samarbeidspartner for Russland i krigen i Ukraina. Iran har forsynt Russland med våpentyper som har vært helt avgjørende og sentrale i Russlands meningsløse og brutale krig mot Ukrainas sivilbefolkning – droner, missiler og mer til.

Iran har også vært på plass på bakken i de russisk-okkuperte, ukrainske områdene. Det rapporteres at den iranske revolusjonsgarden har mistet mer enn ti såkalte rådgivere. Om vi ikke bryr oss om friheten til iranske kvinner og menn i Iran og deres grunnleggende menneskerettigheter, la oss bry oss om Irans bidrag til Russlands krig her i Europa og i Ukraina. La oss ta et endelig oppgjør med det iranske prestestyret – en gang for alle.

Helt til slutt vil jeg takke alle soldater og offiserer som er på vakt i julen for å sikre oss. Takk til dere og til deres familier, som gir avkall på tid i denne høytiden også. Takk!

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [20:12:50]: Norge har nå spilt en rolle – tror vi – i Midtøsten-konflikten siden 1993, og sikkert tidligere enn det også. Det har ikke blitt fred der. Det har ikke blitt enighet om noe som helst. Allikevel fortsetter vi, og vi tror også nå at vi skal spille en rolle fremover. Jeg er litt usikker på om det er for de blå øynes skyld eller hva det skyldes, men det er iallfall tydeligvis noe unik kompetanse i Norge, en kompetanse som ikke finnes hos andre diplomater i andre land eller i politiske lederskap i andre land. Det synes jeg er litt underlig. Det det har ført til, er at det har blitt et mer radikalisert Norge, et mer radikalisert organisasjonsliv i Norge, og et mer radikalisert Medie-Norge. Det er resultatet av den innsatsen vi har gjort.

Våpenhvile i Gaza nå er ikke noe alternativ. Det er ikke noe alternativ, for hvis det blir våpenhvile nå – som jeg også sa i min replikk – vil vi ha status quo. En våpenhvile vil ikke lede til noen fred. En våpenhvile vil være en tilstand som gjør at Israel ikke blir kvitt Hamas, verden blir ikke kvitt Hamas, og da vil krigen fortsette på et eller annet vis. Hvis ikke Israels sikkerhet er ivaretatt, blir det ikke noen fred. Man kan vedta våpenhvile så mye man vil, men det er ikke noe Israel kan akseptere. Det ville ikke Norge gjort heller, men vi forventer at Israel skal gjøre det.

Jeg synes det er ganske underlig at man opptrer på den måten, at Norge leder an i en sårn prosess som er helt uten rasjonalitet, og som ledes an av muslimske land i regionen. De arabiske sjeikene som var her, har åpenbart en interesse av våpenhvile, men de har ikke nødvendigvis en interesse av fred. Det er mulig utenriksministeren er uenig i det. Han har tatt ordet etter meg, så det blir interessant å høre hva han har å si.

Når det gjelder det å sammenligne med Russland og si at ved boikott av Russland skal man også boikotte Israel, er det å stille dette fullstendig på hodet. Her har man altså et fredelig Israel som blir invadert av Hamas, et terrorangrep foregår, og et fredelig Ukraina som blir invadert av Russland, og så skal man likestille Russland og Israel, hvor den ene har angrepet og den andre har forsvart seg mot et angrep. Det er å stille dette fullstendig på hodet.

Jeg hørte bistandsministeren si fra talerstolen at noen reagerer på det. Ja, det skulle ikke forundre meg om resultatet av dette blir at Israel skal stigmatiseres også der. I tillegg til å ha blitt angrepet, skal de også stigmatiseres fordi de prøver å bli kvitt Hamas, som er en terrororganisasjon. Til og med statsministeren har sagt det er en terrororganisasjon. Nå kan vi roe oss ned lite grann i denne salen og også i Europa, slik at vi forstår Israels situasjon, og at vi støtter Israel i deres kamp for sikkerhet og fred.

Hårek Elvenes (H) [20:16:04]: Debatten om forsvarsbudsjettet har ikke vært preget av de harde frontene. Det går jo en lang linje i norsk politikk der det er relativt bred enighet i forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål. Denne enigheten er det særdeles viktig å ta vare på slik som Europa ser ut i disse tider. Det er også positivt at regjeringen har kommet Høyre i møte og startet samtaler om den nye langtidsplanen, med tanke på å få til et bredt forlik i Stortinget.

Jeg merket meg representanten Foshaugs innlegg av to årsaker. Han påpekte den betydelige overlappingen og det betydelige sammenfallet det er i rådene som kommer fra forsvarskommisjonen og det fagmilitære rådet.

Det andre jeg merket meg, var at regjeringen nå hadde lagt fram en plan for å nå 2-prosentmålet. Vel, det var litt fornøydlig at den planen kom tre dager før forsvarskommisjonen la fram sin rapport. Det kan hevdes å være et prokuratorgrep å legge inn de kostnadene som går med til Ukraina-støtten.

Det jeg tok ordet for, var å si at en forutsetning for den langtidsplanen vi nå er inne i, er at det skal anskaffes nye helikoptre til både spesialstyrkene og Hæren. Jeg merket meg en pressemelding fra forsvarsministeren fra juni i år, der man sa at man ville gå inn for å levetidsforlenge de Bell-helikoptrene man har. Ministeren uttalte at han har en ambisjon om at de helikoptrene skal være tilbake på Bardufoss i 2025, men sier i samme åndedrag at spørsmålet om nye helikoptre til spesialstyrkene skal avgjøres i den nye langtidsplanen. Da er spørsmålet: Står denne ambisjonen ved lag? Er det i det hele tatt realistisk å avgjøre spørsmålet om nye helikoptre til spesial-

styrkene først i 2025, tidligst, og så ha overført Bell-helikoptrene til Bardufoss i 2025?

Så mine to spørsmål til ministeren er: Kan ministeren redegjøre for begrunnelsen for å levetidsforlenge disse Bell-helikoptrene, som allerede er tilårskomne maskiner, og som det har blitt lagt ned et stort vedlikeholds- og oppgraderingsarbeid i? Står ambisjonen om at disse helikoptrene skal være på Bardufoss i 2025, fast? I så fall må ministeren skynde seg ganske kraftig.

Ola Elvestuen (V) [20:19:07]: Vi befinner oss i en helt ny geopolitisk situasjon. Det er mange ting vi kunne tatt opp nå, men jeg vil konsentrere meg om det jeg mener er det mest akutte i denne budsjettdebatten, altså når det gjelder nysalderingen nå på onsdag, og det er behovet for å øke støtten til Ukraina. Zelenskij var her i forrige uke. Det han understreket, var nettopp dette behovet – et behov for å øke støtten nå. Fra Venstres side har vi foreslått 2,5 mrd. kr inn i neste års budsjett, men også 9 mrd. kr i nysalderingen, som representanten Melby orienterte om tidligere. For Nansen-programmet er bra, det er det bred støtte for, men det må være som et gulv, og vi må nå se om det er mulig å øke dette.

Det var imponerende hvordan Ukraina klarte å stå opp mot Russlands angrep i februar 2022. De sto opp og tok denne konflikten, og de klarte også å vinne tilbake områder. Men det er en kjensgjerning at offensiven fra i sommer ikke har gitt de resultatene som mange hadde forventet. Nå står denne frontlinjen og balanserer, og det er behov for å øke støtten. For mens det er usikkerhet i USA – vi får håpe det løser seg – og Orbán skaper oppbremsing i Europa, ser vi et Russland som får militær støtte fra Nord-Korea, man snakker om opp mot en million granater. Russland får militær støtte fra Iran, som representanten Farahmand var inne på, og får også tildelt droner – riktignok sivile droner, men de brukes militært – fra Kina. Vi ser også at land ellers i Europa øker sin støtte. Tyskland har økt sin støtte betydelig, også Belgia, Nederland og Danmark. Nå er det på tide at Norge også øker sin.

Representanten Eriksen Søreide tok i sitt åpningsinnlegg opp at det var mange valg i det året vi går inn i. Noen er jo ikke valg, som i Russland, det er bare en bekreftelse for en diktator. Men det er mange valg, og det kanskje viktigste er det som kommer på slutten av året, altså valget i USA i november. Vi vet ikke hvordan det vil gå. Vi vet ikke hvor stor usikkerhet som blir skapt etterpå, ikke bare i støtten til Ukraina, men i støtten inn til NATO, og i støtten til NATO. Det vil si at nå har vi ett år på oss til å forsterke støtten til Ukraina, men også ett år for Europa til å måtte ta en mye større rolle og forberede

oss på en veldig usikker framtid. Og støtten til Ukraina må holdes inntil det er Putin som vakler.

Utenriksminister Espen Barth Eide [20:22:24]: Til Elvestuens siste innlegg: Jeg vil bare minne om at vi har blitt enige om en støttepakke på 75 mrd. kr. Det gjør at vi er en av de største bidragsyterne i absolutte tall. Det er bra, og så kommer vi med en stortingsmelding om Nansen-programmet rett over nyttår, hvor det blir god anledning til å snakke om veien videre. Vi har altså nettopp framskyndet en viktig del av betalingene, som jeg sa i mitt innlegg, nettopp fordi det har buttet litt med – i hvert fall i nær tid – både amerikanske og EUs overføringer.

Jeg tok egentlig ordet for å kvittere ut en positiv innvielse, som jeg støtter, fra representanten Erna Solberg og takker for gratulasjonene med G20-partnerskapet. Jeg mener, som Solberg også sa, det er riktig og bra for Norge å ta en slik mulighet, og jeg vil egentlig kvittere ut positivt at jeg gjerne kommer til Stortinget på egnet måte med prioriteringer og strategi for det, for jeg tror det er lurt at vi har den diskusjonen i denne forsamlingen.

Så langt kan jeg si at Brasil har satt på dagsordenen spørsmål som vi synes er svært interessante i et globalt perspektiv, f.eks. ulikhet og fordeling; reform av internasjonale institusjoner, ikke minst finansinstitusjonene, som er en viktig pågående debatt; internasjonale skatte-spørsmål, matsikkerhet og bekjempelse av sult; grønn omstilling i oppfølgingen av klimatoppmøtet, hvor G20 kan spille en svært viktig rolle fordi over 80 pst. av verdens utslipp kommer fra G20-landene – og også Brasils og regionens store framgang med skogbevaring den siste tiden, som også er et stort tema for oss. Og jeg kan legge til fredsprosesser som vi er involvert i, både i Latin-Amerika og andre steder.

Det brasilianske formannskapet har sagt at de ønsker å bruke G20-perioden sin til å invitere til en konstruktiv, global debatt i en situasjon hvor både de og vi opplever en tiltakende polarisering rundt spørsmål om både Ukraina og Gaza. Det ønsker vi også velkommen, så jeg kommer til å finne en god anledning til å komme tilbake til Stortinget og si mer om hva vi tenker – og inviterer til kommentarer til det.

Statsråd Bjørn Arild Gram [20:24:57]: Jeg tegnet meg for å kommentere et par innlegg fra Høyre-representanter i salen. Det første var representanten Elvenes' påstand om at regjeringen oversolgte forsvarsbudsjettet. Til det er det å si at vi har presentert budsjettet på nøyaktig samme vis som Solberg-regjeringen gjorde. Jeg har gått igjennom de pressemeldingene og nyhets-sakene som Forsvarsdepartementet har lagt ut de siste åtte årene før regjeringsskiftet, f.eks. av forsvarsbudsjet-

tet for 2020: Regjeringen foreslår å øke forsvarsbudsjettet med over 2 mrd. kr. Forsvarsbudsjettet for 2020 vil dermed beløpe seg til nærmere 61 mrd. kr.

Vel, det var en nominell økning. Den reelle økningen var vel 1,1 mrd. kr.

Eller det siste – før man gikk av i 2022: Forsvarsbudsjettet for 2022 øker med om lag 4,3 mrd. kr. Forsvarsbudsjettet for 2022 vil med dette være på om lag 69 mrd. kr, en økning på 6,6 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2021.

Korrigert for pris- og lønnsøkning var det en økning på 3,6 pst.

Og jeg har flere eksempler. Den egentlige forskjellen på Solberg-regjeringen og Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen når det gjelder presentasjon av forsvarsbudsjettet, er at med denne regjeringen er tallene større i både nominelle og reelle kroner.

Så var representanten Solberg forbauset over at hun mente at jeg hadde vært forbauset over komitémerkna-dene. Det uttrykket jeg brukte, var «noe undrende», og det er jeg fordi de materiellprosjektene som foreligger, i all hovedsak er knyttet til gjenanskaffelse av donert materiell til Ukraina når det gjelder landbasert transportstøtte, ingeniørpanservogner og i stor grad luftvernet. Men når det gjelder Naval Strike Missile, er det nettopp for å ta ned risikoen at vi har lagt fram dette forslaget. Det er et prosjekt til potensielt mange milliarder kroner. Nå har vi da lagt fram en begrenset bevilgning for en designfase. Som jeg sa i innlegget mitt, vil jeg komme tilbake til Stortinget i neste etappe, nettopp for å ha best mulig kontroll på risikoen. Jeg var også noe undrende, for det er ikke første gangen – som representanten Marit Arnstad var inne på – en ser at det blir lagt fram materiellprosjekt til godkjenning i nysalderingen. Det gjorde regjeringen Solberg også.

Da komitélederen var forsvarsminister, ble det lagt fram forslag til anskaffelse av P-8A maritime patruljefly til nesten 10 mrd. kr – 2016-kroner. Var det gitt en veldig bred omtale i nysalderingen den gangen? Nei, det var på en og en kvart spalte. Og det finnes flere eksempler. Jeg skjønner godt at Stortinget ønsker best mulig informasjon om prosjekter, og det må vi ta til oss. Men det er ikke grunn til å være verken forbauset eller undrende over at vi har lagt fram disse sakene i nysalderingen.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [20:28:19]: Jeg vil takke Stortinget for en veldig god debatt, og jeg tror det er enighet blant de aller fleste partier i salen om at det å bygge og investere i allianser i globalt samarbeid er viktig for et lite land som Norge, og at det å sikre respekt for folkeretten, at stormaktene ikke kan manipulere geopolitikken, er i norsk interesse. Nettopp derfor mener jeg at utviklingspolitikken er et ekstra bein

i det å fremme norske interesser, som komplementerer sikkerhetspolitikken og utenrikspolitikken.

Vi er altså ikke tjent med at Russland f.eks. vinner fram med sitt narrativ, som de selger offensivt, bl.a. på det afrikanske kontinent, om at det er vestlige lands feil og vestlige sanksjoners feil at matusikkerheten i afrikanske land øker – bare for å gi ett eksempel. Derfor er utviklingspolitikken også viktig for norske interesser. Og denne salen skal være stolt av bidragene fra Norge i en situasjon der mange andre givere trekker seg tilbake eller reduserer sin internasjonale innsats. Det legges merke til at Norge er standhaftig i sin politikk.

Noen ønsker om debatten vår i 2024 er for det første: Volum på utviklingsbudsjettene er selvfølgelig viktig, men 52 mrd. kr er uendelig mye penger å drive bistand på for. Jeg ønsker meg en enda mer offensiv og innovativ debatt om hvordan vi kan bruke pengene optimalt.

For det andre: Vi trenger mer debatt om hvordan vi kan bruke offentlige budsjetter smartere til også å utløse privat kapital, for vi kommer aldri til å nå bærekraftsmålene med offentlig bistand alene, men vi kan jobbe innovativt ved å mobilisere andre givere.

For det tredje: Bistand er samfunnsendring, og det er i vår egen interesse at utviklingsland investerer i grønn omstilling. Det er god utviklingspolitikk og god klimapolitikk. Det har vært tilløp til ideer i salen i dag, bl.a. Tybring-Gjeddes advarsler om at gjenbruk av klær står i veien for utvikling i fattige land. Jeg tror neppe det er Fretex som hindrer oss i å nå bærekraftsmålene. Tvert imot har vi mange virkemidler og verktøy i verktøykassen som vi skal bruke offensivt, og som vi kan være stolt av.

Masud Gharahkhani hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Nils-Ole Foshaug (A) [20:31:21]: Jeg skal prøve å svare på noen av kommentarene fra representanten Hårek Elvenes.

Det er ikke vanlig kutyme som følges når det gjelder denne LTP-en. Det vanlige er at regjeringen legger fram et forslag som behandles i komiteen og deretter i Stortinget. I denne sammenheng har regjeringen invitert alle partiene til en god og trygg forankringsprosess, og det er ut fra det dramatiske bakteppet som vi nå ser rundt om i verden. Dette viser etter min mening regjeringens lederskap for å samle Stortinget i den viktige prosessen framover og fram til en ny langtidsplan blir vedtatt, og jeg både håper og tror vi skal få et bredest mulig flertall for den kommende langtidsplanen.

Så til 2-prosentmålet: Jeg vet ikke om det er et behov for representanten Elvenes å mistenkeliggjøre denne regjeringen når det gjelder tidspunktet. Jeg vet i hvert fall at forrige regjering hadde sju år på seg uten å klare det. Vi gikk til valg på det. Senterpartiet gikk til valg på det.

Arbeiderpartiet gikk til valg på det. Og vi gjennomfører det som er i Hurdalsplattformen, og det vi gikk til valg på, på lik linje med at vi òg gikk til valg på å styrke Forsvaret, at vi skal ha flere ansatte i Forsvaret, og vi skal ha renholderne tilbake. Vi leverer det vi sa i valgkampen.

Erna Solberg (H) [20:33:09]: Det var vel neppe slik at Arbeiderpartiet gikk til valg på at en krig i Ukraina skulle hjelpe dem med 2-prosentmålet for Forsvaret. Det er vel det Tybring-Gjedde egentlig har tatt opp i denne debatten. Det er slik at den forrige regjeringen la frem en langtidsplan der man ville nådd 2-prosentmålet etter det gjennomsnittlige BNP-målet som da var lagt til grunn, i 2027, altså ett år etter det regjeringen i dag har lagt frem. Det var altså uten at vi hadde regnet inn en krig og en stor Nansen-pakke i det.

Jeg har lyst til å si at jeg mest bare er glad for at vi klarer å nå det, hvis det gir oss forsvarsevne. Det er det grunnleggende. Når vi skal jobbe med spørsmål om hvorfor vi har et 2-prosentmål, er det fordi det skal gi oss forsvarsevne, evne til å ha militær kapasitet til å kunne begrense mulighetene for krigføring mot Norge. Det er derfor forsvarsevnen som kommer ut av prosenten, kommer til å være aller viktigst, ikke prosenten i seg selv.

La meg si at det er et bærekraftsmål som bringer sammen flere bærekraftsmål, noe vi vet veldig godt fra alt arbeidet til FN i bærekraftssammenheng, og det er utdanning. Man sier at man ikke kan nå alle målene, men det er et par mål som er sammenbindende for alle, og det er bl.a. at utdanning bidrar til å løfte kvinner, bidrar til å løfte kunnskap og kompetanse, bidrar til bedre miljø, og det løfter veldig mange og gjør det bedre for dem når det gjelder helse. Det er altså en grunnleggende forutsetning for andre mål.

Så til det siste, disputten om salderingen: Etter min mening er det flere forslag som det til sammen er overraskende at ikke kommer som en egen proposisjon, men i salderingen. Ja, de er viktige, men å sammenligne det med P-8-innkjøpet vårt, som kom fordi vi hadde en eksepsjonelt god deal som gjorde at vi kunne komme inn på et tidspunkt i en tidslinje i en amerikansk produksjon som allerede var satt i gang, og som hadde hastverk over seg – det er vi ikke i nærheten av i disse sakene. Derfor hadde det fortjent å være i en bedre sammenheng enn det det var. Det var et eksepsjonelt tilfelle den gangen som dreide seg om hvilken avtale vi hadde fått, og som dreide seg om at vi skulle komme inn i en produksjonslinje. Hvis ikke hadde det tatt mange flere år før vi hadde hatt P-8-fly. Det var det som var hastverket i 2016. Det hastverket ligger ikke i de forslagene som foreligger i dag. Da bør man ikke utnytte eksepsjonelle virkemidler til å skape seg en ny forretningsorden, som jeg opplever at regjeringen nå gjør.

Presidenten [20:35:52]: Representanten Hårek Elvenes har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Hårek Elvenes (H) [20:36:08]: Jeg må gjenta spørsmålet mitt til forsvarsministeren: Står ambisjonen om at Bell-helikoptrene skal være overført til Bardufoss i løpet av 2025, fast? Dette hviler på to forutsetninger: Spesialstyrkene må da ha fått sine nye helikopter, og Bell-helikoptrene må være oppgradert. Det siste må godkjennes av Stortinget. Det som Stortinget er kjent med, er at det foregår et forprosjekt knyttet til oppgradering av Bell-helikoptrene. Da er spørsmålet: Når kommer oppgraderingsprosjektet til Stortinget? Det var to spørsmål til forsvarsministeren.

Marit Arnstad (Sp) [20:37:04]: Denne debatten har vist oss at vi prioriterer ulikt i utviklingspolitikken, og jeg har respekt for at det prioriteres ulikt. Høyre prioriterer utdanning og velger å nedprioritere matsikkerhet, landprogrammene for Afrika og Asia, helse, osv. Vi prioriterer annerledes. Det er en ren opp- og nedprioritering avhengig av de ulike partiene. Det synes jeg er en skvær debatt, men det er disse budsjettekniske fintene som Høyre har i innstillingen som var mitt poeng i mitt innlegg.

Til materiellprosjektene som nå foreslås i nysalderingen: Et stort flertall i Stortinget er enige om å gjenanskaffe materiellet – og nå kritiseres vi for å være for raske. Det er ikke vanskelig å gjette seg til at Høyre ville vært raskt ute og kritisert oss dersom vi var for sene med gjenanskaffelsene også. Så det er litt slik: «Damned if you do and damned if you don't».

Når det gjelder P-8, mener jeg fortsatt at det er en relevant sammenligning med tanke på nysalderingen. P-8 var en stor investering på 10 mrd. kr. Den forrige regjeringen kunne valgt å legge fram en egen proposisjon for å få belyst saken grundigere, slik de nå krever av oss, men det skjedde ikke. Det ble i den sammenhengen også tatt i nysalderingen.

Så tillater jeg meg helt på tampen av debatten å komme med en liten kommentar, som kanskje er et frampek på framtidige debatter. Sjøl om vi er enige om veldig mye i utenriks- og forsvarspolitikken, synliggjøres det også i debatten noen interessante forskjeller. Når det gjelder utviklingspolitikken, må jeg si at den største forskjellen her i salen er mellom Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet. Det er det ingen som helst tvil om – og dette er da de to tidligere regjeringspartiene. Med et voksende Fremskrittsparti, og etter de innleggene som representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet har hatt i dagens debatt, ser jeg med interesse fram til hvordan Høyre og Fremskrittspartiet har tenkt å samordne

sine utenrikspolitiske og forsvarspolitiske innspill og utspill.

Ine Eriksen Søreide (H) [20:39:35]: Jeg har også behov for å svare ut noe av det som har kommet fram i debatten.

Til forsvarsministeren: Diskusjonen her går ikke på om budsjettet framstilles med reelle eller nominelle tall, men det er hvordan man omtaler økningen. Å si at forsvarsbudsjettet øker med 15 mrd. kr, når halvparten av det er støtten til Ukraina, store deler av det er valuta-kompensasjon, som vår regjering innførte, og som jo ikke styrker forsvarsbudsjettet, men hindrer at kjøpekraft tapes, er ikke en riktig måte å framstille det på, mener jeg.

Det har vært mye snakk om nysalderingen og P-8. Det er også et interessant eksempel, for den store forskjellen er egentlig dette: Det ene er at flertallet i merknadene i nysalderingen ikke er imot prosjektene som presenteres, snarere tvert imot. Vi støtter dem, og det står det eksplisitt i merknaden. Eksemplet med P-8 er interessant av flere årsaker, for forskjellen er at P-8 var grundig omtalt i langtidsplanen for forsvarssektoren, som ble lagt fram før nysalderingen, og det betyr at Stortinget tok stilling til det i en helhetlig ramme, noe som ikke kommer i denne sammenheng.

Renhold har vært diskutert. Det er også prioriteringer. Vi har valgt å bruke de 76 millionene, som regjeringen sier at man skal bruke på å ta renholdet tilbake i forsvarssektoren, på å oppbemanne kampflyvåpenet i tråd med det Sjef Luftforsvaret mener er nødvendig. Det er også en prioritering.

Så vil jeg gi litt ros til Åse Kristin Ask Bakke for hennes engasjement for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Det er et engasjement Høyre deler. Da vi var i regjering, la vi inn ca. 10,4 mrd. kr i perioden 2020 til 2025 til dette formålet, og vi lagde også en egen handlingsplan mot skadelige skikker. Daværende utviklingsminister, Dag-Inge Ulstein, var primus motor for det, og det mener jeg er et viktig og riktig arbeid. Men det er også viktig å understreke at det som faktisk beskytter jenter mot barneekteskap og tvangsekteskap, er bl.a. utdanning. Det er noe av det viktigste vi kan gjøre, og det er en av årsakene til at bekymringen nå er veldig stor. For veldig mange barn har ikke kommet tilbake på skolen etter pandemien, og de aller fleste av dem er jenter.

Jeg vil avslutningsvis peke på et poeng som har vært oppe. Jeg har full respekt for at det er ulike syn på Norges freds- og forsoningsinnsats opp gjennom tidene. Men det vi aldri skal undervurdere, er at Norges freds- og forsoningsinnsats gir oss betydelig sikkerhetspolitisk kapital som er viktig for Norge, både før og nå – og kommer til å være det i framtida.

Helt til slutt vil jeg også takke for en god og interessant debatt. Jeg vil passe på å ønske god jul til alle her i salen, og også til de menn og kvinner, både med uniform og i sivil, som er på jobb for Norge hver dag gjennom jula.

Presidenten [20:32:32]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 16–19.

Det ringes til votering.

Votering

Presidenten [20:49:52]: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Vi starter med sak nr. 5 fra fredag 8. desember, dagsorden nr. 29.

Votering i sak nr. 5, debattert 8. desember 2023

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i smittevernloven og helseberedskapsloven (isolering og smittekarantene m.m.) (Innst. 111 L (2023–2024), jf. Prop. 127 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Marian Hussein satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre en parlamentarisk etterprøvelse av nasjonale tiltak hjemlet i smittevernloven.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det i den helhetlige revisjonen av smittevernloven blir inkludert nødvendige forslag som ivaretar at særlige inngripende tiltak snarest mulig skal fremmes som sak for Stortinget, og forslag som ivaretar mindretallsrettigheter, åpenhet om beslutningsgrunnlaget og tidsbegrensning ved inngripende tiltak.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 111 mot 54 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 20.50.32)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i smittevernloven og helseberedskapsloven (isolering og smittekarantene m.m.)

I

I lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer skal ny § 4-3 a lyde:

§ 4-3 a. *Forskrift om isolering, smittekarantene og andre begrensninger i bevegelsesfriheten*

Ved alvorlig utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom, jf. § 1-3 nr. 3 og 4, kan Kongen, for å forebygge eller motvirke overføring av sykdommen, gi forskrift om

- isolering for smittede personer, jf. § 1-3 nr. 2, og
- smittekarantene for personer som har økt risiko for å være smittet av den allmennfarlige smittsomme sykdommen etter nærkontakt med en smittet eller antatt smittet person, eller annen smittekilde.

Kongen kan i forskrift fastsette andre begrensninger i bevegelsesfriheten for personer som omfattes av første ledd, og nærmere krav til undersøkelser i forbindelse med, eller til erstatning for, isolering, smittekarantene eller begrensninger i bevegelsesfriheten.

Presidenten: Presidenten vil la det bli votert ved navneopprop.

Oppropet starter med representant nr. 9 fra Hordaland.

De som stemmer for innstillingen, svarer ja. De som stemmer imot, svarer nei.

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 112 mot 55 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.57.14)

De 112 representantene som stemte for innstillingen, var:

Eigil Knutsen, Liv Kari Eskeland, Hans Inge Myrvold, Linda Monsen Merkesdal, Per Vidar Kjølmoen, Per Ivar Lied, Helge Orten, Åse Kristin Ask Bakke, Geir Inge Lien, Bjørnar Skjæran, Siv Mossleth, Bård Ludvig Thorheim, Mona Nilsen, Willfred Nordlund, Øystein Mathisen, Rigmor Aasrud, Marit Knutsdatter Strand, Rune Støstad, Kari-Anne Jønnes, Bengt Fasteraune, Ine Eriksen Søreide, Kamzy Gunaratnam, Nikolai Astrup, Trine Lise Sundnes, Heidi Nordby Lunde, Frode Jacobsen, Mudassar Kapur, Siri Gåsemyr Staalesen, Mathilde Tybring-Gjedde, Tina Bru, Hadia Tajik, Sveinung Stensland, Torstein Tvedt Solberg, Lisa Marie Ness Klungland, Irene

Heng Lauvsnes, Tove Elise Madland, Tor Inge Eidesen, Aleksander Stokkebø, Aleksander Øren Heen, Torbjørn Vereide, Olve Grotle, Lene Vågslid, Åslaug Sem-Jacobsen, Mahmoud Farahmand, Jone Blikra, Nils-Ole Foshaug, Ivar B. Prestbakmo, Erlend Svardal Bøe, Tom Einar Karlsen, Terje Sørvik, Marit Arnstad, May Britt Lagesen, Per Olav Tyldum, Steinar Krogstad, Linda Hofstad Helleland, Ola Borten Moe, Kristian Torve, Kirsti Leirtrø, Mari Holm Lønseth, Heidi Greni, Maria Aasen-Svensrud, Erlend Larsen, Truls Vasvik, Lene Westgaard-Halle, Kathrine Kleveland, Elise Waagen, Ingjerd Schie Schou, Stein Erik Lauvås, Ole André Myhrvold, Tage Pettersen, Solveig Vitanza, Kjerstin Wøyen Funderud, Tellef Inge Mørland, Svein Harberg, Kenneth Engvoll Løland, Ingunn Foss, Kari Henriksen, Anja Ninadotter Abusland, Jan Tore Sanner, Anniken Huitfeldt, Tone Wilhelmsen Trøen, Sverre Myrli, Sigbjørn Gjelsvik, Henrik Asheim, Tuva Moflag, Anne Kristine Linnestad, Åsmund Aukrust, Turid Kristensen, Else Marie Rødby, Mani Hussaini, Hårek Elvenes, Masud Gharakhani, Trond Helleland, Per Olaf Lundteigen, Lise Christoffersen, Sandra Bruflot, Even A. Røed, Runar Sjøstad, Geir Adelsten Iversen, Marianne Sivertsen Næss, Bente Irene Aaland, Per Martin Sandtrøen, Nils Kristen Sandtrøen, Margrethe Haarr, Anna Molberg, Lise Selnes, Erna Solberg, Marte Mjøs Persen, Ove Trellevik, Odd Harald Hovland, Nils T. Bjørke og Peter Frølich.

De 55 representantene som stemte imot innstillingen, var:

Silje Hjemdal, Dag-Inge Ulstein, Sofie Marhaug, Sveinung Rotevatn, Sylvi Listhaug, Frank Edvard Sve, Birgit Oline Kjerstad, Dagfinn Henrik Olsen, Mona Fagerås, Geir Jørgensen, Carl I. Hagen, Kari Elisabeth Kaski, Guri Melby, Lan Marie Nguyen Berg, Stine Westrum, Marian Hussein, Christian Tybring-Gjedde, Ola Elvestuen, Rasmus Hansson, Seher Aydar, Andreas Sjalg Unneland, Grunde Almeland, Roy Steffensen, Olaug Vervik Bollestad, Terje Halleland, Ingrid Fiskaa, Mímir Kristjánsson, Alfred Jens Bjørlo, Bård Hoksrud, Tobias Drevland Lund, Per-Willy Amundsen, Torgeir Knag Fylkesnes, André N. Skjelstad, Lars Haltbrekken, Sivert Bjørnstad, Hege Bae Nyholt, Morten Stordalen, Grete Wold, Erlend Wiborg, Freddy André Øvstegård, Marius Arion Nilsen, Alf Erik Bergstøl Andersen, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Hans Andreas Limi, Abid Raja, Himanshu Gulati, Une Bastholm, Marie Sneve Martinussen, Morten Wold, Kathy Lie, Irene Ojala, Bengt Rune Strifeldt, Tor André Johnsen, Helge André Njåstad og Audun Lysbakken.

Følgende to representanter var fraværende:
Kjell Ingolf Ropstad og Kirsti Bergstø.

Videre var innstilt:

II

I lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap gjøres følgende endringer:

I § 1-3 første ledd skal bokstav g, bokstav h, og ny bokstav i lyde:

- g. vannverk,
- h. apotek, grossister og tilvirkere av legemidler,
- i. bandasjister, tilvirkere og andre omsettere av medisinsk utstyr.

§ 5-2 første ledd skal lyde:

Når betingelsene i § 1-5 er oppfylt, kan departementet pålegge virksomheter som omfattes av loven helt eller delvis å legge om driften, utvide driften eller flytte virksomheten. Virksomheter som omfattes av § 1-3 første ledd bokstav g, h og i, kan på samme vilkår pålegges å innføre restriksjoner på omsetningen og rasjonere sine varer.

III

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det blir votert over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 111 mot 55 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.57.45)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Presidenten: Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart, dagsorden nr. 34.

Votering i sakene nr. 1–11, debattert 18. desember 2023

Presidenten: Sakene nr. 1–11 er andre gangs behandling av lover og gjelder lovvedtakene 24 til og med 34.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 12, debattert 18. desember 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt åtte forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hege Bae Nyholt på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre
 - forslagene nr. 2–4, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
 - forslag nr. 5, fra Hege Bae Nyholt på vegne av Høyre og Rødt
 - forslag nr. 6, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre
 - forslag nr. 7, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 8, fra Hege Bae Nyholt på vegne av Rødt
- Det voteres over forslag nr. 8, fra Rødt. Forslaget lyder:
- «Stortinget ber regjeringa om å setje i gang ei kartlegging av det reelle utstyrbehovet til landets elevar.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 158 mot 9 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 20.59.06)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at driften av Kongshaug Musikkgymnas, Oslo by steinerskole og Kristen VGS Vennesla kan videreføres uendret frem til en ny, mer rettferdig tilskuddssats for disse elevene innføres.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 141 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 20.59.26)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp flertallets merknad i Innst. 378 L (2022–2023) om studieavgift for studenter fra land utenfor EU og EØS og overgangsordninger for institusjonene, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Kristelig Folkeparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre ble med 129 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 20.59.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Høyre og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem den varslede gjennomgangen av praksisen og bruken av ordningen fagbrev på jobb for Stortinget på egnet måte, og senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett våren 2024.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre og Rødt ble med 117 mot 50 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 21.00.08)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at intensjonen i forskriften om tildeling av pensjonstilskudd til private barnehager ivaretas, slik at private barnehager, etter søknad, får dekket reelle og dokumenterte pensjonskostnader.»

Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 91 mot 76 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 21.00.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

A.

Rammeområde 16**(Utdanning og forskning)**

I

På statsbudsjettet for 2024 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
			Utgifter	
200		Kunnskapsdepartementet		

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utsette forslaget om ny tilskuddsmodell for private grunnskoler til den annonserte arbeidsgruppen har levert sin rapport, som må være basert på et bredt faktagrunnlag og med god involvering av friskoleorganisasjonene.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at driften av Kongshaug Musikkgymnas, Oslo by Steinerskole og Kristen VGS Vennesla kan videreføres uendret, frem til en ny og mer rettferdig tilskuddssats for disse elevene kan innføres, og at denne vurderingen gjøres i sammenheng med den varslede gjennomgangen for friskolene.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 96 mot 71 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 21.00.51)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag om et nasjonalt studentombud for fagskulestudentene.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre ble med 88 mot 79 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 21.01.15)

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter	406 777 000	
	21	Spesielle driftsutgifter.....	12 652 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 498 000	
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag		
	21	Spesielle driftsutgifter.....	52 073 000	
	50	Norges forskningsråd – forskning om utdanning og forskning.....	230 600 000	
220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter.....	408 732 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	217 438 000	
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	86 731 000	
221		Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene		
	1	Driftsutgifter	17 012 000	
222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	1	Driftsutgifter.....	147 146 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 900 000	
223		Diamanten skole		
	1	Driftsutgifter	28 603 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	380 000	
224		Tilskudd til freds- og menneskerettighetsentre		
	70	Freds- og menneskerettighetsentre.....	138 926 000	
	71	Det europeiske Wergelandsenteret	12 772 000	
225		Tiltak i grunnsopplæringen		
	1	Driftsutgifter.....	23 958 000	
	21	Spesielle driftsutgifter.....	135 961 000	
	60	Tilskudd til landslinjer	271 989 000	
	61	Rentekompensasjon for investeringer i læringsarenaer og større utstyr som bidrar til mer praktisk og variert opplæring ...	15 000 000	
	63	Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen, <i>kan overføres</i>	125 171 000	
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	368 482 000	
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg, <i>kan overføres</i>	280 000 000	
	66	Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme	16 935 000	
	67	Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	9 846 000	
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	341 241 000	
	69	Tiltak for fullføring og kvalifisering i videregående opplæring	888 117 000	
	74	Prosjekttilskudd.....	10 064 000	
	75	Grunntilskudd	108 316 000	
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 313 639 000	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 648 270 000	
	61	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere	67 748 000	
	71	Tilskudd til vitensentre.....	115 585 000	
227		Tilskudd til særskilte skoler		
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	44 569 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	78	Tilskudd.....	199 609 000	
228		Tilskudd til private skoler mv.		
	70	Private grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	3 818 469 000	
	71	Private videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	2 122 517 000	
	72	Diverse skoler som gir yrkesrettet opplæring, <i>overslagsbevilgning</i>	152 104 000	
	73	Private grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	153 664 000	
	74	Private videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	23 054 000	
	75	Private skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	515 696 000	
	76	Andre private skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	67 320 000	
	77	Den tysk-norske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	34 586 000	
	78	Kompletterende undervisning.....	26 517 000	
	79	Toppidrett	82 868 000	
	80	Distriktstilskudd til private grunnskoler.....	3 110 000	
	81	Elevutveksling til utlandet.....	2 345 000	
	82	Kapital- og husleietilskudd til private skoler.....	77 433 000	
	83	Særtilskudd til Møbelsnekkerskolen, Plus-skolen og Hjerleid Handverksskole	5 000 000	
	84	Redusert foreldrebetaling i skolefritidsordningen ved private skoler	108 346 000	
229		22. juli-senteret		
	1	Driftsutgifter.....	23 236 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	27 249 000	
230		Statlig spesialpedagogisk tjeneste		
	1	Driftsutgifter.....	628 299 000	
	21	Spesielle driftsutgifter.....	27 200 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	10 936 000	
231		Barnehager		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	835 421 000	
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke språkutviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage.....	217 765 000	
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	23 460 000	
	70	Tilskudd til svømming i barnehagene.....	74 889 000	
240		Fagskoler		
	60	Driftstilskudd til fagskoler.....	1 384 174 000	
	61	Utviklingsmidler til fagskoler, <i>kan overføres</i>	75 148 000	
241		Tiltak for høyere yrkesfaglig utdanning		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	24 648 000	
242		Norges grønne fagskole – Vea		
	1	Driftsutgifter.....	33 805 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 476 000	
253		Folkehøyskoler		
	70	Tilskudd til folkehøyskoler.....	1 109 529 000	
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	6 055 000	
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	795 000	
254		Studieforbund mv.		
	70	Tilskudd til studieforbund.....	73 312 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	1 871 000	
256		Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse		
	1	Driftsutgifter	452 817 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	14 022 000	
257		Kompetanseprogrammet		
	21	Spesielle driftsutgifter	7 898 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	202 910 000	
258		Tiltak for livslang læring		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	112 836 000	
260		Universiteter og høyskoler		
	50	Statlige universiteter og høyskoler, <i>kan nyttes under post 70</i>	43 042 156 000	
	70	Private høyskoler, <i>kan nyttes under post 50</i>	2 312 516 000	
270		Studentvelferd		
	74	Tilskudd til velferdsarbeid mv.	87 305 000	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	633 604 000	
271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1	Driftsutgifter	121 439 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	4 352 000	
272		Tiltak for internasjonalisering og høyere utdanning		
	51	Tiltak for internasjonalisering, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	106 025 000	
	52	Tiltak for høyere utdanning, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	147 276 000	
	71	Tilskudd til tiltak for internasjonalisering, <i>kan overføres, kan nyttes under post 51</i>	100 111 000	
	72	Tilskudd til tiltak for høyere utdanning, <i>kan overføres, kan nyttes under post 52</i>	52 105 000	
273		Kunnskapssektorens tjenesteleverandør – Sikt		
	50	Virksomhetskostnader	425 635 000	
274		Universitetssenteret på Svalbard		
	70	Tilskudd til Universitetssenteret på Svalbard	168 386 000	
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i> ...	71 062 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	71 565 000	
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene		
	1	Driftsutgifter	21 206 000	
285		Norges forskningsråd		
	51	Strategiske forskningsprioriteringer	3 013 973 000	
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 769 145 000	
	55	Virksomhetskostnader	766 873 000	
287		Grunnbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter		
	70	Grunnbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	245 303 000	
288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	10 322 000	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	391 034 000	
	73	EUs rammeprogram for forskning og innovasjon	5 046 781 000	
	74	EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett	1 564 078 000	
	75	UNESCO-kontingent	26 374 000	

Kap.	Post Formål	Kroner	Kroner
	76 UNESCO-formål.....	4 778 000	
289	Vitenskapelige priser		
	51 Holbergprisen.....	18 633 000	
	71 Abelprisen	18 093 000	
	72 Kavliprisen	12 375 000	
920	Norges forskningsråd		
	50 Tilskudd til næringsrettet forskning og grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter mv.....	1 652 000 000	
	51 Tilskudd til marin og maritim forskning og grunnbevilgning til primærnæringsinstitutter mv.....	611 500 000	
923	Havforskningsinstituttet		
	1 Driftsutgifter.....	632 650 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	457 492 000	
	22 Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	230 200 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	20 763 000	
926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1 Driftsutgifter.....	210 750 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	203 683 000	
928	Annen marin forskning og utvikling		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	38 100 000	
	50 Tilskudd til Veterinærinstituttet.....	77 200 000	
	72 Tilskudd til Nofima AS	100 500 000	
1137	Forskning og innovasjon		
	50 Forskningsaktivitet – Norges forskningsråd.....	184 156 000	
	51 Grunnbevilgninger til forskningsinstitutt – Norges forskningsråd	207 760 000	
	54 Næringsrettet matforskning m.m.	225 000 000	
	70 Innovasjonsaktivitet m.m., <i>kan overføres</i>	2 920 000	
2410	Statens lånekasse for utdanning		
	1 Driftsutgifter.....	440 597 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 1</i>	35 000 000	
	50 Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	9 079 641 000	
	70 Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	4 139 022 000	
	71 Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	585 756 000	
	72 Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	2 822 961 000	
	73 Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	904 593 000	
	74 Tap på utlån	380 500 000	
	Totale utgifter		103 807 769 000

Inntekter

3220	Utdanningsdirektoratet	
	1 Inntekter ved oppdrag	2 587 000
3222	Statlige skoler og fjernundervisningstjenester	
	2 Salgsinntekter mv.....	21 909 000
3223	Diamanten skole	
	2 Salgsinntekter mv.....	715 000
3225	Tiltak i grunnopplæringen	
	4 Refusjon av ODA-godkjente utgifter	302 337 000
3230	Statlig spesialpedagogisk tjeneste	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Inntekter ved oppdrag	27 200 000	
	2	Salgsinntekter mv.....	7 845 000	
3242		Norges grønne fagskole – Vea		
	2	Salgsinntekter mv.....	7 536 000	
	61	Refusjon fra fylkeskommuner.....	50 000	
3256		Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse		
	1	Inntekter ved oppdrag	1 721 000	
	2	Inntekter fra refusjoner mv.....	29 345 000	
3271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1	Inntekter ved oppdrag	4 301 000	
	2	Salgsinntekter mv.....	694 000	
3275		Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	1	Inntekter ved oppdrag	10 000	
3288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	31 037 000	
3923		Havforskningsinstituttet		
	1	Oppdragsinntekter	455 330 000	
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Oppdragsinntekter	199 414 000	
5310		Statens lånekasse for utdanning		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	4 000 000	
	29	Termingebyrer.....	1 801 000	
	89	Purregebyrer.....	90 228 000	
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning		
	80	Renter	10 363 860 000	
Totale inntekter				11 551 920 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2024 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 200 post 1	kap. 3200 post 2
kap. 220 post 1	kap. 3220 post 2
kap. 222 post 1	kap. 3222 post 2
kap. 223 post 1	kap. 3223 post 2
kap. 230 post 1	kap. 3230 post 2
kap. 242 post 1	kap. 3242 post 2 og 61
kap. 256 post 1	kap. 3256 post 2
kap. 271 post 1	kap. 3271 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på 21-postene mot tilsvarende merinntekter.

3. avhende fast eiendom, jf. Instruks om avhending av statlig eiendom mv., og bruke inntekter fra salg av eiendommer ved de selvforvaltende universitetene til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.

4. gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntektene blir ført til eiendomsfondet til Norges forskningsråd.

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2024 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post Betegnelse	Samlet ramme
220	Utdanningsdirektoratet	
	70 Tilskudd til læremidler mv.	67 mill. kroner
226	Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	
	21 Spesielle driftsutgifter	10 mill. kroner
	22 Videreutdanning for lærere og skoleledere	280 mill. kroner
270	Studentvelferd	
	75 Tilskudd til bygging av studentboliger	2 234 mill. kroner

2. gi tilsagn om å utbetale 20 pst. av tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen over kap. 225 Tiltak i grunnsopplæringen, post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen påfølgende budsjettår, når endelig regnskap foreligger.
3. gi tilsagn om å utbetale utdanningsstøtte for første halvår 2025 (andre halvdel av undervisningsåret 2024–25) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2024 (første halvdel av undervisningsåret 2024–25), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, postene 70 Utdanningsstipend, 71 Andre stipend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.
4. gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2025 (andre halvdel av undervisningsåret 2024–25) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2024 (første halvdel av undervisningsåret 2024–25), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 50 Avsetning til utdanningsstipend.

dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 2 230 kroner ved senere forsøk.

V

Fullmakt for universitet og høyskoler til å delta i selskap

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2024 kan gi universiteter og høyskoler fullmakt til å:

- opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
- bruke overskudd av oppdragsvirksomhet til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
- bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
- bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.

IV

Gebyr for privatisteksamen

Stortinget samtykker i at privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til eksamen, skal betale 1 305 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 2 611 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale 1 112 kroner per prøve

VI

Foreldrebetaling i barnehage

Stortinget samtykker i at:

- maksimalgrensen for foreldrebetaling for et hel-dags ordinært barnehagetilbud blir fastsatt til 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2024, til 2 000 kroner per måned fra 1. august 2024 og til 28 000 kroner per år fra 1. januar 2024.

For kommunene Alstahaug, Alvdal, Andøy, Aremark, Askvoll, Aukra, Aure, Aurland, Austevoll, Austrheim, Averøy, Balsfjord, Bardu, Beiarn, Bindal, Bogn, Bremanger, Brønnøy, Bygland, Bykle, Bø,

Bømlo, Dovre, Drangedal, Dyrøy, Dønna, Eidfjord, Engerdal, Etne, Etnedal, Evenes – Evenåssi, Fedje, Fitjar, Fjaler, Fjord, Flakstad, Flatanger, Flå, Follidal, Frosta, Frøya, Fyresdal, Gildeskål, Gjemnes, Gjerstad, Gloppen, Grane, Gratangen, Grong, Grue, Gulen, Hadsel, Hamarøy, Haram, Hattfjelldal, Heim, Hemnes, Hemsedal, Herøy (Møre og Romsdal), Herøy (Nordland), Hitra, Hjartdal, Hjelmeland, Hol, Holtålen, Hustadvika, Hyllestad, Hægebostad, Høyanger, Høylandet, Ibestad, Indre Fosen, Iveland, Kinn, Krødsherad, Kvinesdal, Kvinnherad, Kviteseid, Kvitsøy, Kvæfjord, Leirfjord, Leka, Lesja, Lierne, Loabåk – Lavangen, Lom, Lund, Lurøy, Luster, Lærdal, Lødingen, Masfjorden, Meløy, Meråker, Midtre Gauldal, Modalen, Moskenes, Målselv, Namsskogan, Nesbyen, Nesna, Nissedal, Nord-Fron, Nore og Uvdal, Nærøysund, Oppdal, Os, Osen, Overhalla, Rauma, Rendalen, Rennebu, Rindal, Ringebru, Rolag, Rødøy, Røros, Røst, Raarvihke – Røyrvik, Salangen, Saltdal, Sande, Sauda, Sel, Selbu, Seljord, Senja, Sigdal, Sirdal, Skjåk, Smøla, Snåase – Snåsa, Sogndal, Sokndal, Solund, Stad, Steigen, Stor-Elvdal, Stranda, Stryn, Suldal, Sunndal, Sunnfjord, Surnadal, Sømna, Sør-Aurdal, Sørfold, Sør-Fron, Sørreisa, Tingvoll, Tinn, Tjeldsund, Tøkke, Tolga, Trysil, Træna, Tydal, Tynset, Tysnes, Ullensvang, Ulvik, Utsira, Vaksdal, Valle, Vang, Vanylven, Vega, Vegårshei, Vestnes, Vestre Slidre, Vestvågøy, Vevelstad, Vik, Vindafjord, Vinje, Værøy, Vågan, Vågå, Våler (Innlandet), Øksnes, Ørland, Øystre Slidre, Åfjord, Ål, Åmli, Åmot, Årdal, Åseral og Åsnes blir maksimalgrensen for foreldrebetaling for et heldags ordinært barnehage tilbud fastsatt til 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2024, til 1500 kroner per måned fra 1. august 2024 og 25 500 kroner per år fra 1. januar 2024.

For kommunene i Finnmark og noen kommuner i Nord-Troms (Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvænangen, Karlsøy, Lyngen og Storfjord) blir maksimalgrensen for foreldrebetaling for et heldags ordinært barnehage tilbud fastsatt til 0 kroner fra 1. januar 2024.

Dette jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 1.

2. inntektsgrensen for fritak fra foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer settes til 642 700 kroner per år fra 1. august 2024, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 3.

VII

Fullmakt til postering mot mellomværende med statskassen

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2024 kan gi Statens lånekasse for utdanning fullmakt

til å inntektsføre utestående midler mot Konverteringsfondet i samme periode som konvertering av lån til stipend blir gjort, og mot Lånekassens mellomværende med statskassen. Mellomværendet utlignes i påfølgende periode når oppgjøret blir overført fra Konverteringsfondet.

VIII

Fullmakt til oppgradering av det nasjonale forskningsnettet

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2024 kan inngå forpliktelser ut over budsjettåret for oppgradering av det nasjonale forskningsnettet på kap. 273 post 50 innenfor en samlet ramme på 280 mill. kroner.

IX

Fullmakt til å overføre utstyr m.m.

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet kan gi OsloMet – storbyuniversitetet og Universitetet i Bergen fullmakt til å stifte en forening for å drive avisen Khrono og uten vederlag overføre til foreningen ressurser som i dag blir brukt til avisen.

X

Oppheving av anmodningsvedtak

Vedtak nr. 943 og 949, 20. mai 2021 og nr. 1071 og 1072, 1. juni 2021 oppheves.

XI

Kostnadsrammer NTNU Campussamling

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2024 kan starte opp byggeprosjektet NTNU Campussamling innenfor en kostnadsramme på 7 239 mill. kroner og inngå forpliktelser for senere budsjettår innenfor kostnadsrammen.

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2024 får fullmakt til å starte opp brukerutstyrsprosjektet til NTNU Campussamling innenfor en ramme på 577 mill. kroner og til å inngå forpliktelser for senere budsjettår innenfor kostnadsrammen.

XII

Rentekompensasjonsordning

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2024 kan gi nye tilsagn om rentekompensasjon tilsvarende en investeringsramme på 1 000 mill. kroner over kap. 225, post 61 Rentekompensasjon for investeringer i læringsarenaer og større utstyr som bidrar til mer praktisk og variert opplæring.

XIII

Fullmakt til Norges forskningsråd

Stortinget samtykker i at Norges forskningsråd i 2024 kan nytte bevilgninger som er overført til Norges forskningsråd til forskningsformål i 2024 eller tidligere

budsjettår, til å dekke forpliktelser til forskningsprosjekter med andre formål innenfor Norges forskningsråds portefølje innenfor en samlet ramme på 500 mill. kroner.

XIV

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2024 kan:

1.

overskride bevilgningen under kap. 923 post 21 kap. 926 post 21	mot tilsvarende merinntekter under kap. 3923 post 1 kap. 3926 post 1
---	--

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 923, post 22, slik at summen av overskridelser under kap. 917, post 22, kap. 919, post 76 og kap. 923, post 22 tilsvare merinntekter under kap. 5574, post 74.

XV

Fullmakt til å inngå avtaler om skadesløsholdelse

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2024 kan gi Havforskningsinstituttet fullmakt til, i de tilfeller det anses operasjonelt nødvendig, å inngå avtaler som innebærer at en part selv er ansvarlig for egen eiendom og personale i skadetilfeller hvor det etter alminnelig erstatningsrett vil være en annen part som er ansvarlig, med unntak for tilfeller der skaden er forvoldt ved grov uaktsomhet eller forsett (knock-for-knock-prinsippet).

XVI

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2024 kan:

overskride bevilgningen under kap. 1137 post 54	mot tilsvarende merinntekter under kap. 5576 post 70
--	---

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 89 mot 78 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.01.44)

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen sikre at staten bidrar med sin del, slik at World Skills får stabile rammevilkår slik at de kan arrangere skole-NM og andre yrkeskonkurranser.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 161 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.02.08)

Votering i sak nr. 13, debattert 18. desember 2023

Innstilling frå utdannings- og forskningskomiteen om Endringar i statsbudsjettet 2023 under Kunnskapsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (Innst. 137 S (2023–2024), jf. Prop. 20 S (2023–2024), Prop. 24 S (2023–2024) kap. 1137 og Prop. 25 S (2023–2024) kap. 920, 923, 926, 3923 og 3926)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2023 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
222		Statlege skular og fjernundervisningstenester	
	1	Driftsutgifter, blir auka med frå kr 132 376 000 til kr 135 442 000	3 066 000
225		Tiltak i grunnopplæringa	
	63	Tilskot til samisk i grunnopplæringa, <i>kan overførast</i> , blir redusert med..... frå kr 117 761 000 til kr 116 003 000	1 758 000
	64	Tilskot til opplæring av barn og unge som søker opphald i Noreg, blir redusert med frå kr 273 881 000 til kr 214 493 000	59 388 000
	65	Rentekompensasjon for skule- og symjeanlegg, <i>kan overførast</i> , blir re d u s e r t m e d frå kr 331 258 000 til kr 292 000 000	39 258 000
	67	Tilskot til opplæring i kvensk eller finsk, blir redusert med..... frå kr 9 801 000 til kr 8 210 000	1 591 000
	74	Prosjekttilskot, blir redusert med..... frå kr 7 262 000 til kr 4 668 000	2 594 000
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringa	
	21	Særskilde driftsutgifter, <i>kan overførast</i> , blir auka med..... frå kr 1 289 420 til kr 1 302 820	13 400 000
228		Tilskot til private skular o.a.	
	70	Private grunnskular, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 3 590 135 000 til kr 3 768 032 000	177 897 000
	71	Private vidaregåande skular, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 1 966 368 000 til kr 1 953 826 000	12 542 000
	72	Diverse skular som gir yrkesretta opplæring, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a m e d frå kr 147 055 000 til kr 151 752 000	4 697 000
	73	Private grunnskular i utlandet, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 125 189 000 til kr 148 101 000	22 912 000
	74	Private vidaregåande skular i utlandet, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 18 015 000 til kr 22 153 000	4 138 000
	75	Private skular for funksjonshemma elevar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 444 095 000 til kr 502 103 000	58 008 000
	76	Andre private skular, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 63 510 000 til kr 65 200 000	1 690 000
	77	Den tysk-norske skolen i Oslo, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 33 044 000 til kr 32 744 000	300 000

Kap.	Post Formål	Kroner
	81 Elevutveksling til utlandet, blir redusert med..... frå kr 2 246 000 til kr 933 000	1 313 000
242	Noregs grønne fagskule – Vea	
	1 Driftsutgifter, blir auka med frå kr 32 657 000 til kr 35 396 000	2 739 000
253	Folkehøgskular	
	70 Tilskot til folkehøgskular, blir redusert med..... frå kr 1 082 455 000 til kr 1 074 012 000	8 443 000
256	Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse	
	1 Driftsutgifter, blir auka med frå kr 449 738 000 til kr 464 294 000	14 556 000
	21 Særskilde driftsutgifter, blir auka med..... frå kr 9 117 000 til kr 19 174 000	10 057 000
257	Kompetanseprogrammet	
	70 Tilskot, <i>kan overførast</i> , blir redusert med..... frå kr 180 552 000 til kr 150 552 000	30 000 000
270	Studentvelferd	
	74 Tilskot til velferdsarbeid o.a., blir redusert med..... frå kr 83 819 000 til kr 81 963 000	1 856 000
	75 Tilskot til bygging av studentbustadar, <i>kan overførast</i> , blir redusert med..... frå kr 889 980 000 til kr 806 610 000	83 370 000
273	Kunnskapssektorens tenesteleverandør – Sikt	
	50 Verksemdskostnader, blir redusert med frå kr 191 460 000 til kr 183 524 000	7 936 000
285	Noregs forskingsråd	
	55 Verksemdskostnader, blir redusert med frå kr 769 356 000 til kr 768 156 000	1 200 000
288	Internasjonale samarbeidstiltak	
	21 Særskilde driftsutgifter, blir auka med frå kr 49 321 000 til kr 49 555 000	234 000
	72 Internasjonale grunnforskningsorganisasjonar, blir auka med..... frå kr 344 229 000 til kr 377 638 000	33 409 000
	73 EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, blir auka med..... frå kr 3 713 893 000 til kr 3 945 366 000	231 473 000
	74 EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, blir auka med frå kr 980 694 000 til kr 1 039 449 000	58 755 000
2410	Statens lånekasse for utdanning	
	70 Utdanningsstipend, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 3 804 809 000 til kr 3 775 926 000	28 883 000
	72 Rentestøtte, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med..... frå kr 2 645 033 000 til kr 2 430 310 000	214 723 000
	73 Avskrivningar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 884 962 000 til kr 984 962 000	100 000 000
	74 Tap på utlån, blir redusert med..... frå kr 360 500 000 til kr 297 500 000	63 000 000
	90 Auka lån og rentegjeld, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 36 997 174 000 til kr 36 906 343 000	90 831 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
<i>Landbruks- og matdepartementet</i>			
1137		Forskning og innovasjon	
	54	Næringsrettet matforskning m.m., økes med..... fra kr 190 000 000 til kr 230 000 000	40 000 000
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>			
920		Noregs forskingsråd	
	51	Tilskot til marin og maritim forskning, blir auka med frå kr 603 521 000 til kr 604 721 000	1 200 000
923		Havforskningsinstituttet	
	21	Særskilde driftsutgifter, <i>kan overførast</i> , blir redusert med..... frå kr 439 313 000 til kr 420 000 000	19 313 000
	22	Fiskeriforskning og -overvaking, <i>kan overførast</i> , blir redusert med..... frå kr 218 234 000 til kr 207 334 000	10 900 000
926		Havforskningsinstituttet, forskingsfartøy	
	21	Særskilde driftsutgifter, <i>kan overførast</i> , blir auka med..... frå kr 195 603 000 til kr 229 600 000	33 997 000
Inntekter			
3222		Statlege skular og fjernundervisningstenester	
	2	Salsinntekter o.a., blir auka med..... frå kr 20 986 000 til kr 24 052 000	3 066 000
3225		Tiltak i grunnopplæringa	
	4	Refusjon av ODA-godkjende utgifter, blir redusert med..... frå kr 227 351 000 til kr 198 749 000	28 602 000
3242		Noregs grønne fagskule – Veia	
	2	Salsinntekter o.a., blir auka med..... frå kr 6 261 000 til kr 9 000 000	2 739 000
3256		Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse:	
	1	Inntekter frå oppdrag, blir auka med frå kr 1 649 000 til kr 11 706 000	10 057 000
	2	Inntekter frå refusjonar o.a., blir auka med..... frå kr 28 108 000 til kr 42 664 000	14 556 000
5310		Statens lånekasse for utdanning	
	89	Purregebyr, blir auka med..... frå kr 87 600 000 til kr 101 025 000	13 425 000
	90	Redusert lån og rentegjeld, blir redusert med..... frå kr 12 917 045 000 til kr 12 629 184 000	287 861 000
5617		Renter frå Statens lånekasse for utdanning	
	80	Renter, blir redusert med..... frå kr 9 836 608 000 til kr 9 015 420 000	821 188 000
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>			
3923		Havforskningsinstituttet	
	1	Oppdragsinntekter, blir redusert med frå kr 436 140 000 til kr 427 000 000	9 140 000
3926		Havforskningsinstituttet, forskingsfartøy	
	1	Oppdragsinntekter, blir auka med frå kr 191 010 000 til kr 229 600 000	38 590 000

Fullmakter til å pådra staten forpliktingar utover gitte løyvingar

II

Tilsegnfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2023 kan gi tilsegn om tilskot ut over gitte løyvingar, men slik at samla ramme for nye tilsegner og gammalt ansvar ikkje overstig følgande beløp:

Kap.	Post	Samla ramme
270	Studentvelferd	
	75 Tilskot til bygging av studentbustadar	829,1 mill. kroner

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 14, debattert 18. desember 2023

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Energidepartementet (rammeområde 7) (Innst. 15 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024) og Prop. 1 S Tillegg 2 (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Dagfinn Henrik Olsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra Mimir Kristjánsson på vegne av Rødt
- forslag nr. 4, fra Freddy André Øvstegård på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 4 kommer til erstatning for tilrådingens A VIII.

Det voteres over forslag nr. 3, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen revidere ordningen for støtte til organisasjoner som arbeider mot fattigdom, slik at det blir mulig å få støtte til prosjekter som hjelper folk med å navigere i Nav-systemet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Rødt ble med 156 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 21.03.21)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en ordning, slik at organisasjoner som bistår mennesker i sitt møte med Nav, får nødvendige finansiell støtte frem til Nav-ombudet blir etablert.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med en forenkling av Navs programmer for å komme i jobb til å bli en tjeneste der man kan skreddersy et løp for den enkelte, med mål om fast jobb.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 135 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 21.03.42)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

A.

Rammeområde 7

(Arbeid og sosial)

I

På statsbudsjettet for 2024 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
		Utgifter		
352				
	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 71	28 480 000	
	70	Funksjonshemmedes organisasjoner	269 940 000	
	71	Universell utforming og økt tilgjengelighet.....	23 000 000	
	72	Funksjonshemmedes levkår og livskvalitet	27 600 000	
600		Arbeids- og inkluderingsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	281 755 000	
601		Utredningsvirksomhet, forskning mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres	121 430 000	
	22	Kunnskapsutvikling i IA-avtalen mv, kan overføres	28 200 000	
	23	Tiltak for redusert deltid og økt heltidsandel.....	15 090 000	
	50	Norges forskningsråd	172 650 000	
	70	Tilskudd.....	60 815 000	
	71	Tilskudd til bransjeprogrammer under IA-avtalen mv, kan overføres.....	71 495 000	
	72	Tilskudd til Senter for seniorpolitikk.....	18 830 000	
	73	Tilskudd til trygderettslig/EØS-rettslig forskning og kompetanseutvikling	5 625 000	
604		Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen		
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 45	166 930 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under post 21	262 149 000	
605		Arbeids- og velferdsetaten		
	1	Driftsutgifter	13 792 750 000	
	22	Forsknings- og utredningsaktiviteter, kan overføres	59 935 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres.....	362 255 000	
606		Trygderetten		
	1	Driftsutgifter	120 530 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
611		Pensjoner av statskassen		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	17 800 000	
612		Tilskudd til Statens pensjonskasse		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	10 228 000 000	
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	92 000 000	
613		Arbeidsgiveravgift til folketrygden		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 000 000	
621		Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering		
	21	Spesielle driftsutgifter.....	103 505 000	
	63	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte, <i>kan overføres</i>	174 790 000	
	70	Frivillig arbeid, <i>kan overføres</i>	108 230 000	
	74	Tilskudd til pensjonistenes organisasjoner mv.....	15 885 000	
634		Arbeidsmarkedstiltak		
	1	Driftsutgifter	586 970 000	
	21	Forsøk med tilrettelagt videregående opplæring, <i>kan overføres</i>	50 000 000	
	76	Tiltak for arbeidssøkere, <i>kan overføres</i>	7 763 805 000	
	77	Varig tilrettelagt arbeid, <i>kan overføres</i>	2 072 020 000	
	78	Tilskudd til arbeids- og utdanningsreiser	90 720 000	
	79	Funksjonsassistanse i arbeidslivet	119 110 000	
635		Ventelønn		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 400 000	
640		Arbeidstilsynet		
	1	Driftsutgifter	859 900 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, regionale verneombud.....	18 410 000	
643		Statens arbeidsmiljøinstitutt		
	50	Statstilskudd	173 450 000	
646		Pionerdykkere i Nordsjøen		
	72	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	1 325 000	
648		Arbeidsretten, Riksmekleren mv.		
	1	Driftsutgifter	26 745 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	570 000	
	70	Tilskudd til faglig utvikling.....	2 130 000	
660		Krigspensjon		
	70	Tilskudd, militære, <i>overslagsbevilgning</i>	26 000 000	
	71	Tilskudd, sivile, <i>overslagsbevilgning</i>	74 000 000	
664		Pensjonsordningen for arbeidstakere til sjøs		
	70	Tilskudd.....	21 000 000	
666		Avtalefestet pensjon (AFP)		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	3 990 000 000	
667		Supplerende stønad		
	70	Tilskudd til personer over 67 år med kort botid, <i>overslagsbevilgning</i>	400 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	71	Tilskudd til uføre flyktninger med kort botid, <i>overslagsbevilgning</i>	176 000 000	
1565		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	1	Driftsutgifter.....	52 000 000	
	70	Tap/avskrivninger.....	2 000 000	
1566		Yrkesskadeforsikring		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	95 000 000	
1567		Gruppelivsforsikring		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	240 000 000	
1860		Havindustritilsynet		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	349 324 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	34 400 000	
2470		Statens pensjonskasse		
	24	Driftsresultat:		
	1	Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-730 000 000	
	2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	594 000 000	
	3	Avskrivninger	90 000 000	
	4	Renter av statens kapital	1 000 000	
	5	Til investeringsformål	55 000 000	
	6	Til reguleringsfond	-25 000 000	-15 000 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	212 327 000	
2540		Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	80 000 000	
2541		Dagpenger		
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i>	12 818 000 000	
2542		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.		
	70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., <i>overslagsbevilgning</i>	865 000 000	
2620		Stønad til enslig mor eller far		
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 570 000 000	
	72	Stønad til barnetilsyn til enslig mor eller far i arbeid, <i>overslagsbevilgning</i>	97 000 000	
	73	Tilleggsstønader og stønad til skolepenger, <i>overslagsbevilgning</i>	18 000 000	
2650		Sykepenger		
	70	Sykepenger for arbeidstakere mv., <i>overslagsbevilgning</i>	54 350 000 000	
	71	Sykepenger for selvstendige, <i>overslagsbevilgning</i>	1 660 000 000	
	72	Pleie-, opplærings- og omsorgspenger mv., <i>overslagsbevilgning</i>	2 890 000 000	
	75	Feriepenger av sykepenger, <i>overslagsbevilgning</i>	3 240 000 000	
	76	Tilskudd til ekspertbistand og kompetansetiltak for sykmeldte, <i>kan overføres</i>	97 500 000	

Kap.	Post Formål	Kroner	Kroner
2651	Arbeidsavklaringspenger		
	70 Arbeidsavklaringspenger, overslagsbevilgning	44 233 200 000	
	71 Tilleggsstønad, overslagsbevilgning	145 000 000	
	72 Legeerklæringer	465 000 000	
2655	Uførhet		
	70 Uføretrygd, overslagsbevilgning	125 980 000 000	
	75 Menerstatning ved yrkesskade, overslagsbevilgning	94 000 000	
	76 Yrkesskadetrygd gml. lovgivning, overslagsbevilgning	31 000 000	
2661	Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.		
	70 Grunnstønad, overslagsbevilgning	1 770 000 000	
	71 Hjelpestønad, overslagsbevilgning	2 150 000 000	
	72 Stønad til servicehund	9 905 000	
	73 Hjelpemidler mv. under arbeid og utdanning	122 100 000	
	74 Tilskudd til biler	815 000 000	
	75 Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler	4 425 000 000	
	76 Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler som tjenester	417 400 000	
	77 Ortopediske hjelpemidler	2 370 600 000	
	78 Høreapparater	965 000 000	
	79 Aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år	59 945 000	
2670	Alderdom		
	70 Grunnpensjon, overslagsbevilgning	94 080 000 000	
	71 Tilleggspensjon, overslagsbevilgning	189 940 000 000	
	72 Inntektpensjon, overslagsbevilgning	24 480 000 000	
	73 Særtilllegg, pensjonstillegg mv., overslagsbevilgning	8 240 000 000	
2680	Etterlatte		
	70 Omstillingsstønad mv., overslagsbevilgning ...	1 730 000 000	
	71 Barnepensjon, overslagsbevilgning	1 596 000 000	
	74 Tilleggsstønader og stønad til skolepenger, overslagsbevilgning	200 000	
	75 Stønad til barnetilsyn til gjenlevende i arbeid, overslagsbevilgning	2 400 000	
2686	Stønad ved gravferd		
	70 Stønad ved gravferd, overslagsbevilgning	315 000 000	
Totale utgifter			626 176 525 000

Inntekter

3605	Arbeids- og velferdsetaten		
	1 Administrasjonsvederlag	11 061 000	
	4 Tolketjenester	4 708 000	
	5 Oppdragsinntekter mv.	20 755 000	
3634	Arbeidsmarkedstiltak		
	85 Innfordring av feilutbetalinger, arbeidsmarkedstiltak	5 000 000	
3635	Ventelønn mv.		

Kap.	Post Formål	Kroner	Kroner
	1 Refusjon statlig virksomhet mv.....	1 400 000	
3640	Arbeidstilsynet		
	4 Kjemikaliekontroll, gebyrer	5 376 000	
	6 Refusjoner.....	3 759 000	
	7 Byggesaksbehandling, gebyrer	24 738 000	
	8 Refusjon utgifter regionale verneombud.....	18 698 000	
	85 Tvangsmulkt.....	7 175 000	
	86 Overtredelsesgebyrer	29 450 000	
4565	Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	1 Gebyrinntekter, lån	47 000 000	
4566	Yrkesskadeforsikring		
	1 Premieinntekter	85 000 000	
4567	Gruppelivsforsikring		
	1 Premieinntekter	143 000 000	
4860	Havindustritilsynet		
	1 Gebyrinntekter.....	85 800 000	
	2 Oppdrags- og samarbeidsinntekter	8 900 000	
5470	Statens pensjonskasse		
	30 Avsetning til investeringsformål.....	55 000 000	
5607	Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	80 Renter	2 716 000 000	
5701	Diverse inntekter		
	71 Refusjon ved yrkesskade	764 000 000	
	80 Renter	1 000 000	
	86 Innkreving feilutbetalinger.....	1 432 000 000	
	87 Diverse inntekter.....	25 334 000	
	88 Hjelpemiddelsentraler mv.	75 000 000	
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs		
	70 Dividende	225 000 000	
5705	Refusjon av dagpenger		
	70 Refusjon av dagpenger, statsgaranti ved konkurs.....	18 000 000	
	71 Refusjon av dagpenger for grensearbeidere mv. bosatt i Norge	300 000	
	72 Innkreving av forskutterte dagpenger.....	150 000 000	
	Totale inntekter		5 963 454 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2024 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 605 post 1	kap. 3605 postene 1, 4 og 5
kap. 640 post 1	kap. 3640 postene 6 og 7
kap. 640 post 21	kap. 3640 post 8

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2024 kan:

1. omdisponere inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 1 Driftsutgifter til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere.
2. omdisponere inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 77 Varig tilrettelagt arbeid til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere.
3. omdisponere fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 634, post 78 Tilskudd til arbeids- og utdanningsreiser på inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634 post 78.
4. omdisponere fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 634, post 79 Funksjonsassistanse i arbeidslivet på inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634 post 79.
5. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 1 Driftsutgifter.
6. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2024 kan overskride bevilgningen under kap. 2470 Statens pensjonskasse, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med inntil 50 mill. kroner mot dekning i reguleringsfondet.

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2024 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
634		Arbeidsmarkedstiltak	
	76	Tiltak for arbeidssøkere	2 938,6 mill. kroner
	77	Varig tilrettelagt arbeid	1 119,9 mill. kroner
	79	Funksjonsassistanse i arbeidslivet	62,7 mill. kroner

VI

Utbetaling ved midlertidig likviditetsmangel

Stortinget samtykker i at Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2024 kan forskuttere utgifter til pensjonutbetalinger under kap. 665 Pensjonstrygden for fiskere, post 70 Tilskudd, ved midlertidig likviditetsmangel. Det forutsettes at Pensjonstrygden for fiskere i løpet av 2024 tilbakefører forskutteringen. Tilbakeføringen nettoføres som utgiftsreduksjon under kap. 665 Pensjonstrygden for fiskere, post 70.

VII

Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2024 kan gi arbeids- og velferdsetaten fullmakt til å:

1. postere utgifter som arbeids- og velferdsetaten betaler på vegne av Statens pensjonskasse mot mellomværendet konto 715510 Statens pensjonskasse. Konto 715510 utlignes ved at Statens pensjonskasse resultatfører og rapporterer de utbetalte ytelsene i sitt regnskap.
2. postere utgifter som arbeids- og velferdsetaten betaler på vegne av ikke-statlige aktører knyttet til AFP-ordningen og kommunal tilleggspensjon mot mellomværendet med statskassen.

IX

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Energidepartementet i 2024 kan:

overskride bevilgningen under kap. 1860 post 1 kap. 1860 post 21	mot tilsvarende merinntekter under kap. 4860 post 10 kap. 4860 post 2
--	---

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 88 mot 79 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.04.09)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget erstatter A VIII i innstillingens tilråding. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i at med virkning fra 1. januar 2024 skal følgende ytelser i folketrygden gis etter disse satsene¹:

	Kroner
1a. Grunnstønad for ekstraavgifter grunnet varig sykdom, skade eller lyte etter lovens § 6-3 (laveste sats)	9 024
1b. Ved ekstraavgifter utover laveste sats, kan grunnstønaden forhøyes til	13 752
1c. eller til	18 024
1d. eller til	26 544
1e. eller til	35 964
1f. eller til	44 928
2a. Hjelpstønad etter lovens § 6-4 til de som må ha særskilt tilsyn og pleie grunnet varig sykdom, skade eller lyte	16 152
2b. Forhøyet hjelpstønad etter lovens § 6-5 til barn under 18 år som må ha særskilt tilsyn og pleie	32 304
2c. eller til	64 608
2d. eller til	96 912
3. Behovsprøvet gravferdsstønad opptil	28 677
4. Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-10 og 17-9 første ledd bokstav a) ²	
for første barn	55 800
for to barn	72 792
for tre og flere barn	82 500

1. Satsene under 1, 2 og 4 er årsbeløp for ytelsene.

2. Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-10 og 17-9 første ledd bokstav a) gjelder fra 1.1.2016 stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere og etterlatte som er i arbeid. Stønaden dekker 64 pst. av dokumenterte utgifter til barnetilsyn. Beløpene i tabellen er maksimale refusjonssatser. Stønaden er inntektsprøvet.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

mer.

(Voteringsutskrift kl. 21.04.43)

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble vedtatt med 91 mot 75 stem-

Votering i sak nr. 15, debattert 18. desember 2023

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringar i statsbudsjettet 2023 under Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Endringar i statsbudsjettet 2023 under Kommunal- og distriktsdepartementet, Endringar i statsbudsjettet 2023 under Kultur- og likestillingsdepartementet kap. 352, Endringar i statsbudsjettet 2023 under Nærings- og fiskeridepartementet og Endringar i statsbudsjettet 2023 under Olje- og energidepartementet (Innst. 139 S (2023–2024), jf. Prop. 15 S (2023–2024) unntatt kap. 670, 671, 672, 3671 og 3672, Prop. 22 S (2023–2024) kap. 505, 3505, 3506, 3507 og 5607, Prop. 25 S (2023–2024) kap. 2540 og Prop. 26 S (2023–2024) kap. 1812 og 4812)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2023 blir det gjort følgende endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
601		Utgreiingsverksemd, forskning m.m.	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overførast</i> , blir redusert med..... frå kr 68 987 000 til kr 67 087 000	1 900 000
	70	Tilskot, blir redusert med..... frå kr 45 381 000 til kr 34 381 000	11 000 000
	71	Tilskot til bransjeprogram under IA-avtalen m.m., <i>kan overførast</i> , blir redusert med..... frå kr 71 495 000 til kr 61 393 000	10 102 000
604		Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltninga	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overførast</i> , <i>kan nyttast under post 45</i> , blir redusert med..... frå kr 170 352 000 til kr 136 720 000	33 632 000
	45	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, <i>kan overførast</i> , <i>kan nyttast under post 21</i> , blir redusert med..... frå kr 174 887 000 til kr 98 685 000	76 202 000
		Trygderetten	
	1	Driftsutgifter, blir auka med frå kr 112 945 000 til kr 115 245 000	2 300 000
612		Tilskot til Statens pensjonskasse	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med..... frå kr 9 824 000 000 til kr 8 816 000 000	1 008 000 000
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med..... frå kr 91 000 000 til kr 86 000 000	5 000 000
621		Tilskot til sosiale tenester og sosial inkludering	
	70	Frivillig arbeid, <i>kan overførast</i> , blir redusert med..... frå kr 134 850 000 til kr 113 870 000	20 980 000

Presidenten: Under debatten har Henrik Asheim satt fram et forslag på vegne av Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om en årlig rapportering i budsjettproposisjonen som gir en oversikt over hvor lange stønadsløp mottakerne av arbeidsavklaringspenger nå får før de blir avklart, og hvor mange som får innvilget en ny periode/forlenget forløp etter maksgrensen.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 123 mot 44 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 21.05.23)

Kap.	Post	Formål	Kroner
634		Arbeidsmarknadstiltak	
	21	Forsøk med tilrettelagd videregående opplæring, <i>kan overføres</i> , blir redusert med..... frå kr 25 761 000 til kr 22 018 000	3 743 000
	76	Tiltak for arbeidssøkarar, <i>kan overføres</i> , blir redusert med..... frå kr 7 555 558 000 til kr 7 365 925 000	189 633 000
	78	Tilskot til arbeids- og utdanningsreiser, blir auka med..... frå kr 81 331 000 til kr 99 464 000	18 133 000
635		Ventelønn	
	01	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med..... frå kr 2 000 000 til kr 1 900 000	100 000
640		Arbeidstilsynet	
	21	Spesielle driftsutgifter, regionale verneombod, blir auka med..... frå kr 17 658 000 til kr 18 028 000	370 000
648		Arbeidsretten, Riksmeklarer m.m.	
	01	Driftsutgifter, blir auka med..... frå kr 24 062 000 til kr 25 960 000	1 898 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttast under post 1</i> , blir redusert med..... frå kr 552 000 til kr 97 000	455 000
660		Krigspensjon	
	70	Tilskot, militære, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med..... frå kr 32 000 000 til kr 30 000 000	2 000 000
	71	Tilskot, sivile, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 85 000 000 til kr 87 000 000	2 000 000
664		Pensjonsordninga for arbeidstakarar til sjøs	
	70	Tilskot, blir auka med..... frå kr 22 900 000 til kr 24 100 000	1 200 000
665		Pensjonstrygda for fiskarar	
	70	(NY) Tilskot, blir løyvd med.....	7 000 000
666		Avtalefesta pensjon (AFP)	
	70	Tilskot, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 3 670 000 000 til kr 3 690 000 000	20 000 000
2470		Statens pensjonskasse	
	24	Driftsresultat	
		1. Driftsinntekter, <i>overslagsløyving</i>	-715 000 000
		2. Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i>	580 000 000
		3. Avskrivningar	84 000 000
		4. Renter av statens kapital	1 000 000
		5. Til investeringsforemål	55 000 000
		6. Til reguleringsfond	-20 000 000
			-15 000 000
	45	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, <i>kan overføres</i> , blir redusert med..... frå kr 170 781 000 til kr 152 781 000	18 000 000
2541		Dagpengar	
	70	Dagpengar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 9 330 000 000 til kr 10 740 000 000	1 410 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
2542		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.m.	
	70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.m., <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 735 000 000 til kr 830 000 000	95 000 000
2620		Stønad til einsleg mor eller far	
	72	Stønad til barnetilsyn til einsleg mor eller far i arbeid, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 90 200 000 til kr 97 200 000	7 000 000
	73	Tilleggsstønader og stønad til skolepengar, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 19 200 000 til kr 18 200 000	1 000 000
2650		Sjukepengar	
	70	Sjukepengar for arbeidstakarar m.m., <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 50 420 000 000 til kr 53 320 000 000	2 900 000 000
	71	Sjukepengar for sjølvstendige, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 550 000 000 til kr 1 630 000 000	80 000 000
	72	Pleie-, opplærings- og omsorgspengar m.m., <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 2 230 000 000 til kr 2 620 000 000	390 000 000
	75	Feriepengar av sjukepengar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 2 860 000 000 til kr 2 910 000 000	50 000 000
	76	Tilskot til ekspertbistand og kompetansetiltak for sjukmelde, <i>kan overførast</i> , blir redusert med frå kr 97 549 000 til kr 60 000 000	37 549 000
		Arbeidsavklaringspengar	
	70	Arbeidsavklaringspengar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med.... frå kr 39 230 000 000 til kr 40 470 000 000	1 240 000 000
	71	Tilleggsstønad, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med..... frå kr 146 700 000 til kr 128 000 000	18 700 000
	72	Legeerklæringar, blir redusert med..... frå kr 455 000 000 til kr 440 000 000	15 000 000
2655		Uføre	
	70	Uføretrygd, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med..... frå kr 118 775 000 000 til kr 117 730 000 000	1 045 000 000
	75	Menerstatning ved yrkesskade, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 84 000 000 til kr 85 000 000	1 000 000
	76	Yrkesskadetrygd gml. lovgivning, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 33 000 000 til kr 34 000 000	1 000 000
2661		Grunn- og hjelpestønad, hjelpemiddel m.m.	
	70	Grunnstønad, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med..... frå kr 1 640 000 000 til kr 1 660 000 000	20 000 000
	71	Hjelpestønad, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 903 000 000 til kr 1 950 000 000	47 000 000
	73	Hjelpemiddel m.m. under arbeid og utdanning, blir redusert med.....	2 300 000

Kap.	Post Formål	Kroner
	frå kr 120 300 000 til kr 118 000 000	
	74 Tilskot til bilar, blir auka med.....	134 900 000
	frå kr 790 100 000 til kr 925 000 000	
	75 Betring av funksjonsevna, hjelpemiddel, blir auka med.....	149 100 000
	frå kr 4 030 900 000 til kr 4 180 000 000	
	76 Betring av funksjonsevna, hjelpemiddel som tenester, blir auka med.....	9 300 000
	frå kr 370 700 000 til kr 380 000 000	
	77 Ortopediske hjelpemiddel, blir auka med.....	96 800 000
	frå kr 2 143 200 000 til kr 2 240 000 000	
	78 Høyreapparat, blir auka med.....	4 700 000
	frå kr 890 300 000 til kr 895 000 000	
	79 Aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år, kan overføres, økes med.....	20 000 000
	fra kr 57 993 000 til kr 77 993 000	
2670	Alderdom	
	70 Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med.....	40 000 000
	frå kr 90 330 000 000 til kr 90 370 000 000	
	71 Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med.....	100 000 000
	frå kr 182 070 000 000 til kr 182 170 000 000	
	72 Inntektspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med.....	630 000 000
	frå kr 15 880 000 000 til kr 16 510 000 000	
2680	Etterlatne	
	70 Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med.....	10 000 000
	frå kr 1 170 000 000 til kr 1 180 000 000	
	71 Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med.....	5 000 000
	frå kr 855 000 000 til kr 860 000 000	
	72 Sært tillegg, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med.....	3 000 000
	frå kr 91 000 000 til kr 88 000 000	
	74 Tilleggsstønader og stønad til skolepengar, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med.....	100 000
	frå kr 300 000 til kr 200 000	
	75 Stønad til barnetilsyn til gjenlevande i arbeid, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med.....	500 000
	frå kr 2 900 000 til kr 2 400 000	
<i>Kommunal- og distriktsdepartementet</i>		
505	Bustadlånsordninga i Statens pensjonskasse	
	1 Driftsutgifter, blir auka med.....	7 000 000
	frå kr 55 000 000 til kr 62 000 000	
	90 Utlån, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med.....	5 700 000 000
	frå kr 26 500 000 000 til kr 32 200 000 000	
<i>Kultur- og likestillingsdepartementet</i>		
352	Nedsatt funksjonsevne	
	70 Funksjonshemmedes organisasjoner, økes med.....	15 000 000
	fra kr 259 241 000 til kr 274 241 000	

Kap.	Post Formål	Kroner
<i>Nærings- fiskeridepartementet</i>		
2540	Stønad under arbeidsløyse til fiskarar og fangstmenn	
	70 Tilskot, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 80 000 000 til kr 60 000 000	20 000 000
<i>Olje- og energidepartementet</i>		
1812	Petroleumstilsynet	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overførast</i> , blir auka med..... frå kr 33 145 000 til kr 40 000 000	6 855 000
Inntekter		
3635	Ventelønn m.m.	
	01 Refusjon statleg verksemd m.m., blir redusert med..... frå kr 2 000 000 til kr 1 900 000	100 000
3640	Arbeidstilsynet	
	04 Kjemikaliekontroll, gebyr, blir auka med..... frå kr 5 150 000 til kr 7 150 000	2 000 000
	08 Refusjon utgifter regionale verneombod, blir auka med frå kr 17 910 000 til kr 18 280 000	370 000
	10 Gebyr, godkjeningsordning innkvartering m.m., blir redusert med frå kr 280 000 til kr 4 000	276 000
	85 Tvangsmulkt, blir auka med frå kr 7 175 000 til kr 12 975 000	5 800 000
	86 Gebyr for brot på arbeidsmiljøregelverket, blir auka med..... frå kr 29 450 000 til kr 55 000 000	25 550 000
	Diverse inntekter	
	71 Refusjon ved yrkesskade, blir redusert med..... frå kr 748 000 000 til kr 744 400 000	3 600 000
	80 Renter, blir auka med frå kr 1 000 000 til kr 1 250 000	250 000
	86 Innkrevjing feilutbetalingar, blir redusert med..... frå kr 1 547 000 000 til kr 1 453 000 000	94 000 000
	88 Hjelpemiddelsentralar m.m., blir redusert med frå kr 82 000 000 til kr 78 000 000	4 000 000
5704	Statsgaranti for lønnskav ved konkurs	
	70 Dividende, blir auka med..... frå kr 195 000 000 til kr 220 000 000	25 000 000
5705	Refusjon av dagpengar	
	70 Refusjon av dagpengar, statsgaranti ved konkurs, blir auka med..... frå kr 18 000 000 til kr 23 000 000	5 000 000
	71 Refusjon av dagpengar for grensarbeidarar m.m. busett i Noreg, blir auka med frå kr 300 000 til kr 600 000	300 000
	72 Innkrevjing av forskotering av dagpengar, blir redusert med frå kr 500 000 000 til kr 470 000 000	30 000 000

Kap.	Post Formål	Kroner
<i>Kommunal- og distriktsdepartementet</i>		
3505	Bustadlånsordninga i Statens pensjonskasse	
	01 Gebyrinntekter, lån, blir auka med..... frå kr 51 000 000 til kr 57 000 000	6 000 000
	90 Tilbakebetaling av lån, blir auka med..... frå kr 7 800 000 000 til kr 8 700 000 000	900 000 000
3506	Yrkesskadeforsikring	
	01 Premieinntekter, blir auka med..... frå kr 80 000 000 til kr 81 000 000	1 000 000
3507	Gruppelivsforsikring	
	01 Premieinntekter, blir auka med..... frå kr 103 000 000 til kr 140 000 000	37 000 000
5607	Renter av bustadlånsordninga i Statens pensjonskasse	
	80 Renter, blir redusert med..... frå kr 2 153 000 000 til kr 2 094 000 000	59 000 000
<i>Olje- og energidepartementet</i>		
4812	Petroleumstilsynet	
	02 Oppdrags- og samarbeidsinntekter, blir auka med..... frå kr 8 509 000 til kr 15 364 000	6 855 000

II

Tilsegnfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2023 kan gi tilsegn om tilskot ut over gitte løyvingar, men slik at samla ramme for nye tilsegner ikkje overstig følgande beløp:

Kap.	Post Betegnelse	Samlet ramme
634	Arbeidsmarknadstiltak	
	79 Funksjonsassistanse i arbeidslivet	47,6 mill. kroner

III

Stikkordsfullmakter

Stortinget samtykker i at stikkordet «kan overførast» blir tilføydde følgande løyvingar i statsbudsjettet for 2023:

1. kap. 601 Utgreiingsverksemd, forskning m.m., post 23 Tiltak for redusert deltid og auka heiltidsandel
2. kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 22 Forskings- og utgreiingsverksemd
3. kap. 634 Arbeidsmarknadstiltak, post 79 Funksjonsassistanse i arbeidslivet
4. kap. 2661 Grunn- og hjelpestønad, hjelpemiddel m.m., post 72 Stønad til servicehund
5. kap. 2661 Grunn- og hjelpestønad, hjelpemiddel m.m., post 79 Aktivitetshjelpemiddel for personar over 26 år.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 97 mot 70 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.05.47)

Votering i sak nr. 16, debattert 18. desember 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8) (Innst. 7 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

A.

Rammeområde 4

(Utenriks)

I

På statsbudsjettet for 2024 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
			Utgifter	
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter.....	2 835 245 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	34 368 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	43 717 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader.....	1 298 000	
	71	Hjelp til norske borgere i utlandet.....	150 000	
103		Regjeringens representasjon		
	1	Driftsutgifter.....	55 800 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter.....	11 255 000	
115		Næringsfremme, kultur og informasjon		
	21	Spesielle driftsutgifter – kulturfremme, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	10 606 000	
	22	Spesielle driftsutgifter – næringsfremme, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	14 658 000	
	70	Kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	42 537 000	
	71	Næringsfremme, <i>kan overføres, kan nyttes under post 22</i>	15 382 000	
116		Internasjonale organisasjoner		
	70	Pliktige bidrag.....	1 555 390 000	
117		EØS-finansieringsordningene		
	77	EØS-finansieringsordningen 2014–2021, <i>kan overføres</i>	644 000 000	
	78	Den norske finansieringsordningen 2014–2021, <i>kan overføres</i> ..	747 000 000	
118		Utenrikspolitiske satsinger		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70, 71, 72 og 73</i>	99 736 000	
	50	Norges forskningsråd – utenriksområdet.....	51 798 000	
	70	Nordområdene, Russland og atomsikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	94 634 000	
	71	Globale sikkerhetsspørsmål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	7 300 000	
	72	Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	24 390 000	
	73	Klima, miljøtiltak og hav mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	10 943 000	
	74	Forskning, dialog og menneskerettigheter mv.....	32 161 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
140		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 978 461 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	115 494 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	57 779 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	370 360 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	40 925 000	
144		Norsk senter for utvekslingssamarbeid (Norec)		
	1	Driftsutgifter	59 434 000	
	70	Uttekslingsordninger, <i>kan overføres</i>	133 477 000	
	71	Rekruttering til internasjonale organisasjoner, <i>kan overføres</i>	50 000 000	
150		Humanitær bistand		
	70	Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	3 901 289 000	
	71	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	430 000 000	
151		Fred, sikkerhet og globalt samarbeid		
	70	Fred og forsoning, <i>kan overføres</i>	415 260 000	
	71	Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning, <i>kan overføres</i>	144 060 000	
	73	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i>	268 138 000	
	74	Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	423 819 000	
152		Menneskerettigheter		
	70	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	741 617 000	
	71	FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR), <i>kan overføres</i>	197 000 000	
153		Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn		
	70	Flyktninger og internt fordrevne, <i>kan overføres</i>	1 320 000 000	
	71	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), <i>kan overføres</i>	630 000 000	
	72	Bærekraftige løsninger og vertssamfunn, <i>kan overføres</i>	719 504 000	
159		Regionbevilgninger		
	70	Midtøsten, <i>kan overføres</i>	519 311 000	
	71	Europa og Sentral-Asia, <i>kan overføres</i>	467 634 000	
	72	Afghanistan, <i>kan overføres</i>	401 241 000	
	73	Ukraina og naboland, <i>kan overføres</i>	7 448 200 000	
	75	Afrika, <i>kan overføres</i>	2 517 022 000	
	76	Asia, <i>kan overføres</i>	476 503 000	
	77	Latin-Amerika og Karibia, <i>kan overføres</i>	176 432 000	
160		Helse		
	70	Helse, <i>kan overføres</i>	3 720 797 000	
	71	Verdens helseorganisasjon (WHO), <i>kan overføres</i>	235 500 000	
	72	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	20 000 000	
161		Utdanning, forskning og offentlige institusjoner		
	50	Norges forskningsråd – utviklingsområdet	199 650 000	
	70	Utdanning, <i>kan overføres</i>	996 798 000	
	71	Forskning, <i>kan overføres</i>	67 196 000	
	73	Styresett og offentlige institusjoner, <i>kan overføres</i>	487 423 000	
162		Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi		
	70	Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel, <i>kan overføres</i>	234 536 000	
	71	Matsikkerhet, fisk og landbruk, <i>kan overføres</i>	1 897 966 000	
	72	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	1 019 358 000	
	75	Norfund – risikokapital	438 288 000	

Kap.	Post Formål	Kroner	Kroner
	76 Norfund klimainvesteringsfond – risikokapital	250 000 000	
163	Klima, miljø og hav		
	70 Miljø og klima, <i>kan overføres</i>	1 744 431 000	
	71 Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling, <i>kan overføres</i> .	282 100 000	
164	Likestilling		
	70 Likestilling, <i>kan overføres</i>	203 319 000	
	71 FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	100 300 000	
	72 FNs befolkningsfond (UNFPA)	589 600 000	
170	Sivilt samfunn		
	70 Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	2 570 665 000	
171	FNs utviklingsarbeid		
	70 FNs utviklingsprogram (UNDP)	454 400 000	
	71 FNs barnefond (UNICEF).....	480 600 000	
	73 FN og multilateralt samarbeid, <i>kan overføres</i>	11 099 000	
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette		
	70 Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	1 169 600 000	
	71 Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	1 021 400 000	
	72 Strategisk samarbeid, <i>kan overføres</i>	43 300 000	
	73 Gjeldslette, <i>kan overføres</i>	396 480 000	
179	Flyktningtiltak i Norge		
	21 Spesielle driftsutgifter.....	3 770 482 000	
480	Svalbardbudsjettet		
	50 Tilskudd.....	406 548 000	
481	Samfunnet Jan Mayen		
	1 Driftsutgifter	61 175 000	
Totale utgifter			53 208 339 000

Inntekter

3100	Utenriksdepartementet		
	1 Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	31 007 000	
	2 Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene.....	256 417 000	
	5 Refusjon spesialutsendinger mv	45 040 000	
3481	Samfunnet Jan Mayen		
	1 Refusjoner og andre inntekter	7 137 000	
Totale inntekter			339 601 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2024 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 post 5
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2024 kan:

1. overskride bevilgningene under kap. 117 EØS-finansieringsordningene, post 77 EØS-finansieringsordningen 2014–2021, og post 78 Den norske finansieringsordningen 2014–2021, med en samlet øvre ramme på 139 mill. kroner som følge av usikkerhet i fremdrift og valutakursjusteringer, dersom dette er nødvendig for å oppfylle norske forpliktelser gjennom avtale inngått med EU.
2. overskride bevilgningen under kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 70 Verdensbanken med inntil 8 mill. kroner som følge av valutakursjusteringer, dersom dette er nødvendig for å oppfylle norske forpliktelser som dekkes av bevilgningen på posten.
3. overskride bevilgningen under kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond med inntil 22 mill. kroner som følge av valutakursjusteringer, dersom dette er nødvendig for å oppfylle norske forpliktelser som dekkes av bevilgningen på posten.

4. overskride bevilgningen under kap. 159 Regionbevilgninger, post 73 Ukraina og naboland angående kapitaløkningen i Europarådets utviklingsbank (CEB) med inntil 9 mill. kroner som følge av valutakursjusteringer, dersom dette er nødvendig for å oppfylle norske forpliktelser som dekkes av bevilgningen på posten.

IV

Valutatap (disagio)/Valutagevinst (agio)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2024 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning valutatap (disagio)/valutagevinst (agio) som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementet, postene 89 Valutatap (disagio)/Valutagevinst (agio).

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2024 kan gi tilsagn om:

1. støtte ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post Betegnelse	Samlet ramme
117	EØS-finansieringsordningene	
	77 EØS-finansieringsordningen 2014–2021	3 179 mill. kroner
	78 Den norske finansieringsordningen 2014–2021	2 442 mill. kroner
162	Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	
	70 Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel	100 mill. kroner
	72 Fornybar energi	100 mill. kroner

2. tilskudd til Vaksinekoalisjonen CEPI med inntil 1 600 mill. kroner under kap. 160 Helse, post 70 Helse, og fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån. Inntil 1 000 mill. kroner gis i direkte støtte til CEPI i årene 2017–2021, og inntil 600 mill. kroner i årene 2021–2025. Hele eller deler av disse midlene har fra 2019 kunnet gå via en finansieringsmekanisme forvaltet av Verdensbanken eller IFFIm.
3. tilskudd til Vaksinekoalisjonen CEPI med inntil 1 000 mill. kroner samlet i perioden 2022–2026 under kap. 160 Helse, post 70 Helse.
4. tilskudd til Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) med inntil 2 000 mill. kroner samlet i perioden 2023–2025 under kap. 160 Helse, post 70 Helse.
5. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation (IFFIm) med inntil 2 000 mill. kroner i perioden 2021–2030 under kap. 160 Helse, post 70 Helse, og fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som

sikkerhet for lån. Tilsagnet skal finansiere epidemi- og pandemibekjempelse gjennom Vaksinekoalisjonen CEPI.

6. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation (IFFIm) med inntil 4 000 mill. kroner i perioden 2021–2030 under kap. 160 Helse, post 70 Helse, og fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.
7. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation (IFFIm) med inntil 1 000 mill. kroner i perioden 2021–2030 under kap. 160 Helse, post 70 Helse, og fravike Stortinget sitt vedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.
8. tilskudd til Vaksinealliansen Gavi med inntil 6 250 mill. kroner i perioden 2021–2025 under kap. 160 Helse, post 70 Helse.
9. tilskudd til Det globale partnerskapet for utdanning (GPE) med inntil 1 850 mill. kroner i perioden 2021–2025 under kap. 161 Utdanning, forskning og offentlige institusjoner, post 70 Utdanning.
10. tilskudd til Education Cannot Wait (ECW) for utdanning i krise og konflikt med inntil 500 mill. kroner samlet, fordelt på 380 mill. kroner under kap. 161 Utdanning, forskning og offentlige institusjoner, post 70 Utdanning i perioden 2023–2026 og 120 mill. kroner under kap. 150 Humanitær bistand, post 70 Nødhjelp og humanitær bistand i perioden 2023–2025.
11. tilskudd til Det grønne klimafondet (GCF) med inntil 3 200 mill. kroner i perioden 2024–2027 under kap. 163 Klima, miljø og hav, post 70 Miljø og klima.

VII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2024 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en total ramme for gamle og nye garantier på inntil 500 mill. kroner. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

VIII

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen, Mekanismen for internasjonale straffedomstoler (MICT) og for regulært bidrag til FN.

IX

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2024 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling innenfor den resterende ramme på 834 mill. kroner under Eksportfinansiering Norges (Eksfin) gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet inklusive påløpte renter, belastes gjeldsplanens ramme og ettergis uten bevilgning over bistandsbudsjettet. Rammen belastes ikke ved en eventuell ettergivelse av statlige fordringer på Sudan som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980), jf. Prop. 110 S (2012–2013).

X

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2024 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas en gang i året.
2. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.
3. Eventuelle utbetalinger av regjeringens gave til TV-aksjoner kan i sin helhet utbetales som et engangsbeløp.
4. Utbetalinger av tilskudd til Climate Investment Funds (CIF) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
5. Utbetalinger av tilskudd til fond forvaltet av Verdensbankgruppen, Det internasjonale pengefondet (IMF), Afrikabanken, Asiabanken, Den interamerikanske utviklingsbanken, Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), Nordisk utviklingsfond (NDF) og Det internasjonale fond for jordbruksutvikling (IFAD) kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond.
6. Utbetalinger av tilskudd til Ukraine Trust Fund for Military Career Transition forvaltet av NATO, kan foretas i henhold til fondets regelverk.
7. Utbetalinger av tilskudd til akutt nødhjelpsarbeid kan i enkelte tilfeller foretas for opptil ett år frem i tid når dette er påkrevd for å sikre raske og nødvendige investeringer.

8. Utbetalinger til Vaksinealliansen Gavi, Vaksinekoalisjonen CEPI og Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) kan foretas årlig i tråd med organisasjonens finanseringsstrategi og regelverk.
9. Utbetalinger av tilskudd til Det grønne klimafondet (GCF) kan foretas i samsvar med fondets strategi og prosedyrer for fondsoppbygging.
10. Utbetalinger under kap. 162 Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi, post 72 Fornybar energi av samlet tilskudd på inntil 300 mill. kroner til garantiinstrumenter for fornybar energi i utviklingsland kan skje i samsvar med regelverket til den enkelte garantiinstitusjonen.
11. Tilskudd under kap. 162 Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi, post 70 Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel, post 71 Mat-sikkerhet, fisk og landbruk, post 72 Fornybar energi, og kap. 163 Klima, miljø og hav, post 71 Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling, kan utbetales til avsetning for tap ved utlåns-, egenkapital- eller garantiinstrumenter hos tilskuddsmottaker.
12. Utbetalinger av tilskudd til fondsforvalter for fellesfond i FN kan skje i henhold til regelverket for det enkelte fond.

XI

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2024 kan fravike Bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med fondspåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Den globale miljøfasiliteten.

XII

Deltagelse i kapitaløkninger og fondspåfyllinger i internasjonale banker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar i kapitaløkningen i Det internasjonale finansieringsinstituttet (IFC) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av inntil USD 38,1 mill. innbetalt over perioden 2020–2025 som belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 70 Verdensbanken.
2. Norge deltar i den åttende kapitalpåfyllingen i Den globale miljøfasiliteten (GEF) med en innbetalt andel på 780 mill. kroner i perioden 1. juli 2022–30. juni 2025. Innbetalingene belastes kap. 163 Klima, miljø og hav, post 70 Miljø og klima.
3. Norge deltar i den 12. kapitalpåfylling i Det internasjonale fond for jordbruksutvikling (IFAD-12) med et bidrag på inntil 648 mill. kroner for perioden 2022–2024, innbetalt i tre bidrag på 216 mill. kroner per år. Innbetalingene belastes kap. 162 Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi, post 71 Mat-sikkerhet, fisk og landbruk.
4. Norge deltar i den 7. generelle kapitaløkningen i Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av UA 56,78 mill. (UA tilsvarer IMF's spesielle trekkrettigheter SDR) i perioden 2020–2027. Innbetalingene foretas i åtte like årlige beløp og belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond. Kapitaløkningen innebærer også en økning i den norske statsgarantien i AfDB med UA 889,52 mill. Garantiøkningen ble i sin helhet utløst ved første innbetaling av kapitaløkning i 2020. Forpliktelser inngås i SDR, og kronebeløpet må valutajusteres i forbindelse med årlige utbetalinger.
5. Norge deltar i den 13. påfyllingen av Den asiatiske utviklingsbankens fond for de fattigste landene for fireårsperioden 2021–2024, med til sammen 201,1 mill. kroner. Innbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond.
6. Norge deltar i den femte kapitalpåfyllingen i Nordisk utviklingsfond (Nordic Development Fund, NDF) med totalt 97,3 mill. euro, innbetalt i ti årlige bidrag tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet, for perioden 2022–2031.
7. Norge deltar i den 20. giverlandspåfyllingen av Det internasjonale utviklingsfondet (IDA20) med et bidrag på til sammen 3 294,5 mill. kroner for perioden 2023–2025, innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 70 Verdensbanken.
8. Norge deltar, i forbindelse med den 20. kapitalpåfyllingen av Det internasjonale utviklingsfondet (IDA20) for perioden 2023–2025, i det internasjonale gjeldsletteinitiativet for de fattigste landene, Heavily Indebted Poor Countries Initiative (HIPC), med et bidrag på 54,4 mill. kroner innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 73 Gjeldslette.
9. Norge deltar i den 16. påfyllingen av giverlandsbidrag til Den afrikanske utviklingsbankens fond for de fattigste landene, Afrikafondet (AfDF16), med et bidrag på til sammen inntil 2 247 mill. kroner for perioden 2023–2025, innbetalt i tre like årlige beløp. Innbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond.

10. Norge deltar, i forbindelse med den 16. påfyllingen av AfDF for perioden 2023–2025, i Det internasjonale gjeldsletteinitiativet for de fattigste landene, Heavily Indebted Poor Countries Initiative (HIPC), med et bidrag på til sammen 97,5 mill. kroner til «Grant Compensation» som er kompensasjon til Afrikafondet for at land med gjeldsproblemer delvis mottar gaver fremfor lån på myke vilkår. Innbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 73 Gjeldslette.
11. Norge deltar i kapitaløkningen til Europarådets utviklingsbank (CEB) med 15,3 mill. euro, gjennom innbetaling av 7,7 mill. euro i 2024 og 3,8 mill. euro i hhv. 2025 og 2026. Innbetalingene belastes kap. 159 Regionbevilgninger, post 73 Ukraina og naboland. Kapitaløkningen innebærer også en økning i den norske statsgarantien i CEB med 38,9 mill. euro. Garantiøkningen blir i sin helhet utløst ved første innbetaling av kapitaløkning.

XIII

Det internasjonale gjeldsletteinitiativet (MDRI)

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar, i forbindelse med den 16. påfyllingen av AfDF for perioden 2023–2025, i Det internasjonale gjeldsletteinitiativet (MDRI), med et bidrag på til sammen 373,7 mill. kroner. Innbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 73 Gjeldslette.
2. Norge deltar i forbindelse med kapitalpåfyllingen i Det internasjonale utviklingsfondet (IDA 20) for perioden 2023–2025, i det internasjonale gjeldsletteinitiativet, Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI) med til sammen 691,8 mill. kroner. Innbe-

XVII

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan:

overskride bevilgningen under kap. 481 post 1

mot tilsvarende merinntekter under kap. 3481 post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

talingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 73 Gjeldslette.

XIV

Fullmakt til postering mot mellomværende med statskassen

Stortinget samtykker til at Utenriksdepartementet i 2024 kan:

1. føre utlegg som skal viderefaktureres kunde og tilhørende innbetalinger mot mellomværende med statskassen.
2. føre utbetalinger knyttet til refunderbart depositum for utenriksstasjonenes leide eiendommer og refunderbart depositum ved opptak til skole eller barnehage i utlandet som dekkes av arbeidsgiver mot mellomværende med statskassen. Fullmakten gir for inntil 50 mill. kroner for Utenriksdepartementets totale føringer av depositum, for å ta høyde for pris- og kurssvingninger i stedlige markeder.

XV

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2024 kan gi Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad) fullmakt til å gi tilsagn om nye statsgarantier for inntil 5 mrd. kroner til fornybarinvesteringer i utviklingsland.

XVI

Nansen-programmet for Ukraina

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet kan pådra forpliktelser om sivil og militær støtte gjennom Nansen-programmet for Ukraina innenfor en samlet ramme på 75 mrd. kroner i perioden 2023–2027.

XVIII

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret i Svalbardbudsjettet, jf. kap. 480 Svalbardbudsjettet, post 50 Tilskudd, knyttet til inngåelse av ny avtale om leie av tjenestefartøy for Sysselmesteren på Svalbard med virkning fra 2026 til og med 2030. Samlede forpliktelser/utbetalinger kan ikke overskride en ramme på 425,3 mill. kroner (2026-kroner).

B.

Rammeområde 8

(Forsvar)

I

På statsbudsjettet for 2024 bevilges under:

Kap.	Post Formål	Kroner	Kroner
Utgifter			
1700	Forsvarsdepartementet		
	1 Driftsutgifter	719 231 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	154 550 000	
	22 IKT-virksomhet, <i>kan overføres</i>	881 024 000	
	43 Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	6 402 000	
	52 Overføringer til statlige forvaltningsorganer	25 585 000	
	53 Risikokapital, NATOs innovasjonsfond.....	14 995 000	
	60 Overføringer til kommuner og fylkeskommuner	1 906 000	
	71 Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	91 517 000	
	73 Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	125 958 000	
	78 Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, <i>kan overføres</i>	1 068 330 000	
	79 Militær støtte til Ukraina, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1710, post 1 og 47, kap. 1720, post 1 og kap. 1760, post 1 og 45</i>	4 450 000 000	
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1 Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 236 577 000	
	47 Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	4 736 401 000	
1716	Forsvarets forskningsinstitutt		
	51 Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	273 357 000	
1720	Forsvaret		
	1 Driftsutgifter.....	40 164 620 000	
	71 Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	48 237 000	
1735	Etterretningstjenesten		
	21 Spesielle driftsutgifter.....	3 345 180 000	
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold		
	1 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	2 308 484 000	
	44 Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	165 312 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	24 812 572 000	
	48 Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	390 000 000	
	75 Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	158 165 000	
1791	Redningshelikoptertjenesten		
	1 Driftsutgifter.....	643 151 000	
Totale utgifter			90 821 554 000

Inntekter

4700	Forsvarsdepartementet		
	1 Driftsinntekter.....	10 352 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	2	IKT-virksomhet, inntekter.....	119 220 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsinntekter.....	4 918 506 000	
	47	Salg av eiendom.....	285 000 000	
4720		Forsvaret		
	1	Driftsinntekter.....	894 680 000	
4760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold		
	1	Driftsinntekter.....	34 994 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, inntekter.....	1 540 463 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter.....	390 000 000	
4791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsinntekter.....	529 797 000	
4799		Militære bøter		
	86	Militære bøter.....	500 000	
Totale inntekter				8 723 512 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2024 kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

- Inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
- Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2024 kan:

- foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter	34 mill. kroner
1720		Forsvaret	
	1	Driftsutgifter	14 650 mill. kroner
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	1	Driftsutgifter	1 100 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	220 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	103 820 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	470 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	60 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2024 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitt bevilgning,

men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	500 mill. kroner

V

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2024 kan:

1. starte opp følgende nye investeringsprosjekter:

Prosjekt	Kostnadsramme
6359 Fremtidig maritim minemottiltakskapabilitet	4 412 mill. kroner

og endre omfang og kostnadsramme for følgende investeringsprosjekt:

Prosjekt	Kostnadsramme
6346 Nye ubåter	48 024 mill. kroner
5230 Artilleriammunisjon 155 mm	4 682 mill. kroner
2078 Sensorer for militær luftromsovervåking	12 875 mill. kroner
1103 Utvidet mellomløsning Ula-klassen	4 649 mill. kroner

2. Fullmaktene under punkt 1 gjelder også forpliktelser som inngås i senere budsjettår, innenfor kostnadsrammen for prosjektene. Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å pris- og valutajustere kostnadsrammene i senere år.
3. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Prop. 1 S (2023–2024), herunder endrede kostnadsrammer.
4. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringsprosjekter med en kostnadsramme under 500 mill. kroner.
5. starte opp og gjennomføre eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter (inkludert tilhørende innredning) med en kostnadsramme under 200 mill. kroner.
6. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom formål, bygg- og eiendoms-kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i Prop. 1 S (2023–2024).
7. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
8. igangsette planlegging og prosjektering av eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter (inkludert tilhø-

rende innredning) innenfor rammen av bevilgningen på de respektive poster.

9. inkludere gjennomføringskostnader i eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter på post 47.

VI

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2024 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, inntekter og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

VII

Personell

Stortinget samtykker i at:

1. Forsvarsdepartementet i 2024 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går frem av Prop. 1 S (2023–2024).

2. enheter oppsatt med frivillig heimevernspersonell kan overføres til forsvarsgrener og fellesinstitusjoner, og benyttes i operasjoner i utlandet.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2024 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris, innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluft- eller kulturformål kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene. Likeledes kan eiendommer som er nødvendige for å oppfylle samfunnets målsetting om å opprettholde en selvfinansiert sivil luftfart, selges direkte til Avinor AS. Dette gjelder følgende eiendomskategorier:
 - a. rullebaner, taksebaner med tilhørende sikkerhetsområder, flyoppstillingsplasser og andre arealer og infrastruktur for flyoperasjoner
 - b. terminal innrettet mot det service- og tjenestebehov som forbrukere og myndigheter har bruk for
 - c. områder for kollektiv og privat tilbringertjeneste
 - d. kontorer og lignende
 - e. eiendommer for fremtidig utbygging
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2024 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NSPA (NATO Support and Procurement Agency), andre internasjonale organisasjoner eller andre lands myndigheter fra det tidspunkt materiell blir bestilt, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår.

X

Uttak fra lager av materiell som er utgiftsført tidligere år

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2024 kan fravike Bevilgningsreglementets bestemmelser om kontant- og ettårsprinsippet ved uttak fra lager som er utgiftsført på kap. 1720 i tidligere budsjettår til

anvendelse på Forsvarsdepartementets kap. 1700, 1735 og 1791, samt Justis- og beredskapsdepartementets kap. 481.

XI

Kjøp/innløsning av boliger med fellesgjeld

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet gjennom Forsvarsbygg i 2024 kan kjøpe/innløse boliger med fellesgjeld, slik at samlet gjeld knyttet til eierskap av slike boliger ikke overstiger 100 mill. kroner.

XII

Militær støtte til Ukraina

Stortinget samtykker til at Forsvarsdepartementet i 2024, innenfor rammen av Nansen-programmet, kan foreta donasjoner av materiell fra forsvarssektoren som anses som særlig viktig for Ukrainas forsvarskamp. Helhetlige vurderinger av konsekvensene for Forsvarets operative evne og nasjonal beredskap skal ligge til grunn for regjeringens beslutninger om slike donasjoner. Innenfor gjeldende samtykke skal beslutninger om donasjoner fra forsvarssektoren ikke gå ut over en tilstrekkelig nasjonal responsevne.

XIII

Stortinget ber regjeringen starte et forprosjekt for anskaffelse av langtrekkende bakkebasert luftvern med kapasitet til å bekjempe taktiske ballistiske missiler.

Presidenten: Det voteres over A I og B I.

Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 91 mot 76 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.06.24)

Presidenten: Det voteres over A II–XVIII og B II–XII.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over B XIII.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 88 mot 78 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 21.07.26)

Votering i sak nr. 17, debattert 18. desember 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Svalbardbudsjettet 2024 (Innst. 17 S (2023–2024), jf. Prop. 1 S (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

På statsbudsjettet for 2024 bevilges under:

Kap. Post	Svalbardbudsjettet	Per post kr	Sum kap. kr
	Utgift er		
1	Tilskudd til Svalbard kirke		
	70 Tilskudd til Svalbard kirke.....	6 000 000	6 000 000
3	Tilskudd til Longyearbyen lokalstyre		
	50 Tilskudd til Longyearbyen lokalstyre	174 200 000	174 200 000
4	Tilskudd til Svalbard Museum		
	70 Tilskudd til Svalbard Museum	14 900 000	14 900 000
5	Sysselmesteren (jf. kap. 3005)		
	1 Driftsutgifter	90 100 000	90 100 000
6	Sysselmesterens transporttjeneste (jf. kap. 3006)		
	1 Driftsutgifter.....	258 000 000	258 000 000
7	Tilfeldige utgifter		
	30 Skred- og boligtiltak, kan overføres	38 200 000	
	70 Diverse tilskudd	0	38 200 000
9	Kulturminnetiltak (jf. kap. 3009)		
	1 Driftsutgifter.....	2 400 000	2 400 000
11	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard		
	1 Driftsutgifter.....	2 450 000	2 450 000
17	Norsk Polarinstitut – refusjon		
	50 Refusjon.....	4 100 000	4 100 000
18	Navigasjonsinnretninger		
	1 Drift og vedlikehold	4 100 000	
	30 Nyanlegg og større vedlikehold, aerolykter og maritime fyr.....	400 000	4 500 000
19	Meteorologisk institutt – husleie Bjørnøya og Hopen		
	1 Driftsutgifter	8 100 000	8 100 000
20	Statsbygg, Svalbard		
	1 Driftsutgifter.....	2 400 000	2 400 000
22	Skattekontoret, Svalbard (jf. kap. 3022)		
	1 Driftsutgifter	6 570 500	6 570 500
	Sum svalbardbudsjettet		
	Sum departementet sine utgifter	611 920 500	611 920 500

Inntekter

3005	Sysselmesteren (jf. kap0005)		
	1 Diverse inntekter.....	300 000	
	2 Refusjoner m.m.....	3 000 000	3 300 000
3006	Sysselmesterens transporttjeneste (jf. kap. 0006)		
	1 Leieinntekter fra private.....	0	
	2 Refusjoner fra det offentlige	500 000	500 000

Kap. Post	Svalbardbudsjettet	Per post kr	Sum kap. kr
3009	Kulturminnetiltak (jf. kap. 0009)		
	1 Diverse inntekter.....	0	0
3022	Skattekontoret, Svalbard (jf. kap. 0022)		
	1 Diverse inntekter.....	0	0
3030	Skatter og avgifter		
	70 Skatter m.m.....	200 000 000	
	71 Utførselsavgift.....	800 000	
	72 Utmålsgebyr, årsavgift.....	772 500	201 572 500
3035	Tilskudd fra statsbudsjettet		
	50 Tilskudd.....	406 548 000	406 548 000
Sum svalbardbudsjettet			
Sum departementet sine inntekter		611 920 500	611 920 500

II

§ 1 Bruksområde for vedtaket

Dette vedtaket gjeld utskriving av skatt på formue og inntekt for inntektsåret 2024 etter føresegnene i *lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard*. Vedtaket gjeld òg som grunnlag for utskriving av forskot på skatt for inntektsåret 2024, jf. *lov om skatt til Svalbard* § 5-1.

§ 2 Skatt på formue

Skatt på formue blir utrekna etter desse satsane:

a) Personleg skattepliktig og dødsbu:

Det blir nytta same satsar og grensebeløp som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet for formuesskatt til staten og kommunane (maksimumssats).

b) Selskap og samanslutningar som nemnde i skattelova § 2-36 andre ledd, og som ikkje er fritekne etter skattelova kap. 2:

Det blir nytta same satsar og grensebeløp som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet for formuesskatt til staten.

§ 3 Skatt på inntekt

Skatt på inntekt blir utrekna etter desse satsane:

a. Inntekt som blir skattlagd ved lønnstrekk etter svalbardskattelova § 3-1:

Låg sats: 8 pst.

Høg sats: 22 pst.

b. 22 pst. av den delen av selskapsoverskot som er høgare enn 15 mill. kroner, og som overstig summen av

– 10 gonger kostnadene til lønn som blir skattlagd ved lønnstrekk

– 0,20 gonger skattemessig verdi av anlegg, fast eigedom og annan realkapital som er på Svalbard ved utgangen av inntektsåret

c. Anna inntekt: 16 pst.

Personlege skattyttarar skal ha eit frådrag i alminnelig inntekt som er omfatta av bokstav c, på 20 000 kroner.

§ 4 Avrundingsreglar

Ved utrekning av skatt skal formue og inntekt rundast nedover til nærmaste heile krone.

§ 5 Normalrentesatsen for rimeleg lån i arbeidsforhold

Normalrentesatsen som nemnd i skattelova § 5-12 fjerde ledd, jf. svalbardskattelova §§ 3-1 og 3-2, skal vere den same som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet.

§ 6 Aksjonær i utlandet

Skatt på utbytte m.m. etter skattelova § 10-13, jf. svalbardskattelova § 3-2, er fastsett til 20 pst.

§ 7 Inntekt etter svalbardskattelova § 6-3

For inntekt som blir skattlagd etter svalbardskattelova § 6-3, skal satsen vere 8 pst.

III

Meirinntektsfullmakter

Stortinget samtykkjer i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan overskride løyvinga på

1. kap. 5 post 1 tilsvarande inntekter utover vedteke budsjett på kap. 3005 post 2
2. kap. 6 post 1 tilsvarande inntekter utover vedteke budsjett på kap. 3006 post 2
3. kap. 9 post 1 tilsvarande inntekter utover vedteke budsjett på kap. 3009 post 1

IV

Meirinntektsfullmakt

Stortinget samtykkjer i at Finansdepartementet i 2024 kan overskride løyvinga på kap. 22 post 1 tilsvarande inntekter utover vedteke budsjett på kap. 3022 post 1.

V

For budsjetterterminen 2024 skal det svarast avgift til statskassa av kol som blir utført frå Svalbard, etter dei følgjande satsane:

- 1,0 pst. av verdien for dei første 100 000 tonna
- 0,9 pst. av verdien for dei neste 200 000 tonna
- 0,8 pst. av verdien for dei neste 300 000 tonna
- 0,7 pst. av verdien for dei neste 400 000 tonna
- 0,6 pst. av verdien for dei neste 500 000 tonna
- 0,5 pst. av verdien for dei neste 600 000 tonna
- 0,4 pst. av verdien for dei neste 700 000 tonna
- 0,3 pst. av verdien for dei neste 800 000 tonna
- 0,2 pst. av verdien for dei neste 900 000 tonna

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Lan Marie Nguyen Berg på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 2, fra Guri Melby på vegne av Venstre

Det voterer over forslag nr. 1, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
159		Regionbevilgninger	
	73	Ukraina og naboland, kan overføres, økes med..... fra kr 8 740 000 000 til kr 33 740 000 000»	25 000 000 000

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 164 mot 3 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 21.08.16)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 2, fra Venstre. Forslaget lyder:

«I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
159		Regionbevilgninger	
	73	Ukraina og naboland, kan overføres, økes med..... fra kr 8 740 000 000 til kr 13 240 000 000»	4 500 000 000

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 156 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 21.08.35)

0,1 pst. av verdien for dei neste 1 000 000 tonna

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 18, debattert 18. desember 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Utanriksdepartementet og Endringer i statsbudsjettet 2023 under Justis- og beredskapsdepartementet, kap. 480 post 50 (Innst. 136 S (2023–2024), jf. Prop. 28 S (2023–2024) og Prop. 19 S (2023–2024) kap. 480 post 50)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2023 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
100		Utanriksdepartementet	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 2 486 664 000 til kr 2 507 564 000	20 900 000
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overførast, vert redusert med frå kr 139 556 000 til kr 125 115 000	14 441 000
	90	Lån til norske borgarar i utlandet, vert auka med frå kr 360 000 til kr 3 860 000	3 500 000
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 10 980 000 til kr 5 980 000	5 000 000
116		Internasjonale organisasjonar	
	70	Pliktige bidrag, vert redusert med frå kr 1 525 002 000 til kr 1 478 665 000	46 337 000
117		EØS-finansieringsordningane	
	77	EØS-finansieringsordninga 2014–2021, kan overførast, vert auka med frå kr 2 694 000 000 til kr 3 763 000 000	1 069 000 000
	78	Den norske finansieringsordninga 2014–2021, kan overførast, vert auka med frå kr 3 002 000 000 til kr 3 362 000 000	360 000 000
118		Utanrikspolitiske satsingar	
	50	Noregs forskningsråd – utanriksområdet, vert redusert med frå 50 659 000 til 49 600 000	1 059 000
	70	Nordområda. Russland og atomsikkerheit, kan overførast, kan nyttast under post 21, vert redusert med frå kr 185 838 000 til kr 166 638 000	19 200 000
	73	Klima, miljøtiltak og hav mv., kan overførast, kan nyttast under post 21, vert redusert med frå kr 6 628 000 til kr 5 458 000	1 170 000
	74	Forskning, dialog og menneskerettigheter, vert redusert med frå kr 30 874 000 til kr 30 224 000	650 000
150		Humanitær bistand	
	70	Naudhjelp og humanitær bistand, kan overførast, vert auka med frå kr 5 051 289 000 til kr 5 461 789 000	410 500 000
151		Fred, tryggleik og globalt samarbeid	
	71	Globale sikkerheitsspørsmål og nedrustning, kan overførast, vert redusert med frå kr 160 060 000 til kr 153 060 000	7 000 000
	74	Pliktige bidrag til FN-organisasjonar mv., kan overførast, vert redusert med frå kr 375 000 000 til kr 358 735 000	16 265 000

Kap.	Post Formål	Kroner
159	Regionløyvingar	
	70 Midtausten, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 544 011 000 til kr 644 011 000	100 000 000
	71 Europa og Sentral-Asia, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 522 634 000 til kr 426 766 000	95 868 000
	75 Afrika, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 3 014 193 000 til kr 2 989 193 000	25 000 000
161	Utdanning, forskning og faglig samarbeid	
	72 Kunnskapsbanken og faglig samarbeid, <i>kan overføres</i> , økes med fra kr 830 714 000 til kr 850 714 000	20 000 000
163	Klima, miljø og hav	
	70 Miljø og klima, <i>kan overføres</i> , økes med fra kr 1 794 431 000 til kr 2 062 431 000	268 000 000
172	Multilaterale finansinstitusjonar og gjeldslette	
	70 Verdsbanken, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 1 695 418 000 til kr 1 699 023 000	3 605 000
	71 Regionale bankar og fond, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 1 005 551 000 til kr 1 005 806	255 000
	73 Gjeldslette, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 413 978 000 til kr 413 751 000	227 000
179	Flyktningiltak i Noreg	
	21 Spesielle driftsutgifter, vert redusert med frå kr 4 928 824 000 til kr 4 494 528 000	434 296 000
480	Svalbardbudsjettet	
	50 Tilskudd, økes med fra kr 393 001 000 til kr 428 796 000	35 795 000
Inntekter		
3100	Utanriksdepartementet	
	2 Gebyr for utlendingssakar ved utanriksstasjonane, vert redusert med frå kr 250 000 000 til kr 204 000 000	46 000 000
	90 Tilbakebetaling av naudlån frå utlandet, vert auka med frå kr 318 000 til kr 400 000	82 000

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

kap. 162 Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi, post 71 Matsikkerhet, fisk og landbruk.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 100 mot 67 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.09.00)

Videre var innstilt:

II

Stortinget samtykker i at Utanriksdepartementet i 2023 kan gi tilsegn om tilskot til Financing for Agricultural SMEs in Africa (FASA, Landbruksinvesteringsfondet) med inntil 350 mill. kroner i perioden 2023–2026 under

III

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2023 kan pådra staten forpliktelser ut over den gitte bevilgningen til skredsikring av Longyearbyen, men slik at samlet ramme for nye forpliktelser og gammelt ansvar ikke overstiger 50 mill. kroner på Justis- og beredskapsdepartementet sitt kap. 480 post 50, jf. Svalbardbudsjettet kap. 0007 Tilfeldige utgifter, post 30 Skred- og boligiltak.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 19, debattert 18. desember 2023
 Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om
 Endringer i statsbudsjettet 2023 under Forsvarsdeparte-

mentet (Innst. 133 S (2023–2024), jf. Prop. 17 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Guri Melby satt fram et forslag på vegne av Venstre. Forslaget lyder:
 «I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post Formål	Kroner
1700	Forsvarsdepartementet	
	79 Militær støtte til Ukraina, kan overføres, økes med fra kr 3 072 816 000 til kr 6 545 646 200»	3 473 646 200

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 156 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 21.09.36)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

I statsbudsjettet for 2023 vert det gjort følgjande endringer:

Kap.	Post Føremål	Kroner
	Utgifter	
1700	Forsvarsdepartementet	
	1 Driftsutgifter, vert auka med frå kr 705 060 000 til kr 713 560 000	8 500 000
	22 IKT-verksemd, kan overførast, vert redusert med frå kr 654 964 000 til kr 513 364 000	141 600 000
	43 Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, kan overførast, vert redusert med frå kr 4 179 000 til kr 2 179 000	2 000 000
	53 Risikokapital, NATOs innovasjonsfond vert auka med frå kr 13 300 000 til kr 14 669 000	1 369 000
	71 Overføringar til andre, kan overførast, vert redusert med frå kr 83 966 000 til kr 81 966 000	2 000 000
	78 Noregs tilskott til NATOs og internasjonale driftsbudsjett, kan overførast, vert redusert med ... frå kr 674 523 000 til kr 651 350 000	23 173 000
	79 Militær støtte til Ukraina, kan overførast, kan nyttast under kap. 1710, post 1 og 47, kap. 1720, post 1 og kap. 1760, post 1 og 45, vert redusert med frå kr 3 072 816 000 til kr 2 046 278 000	1 026 538 000
	90 Kapitalinnskott, NATOs innovasjonsfond, vert auka med frå kr 24 680 000 til kr 27 243 000	2 563 000
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	
	1 Driftsutgifter, kan overførast, vert auka med frå kr 6 116 620 000 til kr 6 141 235 000	24 615 000
	47 Nybygg og nyanlegg, kan overførast, vert auka med frå kr 4 012 512 000 til kr 4 147 162 000	134 650 000
1716	Forsvarets forskingsinstitutt	

Kap.	Post Føremål	Kroner
	51 Tilskott til Forsvarets forskingsinstitutt, vert auka med frå kr 266 254 000 til kr 290 854 000	24 600 000
1720	Forsvaret	
	1 Driftsutgifter, vert auka med frå kr 37 860 970 000 til kr 40 224 972 000	2 364 002 000
	71 Overføringer til andre, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 41 183 000 til kr 41 583 000	400 000
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffingar og vedlikehald	
	1 Driftsutgifter, <i>kan nyttast under kap. 1760, post 45</i> , vert auka med frå kr 2 318 456 000 til kr 2 408 926 000	90 470 000
	44 Fellesfinansierte investeringar, nasjonalfinansiert del, <i>kan overførast</i> , vert re- du s e r t med frå kr 152 328 000 til kr 97 028 000	55 300 000
	45 Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, <i>kan overførast</i> , vert re d u s e r t med frå kr 22 791 761 000 til kr 22 407 201 000	384 560 000
	48 Fellesfinansierte investeringar, fellesfinansiert del, <i>kan overførast</i> , vert re d u s e r t med frå kr 470 000 000 til kr 206 700 000	263 300 000
	75 Fellesfinansierte investeringar, Noregs tilskott til NATO sitt investeringsprogram for tryggleik, <i>kan overførast, kan nyttast under kap. 1760, post 44</i> , vert auka med frå kr 125 840 000 til kr 192 953 000	67 113 000
1791	Redningshelikoptertenesta	
	1 Driftsutgifter, vert auka med frå kr 746 778 000 til kr 788 135 000	41 357 000
Inntekter		
4700	Forsvarsdepartementet	
	2 IKT-verksemd, inntekter, vert auka med frå kr 95 920 000 til kr 120 920 000	25 000 000
4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	
	1 Driftsinntekter, vert auka med frå kr 4 847 779 000 til kr 4 876 769 000	28 990 000
	47 Sal av eigedom, vert auka med frå kr 634 000 000 til kr 648 000 000	14 000 000
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffingar og vedlikehald	
	48 Fellesfinansierte investeringar, inntekter, vert auka med frå kr 470 000 000 til kr 543 600 000	73 600 000
4791	Redninghelikoptertenesta	
	1 Driftsinntekter, vert auka med frå kr 637 301 000 til kr 689 930 000	52 629 000

II

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2023 kan foreta bestillingar ut over gitte løyvingar, men slik at samla ramme for nye bestillingar og gamalt ansvar ikkje overstig følgjande beløp:

Kap.	Post Nemning	Samla ramme
1720	Forsvaret	
	1 Driftsutgifter	9 690 mill. kroner
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffingar og vedlikehald	
	45 Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald	109 820 mill. kroner

III

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2023 kan:

1. Starte opp følgjande nye investeringsprosjekt:

Prosjekt	Kostnadsramme
Prosjekt 1081 Future Naval Strike Missile	1 075 mill. kroner
Prosjekt 1146 Gjenanskaffelse av donerte hovedkomponentar til NASAMS	2 317 mill. kroner
Prosjekt 7821 Erstatning missiler til bakkebasert luftvern	9 448 mill. kroner

og endra omfang og kostnadsramme for følgjande investeringsprosjekt:

Prosjekt	Kostnadsramme
Prosjekt 2559 Landbasert transportstøtte	2 388 mill. kroner
Prosjekt 5049 Ingeniørpanservogn	2 762 mill. kroner
Prosjekt 7628 Kampluftvern	1 933 mill. kroner

2. Forsvarsdepartementet får fullmakt til å justera kostnadsrammene i takt med prisstigninga og som følgje av endringar i valutakursane i seinare år.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 20 [21:09:52]

Referat

1. (141) Statsministerens kontor melder at

1. lov om endringer i arbeidsmiljøloven og statsansatteloven (tydelige og mer forutsigbare arbeidsvilkår) (Lovvedtak 8 (2023–2024))
2. lov om endringer i stortingsgodtgjørelseloven (Lovvedtak 6 (2023–2024))
3. lov om endringer i klimaloven (klimamålet for 2030) (Lovvedtak 5 (2023–2024))
4. lov om endringer i klimavoteloven (endret virkeområde m.m.) (Lovvedtak 12 (2023–2024))

5. lov om endringer i inndelingslova (hjemmel for departementet til å gjennomføre innbyggerhøring) (Lovvedtak 10 (2023–2024))

6. lov om endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutfgifter (justering av terskelverdi) (Lovvedtak 13 (2023–2024))

– er sanksjonert under 15. desember 2023

Enst.: Vedlegges protokollen.

2. (142) Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon). (Prop. 35 L (2023–2024))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen, unntatt pkt. 5.2 og 7.4.2, som sendes arbeids- og sosialkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for Stortingets presidentskap til uttalelse før innstilling avgis.
3. (143) Et forbedret pensjonssystem med styrket sosial profil. (Meld. St. 6 (2023–2024))
4. (144) Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (styrket insentiv til å jobbe lenger). (Prop. 37 L (2023–2024))

5. (145) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Abid Raja, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Freddy André Øvstegård, Grete Wold og Kathy Lie om å styrke tolketjenesten (Dokument 8:61 S (2023–2024))
Enst.: Nr. 3–5 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
6. (146) Samtykke til godtakelse av forordning (EU) 2021/1148 om opprettelse av ordningen for økonomisk støtte til grenseforvaltning og visumpolitikk som del av Fondet for helhetlig grenseforvaltning (videreutvikling av Schengen-regelverket) og inngåelse av avtale mellom Norge og EU om tilleggsregler for ordningen for økonomisk støtte til grenseforvaltning og visumpolitikk, som en del av Fondet for helhetlig grenseforvaltning, for perioden 2021–2027. (Prop. 38 S (2023-2024))
Enst.: Sendes justiskomiteen som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
7. (147) Endringer i yrkestransportloven (sentraltilknytningsplikt og justering av løyveplikten for dro-sje) (Prop. 39 L (2023-2024))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
8. (148) Forelegg for Stortinget av overenskomster inngått med fremmede stater eller internasjonale organisasjoner i 2020
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten [21:10:33]: Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 21.10.

